

FRAN. PHILELFI ORATIO FVNEBRIS I

Francisci Philelfi eqtis aurati laureatq; poetæ & oratoris: ac philosophi clarissimi: Orationes: cū quorūdam aliorū operum subiunctione: in quibus omne bene dicē digenus: omesq; artis rhetoricæ partes: ac diuinæ philosophorum & theologorū sententiæ comperiuntur: foelicitate incipiunt.

ORATIONES FVNEBRES.

Francisci Philelfi Oratio parentalis de diui Francisci Sphortia Mediolanensium ducis foelicitate. I

Si fieri posse censerem: ut lamentationibus ac lacrymis sauo & peracerbo naturæ uulneri meo rationis uim deremur: qd' ex incōmodo fortasse magis q̃ ex in se cōtinens immaturo Francisci Sphortia inuictissimi opti Franciscus miq; ducis & clamētissimi p̃ris patriæ obitu oēs Sphortia dux stantissimi principes: sed cohortarer potius etiā atq; etiam ut omne ætatē quoad is reuiuisceret: in assiduis flatibus degeremus & ciulatibus. Non em̃ in unius tanti: tamq; diuini principis amissione: cū nobis cunctis: tum uniuersæ Italiæ parua quædam facta est uel iactura uel naufragiū: per quē solum ex tanto & tam diuturno belloq; turbine ac fluctibus sedata omnia pacataq; conquieuerant. In sola profecto illius uita atq; animi magnitudine summaq; sapientia: tantā spem sibi florentissima nostra respublica uiriq; omes boni collocarant: ut perpetuā se foelicitatē adeptos opinarentur. Sed **O** fallaces mūdi blanditias: quibus allecti p̃ uarios agitamur errores. **O** lubrica atq; caducam humanæ uitæ conditio nem: qua tum maxime destituimur cū uiuere est dulcissimū. **O** inanis nostros cogitatus: q̃ eo secundis in rebus magis nos decipiūt: quo certiores spe quadā nobis alludunt. Sperabamus nos quidem Frāscice Sphortia te ob maximas tuas innumerabilisq; uirtutes p̃ p̃modū fore sempiternū. Itaq; om̃ia nobis erant læticiæ gaudiisq; plena. Nulli hostes imminebant: nullæ præmebant sollicitudines: nullæ curæ: Tenō minus omes & qui prope essent: & q̃ procul abessent maximi potentatus uerebantur q̃ metuebant. Sub firmissimo tuo tutissimoq; præsidio uitā quieti omes securiq; agebamus. Tenō Italia modo: sed uniuersa Romana ecclesia exteriq; reges: q̃

FRANCISCI PHILELFI

bus ulla aut uis aut iniuria impenderet: subsidio sibi esse ac saluti
 arbitrabant. **N**unc aut te extincto undique suspitiones incumbunt:
 terrores obstreperunt: hostilia arma bellico fragore circumsunt. **H**eu
 heu nos infelicis atque infortunatos: qui tanto tam miti: tam beni-
 gno: tam pio: tam inuicto: tam omni genere probitatis illustri parente
 orbat sumus. **Q**uis in tanta rei indignitate non moreretur: non fortu-
 nam deploret suam: non sese intolerabili dolore conficiat? **V**tinam lice-
 ret **F**rancisce **S**phortia princeps optime ac fortissime sortem comu-
 tare: nemo prorsus sui sibi conscius esset & tui qui non emori quod pri-
 mum optaret: quo tu reuiuisceres. **I**n hanc sententiam indubitato pedi-
 bus iret: non solum constantissima uirago & sanctissima uxor tua **B**lan-
 ca **M**aria: quae te dies noctisque collachrymat: & post matrem tibi omni
 probitate simillimus dux **G**aleacius: qui ob continuu lucum animi
 cruciatur una cum reliquis piensissimis tuis filiis: uerum etiam & amplis-
 simus hic senatus tuus: & aula uniuersa: atque omnes ciues subditi-
 tui: quos unius tui desiderium torquet ac macerat. **C**eterum quo fer-
 ro homo miserrimus: quo meus me uerhemetissimus rapit dolor:
 ut qui alios debeam: me ipsum nequeam consolari? **N**am quid pro-
 dest excellentissimi principes quicquam optare: quod sperare non liceat?
Magnum est fateor & graue & permolestum atque acerbissimum: quod
 nuper omnes uulnus accepimus. **I**d si minus doleamus: aut lapidei
 plane putandi sumus: aut nobis ipsis inimici. **S**ed illud nos tamen
 praeterire non debet animi esse & bene compositi & moderati: & sa-
 pientis nihil appetere supra hominem: nunquam neque a ratione discede-
 re: neque diuinam aduersari iusticiam. **N**um qui sibi ipsi non pepercerit: quoniam
 morti ut homo concederet: parcat simplici homini cuius deus uel
 heroi: ut poeta philosophique appellat. **M**onendum est enim omnibus
 in idemque soluendum unde manauerint. **Q**uod si mercatoribus ma-
 gna turpitudini damus: ubi aut decoquant: aut reddere depositum
 nolint: quare clementia tanta sit nostra: ut quae deus optimus maxi-
 mus animum nostrae fidei ueluti commendarit: hunc repetenti domino
 restituere indignemur? **Q**uare nostra queat superbia tanta esse: qui
 fastus: quare arrogantia: ut qui natura mortales sumus: dignum exi-
 stimemus corporibus quoque effici immortales prius quam moriamur?
Quis usque adeo est nescius sui: quem lateat exteriori cuius homini
 ante resurrectionem immortalitatem uendicari non possit? **S**ed quo pa-
 cto resurrecturus sit quisque: antequam diem obierit? **I**taque necessario
 fit: ut qui nati sunt: omnes aliquando moriantur. **Q**uin eo mors est
 aequiore ferenda animo: & non modo non dolenda: sed merito po-
 tius optimoque iure summa leticia prosequenda in animis ingentia

bus & excelsis: quod hac prauia atq; duce ad sempiternū illud bonum supremumq; peruenitur: quo solo felices beatiq; efficimur. Quæ em̃ in huius mundanæ uitæ procellis ac tempestatibus non modo felicitas: sed ulla omnino tranquillitas offerat. Quod si qua hic detur fucata cuiuspiam felicitatis imago: quæ tanta est: quantum habet cū summo illo & uero atq; incōmutabili celesti bono similitudinē: hæc om̃is uni ex om̃ibus mortalibus & ducibus & regibus **Francisco Sphortia** ita cōtigit: ut decessio magis metuenda iam esset: q̃ accessio cupienda. Id aut̃ sic habere si paucis ostendero: tum equidē uos rogabo: orabo: obsecrabo: ita uobis ipsi mode reminī: ita consulas: ita pro rationis imperio post animi cunctas prostratas perturbatōes opitulemini: ut nō uestra magis q̃ illius causa tantā luctus acerbitatē suscepisse indicemini. Hoc em̃ & parui esset animi planeq; ingrati: ac ueluti bono alieno inuidentis. ¶ **Vo-** Ditiſio trib
lunt ergo uiri sapientissimi humanā quā uocamus felicitatē bonis pertita
his cōtineri: quorum altera sunt extra nos: altera uero in nobis: & hæc sane partim corpori: partim animo sunt tributa. Illa uero subiecta fortunæ esse arbitrant̃: quæ quidē ipsa si qua sit tandem eam diuinæ subesse uoluntati nemo sanæ mentis ignorat. Hæc aut̃ tria bonorū genera: quanta cū gloria & diuina quadā indulgētia atq; benignitate in magnanimo illo nostro principe effloruerint: quæ lo diligenter attendite. Incipiendū est igitur ab animi bonis: quæ nostra sunt propria: dein quæ in nobis etiam ipsa sunt de corporis: & postremo de fortunæ bonis differendū: ac de hisce quidē om̃ibus breui oratione: & quantū locus atq; tempus patit̃. ¶ **Vt aut̃ ordi-** Confirmatio
ne progrediat̃ oratio: natus est **Frāsciscus Sphortia** indyto patre illo: & fortissimo belli duce **Mutio Attendulo**: cui primo non minus primæ partē p
ob animi elationē: atq; uires corporis **Sphortia** fuisse cognomen/ approbationē
tum uolunt: q̃ ob ingenij uim cogitatusq; acrimoniā: **Et** est is qui/ **Mutius atten-**
dem natus **Miniati** in **Ethruria** anno a natali christianissimo supra **Sphortia**
millesimū quadringentesimū primū: ad sextū **Kalendas augustas:** **Miniatur**
circiter uespertinū crepusculū: quo tempore pater **Sphortia** ex eo/ **Ethruria**
dem oppido pro republica **Florentina** ualidissimis uiribus **Ioan-** **Florentini**
nis **Galeacij** illius splendidissimi **Mediolanēsiū** ducis: quæ ex urbe **Ioannes Ga-**
Pis florentina inuaderent oppida agrosq; uastarent: constantissi/ **leacius dux**
me & sua maxima cū laude repugnabat. Is cum primū per ætatem **Pisæ**
licuit: suo pte ingenio: curaq; paterna litteris atq; eloquentiæ ope/ **Ferraria**
ram dedit idq; **Ferraria**. Nam postea q̃ uita **Ioannem Galeacium** **Ferraria**
deseruisset: & per diuturnā obsidionē **Pisas** florentini in deditionē
recepissent: **Sphortia** potissimū opera: **Hic inq; Sphortia** in auxiliū

FRANCISCI PHILELFI

Nicolaus mar a **Nicolao** æstensi nobilissimo principe in bello aduersus **Othonem** chio æstensis tertiu: ab quo magnis uiribus pertinacissime ad extremū usq; per riculum præmebatur: pro uetere beniuolentia accersitus secum dilectissimū aduectum puerū inter **Nicolai** ipsius filios & educari & erudiri studuit. Qui cum in omni probitatis genere nemini æqualiū cederet: intra undecimū ætatis annum tantā est laudem assecutus: ut ad **Ladissau** rex usq; **Siciliæ** maximū & potētissimū regem sui nominis fama personuerit. Nam erat **Franciscus** (nondum em̃ a paterno cognomine **Sphortia** uocabat̃) ad ingenij splendorē: indolisq; præstantiā ijs uirtutibus præditus: quibus supra ætatē admirandus apud om̃es uideretur. Nam ab ipsa infantia ad ultimā usq; diem fuit paucissimi admodum somni: cibi moderati: ac minime exquisiti: potusq; dilutissimi. Hoc em̃ uiuēdi genus: tum ingeniū redidit acutius: tum corpus & ad bonam ualitudinē: & ad uires plurimum adiuuat. Quanta esset in om̃es facilitate: quanta mansuetudine: quanta humanitate: quanta clamētia: quanta dilectione: quanta etiā animi uel magnitudine uel altitudine: nemo est qui nesciat. Quid em̃ loquar de iusticia eius mirabili quadā cōmiseratione cōdita: Quid de cōstantia seruandæ fidei: Quid inuictō animi robore atq; fortitudine: Vt erat om̃i corporis immundicia ineptitudineq; superior: ita nihil ex illius ore nō modo obscōrū aut rusticū: sed ne incultum quidem: aut leue quicq; unq; effluebat. Mira in illo grauitas erat cum incredibili quadam lenitate cōiuncta. Vituperabat neminē: castigabat modice: operāq; dabat ut pudori magis esset q̃ metui: assentatores & subdolos odio habebat. Sed apertō homines ingenio ac ueros plurimū diligebat. Calumniatoribus & maledicis nō modo nō patefaciebat auris: sed eos leuitatis suæ improbitatisq; admonebat. Et cum foret in alienas laudes copiosus: de suis nō solum non loquebatur: sed nec etiā audire patiebat̃. Nemo profecto uno **Frācisco** **Sphortia** modestior unq; fuit: nemo uerecundior: nemo continētior. Tanta uero beniuolentia suos om̃s complectebat̃: non sanguine coniunctos dumtaxat: sed quoscūq; semel accepisset in suos: ut eos ab se abire neq; iure neq; iniuria unq; sineret. Quid quod etiā fuisset optandum: si quod ab eo uel factū aliquanto seuerius: uel dictum in quēq; uahementius prodisset. Nam quem putasset ulla ex parte ab sese offensum: tanta continuo humanitate: tanta prosequēbat̃ beneficētia: ut illum sibi nō secus ac indulgentissimo patri: aut numini cuipiā affectū redderet. Tanta autē erat in rempublicā charitate: ut neglectis quodāmodo suis cōmodis: om̃e studium suū: om̃ē operam: om̃ē industriā ad pu-

*Quibus natura
dedit robore*

blicam referret & utilitatem & dignitatē. Quot em̄ quantosq; the-
 sauros consumpsit in deducendo ex **Addua** hoc riuo: uel potius flu-
 mine: q̄ nō ex **Addua** solū: sed ex **Lario** lacu: & supra **Lariū** ex **Tel-**
 lina ualle a germania usq; res admodū & infinitæ & utilissimæ ad
 nos important. **Quid** em̄ meminero cum alia maxima & splendi-
 dissima ædificia: quæ ad publicū usum fabricatus est: tum arcem
 hanc quæ portæ **Iouis** appellat̄: **Quod** ullum in mediū afferamus
 ex septem illis: quæ in uniuerso terrarū orbe memorant̄ mirabilia:
 quod cū hac una arce uel magnificentia: uel pulchritudine: uel ullo
 excellentiæ genere comparari queat. **Non** em̄ huiusmodi opus mo-
 litus est **Franciscus Sphortia** ad illū suū: sed ad publicum & usum
 & cōmodum. **Nam** arcem sibi suā munitissimā tutissimāq; consti-
 tuit in animis & charitate ciuiū: quosq; cōmoda & emolumēta oīa
 immortalitati sibi ducebat esse. **Et** qm̄ a primis usq; annis nō secus
 atq; teterrimā pestem aliquam formidaret mali nominis famam:
 om̄is cogitatus & actiones suas ad honestatem & gloriā referebat.
Itaq; nullum neq; laborē corpore: neq; periculum animo detracta-
 bat. **Viros** doctos & eruditos in om̄i genere uitæ: & audiebat liben-
 ter: & honorifice munerabat. **Tanta** erat ingenij magnitudine: tan-
 ta rerū humanarū pertractatione & diligentia: ut nihil prorsus qd̄
 esset memoratu dignū ignorare uideret. **Itaq;** inter prandendum
 nebat: ad idq; non iucunde minus q̄ subtiliter disputabat: tanq; iu-
 dicaret nihil esse ocio atq; desidia a dignitate hominis alienius. **Et**
 quia per omnē uitam nihil unq; temere: nihil inconsulto inire con-
 suesset: om̄ia semper ex sententia sua fauste atq; fortunate cōseque-
 batur. **Quis** em̄ ambigat uiro fortissimo eidēq; prudentissimo se-
 cunda om̄ia contingere oportere? **Fauet** em̄ deus auxilioq; est sem-
 per iustis cōceptis sanisq; conatibus: cunctos in se sperātis amplecti-
 tur ac fouet: id quod sapientissimus princeps noster assidua medi-
 tatiōe præ se ferens: nihil aut iustum: aut laude ulla dignū existi-
 mat: quod a religiōe pietateq; abhorreret. **Quare** diuino cultu atq;
 ueneratiōe fidei christianæ nihil esse apud se antiquius unq; uoluit.
Quibus quidem innocentissimis & optimis institutis summa est
 omnia cum laude consecutus. **Quod** autem secundo loco dicen-
 dum mihi proposueram: quibus corporis adminiculis ad hæc tā-
 ta & tā eximia animi bona esset adiutus: breuibus pstringamus.
Fuit corpore **Frāsciscus Sphortia** cum robustissimo: tum erectiore
 paulo supra cōmunem atq; mediocrem hominis proceritatem: &
 eo plane heroico. **Erat** is em̄ (ut norunt om̄es) mirabili quadam

Addua
Larius lacus
Tellina uallis
Germania
Arx portæ **Iouis**

Confirmatio
 secūda partis
 per approba-
 tionem

FRANCISCI PHILELFI

membrorum compactione ad conuenientem ac decoram inter se
se proportionem cum tanta oris dignitate & maiestate uultus: ut
uel solo aspectu dignus iudicaret imperio. Et cum omnium sensum
integritate ceteros homines plurimum antecelleret: tum uisu adeo
erat acerrimo: ut etiam inter praeliandum hostium uel minimum
quodque erratum prospiceret admodum longius: eosque continuo lue-
re suae stulticiae poenas cogeret. Quid enim loquar de eius agilita-
te atque dexteritate ad omnem motum & gestum: quae tanta erat ut
quicquid facere aggredere: dicto citius effectum redderet. Qua-
re cum ei per aetatem liceret & luctatione & saltu & cursu: ita aequa-
les omnis anteibat: ut inueniret neminem qui secum contendere au-
deret. Iactu autem aequae atque omni dimicandi arte delectatus: fer-
ream sudem: aut saxum ingentis ponderis multo longius emitte-
bat quam alij tragulam aut pilam. Nam & iaculationem & catapultam
& equitationem & meditationem omnem bellicae disciplinae ab
usque puero ludendo uenandoque didicerat: quae quidem singillatim
omnia & sub patre Sphortia: & suo ductu: atque auspicijs longo usu
& multa exercitatione bellando pugnandoque confirmarat & ad
summum usque auxerat. Et erat Franciscus Sphortia foelici adeo cor-
poris temperamento: ut uniuersum diem nudo capite staret in so-
lem immotis etiam paribusque pedibus: & frigus non pluris faceret
quam calorem. Eae autem uires & in brachijs inerant & in manibus:
ut quem arcuius circumplexus medium strinxisset: eum tanquam exa-
nimaret. Quae uero pugno percussisset in caput: semianimum repen-
te humi prosterneret. Voce pro tempore utebatur nunc leni ac mi-
ti: nunc graui & moderata: & cum sonora semper: tum cum usui es-
set concitata & graui & horrenda. Quid enim meminero de miri-
fica eius linguae bonitate: quae in omnem usum uidebatur diuina po-
tius quam humana. Quid pluribus? In corpe pulcherrimo Herculeae
uires inerant: & tanta in singulis membris bonitas: ut animi bonis
nulla ex parte cederet. Ceterum quoniam duas foelicitatis partes
iam percurrimus: reliquum est: ut de fortunae commodis eadem
breuitate transigamus. Quod modo dicebatur: natus est Francis-
cus Sphortia in Ethruria: quae regio & uniuersa Italia est: maxime
ab omni aeris caligine nebulaque remotior: ob eamque rem ab ethra
quae serenitatem significat: ethruria nomen sumpsit. Itaque natus sub
eiusmodi caeli serenitate & ingenio erat perspicacior & acritate sen-
suum natura nimirum alacrior. Quod autem ad generis attinet
splendorem: si altius fuerit quam a patre Sphortia repetendum: a re-
Attenduligibus Datiae: & urbe Atteda reperiemus Attendulorum familiam

Confirmatio
teriae partis p
approbatione
Ethruria
Ethra

Daciae reges
Attenda
Attenduli

ORATIO FVNEBRIS I

originem duxisse: quod ipse non minus cum illis sentio: qui a **Mutio** **Mutius** scauo
 illo **Scauola** affirmant manasse attendulos: qui **Porfenam** regem la-
 elusinos occisurus cum frustra tam egregium facinus pro liberanda **Porfena** rex
 patria esset adortus: in dexteram sauerit suam foculo imectam ignito:
 id quod ipsius **Sphortia** proprium nomen probat **Mutius**. Id enim & inter
 scauolas erat illustre: & inter attendulos apprime celebratum. Sed
 ne singula prolixius persequar: ubi **Franciscus** in aula gratissimi il-
 lius & clarissimi principis **Nicolai** astensis: quem pater **Sphortia** propter
Othonem tertium a se oppressum extremo periculo liberarat: maior **Otho**
 rem infantiae partem & pueritiam quoque ad undecimum usque aeta-
 tis annum cum mirabili spe probatis & laude peregrisset: **Neapolin** **Neapolis**
 iussu patris aduectus est. Id quod propterea fecit pater: quo regi
Ladislao gratificaretur. Is enim pueri fama delectatus hunc uide-
 re cupiebat. Nec sua de puero se opinio falsum habuit. Nam cum
 primum in illius conspectum **Franciscus** uenisset: regem ingenuo quo-
 dam strenuoque pudore ueneratus alacriter salutasset: essetque appo-
 site & ornate locutus pluraque: eum **Ladislaus** perinde atque filium am-
 plexatus deosculatusque **Tricarico** donauit: eius comitatus orna-
 tum insignibus: initium sane pulcherrimum ad latioris fortunae prin-
 cipatum. Et non modo dies non praeteribat: sed ne hora quidem:
 quin puerum cum ei a maximis occupationibus suis facultas of-
 ferret: ad se accersitum uariis de rebus interrogaret. Cui cum ille
 & impigre & argute uerecundeque responderet: admirationem in
 dies magis atque magis de sese apud regias aures mentemque auge-
 bat. Cumque frequenter esset: tum in aula regia: tum apud regem:
 studebat quotidie doctior fieri rerum etiam urbanarum ac totius
 regiae disciplinae: utpote praefago eius ingenio futurae gloriae ac re-
 gni. Sed ubi paucis post annis rex **Ladislao** uita excessisset: & **Io-**
 anna soror quae **Ladislao** successit in regnum **Iacobo** barhonen-
 sis comiti nupsisset. Hic inquit **Iacobus** barhonen-
 sis **Sphortiam**: quoniam **Iacobus** bar-
 niam putaret nefariis suis in reginam uxorem opprimendam cogi honen-
 tatibus repugnaturum: & cum & filium **Franciscum**: qui aetatis an-
 num iam ageret quartum ac decimum: in subterraneum munissimae
 turris carcerem arcis uel appellatae coniecit sine ulla omnino spe fu-
 turae aliquando libertatis. Quam rei saeuicia atque diritatem mole-
 stissime adeo tulit **Sphortia**: ut in filium coniectis oculis quem unum
 supra uitam etiam ipsam mirifice amabat: mortem sibi consciscere
 peruiatus decreuerit: ad quam (ut erat animo ferocissimo) cum
 furens praecipue ferretur in proximum turris parietem caput infil-
 sturus: subita atque miserabili & suauiter & accommodata facundissimi

FRANCISCI PHILELFI

Timothæus filij oratione non secus ab illo omni immanitatis impetu & coerci-
mus tus est: & ad mentē sanioris cōsiliij redactus: q̄ a **Timothæo** musi-
Alexāder rex co ferūt **Alexandrū** regem ab armis esse ad conuiuiū reuocatum.
 Quo pietatis officio est effectum: ut pater **Sphortia** ex prope iam
 mortuo reuixerit: ac non multo post per reginā **Ioannā** ipsam post
 cōpressam atq; prostratā **Iacobi** uiri p̄fidiam: ac uim oēm iniusto
 carcere liberatus una cū pientissimo probatissimoq; filio magnas
 res gesserit & præclaras. **Regia** ꝑ o cū maximis honoribus **Sphor-**
tiam emolumentisq; cumulauit: tum **Franciscū** eius filiū: cuius in-
Arrhianū genio & oratione pater seruatus esset: **Arrhiani** atq; **Apicis** comi-
Apex tatibus donauit. Quid autē memorē: uel potius admirer primum
Angelus label spectatissimi adolescentis tyrociniū aduersus **Angelū** labellū uirū
lus belli gloria insignē: qui ob hæsitantiā linguæ **Tartaliæ** habuit co-
Tartalia gnomentū: **Nā** ubi **Sphortia** **Bracio** a se fugato ex urbe **Roma** **Io-**
Bracius annæ reginæ iussu urbeq; ipsa in reginæ potestatem redacta insti-
Roma tuisset ultionē capere (ut par erat) de uetere inimico: **Tartalia** q; ad-
Ioāna regina uersus sese quo tempore **Neapoli** primū auctore **Pandulphello**:
Neapolis quē regina in delictis habebat: carcere tenebat: cū **Bracio** conspira-
Pādulphellus rat: quo ipso consentiente fauēteq; & **Tuscanellam** urbem: & alia
Tuscanella eius plarāq; oppida ui opprefferat: ad **Tuscanellā** ipsam instructa
 acie pugnaturus ꝑficiscit. Quo i loco **Tartalia** ipse cōtra magnis
 uiribus in aciem egredit. **Pugna** mox utrinq; pari animoꝝ ui atq;
 ardore conserit. **Diu** multūq; certat. **Neuter** pedē refert. **Alacriter**
 ac fortiter incumbunt **Sphortiani**: constanter hostes ferociterq; re-
 pugnant: neutri cedunt: spes prope utrinq; par. **Tum** probus gene-
 rosusq; adolescēs: qui uix dum septimū foret ingressus ac decimū
 ætatis annū: ubi ex patre percunctatus certo didicisset: qui nā esset
Tartalia: (nam is inter pugnādū ne posset agnosci sagulū equūq;
 mutarat) ilico per conuertissimum aduersariorum præliantiū glo-
Tartalia bum districto ense in unum **Tartaliā** equū dirigit. Quem ille ubi
 per uastam occurrentium eadem cominus in se irruentem aspicit:
 perinde atq; stupidus atq; sui impotens: repente in fugam uersus
Tuscanella uix suorum præsidio intra portam **Tuscanellæ** sublato ponte de-
 missaq; cataracte se recepit permagno numero fortissimorum mi-
 litū amisso: ferēq; postea cōuersus ad suos dixisse illū sibi (nam qui
Pellinus nam esset: ex **Pellino** cotignolano: qui intra portā est captus: acce-
 perat) non uideri adolescentem: sed tigrem: sed leonem: sed horribi-
 le quoddam prodigium. **At** quanta fuit illa uel prudētia: uel clā-
Calabria mētia: qua est in eos milites usus: quos antea in **Calabria** a se trās-
 fugas ad hostis gotthalanos prælio oīs captiuos fecit. **Cerebat** em̄

bellū **Sphortia** pro **Lodouico Andegauensi** rege tertio: regis huius **Lodouicus** an
Renati fratre aduersus **Alphonsum** regem regis. Item huius **Pher-** degauensis rex
dinandi patrem: quē regina **Ioanna**: quo ualidior foret contra **Lo-** Renatus rex
douici factionē adoptarat. Præerat in **Calabria** maximis **Alphon-** Alphōsus rex
si firmissimisq; uiribus **Raymundus** **Boylus**: aduersus quē ipsum **Pherdinan-**
Franciscus mittitur a **Lodouico** cum potestate regia natus: annos: dus rex
unum ac uiginti. Huic dat pater **Sphortia** pulcherrimā militū ma- **Ioanna** regina
num: & cum his ueteranos quosdā: quorū fide ducebat sibi certius **Raymundus**
nihil. **Francisci** aduentu in **Calabriā**: cū omnis **Gotthalanorū** impe- **boylus**
tus retardatus repressusq; est: tum ob uitæ continentia atq; innocē **Fr. Sphortia**
tiam: & ob singularē illam morū facilitatē: humanitatēq; adeo in- **Gotthalani**
credibilem erga se omniū **Calabrorū** beniuolentiam conciliauit: ut
ulstro uniuersa prope illa regio ad eius fidem perspectaq; uirtutem
tanq; ad publicum aliquē **Cornelium Scipionē** illum qui primus **P. Cor. scipio**
est **Africanus** cognominatus: certatim confugeret: cum anno dein **africanus**
proximo ij quos sibi maxime fidos **Sphortia** putabat: omnes præ-
ter duos **Pellinum** **Buldrinū**q; **Faentinū** transfugerūt ad **Gottha-** **Pellinus**
lanos: **Francisco** ipso inter hostium quasi retia relicto atq; destitu- **Buldrinus**
to. **Sed** hic (ut erat animo inuicto) nequaq; subita p̄fidia fractus
ubi secum reliquis copijs quadrato agmine sine ullo tumultu in ea
oppida recepisset: quæ a **Lodouico** rege stipendij uice octo posside-
bat: cœpit cōtinuo hostilem agrum circūcursare: prædari: uastare:
ac nusq; hostibus quiescendi spaciū præbere: cum tandem trans-
fugæ itinera quæq; assidue conatusq; omnis q̄ diligentissime odo-
ratus sine ullo suo discrimine: & cum maxima **Gotthalanorū** clade
uniuersos cœpit in agro qui dicitur sancti **Marci**: quo illi populatu **Ager sancti**
iri processerant. Req; ad patrē **Sphortiam** significata curriculo qui **Marci**
eodem ipso die **Alphonsum** regē collatis signis fuderat: fugaratq; **Alphōsus** rex
nō procul ab urbe **Neapoli**: ab eo iubetur: ut perfidis illis om̄ibus
suspensis laqueo gulas frangeret. Quod patris imperiū cum uide-
retur clamētissimo adolescenti sauerius: & alienū ab eius cōsuetu-
dine (Nam erat etiā ipse **Sphortia** mitissimus) paululū subdubius
stetit cogitabundusq;: ut qui & patri parendū esse duceret: & nihil
crudelius faciundū. Dein cōuersus ad nunciū: **Dic** inquit: mihi tu:
quo uultu pater ut ista mihi referres imperauit: **Respōdit** ille & mi-
naci & iracundo. Tum **Franciscus**: Non igit̄ pater iussit: si iussit ira-
cūdus. Itaq; accersitis illis ad se captiuis inquit: Quoniā uobis hu-
manissimus pater meus erratisq; uestris ignoscit: ego uos omnis q̄
liberrime missos facio: optionēq; permitto & manendi ut antea: &
abeundi pro arbitrio uestro. Tum om̄es præ laticia collachrymā

FRANCISCI PHILELFI

tes & patri gratias egerūt & filio: ac sese manere uelle alacriter respōderunt: fuerūtq; ex illo die & fidelissimi semper & **Sphortianæ** gloria uni omniū maxime studiosi. Quod factū cū prope diē **Sphortia** ex litteris filij didicisset: cōuersus ad circūstantis subridens ait: **Longe** filius est patre suo prudentior. Quis autē eius uel constantiā uel grauitatē non iure optimo admiret: qua est usus quo tempore pater **Sphortia** profecturus in reginā **Ioannæ** auxilium aduersus

Bracius **Bracium**: quē tota formidabat **Italia**: ad tertiū nonas **Ianuarias**:

Apernus feria secūda: qui diēs est lunæ: in fluminis **Aperni** transitu: cui nūc

Piscaria a **Piscaria** proximo oppido in ripa sito: uulgare est nomē **Piscariæ**: lapsu equi submersus perijt. **Braciani** equites ac pedites: q pro **Bracio** **Piscariā** præsidio tenebāt: cum uidissent **Sphortianos** transitū **Aperni** moliri: ad eius ostia per uāhementissimos maris creberri-
mosq; fluctus ex oppido erūpentes: occurrunt ad fauces transitum pro uiribus prohibitori: quod eo maioribus animis agebāt: quod sperarent id sibi facillimū factū fore: quoniā **Franciscus** adolescens dumtaxat natus annos duos & uiginti cum alijs equitibus quinq;

Michael transisset: & post illos **Michael** **Attendulus**: & **Sphortia** imperator
attendulus octauus: ac mare contrarijs uentorum turbulentissimisq; flatibus agitatū assidue magis atq; magis exasperaceret. At **Franciscus** adolescens (ut erat aio excelso atq; inuictō) calcarib⁹ cōfestim crebrioribus equum adigēs: & longiori innixus hastā ueluti uernus coluber: strenuo celeriq; cursu in obuios hostes fertur tanta auditiā ac uiribus ut eos palantis in fugam ageret. Quod **Sphortia** pater corā aspiciēs: gestiēsq; laticia & uoce & manu ad trāsmēandū suos hortatur cōmilitones: quos ob fluctuū magnitudinē cum senioris uidet ad transitū: ipse rursus quo formidantibus fiduciam iniiciat: ad exercitum remeans dum pone periclitanti armigero inter fluctus dexterā sublaturus porrigit: & equus quo insidebat posterioribus desertus pedibus labitur: & imperator ubi ephippio est excussus: & si bis sustulit manus ferreis graues chirothecis perinde quasi auxilium implorans: tamen & thoracis reliquorūq; armorū præsius pondere: & **Aluei** fundo pedū nixū non sustinente ingruentium fluctuū altitudine obrutus: tanq̃ in **Numico** **Aeneas** diu post

Numicus ea ac multum quæsitus nusq; apparuit. At **Franciscus** subiti casus ignarus: ubi inter fortissime præliandū de surrepti patris acerbitate clam per quendam ex cōmilitonibus est commonefactus: q̃q̃ intolerabili cordis uulnere eiusmodi nuncio est transfixus: tamē re omī dissimulata paulatim sese atq; pedetentim ex ea pugna subducit ad suos: hostibus minime insequentib⁹: quippe qui & deteriori

in ea pugna fuissent conditione: & de repentino **S**phortia obitu nihil noscent. Ac ne hostes facerent impetum in eos: quos post sese reliquisset: ultimus esse uoluit qui reciperet ad exercitum. Itaque ubi reliqui remeassent: qua modo transierant: ipse solus inscensa trabe caua: quae casu in flumine est reperta: inter sagittas & omnis generis missiliū innumerabilis iactus breuissimo se conto remigando recepit ad socios: quos omnis cum & extremo dolore cōfectos: & tumultuantis offendisset: eos est sua oratione adeo consolatus: & ita in latioris fortunae spem erexit: ut & ipsum imperatorem suū continuo salutarint: & ut de se oīa sibi reciperet: uno cōsensu & eodē ore alacriter affirmarint. At **Bracius** **S**phortia obitum nō dissimulāter collachrymatus tulit permolestē: siue q̄ meminisset pristina suam cum illo familiaritatē atq; beniuolentiā: siue q̄ in **S**phortia aduerso casu sui (ut fit) miseret. **C**eterum **Franciscus** inito cum suis cōsilio: **Orthona** quae urbs est in **Pelignis**: cum uniuerso cōcessit **Orthona** exercitu: qua suorū militū munita praesidio de prima uigilia inde mouens cum reliquis copijs recepit se **Beneuentū**: unde idibus **la** accusatiuus ē **nuarijs** ad reginā **Ioannā** proficiscit: & uisendi gratia & percungracius **etandi**: quid se faceret iuberet. Hae amissa **Neapoli** se continebat **Peligni** **Auersa**: quae ut **Franciscū** est coram intuta: se ob **S**phortia patris **Beneuentū** desiderii a lachrymis moderari nō potuit. Dein pauca pro re lo- **Ioanna** regina **Neapolis** donarat **S**phortia: transfert in **Franciscū** filium pleno iure: iubetq; **Auersa** ut & ipse reliquiq; fratres atq; ipsorum posterī perpetuo seruent **S**phortia cognomentū: Idq; in hanc diem uidemus assidue pro-
pagari. At haec mandat: ut collecto uniuerso exercitu properet ad **Neapolim** obsidendā. Nā iccirco p̄perādū esse regina iudicabat: quoniā rex **Alphonsus** aberat profectus anno proximo posteaq; **Alphonsus** rex **Hispania** citior **sa** classe ad renouandas augendasq; vires cōparādasq; pecunias: **Petrus** relicto **Petro** fratre cū praesidio nō mediocri gotthalanorū & equi **Gotthalani** tibus italīs tribus millibus. Cum reginā **Ioannā** uolūtate ac iussis paruisset: q̄ primū **Franciscus** **S**phortia: & ad eas pecunias q̄s non admodū multas a reginā quaestoribus acceperat: collegisset: etiam ex amicis & subditis quātas potuit: comparato instructoq; robustissimo firmissimoq; exercitu: **Neapolim** confestim obsedit: eam quotidie uarijs praesijs oppugnationibusq; concutiens. Idq; breui effecit: tum uiribus: tum ingenio: ut qui praesidio intus erāt: desperare coeperint rebus suis: cū hac classis superuenit: quā dux **Philippus** **Maria** i reginā auxiliū miserat: munita **ria** dux

FRANCISCI PHILELFI

nauibus rostratis : fjsq; ingentibus quattuordecim & triremibus
 quinq; ac uiginti myoparonibusq; nonnullis: huic præerat uir
Guido torel. bellicis laudibus celebr **Guido torellus.** Quare qui pro rege **Al-**
Berardinus phonso erāt in urbe: intellecta periculi magnitudine: secuti admo-
Vbaldinus nitionem unius **Francisci Sphortia**: ac fidē: & q; constituto ab **Al-**
Iacobus cau- phonso stipēdio carerēt. **Berardinus Vbaldinus** ac **Iacobus cau-**
 dola: id omne præsidiū destituere profecti: alter ad **Bracium:** **Iaco-**
Bracius bus autē ad reginam. Post horū abitionē **Franciscus Sphortia** ter-
 restri oppugnatione: **Guido** autē maritima adorti muros ui tandē
 urbe potiti sunt: sine ulla etiam ciuiū offensione: tanta fuit nostri il-
 lius moderatissimi principis uel innocentia uel prudentia. **Neapo-**
 li per hunc modum ex ipsius **Petri** & **gotthalanorū** manibus recu-
 perata reginæq; restituta: cū **Francisci Sphortia** nomen quotidie
Philippus redderet illustrius: idem **Philippus Maria:** ut erat summa pruden-
Maria tia princeps & egregius uiroꝝ fortium censor ac iudex: curabat p
Bracius **Guidonē** torellū apud reginā: ut tāta pbitate adolescentē sibi tā-
Aquila tis per cederet: donec **Braciū** audaciā: qui **Aquilam** obsidione acer-
Martinus pō. bus pramebat: in **Martini** pontificis maximi: & ipsius etiam regi-
Capua nā cōtemptum: & de iurmentū refringeret atq; obtineret. Non dis-
 ficulter qd; petebat impetrauit. Nam tum regina **Braciū** timebat:
 ne si **Aquila** potiret cū & **Capuā** haberet & alia plarāq; oppida
 regni sui sentiretq; cum **Alphonso:** se uniuerso regno spoliaret: tū
Franciscus Sphortia partis **Philippi** sequi quodam naturæ ductu:
 maiorē immodum cupiebat: præsertim q; etiā nosset ea fuisse men-
 te eo animo patrē **Sphortiam** ut omnia in posterū ageret ex **Philip-**
 pi sentētia: accepisseq; iam ab illo aureū nummū duodecim milia:
 quo & sese una cū reginæ ecclesiæq; exercitu opponeret **Bracio:** & i
 proximā æstatem cum imperio equitum decēmillium: ac peditum
Ethruria quinq; milliū in ethruriā proficisceret aduersus florentinos. **Fran-**
Florentini ciscus igit **Sphortia** agēs atatis annū iam tertiū & uigesimū pro-
 ficiscitur nomine **Mediolanensiū** ducis **Philippi Maria** pro **Marti-**
 no pontifice: & **Ioanna** regina **Siciliæ** aduersus **Bracium:** q; **Aqui-**
 lam urbem constantissime simul & acerrime oppugnabat. Erant
 in ea ecclesiastica expeditiōe: cum **Iacobus** caudola & **Michael At-**
Michael atten- tendulus duoc; **Lodouici** seuerinas & columna: tū etiā tartalia
 dulus ni equites: nam **Tartalia** ipse duobus ante annis **Martini** pontifi-
Lodouicus se- cis iussu **Auersæ** fuerat obruncatus: atq; alij cum fjs una permul-
 uerinas ti & illustres & magni uiri. **At Bracius** aduenientiū contra se uiriū
Lodouicus co- nō ignarus: ut erat uir animo ingenti: pugnandiq; æque atq; bel-
 lumna landi callentissimus: cum collem per quem illis iter futurum erat:

duobus munierat castellis cum praesidio peditū circiter quinque milia: ad radices autē collis qua illis descensus erat in campestrē planiciem: quā collē ab **Aquila** dirimit: omnia aquis ex proxima fossa ui deductis in stagni similitudinē complerat. **I**nde sua ipse tenebat castra cū equitibus ad quattuor milia exercitatis & fortibus: quos oīs in quattuor & uiginti ordines ad pugnam instruxerat: **N**icolao picinino uiro bellicoso & impigro cū equitibus quadringentis & ualido peditatu e regione urbis in colle: qui uocatur sanctae **Mariae** ad manipulū: ne quis impetus ex urbe erumpens suos pugnantis ad terga adoriret. **P**raeterea spe uiuendi ea maxime ducebatur **Bracius**: quod existimaret hostium duces propter ambitionem nunquā inter sese conuenturos. **S**ed tantā uim habuit mansuetudo ingenij: ac facundia nostri principis & monēdo & hortando & suadendo: ut ne minima quidē animorum irritamenta in uniuerso illo exercitu interuenerint. **C**ōfederat igitur ecclesiasticus exercitus ex altero collis illius latere: quē **Bracius** castellis peditatuque munierat: ad septem milia passuū iter ab **Aquila**: cum aduenit a **Bracio** cum litteris tubicen: quibus ille duces omnes & prouocabat & hortabatur ad pugnam: addens eis per se licere & sine una prorsus uel molestia uel impedimento: & ascenderet collem: & ex colle in campū equum descenderet: idque iureiurando inuiolatū fore affirmabat. **Q**uibus abditis cum silentiū a cunctis ducibus seruaretur: conuersus **Frāsciscus Sphortia** ad legatū apostolicū: **Franciscum** piccolpassum integerrimū illum uirū & sapientē: qui postea **Mediolani** archiepiscopū gessit. **S**i iusseris inquit pater reuerentissime: posteaquā nemo audet respondere: ipse ut iuuenis respondet: **R**espōde igitur inquit ille subridēs. **T**ū cōiectis ī tubicinē suis uigētoribus illis oculis: ac ueluti radiātibus: dicito inquit **Bracio**: nos pro arbitrio nostro uenturos aduersus sese uel inuitum & in suam quidē rem malā. **C**aptato igitur tempore ex cōmuni ducum omniū consilio collem ascendit instructa acie: eaque distributa in equitum ordines uiginti pari fere numero **Bracianis**: peditibus uero quingentis ac mille. **P**ost hos omnes sequebantur impedimēta: & qui ad ministeria accommodati ad pugnaudū usui haud essent. **C**um illuxisset coepere ad radices collis descēdere: & omnes quidem pedites (Nam propter callis angustias ac rupis difficultatē coacti sunt oēs equo descendere) at **Bracius** siue quoniā iureiurando per litteras se obstringerat liberum descensum illis fore in campestrē planiciē: siue quia (ut erat animo excelso & insolenti) iactabūsus inter suos praedixerat: propterea se illis liberum praebere descensum: quo nemo

Aquila**Nicolaus picininus****Collis sanctae Mariae****Bracius****Frāsciscus piccolpassus Mediolanum**

FRANCISCI PHILELFI

**Pugna cōseri-
tur**

prorsus ex ea pugna euaderet: suos omnis cōtinuit intra aciem: do-
nec uniuersus ille exercitus in æquo cōstitit campo. **D**ein collatis
signis pugna cōseritur intra secūdū lapidem prope **A**quilam max-
imis utrinq; uiribus: & exastuantibus animorum ardoribus: ac
summo cum uitæ periculo uniuersum certatur diem: uaria muta-
biliq; fortuna: utrinq; uulnera: utrinq; cædes. **N**ec uno i loco præ-
lia: hac fugiūt: illac præmunt. **I**nter spem ac metum omnia tumul-
tuantur. **I**dem eodem fere momento & uictores & uicti: cum tan-
dem ecclesiastico cedente exercitu præmentibusq; robustius **Bra-**
cianis: ac iā prope uictoribus: hic generoso & inuicto animo ado-
lescens tanq; e specula quadam inter fortissime dimicandū ultimi
discriminis magnitudinē cōspicatus ueluti horrēdum aliquod ful-
men in cōuertissimum mutuis inter sese uulneribus digladiantiū
agmen tanta ui: tanto impetu irruit: ut cum in ipsum **B**racium in-
ter omnis generis tala: ac cædes peruicacius fertur: hunc ille inopi-
nato metu perculsus capiti suo infestius imminentem districto gla-
dio haud amplius sustinuerit: sed confestim auerso equo celerem
uerteret in fugam deiecta ultro ex capite casside ne posset agnosci.
Erat em̄ **B**racij cassis serico tecta purpureo: & argenteo torque in-
signis: quē eminentiores pilæ argenteæ decorabant. **C**um ita **Frā-**
ciscus **S**phortia per innumerabilia occurrētium uulnera **B**racium
insequit: effectum est deniq; ut & ille fugiēs ab expedito & auda-
Fulignatus equite **S**phortiano **F**ulignato in occiput loctale uuluus ex-
ciperet: & ita repente ex equo ruens suum uniuersum exercitū secū
Euripides in ruinam traheret. **E**x quo intellectum est: quod apud **E**uripiden
Polynices ait **P**olynices: **S**ecurus imperator audaci præstat. **D**um sibi **B**raci-
us certam uictoriā pollicetur: iussis tum ijs peditibus quos præsi-
dio locarat in castellis: ne prius hostis a tergo adorirentur: q̄ ipse
iussisset: tum etiam **N**icolao picinino: ne se ullo sui discrimine loco
moueret: & iubendi: & uiuendi finem sortitus est. **N**am eo uulnere
postridie animā efflauit: tertio nonas **I**unias: & **A**quilā miserabi-
li excidio liberauit. **N**ec illud certe silentio est prætereundū **F**ranci-
scum **S**phortiā: **B**ratius ubi primum in castra semianimus est rela-
tus: cœpisse illum amicis mitissimisq; uerbis ad bene sperandū co-
hortari: suosq; medicos ad eū curandū q̄ diligētissime adhibuisse:
nihilq; omnino prætermisisse: qd̄ uel ad optimi uiri: uel ad fidelis-
simi amici officiū pertineret. **D**emūq; ubi illū extremus defecisset
spiritus: nō secus illachrymasset ac si pater extitisset. **C**aterū postea
q̄ **Frā**ciscus post tantæ uictoriæ gloriā uiuisset in urbē **R**omā ponti-
ficis **M**artini: & uiuendi & salutandi gratia: tū ē ab illo paterna quæ-

**Nicolaus pi-
cininus**

dā exceptus dilectione honoratusq; egregie: tū etiā hāc laudem re-
portauit ut diceret **Martinus**: **Es** tu sane fili noster charissime **Frā**
ciscē **Sphortia** & speciosus & prudens & robustus & fortis ac facū-
dus & de **Romana** ecclesia bene pmeritus: **Abi** igi in dei bñdicti-
one & de nobis tibi in christo iesu oīa pollicere. **At** **Philippus** **Ma-**
ria cū in dies magis atq; magis incremēta, pbitatis atq; cōsiliū uide-
ret i **Frācisco** **Sphortia** coalescere: maxio curauit studio: ut eū oīno
suū efficeret. Itaq; & **Martini** pōtificis opa: & magno suo honorifi-
coq; stipēdio hūc ad se accersitū multis maximisq; in rebus & belli
& pacis exercuit. **Ven**it is primū **Mediolanū**: cū ageret quartū ac
uigēsimū atatis annū: quo ipso etiā anno diuina qdā puidētia na-
ta est **Blanca** **Maria** pridie **Kalendas** aprilis. **Sua** uero tū pntia &
oratione: tū etiā prudētia atq; morū grauitate & elegātia nō mo-
do æquauit: sed mirū in modū supauit oēm de sese apud **Philippū**
expectationē: adeo ut uel ex eo tēpore cōsiliū **Philippus** id inierit:
qđ paucis post annis absoluit: unius sibi **Francisci** **Sphortie** & ge-
neri faciundi per natā infantulā & per adoptionē una cū filia bo-
norū oīm hāredis ac toti imperij successoris cōstituēdi. **Fuit** enim
Philippus **Maria** supra omne hoīm genus: qui ea tēpestate reliq;s
principes longissime superarit intelligēdo & iudicādo. **Quare** **Frā**
ciscū unū singulis pene diebus ad se accersitū cū libenter audiebat
de rebus maximis & grauissimis: acute multa copioseq; loquētē:
tū ipse quoq; permulta ex eo pcūctabat acriter excogitata & calli-
de: ad quā ita strenuus adolescēs alacriter ac prudenter responde-
bat: ut diuino potius: qđ humano prāditus uideri posset ingenio.
Interea uero tps cū res publica florētina ipsius **Philippi** **Mariæ** ui-
ribus grauius prāmeret: eoq; foret iā res deducta: ut suā libertati
metueret plurimū: mittit a **Florētinis** ad **Venetos** legati: q p mul-
tā in **Philippū** expostulationē eos docerēt: quāto eēt i piculo: qđ
q; diutius soli tātā belli molē ferre nō possent: & q; uniuersā **Ita-**
liæ metuēdus **Philippus** foret ob ingenij uersutiā: auiditatēq; do-
minādi. **Nec** em credēdū esse quietē **Philippū** dein acturū occupa-
ta florētina republica. **Cōg**erebāt i illū delicta plurima acutius ex-
cogitata. **Sup**iora tpa memoriter referebāt: qbus **Philippi** maio-
res ab **Italia** pturbāda nūq; destitissent: **Mediolanū** officinā eē bel-
li iuidioso noīe dictitabāt. **Solā**q; cā urbē ex uniuerso terrarū orbe
tū ob munitissimū loci sitū: quē tria ingentia flumina **Padus**: **Ad-**
dua: **Ticinus** reddūt undiq; tutissimū ab oī hostiū impetu: tū ob
frequētā populi: quā ē maxia: nulliusq; rei neq; ad uictū neq; ad
uitæ cultū indigens: tum etiā ob opificū multitudinē ac uarietate

Philippus
Maria

Natalis **Blan-**
cæ **Mariæ**

Florentini
Veneti

Mediolanum

Padus
Addua
Ticinus

FRANCISCI PHILELFI

bellis crescere ac locupletari. Quāobrē postulabāt: cōtēdebāt: obsecrabāt: ut auxilio sibi praesidioq; eēnt. At ueneti & si nō obscure animaduertebant: quo magis augerēt **Philippi** imperiū: eo rebus suis futurę periculosius: tamē ad bellum capeendū nulla prorsus iniuria ab illo prouocati nō facile adducebant: praesertim q; societates etiam intercederet in alterę quinquenniū ex isto foedere dura tura. Tum unus ex legatis florentinis **Rainaldus** albitius: uir non minus elatus & audax: q; disertus: ubi uidisset nullis rōnibus **Venetū** senatū adduci ad ferēdū suę reipublicę auxiliū in **Philippū**: **Genuenses**. Vos inquit patres cōscripti: cum annis superioribus **Genuē**sibus auxiliū uestrum implorantibus id illis ferre nolulistis: fecerunt **Philippū** **Genuenses** dominū: qui nō erat: eadem nos ratione illū redemus regem: quo uos prope diem imperatorē constituatis. Quę cum dixisset: turbato ac minaci uultu: e senatu abiens una cum ceteris legatis diutius nihilo cunctatus ex urbe decessit florētīā rediturus. Tum **Veneti** de re nixius cōsultātes in maximā inter sese uenere disceptationē: cum alij honestatem tuerent: alij utilitatē. Tandē uero **Fredericus** cōtarenus: uir grauissimus inter uenetos: idēq; disertissimus: adductis multis rationibus & exemplis: tum romanis: tum peregrinis: quibus argumentaret non omnia promissa seruanda esse: ut uel insidiosa uel iniusta: & ea pręterea quę honesta fuerint solere mutari cum tempore: atq; illos omīs iniustos esse: q nō propulsant cum possunt iniuriā uel ab ignotis: adderetq; magnā utilitatis uim rapere ad sese honestatis & dignitatē & nomen. Ad hęc quantā calamitatē ueneta reipublicę posset afferre uictoria **Philippi** de florentinis: cum & dominaret **genuē**sibus: & societatem haberet cum **Martino** pontifice maximo: & de **Ioanna** regina omnia quiret pro uoluntate decernere. Nec em̄ defuturam **Philippo** causam inferendi belli in **Verona** atq; **Vicentia** pro iure patrio repetēdis. Huiusmodi inq; rationibus alijsq; q plurimis senatū perpulit: **Fredericus** ad ferendū florētinis auxiliū: quod petebāt: ubi minus se **Philippus** a bello retraheret. Quam quidē rem eo facilius persuasit: quod **Franciscus** cremagnola: qui non multo antea trāsfigerat a **Philippo** ad uenetos: eos in magnā suspitionē iniecerat: de illius aduersus se uoluntate celeris uictorię spem afferens. Pręterea dux ille prudentissimus **Frāsciscus** **Foscarus**: cuius auctoritas erat apud omēs maxima: uno solū quę **Fredericus** disseruerat comprobauit: uerūetiam accuratissima oratione ostendit ultimū in rempublicam uenetam excidium peruenturę: ubi minus & q primū & fortiter aduersus **Philippū** bellum capefferint. Con-

festim ergo ex itinere legatis **Florētinoꝝ** reuocatis: societate quam petebant ineunt: ac firmant æquis cōditionibus. **Dein** missis euestigio **Mediolanū** oratoribus: **Philippum** monēt: ut ab omī in **Flo** **Mediolanū** **rentinū** populum ui iniuriæq; desisteret: **Quod** si secus faciat: fore ut sponte causam suā ageret. **Quod Venetoꝝ** quasi edictū cū **Philippo** insolentius uideret: primo cōepit stomachari: dein secum animo uolūtas haud solere **Venetos** se iniusticiæ obnoxios unq; face re fœdus decēnale iam quinto anno antea percussū ac mutua societatis iura afferebat. **Præterea Florētinos** belli aduersus sese auctores extitisse: qui nulla iniuria laceffiti ultro armis fuerint se adorti. **Quæ** dū citro ultroq; gerunt: clam **Veneti** parāt omnia: quæ ad bellum attinēt. **Nec Italiæ** solum: sed peregrinos quoq; potētatus excitant: accinguntq; in **Philippum**: cum is nulla ratiōe adduci posset: ut crederet **Venetos** tum ob inueteratā ac perpetuā amicitiam: tum ob initam nouissime societate quicq; quo sibi incōmodarent temptaturos. **Sed** longe præter eius opinionē cecidit. **Interea** em̄ tps **Gelphi Brixiani** factiōis eius auctōribus **Petro Achil Brixiani** leq; aduocatis: ambobus & fratribus & opulentis: & apud ciues **Gelphi** **municipesq;** charissimis: audita **Venetoꝝ** ac **Florētinoꝝ** societate **Petrus** deficiūt a **Philippo**: ad **Venetos** eis dedita ea urbis pte ubi **Gebelli Achilles** adni minus habebāt uiriū. **Nam** urbiculæ quas hi potissimū inhabitant stabant: & uetus quæ uocatur: & noua una cū subiecto subur **Gebellini** bio atq; arcibus: tam portaq; q; ea quæ ualidissima est in summitate urbis p duce **Philippo**. **Res** autē gesta est noctu feria prima: q **Quo** tempore dies est solis: ad sextūdecimū **Kalēdas Apriles**: **Anno** a natali chri **Brixiani** defestiano sexto ac uigesimo supra quadringentesimū & millesimum. **cerint** a **Philippo** **Equites** nulli hostium ea nocte in urbem ingressi: nec alij prorsus po duce ulli præter pedites octingētos a **Cremagnola** ex cōposito submis **Cremagnola** sos: & frequentē municipum manū quos hi fratres ex eadē factiōne clam collectos muro per insidias fracto secum adduxerāt. **Erat** **Frācisus Sphortia** per id temporis **Mediolani** apud **Philippum**: **Fran. Sphor.** sed eius milites alij apud montē clarū: alij in proximis municipijs **Mediolanū** hibernabant. **Qua** quidem re eadē nocte audita **Brixiam** adequi **Mons clarus** tantes in urbiculas mane excepti sunt. **Qui** urbem tradiderant **Venetis**: mox eius uias doljs humo completis trāuersis trabibus repagulis & catenis muniebāt: ne quis subitus impetus rem peruerteret prius: q; **Cremagnola** cū uiribus aduenisset. **Philippus** ea re rumoribus ac nuncijs curriculo audita: **Franciscū** in subsidiū mittit: qui incredibili usus pernicitate: feria tertia: qui dies est martis: cū reliquis suis copijs ex altera ipse parte urbiculas est ingressus:

FRANCISCI PHILELFI

Ex altera uero eodē tempore in urbem **Cremagnola** cū equitibus quattuor milibus ingentiq; peditatu. Reliqui autē omēs ducales exercitus ī **Flāminijs** aēbāt: & in **Ethruscis** cōtra **Florētinos**. Cō-
Ethrusci spirant prāterea una cū **Venetis** in **Philippū Mariā** hi omēs: **Ami-**
Amideus dux deus dux **Allobrogū**: quos nomine deprauato a sabbatis monti-
Sabbati mōt. bus **Sabbaudiēses** pro sabbatenfes appellant: & **Eluetij**: & tres illi
Sabbaudiēses **Marchiones**: **Mōtis ferrati**: **Aestensis**: **Mantuanus**: ad hāc potētissi-
Eluetij mus rex **Alphonfus**: qui una cū **Fliscis** **Fregosis** & **Adornis** rē **Ge-**
Marchio mon nuensem mari terraq; turbabat. In tot & tam magnis tamq; pericu-
tis ferrati losis & repentinis rerū difficultatibus: solus **Franciscus Sphortia**
Marchio aētē. **Philippi** ducis & sustinebat & tuebat imperiū: qui assidue die no-
Marchio man ctuq; ex urbiculis aduersus hostes in urbem erumpēs: eos cōtinuis
tuanus prālijs laceffere: urgere: uexare: cedere: interimere: ac nūq; quietos
Alphōsus rex atq; sensus inops quid consilij caperet esset nescius: quippe qui su-
Flisci perioribus temporibus cum pro **Philippo** militaret: uincere semp
Fregosi consuesceret: nunc ipse quotidie uinceret. Quare quoad a conferen-
Adorni da manu abstinebat: idq; totum ei negociū erat: ut castellis e regio-
ne portaz obiectis per catapultas & plumbeas pilulas molesq; bō
bardaz: **Franciscus Sphortia** a frequēti eruptiōe coerceret. At dux
Philippus huic magis q; **Brixia** metuēs: immissa in urbiculas ualū
da peditum manu: **Francisco** iubet: ut ab eo præsidio ad montē cla-
rum se recipiat: & in proxima municipia: donec cōactis alijs exerci-
tibus ex **Ethruria** & **Flāminia** obsidentes pramanē obsidione. Pa-
ret **Franciscus** ac per medias hostiū munitiones ubi illuxisset: post
quadragessimū ex quo uenerat diē: cum suis omibus erumpēs uno
impetu strenuacq; ui inter occurrētū tēla ac iactus ex urbe egrediē.
Hunc insequit maximis uiribus **Cremagnola**: cuius ille inter equi-
tandū ferociā saepe cōuersus reprimat ac retundit. Sed ubi uentum
est in campestre spaciū **Mōtis clari**: tum facta **Phalange** alacerrime
ferē collati signis in **Cremagnolā**: ubi pulcherrimū erat uisū q; & cō-
franter & fortiter pauci **Sphortiani** cū tanto **Venetoz** exercitu: &
adolescēs adhuc **Franciscus** cū **Francisco** ueterano diu multūq; di-
micarēt. Ea q; de utroq; & duce & exercitu opinio apud oēs cōstitit
nisi nox pugnā suo interuētū diremisset: nō minorē de **Cremagno-**
la uictoriā fuisse **Franciscū Sphortiā** eo die cōsecuturū: q; eidē antea
de **Bracio** contigisset. Catez hic in **Montē clarū** se recepit: & ille in
urbē **Brixia** ad urbiculas oppugnādas. Quo magis ipse mecū ma-
gicq; confidero admirandā illā ac prope diuinā **Philippi Mariae** in-
genij acrimoniam: eo magis illum mihi uidetor ceteris mortalibus

Mons clarus

præstitisse & cōsilio & prudētia. Nō præsētia em̄ modo sūma industria diligētiaq; gerebat: sed futurū q̄busq; casibus ita grauiter sapienterq; p̄uidebat: ut nihil unq; ei accidere posset inopinato. Videbat sibi esse bellū cū duabus potētissimis & locupletissimis rebus publicis: quibus se pecuniæ magnitudine: quæ belli sunt nerui lōge inferiorē intelligebat. Quæ em̄ aut principis aut regis cuiusq; uires adeo firmæ sint: q̄s **Venetorū** **Florētinoꝝ**q; pecuniæ nō frangāt ac pessundēt. Itaq; nullū sibi præsidiū firmū ducebat: & certū uni **Francisci Sphortia** fide: integritate: prudētia: animi magnitudine. Accedebat ad rē qd̄ ex **Mathematicis** uatibusq; didicerat: eūdem **Frā Mathematici** ciscū **Sphortia** primū adhuc fore principē in **Italia**: & q̄ solus affluens **Philippi** res ac pene p̄ditas uitali ueluti afficeret sensu: & i **la** tiorē fortunā erigeret atq; stabiliret. Quibus cogitatibus factū est ut uita **Frāncisci Sphortia** **Philippus** mallet: q̄ **Brixia** recuperāda cōsulare. Nā (qd̄ saepe dicere postea **Philippus** cōsueuit) nisi **Frāncisci Sphortia** uita charior sibi q̄ **Brixia** extitisset: nunq̄ **Brixia** amississet. Sed ut ad rē q̄ de corpim̄ reuertamur: cū dies ac noctes murū nouæ urbiculæ & bōbardarū & uarioꝝ tormētōꝝ molibus **Cremagnola** concuteret: nec intima **Philippi** præsidia minore aut strenuitate aut industria ad repugnandū uterent: aduenere tandem ex **Ethruria** & **Fāminia** ducales exercitū: q̄ una cū ipso **Frāncisco** p̄pe **Brixia** cōfederūt ad duo milia passuū hostis inclusos puocātes in pugnā. Aberat p̄ id t̄pis **Cremagnola**: q̄ sibi metuēs ab aduenientib; copiis: simulato lateꝝ dolore prexerat ad balneas **Patauinas**. Qui uero p̄ imperatore intus erat: **Ioānes Frānciscus** princeps **Mantuan** pugnādi ijs copiā nullā faciēs urbiculæ expugnatōe erat in **Ioānes Franciscus** tētus. Hic si uni **Frāncisco Sphortia** fuisset obtēpatū: & **Brixia** esset scus **Marchio** minimo labore recuperata: & de hostibus pulcherriā sūpta uictoria. Cōsulebat em̄ ut oī cūctatiōe sublata p̄ urbiculas i urbē ingressi **Venetū** hostē adorirent prius q̄ & a **Venetis** maiores cogere uires & a **Florētinis** auxiliares copiæ mitterent. Id cōsilij solus **Nicolaus** **Nicolaus** **Picinus** & p̄habat & laudabat. Nā **Angelus** p̄gulan: & **Cæsar** **ninus** **Brixianus**: & **Nicolaus** **Guerrerus**: & cū his **Cicchus** **Patauinus**: **Angelus** p̄ercateriq; duces **Frāncisci** ḡha inuidētes: secus q̄ sentirēt oīa gerebāt. gulanus Quibus dissensioibus factū est: ut & **Cremagnola** in meliorē addu **Cæsar** **brixia**. ctus sp̄e reuerterit ex balneis ad exercitū: & **Veneti** maioris quoti **Nicolaus** **guer** die copias cōpararint: & **Florētini** in auxiliū miserint **Venetorū** ex **rearius** ercitatissimū quē habebāt & prudētissimū impatorē **Nicolaū** tho **Cicchus** **pata**. lentinatē cū equitū quattuor milibus & duobus milibus peditū. **Nicola** tholē. Nā ipsi oī belli molestia liberati: iā nihil sibi neq; in **Ethruria** nec in **Ethruria**

FRANCISCI PHILELFI

Flāminijs Flāminijs metuēdū esse intelligebant. **Is** Nicolaus **Tholētinas** ubi
Brixia primū **Brixia** uenit: cognita ducaliū ducū dissensione: maturandū
 esse arbitratu: ne si illi fortasse resipiscerent: difficilior foret bellan-
 di prouincia: ingentē fossam deduci iubet in lōgitudinē ad passūū
 quinq; milia: qua transitus prohibere hostibus ad ullum omīno
 aut auxilium ferendū obsessis: aut minime cuiusq; opis adminicu-
 lum. **Erat** autē ea fossa & aggere & uallo & castellis nonnullis atq;
 frequentibus munita turribus: ac pluteis acta in latitudinē passus
 duodecim: & tantūdem fere in altitudinem. **Venetorū** **Florentino-**
Exercituum rūq; exercitus complebant hominibus supra triginta milia: **Phi-**
lippi autem ducis ad tria ac uiginti millia. **Equitatus** utrisq; pene
Fossa qualis par. **Sed** hostiū peditatus multo superior. **Cū** hāc a **Venetis** sua-
 su **Nicolai** tholentinatis gerunt: uoluit saepenumero **Franciscus** ea
 molientis adoriri. **Non** modo habuit neminem prāter unū **Nico-**
laum **Picininū**: qui cum eo sentiret: sed omnes potius aduersantis
 seq; apud **Philippū** insimulātis: qd̄ clam **Venetis** faueret. **Quas**
 obtrectatorū inuidentiūq; calumnias: q̄uis nō obscure **Franciscus**
 rescisceret: nunq; tamē induci potuit: ut illorum mallet similis esse
 q̄ sui: cum tandem post urbicularū muros continuis tormentorū
Antonius ictibus terrā æquatos. **Antonius** landrianus: ac cāteri fortissimi
landrianus uiri: qui arcī prāerāt: rei frumētariā cōmeatusq; defectu honestas
Arcis **Brixia** pacti in summa necessitate cōditiones arcem hosti dederūt post
ne deditio mensē & annum unū: ex quo die **Petrus** **Achillesq;** aduocati ur-
 bē **Venetis** prodidissent. **Reddiderat** saepe iā **Franciscus** **Sphortia**
Philippum ducem & litteris & nuncijs certi orē se plurimū uereri:
 ne quid aduersi eius exercitus caperent: idq; ob solam ductorū di-
 scordiā: itaq; eum monuerat aliquem uniuersis prāficeret copijs:
 cuius saltem auctoritati audiāt cāteri: se em̄ semper paratum fore:
 qui omī in re pareat iussis eius. **Legit** a **Philippo** totius imperator
Carolus exercitus: **Carolus** malatesta pisarenis: quem monet ut copiarū
 suarū duces audiat quidem omīs: duorum autē solum consilia exe-
latesta quat. **Francisci** **Sphortia**: **Guidonisq;** **torelli**. **Id** si factum esset cō-
Fran. Sphor. silius ille qui uocat ad **Machalaū**: nunq; profecto accidisset. **Erāt**
Guido **torel** ducales uires ad **Compilianū**: **Venetarū** uero ad **Fontanellā**. **Quin-**
lus to idus octobres: qui dies erat solis: & idem dicatus omnipotenti
Machalaū domino: iubet **Carolus**: nemo ea luce bellandi gratia equum ascē-
Compilianū dat: sed diuinā uenerationi quisq; studeat. **Hostes** illius inscitia nō
Fontanella ignari: peditem instruunt: qui petitis ducalibus castris **Nardinum**
Nardinus peditem **Sphortianū** ad singulare certamē prouocet. **Ille** ut milita-
 ris mos est: non detrectat pugnā. **Itur** in duellum: solus **Franciscus**

Sphortia spectat armatus. Idq; ut cæteri faciant monet. Et imperator obaudit: & cæteri negligunt. Inter duelli spectaculum celeri agmine acieq; uniuersa ad pugnādum instructa: **C**remagnola superuenit ea uia: quæ **M**achalaum itur: **A**ngelus pergulanus: & **N**icolaus picininus idem perusinus: cui ex breuitate corporis **P**icinino cognomen erat: dum illac per ocium obequitantes: inopinato in hostilem exercitum incidunt: intellecta periculi magnitudine quo reliqui & duces & cõmiliones se parent ad pugnam: ita ut erat leui armatura: manum conferunt. **T**umultuarij milites concurrunt undiq; pro sese: quisq; nullum uitæ periculum detractantes. **V**erum quid & pauci & inermes: & inter palustris difficultates quæat tantam uim: tantum impetum sustinere aduersus callentissimum imperatorem & uiginti milia equitum: tantumq; peditatum: **E**quitatus hostilis uiam omnem occuparat. **A**t pedites ad utraq; uia illius partem ex palustribus longis lanceis: catapultis ac iaculis ducalis milites atq; equos passim transfodiebant. **Q**uid multis: **V**ix dici queat: quanta cæcitas oculos: quantus error mentes ducalium & militum & ducum in ea uia ad **M**achalaum interceperit: adeo ut ex cæcitare erroreq; pugnandi **M**achalaum accepisse nomen uideatur. **O**mnes enim subito perinde atq; excordes: & amentes in fugam uersi nihil præter cæcas corporis partes hostibus obiecere: **S**olus **F**ranciscus **S**phortia tanquam irritatus draco ex eo duelli spectaculo prouolans ad clamorem dum hac illac fulmineum coruscat ensem: alijs uulneratis: alijs interemptis: tum **A**ngelum pergulanum ex hostium trahetium manibus captum liberat: tum etiam tamdiu irruentium molem suo maximo cum uitæ discrimine sustinet: ut & cæteri ductores minore cum dedecore seruarentur: & ipse sua cum summa laude ita dimicans referret pedem: ut receptui cecinisse: non euasisse iure foret iudicandus. **C**æterum **P**hilippus ea ingenti clade percussus: accommodato consilio temporis per **B**ergomi deditionem cum hostibus bellum soluit anno secundo post libere potitos **B**rixia **V**enetos. **Q**uo quidem tempore quoniam solus **F**ranciscus **S**phortia & animo uideretur inuictus & corpore: mittitur a **P**hilippo in auxilium **G**enuensium: quos ut modo meminimus: & **A**lphonsus mari: & exules terra: quietos esse non sinerent. **S**uperato aut **A**ppennino inter loca confraga & prærupta: is quos sibi amicissimos dux **P**hilippus existimabat: usi ligurum scilicet fide & constantia circumfunduntur undiq; cum tanta catapultarum ui: & omni missilium genere ut non secus atq; alpina grandine omnia talis passim sternerent. **D**ura profecto & horrenda uniuersis militibus uisa est ea tam repenti-

Pugna
Machalaū
Angelus
Nicolaus picininus

Conflictus
Machalaū nomen est græcū compositū ex mache: qd' pugna significat: & alaos cæcū & errantē **Angelus pergulanus**

Bergomū

Genuenses
Alphōsus rex
Appēninus
Ligures

FRANCISCI PHILELFI

- na pugnādi facies: praesertim cū non pugnādi modo: sed nestandi quidē ob locorum malignitatē ulla facultas esset. Itaq; sibi quisq; diffidere ac iam dedēdi sui habere rationē. Quod cū Gerardus gratianus ipsius Francisci ppinquus uirq; fortissimus equo intra cautes lapsō fecisset: seq; uni⁹ accola fide credidisset: statim ab illo ubi cassidē posuisset: scorpionis cornu percussus ī caput interfijt. Quod liguris facinus corā Franciscus intuitus: & illi continuo reciso ense ceruice uitā abstulit: & reliquos suos per uastam urgentiū cadē hostium ad castellū Ronchum egit incolumes. Quo in loco a femina nobilissima Iliana Spinula: cuius erat castellū & perbenigne excusptus est & q̄ honorifice. Inde autē Genuēsium rei ea strenuitate fortitudinēq; prospexit: ut omēs Alphonſi regis exulūq; conatus frustra suscepti fuerint. Et ne ab Iliana superatus animi gratitudine uideret: tum eius filiā nobili uiro nō parua cum dote uxore tradidit: tum ipsam & habuit semper in honore & continuis beneficijs affect. At ne prātereundum quidē reor qualē se praestitit in Mōtis ferati Marchionē Theodorū Palæologū: quē cum intra paucos dies quoniam nulla unq; non modo affectus iniuria: sed multis saepe ornatus beneficijs: secunda usus Venetorū fortuna bellū ultro Philippo intulerat: patrito auitoq; omī dominatu eiecisset: solus dein auctor fuit: ut in possessionē amissi modo principatus per Philippum reuocaret. Confugerat em̄ Theodorus ad Venetos: quorū praesidio ubi intellexit se nihil omnino effecturū: uideretq; Philippū ducem esse iure indignatū aduersus sese: Francisco Sphortia & deprecatore & amico omīa est ex sentētia sua apud munificentissimū illū principē consecutus. ¶ Num uero laudatissimū illud Francisci facinus silentio inuolui patiamur? Quo tempore Montē caluum ui coeperat: uirgo praestanti forma honestoq; nata genere confugerat una cum alijs multis (ut fit) in diui Francisci templum. Hāc miles quispiam Sphortianus eodē in templo ui raptā: ac Mariā uirginis sub latis fletibus atq; hululatibus auxilium implorantē: in ipsius Mariā uirginis sacello compressit. Quod impietatis flagitium cum primū Franciscus didicisset: tum illum iussit obtruncari inquires: neq; amorē odio: neq; religionē immundicia pollui debere: tum puellā soluta ex pecunijs suis dote uiro tradidit: cui antea fuerat desponsata. His autē rebus non sapiēter minus gestis q̄ fortiter atq; fortunatē: Francisco Sphortia stipendio ducali iam functus accersitur a Paulo Guinigio tyranno Lucēsi: magnis pramijs in auxiliū cōtra obsidionē Florētīnorū: qua ad deditionē usq; pramebat: Admissa cōditione: eo cum expeditis uiribus firmissimisque profectus primo
- Gerardus gratianus**
- Ronchum**
- Iliana spinula**
- Alphōsus rex**
- Theodorus**
- Mons caluus**
- Diuus Frāci.**
- Maria Virgo**
- Paulus guinigijs Florentini**

aduentu hostē uertit in fugā: **Paulūq;** & **Lucā** atq; oēm **Lucēsem** **Luca**
 agrum oīni liberat & detrimēto & metu: cū interea tps **Paulus** ty/
 rannus: ut erat mercādi q̄ regnandi doctior: quo se oīni sollicitudi
 ne metuq; liberaret: clam agit cum **Florētinis** de **Luca** deditiōe: pa
 ctus ingentē auri uim: & ciuitatis **Florētinae** donationē. **Quod** ubi
 apud **Lucēses** increbuisse: illi factō confestim impetu tyrannū ca/
 ptium faciunt aguntq; ad **Franciscum** una cum eius liberis ac ro/
 gant: ut eo interempto ipse urbis illius capiat dominatū. **At** **Franci**
 scus & si intelligebat: & quid **Paulus** mereretur: & quid sibi liceret:
 tamē ne qua in famā labecula suā innocētiā pollueret: detrectato il
 lius illustis reipublicae munere quod ultro a ciuibz cunctis offe/
 rebat: urbē liberā dimittit: **Paulum** uero cum liberis oīni offensio/
 ne illasum mittit ad **Philippum** **Mariā**: cui norat illum esse charissi
 mū. **Dein** pacata re **Lucensi**: in **Galliā** **Cisalpinā** ex **Ethruria** reuer/
 tit. **Agebat** apud **Mirandulā** **Franciscus** eo cōsilio: ut inde in **Ap** **Ethruria**
puliā proficisceret: cum **Florētini** rursus maximo comparato exer/
 citu **Lucā** obsidione premunt: belli duce **Guidone** **Antonio** comi/
 te urbinati: eamq; quotidie tormētis & oīni uincēdi arte conatuq; **Appulia**
 oppugnāt. **Philippus** **Maria** coactus ea necessitate auxilium ferre **Luca**
 amice urbi: misso **Nicolao** **Picinino** cum maximis copijs **Florenti** **Guido** anto/
 nos superat pugna cū ipsoꝝ ingenti clade. **Itaq;** rursus turbata pa/
 ce **Veneti** maiore q̄ antea apparatu bellū aduersus **Philippū** mo/
 uēt: & ipse **Philippus** rursus maiore q̄ nuper & stipēdio & spe acci/
 to **Frācisco** **Sphortia** accingit: nō modo ad repugnādū uiribus **Ve** **Nicolaus** pici/
 netoꝝ atq; socioꝝ: uerū etiam ad oppugnandū. **Venerat** **Frācisus** **ninus**
Cre **magnola** cū magno equitū ac peditū numero: ut **Suncinū** p di **Veneti**
 tione reciperet. **Qd** **Frācisus** **Sphortia** q̄ in agro hibernabat **Cre** **Frācisus** cre/
 monēsi: cū p exploratores accepisset: obuiā pfectus pugnā cōferit **magnola**
 eūq; turpissimā uertit in fugā: captis equitibus quingētis ac mille: **Suncinum**
 peditibus uero supra quingentos. **Id** autē gestū est ad sextūdecimū
Kalēdas **Iunias**. **Neq;** dein mltos post dies maiore etiā clade **Ve**
neti eiusdē **Frācisus** **Sphortia** singulari prudētia incredibilisq; uirtu
 te pculli sunt. **Classis** em̄ **Veneta** praefecto **Nicolao** **Tarusiano** **Pa** **Nicolaus** tar/
dū iam superat supra **Cremonā** usq;. **Ea** cōstabat galeonibus ma/
 ximis septē ac triginta: triremibus aut ac biremib⁹ alijsq; nauigijs **Padus**
 circiter cētū. **Galeones** uero aliq̄nto sūt q̄ triremes breuiiores. **Sed** **Cremona**
 cū latiores: tū etiā multo sublimiores: quippe q̄ surgāt in tabulata **Galeones** cu/
 duo: & semis pupib⁹ & proris altius sublati atq; muniti turrib⁹ **i**usmodi sint
 agunt: aut ut triremes uelis ac remis ferūtq; sup caruchos latioris
 pluteos: ex qb⁹ singul⁹ q̄ttuor & sex armati uiri iacul⁹ ac ferreis sudi

FRANCISCI PHILELFI

bus & catapultis & saxis atq; omni telore iactu acerrime praelient. Contra uero ducalis classis deuehitur galeonibus: & aliorū nauigiorū genere circiter quinquaginta: cuius præfectus erat **Pacinus Eustachius** **Ticinenfis**. Is cum primū aduentasset in conspectū classis hostilis: ut erat uir animo minime demisso: & naturæ fluminis peritissimus: ueritus q; imbris paululum excreuerat: fore: ut de cresceret: ubi pugna protraheret: & ita deteriore se futurū conditio ne in hostilem classem impetū facit: pugna utrinq; ui magna alacritatē conseriit. Cadunt utrinq; multi cruoreq; madēt omnia: cū tandem noctis interuentu ab utrisq; pugna desistiit: amissis tamē ducali classe galeonibus quinq;: quoniam a classe reliqua separati ab hostiū multitudine circumuenti interceptiq; sunt. Quo factum est ut in ducali classe paulisper trepidaretur. Id **Franciscus** ut animaduertit: lectis e militibus suis: quos ad nauale prælium maxime sensisset idoneos: ultro ipse classem inscendit: duobus prius ornatis: qui ex eorum equitum ordine: quos **Callippos** nominant: ueluti ab se transfugæ peterēt **Cremagnolam**: qui ad tria milia passuum inde eū uniuerso distaret exercitu: quo tempestiue si usui foret: **Venetæ** classi auxilium ferret. Hi ergo **Calippi** duo cum uenissent ad **Cremagnolam** mane: multa ut erant edocti antea questi de **Francisci** **Sphortia** subdunt interloquendū ducales copias omnis instructa acie esse iam motas ad eum adoriendum. Quibus auditis dum suos **Cremagnola** parat ad pugnam: classis ducalis cum primū iluxisset: unius **Francisci** **Sphortia** cohortatione **Venetam** classem inuadit magnis clamoribus magnoq; & animoq; & corporū robore. **Franciscus** aut ipse cum militibus suis conuerso galeone: quem inscenderat in eum quo præfectus **Venetus** uehebat: galeonē tanto animi ardore: tanta ui: tantis oppugnant uiribus: ut **Nicolaus Taruisianus** nequiuerit diutius impetum sustinere: quin ex prætorio galeone in subiectum myoparonē demissus: deserta classe fuga salutis suæ consuleret. Per magnam ea pugna cladem **Veneti** acceperet: quippe qui galeones nouē ac uiginti amiserint: & reliquam fere classem uniuersam multis hominum milibus opibusq; refertam. Fuitq; ea res uel in primis causa: ut **Franciscus** **Cremagnola** apud **Venetos** in eam perfidiæ suspicionem uenerit: qua proximo anno postea **Venetis** est publice obruncatus. Hæc enim pugna profligata est in **Pado** non procul a **Cremona**: anno a natali christiano primo ac trigesimo: supra annū quadringētesimū ad millesimū: secūda feria nono **Kalēdas** **Iulias**. Dein postero anno publicæ ac magna cū celebritate atq; læticia **Blanca Maria** nata iam annos septē

despōsata est **F**ranciſco **S**phortia: id quod anno ſuperiore **P**hilip-
 pus pater promiſerat: quo tēpore hunc in uicecomitū familiā una
 cum ſuis omnibus filiis poſterisq; receperat atq; adoptarat. **A**t
 ubi rursus ob claſſem amiſſā **V**eneti foedus percuffere cum duce
Philippo: qui etiam ipſe tum ob **N**icolaum picininum apud **L**abi-
 nā pontem ad debilitatem uſq; catapulta uulneratum ad ceruicis
 neruum ſub occiput: tum quia maiora quādā: ut erat diuino quo-
 dam & ingeuio & ſapientia princeps: animo moliretur: non inui-
 tus bellum ſoluit. **F**ranciſcus **S**phortia ex ſoceri ſentētia abiens ex
 hac ciſalpina gallia in appuliam aduerſus **A**lphonſum regem pro-
 fecturus: recepit inter eundum in ultroneam deditiōem picentes:
 qui ob duriorē prouinciā adminiſtrationem **I**oannis uirelleſci ri-
 cinatenſis epiſcopi apoſtoliciq; legati defecerant ab **E**ugenio quar-
 to: qui **M**artino nuper uita functo in pontificatū ſucceſſerat. **Q**uā
 quidem rem **E**ugenius: ut erat iuſticia & innocentia ſingulari: non
 modo moleſte nō tulit: ſed hunc potius in proximum annum & pi-
 cen in quartam uſq; progeniem marchionem eſſe iuſſit: & totius
 romanæ eccleſiæ uexilliferū: donec uiueret: ſponte cōſtituit. **Q**uid
 enim bella ea cōmemorem quæ dein tam multa ſocero etiam **P**hi-
 lippo aſſentiente & pro **V**enetiſ: & pro **F**lorētiniſ: & pro **R**omana
 eccleſia cum ſuo maximo nominis ſplendore confeſcit: **H**aud ſatis
 ſcio: utri magis accuſandi ſint: p̄ciſes ne qui ſeſe nimis quādoq;
 iſis facilis ad credendum prebent quos habent familiaris: an prin-
 cipum familiares qui aliquo ſuo uel commodo uel affectu alia q̄
 ſentiant illis perſuadent. **E**rant **F**ranciſcus **S**phortia **N**icolausq; pi-
 cininus ut præſtatiſſimi duo ac primarij in uniuerſa **I**talia impera-
 tores: ita mirifica inter ſeſe beniuolentia & ſuauiſſima cōiuncti cō-
 ſuetudine: adeo ut non conſilia modo cōmunia haberent: ſed mu-
 tuis ſe pecunijs adiuuarent **E**t ne id mirandū quidē: nam ab uſq;
Sphortia patre **F**ranciſcus norat amicum extitiſſe **N**icolaum: quip-
 pe qui & in **M**ichaelē **A**ttendulum: quo primum tempore in car-
 cerem **N**eapoli coniectus eſſet **S**phortia: ſe beneficū præſtituſſet:
 & captus poſtea: cum pro **B**racio bellum gereret: perhumaniter a
 patre foret liberaliterq; tractatus. **S**ed duo potiſſimū fuerunt ſcri-
 bæ diſcordiarum omniū auctores: quæ poſtea inter **N**icolaū **F**rā-
 ciſcūq; orta ſunt: **A**ntonius **P**iſaurenſis: & **I**mmolenſis **I**acobus:
 qui cum nullis poſſent pecunijs ſatis ingurgitari: niſi quicquid **N**i-
 colaus acquireret: uel ſtipendio: uel præda diriperēt: illumq; noſ-
 ſent uirum magis bonum: q̄ callidum: at **F**ranciſcū **S**phortiam om-
 ni in re ſtrenuum ac prudentem: ueritine aſſidua talium amicorū

Nicolaus picininus
Labina

Gallia ciſalpi.
Appulia
Alphōſus rex
Picentes
Ioannes uirelleſcus
Eugenius pō.
Martinus pō.

Veneti
Florentini
Romana ec-
cleſia

Frā. ſphortia
Nicolaus picininus

Sphortia
Michael atten-
dulus
Neapolis
Bracius

Antonius pi-
faurenſis
Iacobus im-
moleniſis

FRANCISCI PHILELFI

cōsuetudine insidiæ fraudesq; suæ aliquādo p̄darent in lucē: nūq̄
 destiterunt perditissimi nebulones: donec per uarias calūnias atq;
 maledicta hominē simplicē & ad credendū facilem ab optimo ami
 cissimōq; uiro ab alienarunt. Quibus quidem duorum scribarum
 insidijs cū maxima bella inter duos clarissimos impatores secuta
 sunt: tū ad **Philippū** eximium illū atq; diuinū principē maxima in
 cōmoda calamitatesq; deuenere. Sed hæc ego qui utriusq; memo
 riam colam (ut par est) sanctissime: ne uidear mortuos in alterius
 uitæ tranquillitatē per cōmemorationē discordiarum tanq̄ irrita
 re: de industria prætereunda censi. Quare minime explicabo uel
 quæ in **Picētib;** & **Vmbri;** **Ethruscisq;** **Frācisco** **Nicolaus** incō
 moda sæpe intulerit nulla sua cū laude: dum se modo ecclesiasticis:
 modo **Alphonfi** copijs coniungit: uel quotiens ab eo fusus fuga
 tum: tū ad **Bargā** quā obsidebat in agro **Lucensi;** tum ad
Barga **Tenere** prope **Veronam;** ab qua ipsa paucis post diebus: quā p̄di
 tione coeperat noctu: cum ingenti detrimēto expulsus est. Nam ad
Verona montem laurum non longe ab **Isauro** flumine: quanto cum uulne
 re eundem **Nicolaum** maxima pugna superatum uictūq; oppres
 serit nouerunt omnes. Quod certe inuitum **Franciscum** **Sphortiā**
 fecisse illud est perspicuum argumentum: q̄ postridie illius diei cū
 didicisset p̄ magna eum præmi inopia: amissis & uestimētis & mu
 lis & impedimentis & pecunijs: & reliquis rebus omnibus una cū
 castris: adhibita curriculo diligentia: quicquid in exercitu est reper
 tum: id omne misit ad eum dono cum aureis insuper mille. Ex quo
 potest liquido perspicui: q̄ illi fuerint improbi atq; nefarij: qui **Nico**
 laū **Picininum** ab amico tam miti: tā clamenti: tam munifico dire
 merūt. Quanta præterea humanitate est usus: cum eodem fere an
 no **Franciscum** **picininum** in **Picentibus** prope mōtem ulmum cū
 uniuerso patris exercitu uāhemētissimo prælio profligatū cepit
 Nam cum acerbissimo eo nuncio tantam **Nicolaus** in iram dolo
 remq; exarsisset: ut intra paucos dies uita defereretur: **Franciscus**
 eius obitum cum primum accepisset: tanto mœrore affectus est: ut
 post amissum patrem nihil unq̄ doluerit magis. Quod autem mu
 nus præstare pietatis potuit: tū **Nicolai** **picinini** memoriā atq; uir
 tutem summis extulit laudibus: tum **Frācisum** eius filium: quē in
 arce **Firmana** custodiri iusserat: donatū pulcherrime missum fe
 cit. Quis igit̄ usq; fuerit ita ab omni hominis natura alienus: qui
 minus oparit tanta humanitate & lenitate uirum (si fas esset) im
 mortalem fieri: At illud certe est incredibili quadam admiratione
 prosequendum: quod cum excellentissima: ac fere diuina **Francisci**

Picentes

Vmbri

Ethrusci

Alphonfus

Barga

Tenis

Verona

Mons laurus

Isaurus

Franciscus pi
cininus

Mons ulmus

Picentes

Nicolaus pici
ninus moriē

Sportæ virtus usque adeo supra humanū excreuisset ingeniū: ut **Alphonso** regi: & ipsi quoque **Eugenio** pontifici maximo formidabilis facta iam esset ingētes atque primariæ uires **Italia** in eū cōcitantur. **Nā** & **Alphonso** quas habuit omnis collegit in eū copias: & **Eugenius** p̄ auctoritate illa apostolica: quæ apud uniuersam christianā religionē uenerabilis habet & sacrosancta: nō modo reliquos **Italia** principatus p̄pe cūctos in eūdē hūc cōmouit: sed ipsum quoque **Philippū Mariā** socrū: ut aduersus dilectissimū generum mitteret maximos illos suos inuictosque exercitus: ueluti coegit. **Etem** **Venetī** atque **Florētini**: qui huic uni sese auxilio potissimū debebāt ob maxima bñficia: plurimaque accepta: tū censure ecclesiasticæ metu: tū periculi magnitudine id facere sunt deterriti. **Quare** cū non modo oppida nōnulla: atque urbes & in **Picētib**us & in **Vmbris** maximi anathematis formidine: ut appellant a **Frācisco Sphortia** descissent: uerūetiā necessarij ipsi & sanguine cōiūctissimi descuiissent: unus dūtaxat **Fredericus** comes **Vrbinas** inuētus est: qui p̄ id t̄pis ætate adhuc adolescēs: sed morū grauitate admodū senex: ac mirifica p̄bitate illustris a fidei sanctitate nō recederet. **Erant** hostiles copię supra uiginti hoīm milia: **Sphortianus** autē exercitus omnis cōstabat militibus ad summū sex milibus. **Cū**que reliqua loca omnia **Francisco Sphortia** suspecta essent & insidiarū plena: neque ab hostilibus pugnādi facultas offerret ulla: sed eo tenderet hostibus omnis callitas & industria: ut hic intercluderetur cōmeatu: solus inquā is **Fredericus** inuētus est: cuius incorrupta fide & beniuolēssimi animi cōstātia nobilissimus ille princeps in tantis rerū oīm fluctibus sibi tutius nihil duxerit: itaque in tāta hoīm perfidia leuitateque suorū se recepit itaque in oportunā aliquā stationē in agrū urbī natē. **Quo** cū hostiles etiā copię essent cōtinuo subsecutæ: neque sapius ad pugnā prouocata in æquū campum descēdere unquam audent: sed more **Fabij illius** dictatoris se locorum difficultatibus usque tutarent: rem frumentariā cōmeatūque prohibētes: nunquam destitit **Fredericus** p̄ maxima suorū subditorum omnium: suaque incommoda atque detrimenta leuare omnē **Sphortianā** difficultatē: & id quidē cū extremo ditionis suæ discrimine. **At** malebat egregius adolescens (ut erat animo inelyto) & dominatū oēm & uitā etiam ipsam: id quod palam assidue dictitabat amittere: quā pati ut de fide cōstātiaque sua quicquam desiderādū uideret. **Qua** quidē p̄seueratiā factū est: ut & reliqui hostes frustrati opiniōe sua: spem potius uictoriæ omnē amitterēt: & magnanimus dux ille **Philippus Maria** in maiore adductus admirationē de insuperabili gene-

Alphonso rex
Eugenius pō-
tifex

Philippus Ma-
ria dux
Veneti
Florentini

Anathema

Fredericus ur-
binas

Qu. fabius
dictator

FRANCISCI PHILELFI

ri probitate & sapiētia: nullum sibi praesidium regni sui certius fir-
 miusq; uideret: q̄ si unum **F**ranciscum **S**phortiam ad se tutādum
 q̄; primum accerferet. **I**d autem eo erit facilius affecutus: quod eo/
 dē ipso **V**rbinati **F**rederico tanq̄; deprecatore apud generū ipsum
 quem alienatū ab se existimabat: est usus. **D**ecreuerat em̄ is & iu-
 re quidem fortassis & de **E**ugenio & de **A**lphonso: ab quibus neq;
 diuino neq; humano iure foret armis per omnē contumeliā acer-
 rime appetitus: debitam capere ultionem. **T**anti autē fecit unius
Frederici studium: pietatemq; erga se: ut cum facile iam posset uim
 omnem hostiū retundere atq; opprimere (**N**am auxiliares copiae
 a **F**lorētinis & a **V**enetis iam aduenerant) id certe facere noluerit:
 tum magni esse ducens animi obliuisci iniuriarū: tum etiam grati
Frederico ipsi gratificari plurimum: quem in se adeo beneficū fo-
 ret expertus. **Q**uamobrem & cum hostibus cōtinuo bellum sol-
 uit: & se cum primum per honestatem posset: iturum ad socerum
 cum omnibus suis uiribus est pollicitus. **I**psum uero **F**redericum
 ex eo tēpore non secus ac si esset filius dilexit semper: & quod ho-
 norificum praestare maximeq; utile munus potuit: eundem prae-
 cit belli ducem uniuersis suis exercitibus. **Q**ua quidem dignitate
 ita ille est usus: ut simul cum aetatis p̄gressū charior quotidie sapi-
 entissimo & grauissimo principi atq; iucūdiō redderet. **S**ed iam
 ceteris maximis facinoribus splendidissimiq; omisiss: quae innu-
 merabilia pene sunt: ad propria paucis ueniamus. **V**t sunt res hu-
 manae oēs fluxae ac breues: egregius ille princeps **P**hilippus **M**a-
 ria **A**nglus: qui uno sapientissimorū omniū hominū iudicio potu-
 it cum omni antiquitate in omni gloriā genere de nominis immor-
 talitate contendere: inopinato migrarat ex hac uita: cū **F**ranciscus
Sphortia eiusmodi casus omnis ignarus: ut erat animo in socerū
 & beniuolo & pio: reuertitur in hanc galliam cisalpinam cū uxo-
 re: ac liberis: ualidissimoq; exercitu: quo illi auxilium ferret aduer-
 sus **V**enetos: qui iam agrum mediolanensem inuaserāt: & multis
 oppidis captis usq; ad portas urbis omnia ferro igniq; uastantes:
 quotidie circumquaq; discurrent. **I**gitur ubi **C**remonam uenit:
 quā dotalem annis sex antea una cum uxore **B**lanca **M**aria a **P**hi-
lippo socero acceperat: inita pro tempore cum **M**ediolanensibus
Placentia societate: quos norat haereditario iure ad sese uxoreq; pertinere:
Mediolanēses **P**lacentiā celeriter obsidet (**H**ac em̄ indigne ferens **M**ediolanēsiū
Veneti dominatū ad **V**enetos ultro defecerat) **M**unierāt **P**lacentiam **V**e-
Thaddeus neti firmissimo equitatu peditatuq; sub aēstensis **T**haddei ductu
 aēstensis uiri impigri & constantis. **Q**uam peruicacius repugnātem: ubi in-

Philippus Ma-
ria

Gallia cisalpi-
na

Cremona
Blāca Maria
Mediolanēses
Placentia
Mediolanēses

Veneti
Thaddeus
aēstensis

tra paucos dies ui expugnatā captāq; & direptam (**Q**uis em̄ arma-
tis uictoribusq; militibus modum imponat) **M**ediolanēsis pro
societatis foedere tradidisse: **A**tq; in annū deinde proximū classem
illā & magnā & formidabilē: cui **A**ndreas **Q**uirin² præerat uir mer
caturæ q̄ bello nauali aptior: mira industria ac uirib² apud **C**asalē
maiorē ex arido & fudisset & coepisset in **P**ado: mox trans **A**dduā
aēto exercitu **C**arauagiū: quod iam antea **V**eneti occupauerāt: cir-
cumfedit oppidū sane cum populo frequēs: tum a **V**enetis comple-
tum maximis uiribus. **O**ccurrunt **V**eneti cum potētissimo firmissi-
moq; exercitu fortiū uiroz supra uiginti milia: qui tandē post plu-
rima quotidie periculossimāq; prælia: cum intelligerēt oppidum
ad triduum usq; in ius nostri principis concessurū: freti uiribus suis:
& quod existimarēt oculatissimū & uigilantissimū agrum perinde
atq; dormitantē posse opprimere: castra adoriuntē ad eam partem
quā opinabatur incustoditā. **Q**uare cū per uia **F**ori noui in castra **F**orū nouū
impetum audaciter faciunt: summa prudētia incomparabilisq; uir-
tute unius **F**rancisci **S**phortia tanta clade perculsi sunt: ut nisi pau-
corū **M**ediolanensiu quorūdam: qui & ei & uniuerse reipublice in-
uiderent: sanis consilijs coniuratio obstitisset: actum esset eo die de
om̄i **V**enetoz imperio. **C**æterū hoc loco quæ deinceps secuta sunt:
nō ab re mihi prætereunda iudicauī: ne si alioz errata cōmemora-
uero: sanata uidear & consolidata iam uulnera ueluti refricando:
magis exacerbare. **I**llud sane om̄ibus & perspectum est & cognitū:
tantā nostri diuini illius principis & sapiētiam & constantiā inau-
ditāq; bonitatē extitisse: ut uniuersus **M**ediolanensis & senatus &
populus tandē ubi sese collegisset: reiectis om̄ibus **V**enetoz & sua-
sionibus & subsidijs: unū **F**ranciscum **S**phortia una cum **B**lanca **B**lanca Maria
Maria mulierē clarissimāq; omniū: quæq; sunt aut fuerūt unq; aut
in posterum sunt futura: integerrima optimaq; uiragine ad totius
reipublice imperium mirabili concordia atq; beniuolētia accersie-
rit: & eundē q̄ diu in uiuis fuit: summa cum fide atq; pietate nō se-
cus ac parentē: tum semper obseruauerit: tum assidue obseruet uel
mortuum. **Q**uid em̄ sim prolixior in referēdis alijs eius rebus tam
multis tamq; magnificis: quas uel belli uel pacis & in om̄i lauda-
tissima uitæ genere cum sempiterna sui nominis celebritate confe-
cit: **N**onne id unum exploratissimū est illius mirificæ uirtutis do-
cumentū: q̄ unus **F**ranciscus **S**phortia apud om̄is principes chri- **F**ran. **S**phor.
stianos uenerabilis: apud **B**arbaros uero & aduersarios christi no-
minis esset admodū formidabilis: **N**am qualē præterea uel erga **P**herdinādus
maximos ecclesie **R**omanæ pontifices: uel erga **P**herdinandū regē rex

Alphōsus rex diui illius regis **Alphonſi** filium: uel erga inuictiſſimū regē **Franco**
Lodouic⁹ rex rum **Lodouicum** ſe præſtiterit: totus terrarū orbis: & uidit & admi
ratus eſt. **Sed** quid plura in medium referā: **Vno** **Frāciſco** **Sphor**
tia nemo humanior: nemo benignior: nemo melior: nemo imorta
li deo per omnē iuſticiā & æquitatis pietatiſq; laudē hominibuſq;
acceptior aut charior unq; fuit. **Adde** quod in tanta filioꝝ proſpe
ritate rebuſq; ſecundiſſimiſ: regno florētiſſimo: ſūma gloria: uali
tudine integra: leuiſſimo genere mortis ita intra biduum eſt extin
ctus: ut eam pro ſua illa acutiſſima mentis acie incredibiliq; prudē
tia intellexerit quidē non aut ſenſerit. **Quæ** cum ita ſint: noſtri mu
neris eſſe arbitror illuſtriſſimi principes: ut modum iam tandē no
ſtro huic tam diuturno luctui imponamus: quod ut ipſi primi fa
ciatis: quo ceteriſ quoq; grauitatis exemplo ſitiſ: nō debeo uos nō
monere: adhortari: orare: obteſtari. **Vincenda** eſt em̄ uobis animi
mollicia: & lachrymæ om̄es reprimēdæ: ne quo magis in parētem
pij uideri uultis: eo minus in deum ſperare iudicemini. **Nam** ſatis
eſt mea quidē ſentētia: uel pro imbecillitate naturæ: uel pro cōmu
ni cōſuetudine annū iam totum in luctu mœroreꝝ agitaſſe. **Rede**
at deniq; animi tranquillitas cum priſtina illa uultus ſerenitate or
natusq; elegantia. **Quod** ſi minus fortaſſe ueſtra cauſa faciuri ſitiſ:
id ſaltē huic ueſtræ uniuerſæ reipublicæ cōdonate: quæ non ueſtra
minus q̄ amiſſi principis cauſa in extremis uerſat̄ angoribus: **Nā**
cū illo actū eſt q̄ optime: qui p̄ oīa ut ſummatim cōplexi ſumus: &
animi & corpis & fortunæ bona ad q̄ntū & ſexageſimū uſq; annū
uictis om̄ibus & inimicis & hoſtib⁹ perſeuerauit inuictus: & ita pa
cata oīa atq; tranquilla a nobis abiens reliquit: ut cum om̄es eius
abefſent exercitus: alij in **Appuliſ**: ut regi **Pherdinādo** pro affinita
tis iure inſeruirent: alij in **Flāminijs**: ne quis impetus oriret̄ aut in
Bononiēſes: aut in **Senēſes**: aut in **Florentinos**: quos ſocios amicof
q̄ haberet. **Alij** in **Galliſ** tranſalpinis: quo adeſſent **Lodouico** re
gi: ab quo propter **Sagonā** dono **Genuāq;** acceptā bene eſſet affe
ctus: ne minimus quidē tumultus in hanc uſq; diē in uniuerſo eius
Florētini imperio ſuſcitatus ſit. **Itaq;** nobis moderate ferenda eſt huiuſmodi
hominis naturæ neceſſitas: tum quia mortalibus eun̄ctis & cōmu
nis eſt & debita: tum etiā quia ærumnis præſentis uitæ nos liberāſ
Lodouic⁹ rex ſe ducē præſtat ad meliores aui tranquillitatē. **Quid** em̄ eius mor
tē doleam⁹: cuius uita om̄is plena fuerit honeſtatē: & aduerſæ nulli
Genua ſubiecta fortunæ: **Nā** recte **Pindarus**: **Premiū** primū tibi res ſecū
Pindarus dæ **Afferēt**. **Laus** hinc ſequit̄ probata. **Quæ** duo quiſquis tenuit:
beatus iure uocet̄. **Tanta** erat ſapiētia noſtri principis: tū om̄ibus

ORATIO FVNEBRIS I

in rebus consiliū: tanta moderatio: tāta grauitas: ut non solū nihil unq̃ patere: aduersi: sed fortunæ ipsi tanq̃ dominare: quicqd' uel magnū: uel appetēdū in uita sit: in sua potestate usq̃ habuisse uideatur. **E**st ille foelicissim⁹: ait: apud **Euripidē**: **Hecuba**: mali nihil cui accidit uiuio. **Q**uis aut̃ uir sapiēs fragilē hāc atq̃ breuē uitā nō conternat habeatq̃ pro nihilo: quo solidā sempiternāq̃ cōsequatur? **H**ac sane ratione uerā beatitudinē docebat **Epicurus** in hac hoīm uita nullo pacto inesse posse: quia corruptiōi subiecta foret. **O**b eā q̃ rem uocat deū beatū: qđ & incorruptus sit & sempitern⁹. **Q**uid igit̃ illū post uitā tam diu bene actā adeo doleamus obdormisse in domino: tanq̃ adhuc uelimus inter hosce turbulentissimos fluctus agitari laborareq̃ assidue? **H**ūc oib⁹ & pralijs corpis: & sæculi cladibus liber suūp̃sius uictor euasit in calū: quē si magis q̃ nos ipsos caste ac pie diligeremus: gauderemus sane: nō doleremus. **S**i diligere retis me: ad **Apostolos** ait **Christus**: gauderet̃ utiq̃ q̃ uado ad patrē. **N**ec em̃ oibus: ut scriptū reliquit **Cicero** in cōsolatione de filia suā obitu: ijdem illi sapiētes arbitrati sunt: eū dē cursum in calū patere. **N**ā uitij & sceleribus cōtaminatos deprimi in tenebras atq̃ i coeno iacere docuerūt: castos aīos: puros: integros: incorruptos: bonis etiā studijs atq̃ artibus expolitos leui quodā & facili lapsu ad deos: id est ad naturā similē sui sup̃uolare. **E**uolauit inq̃ **Frāsciscus Sphortia** ex his terrenis tenebris in serenā illā celestēq̃ regionē: ut ei⁹ cōspectu atq̃ uisu in oēm aternitatē frueret̃: ad cuius imaginē ac similitudinē nouerat se creatū. **A**t stultū esse quis dixerit nō dolere id oportere: qđ sua natura sit malū: tanq̃ mors i bonis sit numerāda qua tollit̃ uita. **P**raterea alias quinq̃ afferri posse lugēdi causas: quarū una sumitur ex eo incōmodo: qđ ipsi accipimus ex illius obitu quē dilexerimus. **A**ltera uero qđ existimem⁹ animū sine uāhementissima doloris acerbitate a corpore cui penitus inhæret infixusq̃ est: separari haud posse. **T**ertia autē causa suscipiē: q̃ arbitremur eundē quē lugemus priuari huiusce uitæ uoluptate. **A**dducūt etiā quartam ex horribili metu sempiterni supplicij apud inferos. **S**unt praterea nonnulli ingenio usq̃ adeo depriuato: & ab oīni hominis natura dignitateq̃ alieni: ut animū opinentur una cum corpore interire: dissipari: deleri. **I**taq̃ eos ferreos esse dicunt planeq̃ amētis atq̃ insensatos: qui minus doleant mortem ac summis ducant in malis. **S**ed has ego singillatim lugendi causas soluam & facile: & uero: & breuiter. **E**t primū quidē ex antiquorū philosophorū sententia probatur animi immortalitas. **N**am poetæ omni doctorum hominū genere longē antiquiores: quid senserint de animorū

Euripides

Hecuba

Epicurus

Apostoli

Christus

Cicero

Confutatio &

confirmatio

Quot sunt lu-

gendi causæ

Prima causa

FRANCISCI PHILELFI

Orpheus aeternitate: cum **O**rpheus & **H**omerus: tum alij & graeci & latini se
Homerus re innumerabiles sunt locupletissimi testes. **P**lato duplicē esse ani
Probatio im- mū docet: qui rationis particeps sit aeternus: alterq; mūdi: alterq; ho-
 mortalitatis minis. Ita autē a **P**latone animus definit: **A**nimus est essentia incor-
 aīōg; p rōnes poreā seipsam mouēs ac rationalis. Ea autē ratione animi immortalitatis
Platonica ani- tatē probat **P**lato: qđ is per se se moueat & semper ac ceteris qua-
 mi definitio cunq; mouent & fons sit & principiū motionis. **N**ec em̄ latere nos
 debet immortalitatē dupliciter accipi: qđ aut aliqd imune sit mor-
 tis: qm̄ eius sua natura capax nō sit: ut anim⁹. **A**ut qđ alteri⁹ bene-
 ficio a morte reddat incolume: ut mūdus scđm **P**latonē. **Q**ua etiā
 ratione aliquid agitari dupliciter diciť: **N**ā & de eo accipi solet: qđ
 ex quo principio esse coeperit: semper mouet: ut mūdus: & qđ sem-
 per & est & mouet: ut animus. **N**ec sane ulla possum ratiōe assequi:
 quid illos mouerit: qui omnē animū uoluerunt una cū corpore in-
 terire. **N**am si ita foret: & mundus iam pridē & quae in mundo sunt
 om̄ia perissent. **S**ed quo pacto mundi animū immortālē dixerunt:
 hominis aut mortālē: cum & principiū uterq; motiōis sit: & uterq;
 uiuat a seipso: & eadē eodē attingat modo: quippe qui intelligat &
 quae in caelo sunt: & quae sunt ultra caelū: & quicquid est scđm essen-
 tiam: quārat ascendatq; ad primū usq; principiū. Ita q; cōtempla-
Plotinus tio scđm **P**lotinum: quae ab ipso sit: ex ijs quae in ipso admirabilia
 sunt: & ex unoquoq; quod in ipso est: & quod est ex **A**cademica re-
 cordatione: etiā ante tempus ipsa dat esse. **E**t qm̄ perpetuis anim⁹
 sciētijis utiť: perpetuus quoq; necessario ipse est. **A**d hāc quicquid
 accepta cōpositione perficiť ut sit: id idētidem natura dissoluit: ut
 est compositum. **A**t animus una est & simplex agilitas in uidendo
 scđm naturā. **N**on igit hoc pacto corrumpi potest. **P**raeterea cum
 animus nō sit corpulentū quiddā: nec habeat quantitātē: etiā ubi
 separeť a corpore: dissipari deleriq; nō potest. **N**ū fortassis in aliud
 transmutatus corrumpat: **A**t huiusmodi trāsmutatiōis corruptio
 aufert formā: materiā dimittit. **H**oc autē est cōpositae rei passio. **S**i
 animus igit scđm hoīz aliquod genus corrumpi nequit: is est ne-
 cessario immortalis. **H**anc autē immortalitatē animi humani cum alijs
Aristoteles multis in locis probat **A**ristoteles: tum etiā in libro secundo de ani-
 maliū generatione uerbis huiusmodi: **O**m̄es animi necessario sunt
 uirtute prius q̄ actu. **N**ecessē etiā est aut omnes nō esse prius & fie-
 ri: aut oēs antea existere. **V**el alios esse antea: alios non esse. **A**c fieri
 aut in materia & nō ingredi in maris semine: aut in materia uenire
 a semine quidē sed in mare: aut extrinsecus fieri om̄es: aut nullum:
 aut alios fieri: alios nō fieri. **Q**uod fieri igitur nequaquā possit: ut

animi omnes prius existāt: patet ex huiusmodi ratiōibus. **Q**uorū cūq; em̄ principiorū corporalis scilicet est opatio: hæc antea existere sine corpore minime possunt: ut incedere sine pedibus. **Q**uo fit ut animi extrinsecus ingredi nequeāt: **N**eq; em̄ fieri potest ut ipsi p se se q; separari nō possunt ingrediantē: **N**ec item ī corporeo semine: **E**st em̄ semē superfluitas imutati alimēti. **R**elinquit ergo mentē solam extrinsecus aduenientē ingredi: & eandē solā esse diuinā. **N**ihil em̄ cum eius agilitate habet cōmune operatio corpalis. **O**m̄is igit̄ uis animi uidet̄ alius corporis esse particeps: & eius quidē diuinioris q̄ illa sunt corpora quæ uocant̄ elemēta. **S**i auctoritatibus tm̄ inniti nos oporteret: afferrē alios plērosq; nobilis spectatosq; philosophos: qui sola grauitate nihil cōtradici posse cōuincerēt. **Q**uis est em̄ usq; adeo hebeti obtusoq; ingenio: qui sujsus discrimē habeat nullū: qui nō intelligat propriā animi humani perfectionē id esse quod incorruptibile sit: **A**t propria huiusmodi animi operatio intelligere est. **E**a em̄ hominis & pecudibus præstat & stirpibus & inanimis: **S**ed intelligere scdm̄ uim ppriæ naturæ uniuersaliū est: & eorū quæ corrumpi non possunt. **S**ed cū oīs perfectio ad suū perfectibile necessario pportione habeat: reliquit̄ animū humanū interitui nō esse subiectū. **M**entalis inq; animus immortalis est & sempiternus. **E**t ne id quidē mirū. **N**ā si ea pte quæ nobis ē cōmunis cū belluis: corrūpimur atq; interimus: q̄s ambigat ea nos pte incorruptos immortalisq; futuros: quā ad dei imaginē silitudinēq; creati cōmunē habemus cū cælestibus illis uel mētibus uel angelis quos appellāt: **P**ræsertim qd̄ necesse sit ea substācias habere cōmunis quibus opera sunt cōmunia. **S**ed hominū aīos ita supremā cōtemplari: æternāq; ueritatē ut angelos: qui ignorat se hominem esse negat. **H**æc certe uim mētis solā dicit **A**ristoteles in sjs libris: quos de **A**īa **A**ristoteles reliquit̄ scriptos: a ui sensitiua ita separari: quēadmodū qd̄ perpetuū est ab eo qd̄ sit corruptibile. **E**t est huiusmodi sane anim⁹ uiuaxquadā imago dei: quē iccirco ad suā creauit similitudinē: ut p̄ximis sibi quodā pacto in suo genere immortalis etiā secū foret. **V**t em̄ scriptū est in libro **S**apiētiae: **I**ncorruptio facit p̄ximū deo. **P**ropterea inquit: per hanc habeo immortalitatē. **P**ræterea si deus ipse dumtaxat animi humani & cōditor est & creator: a quo alio q̄ ab deo is perimi potest: quēadmodū de angelis affirmant̄: quos nulla interimit uis naturæ: **N**am quicquid est natura corruptibile: id naturalib⁹ cōstat causis: at animū deus naturæ causis nō subiecit: **I**d qd̄ in **T**imæo etiā docet **P**lato. **R**ecte igit̄ in euāgelio præcipi: **P**lato eum timere: qui postea q̄ occiderit: potestātē habet mittere in gē **M**atthæi. jo.

hennam ignis animāq; & corpus ibi perdere. Atq; illud quoq; per-
spicuum est si animus interiret: ex eo effici nihil posset: At quicquid
est naturali causa uicq; generatū nunq; perit: quin inde aliquid pro-
ducat: ut ignis ubi ligna cōcremarit: & carbones ex lignis: & cinerē
& uapores flāmeos efficit. Quo fit: ut nihil arte pereat: quin aliqd
inde sit reliquū. Id autē de aīo dici nequit: Is em si pereat: relinqui-
tur nihil omīno. Videmus insuper uirtutē omnē instrumentālē de-
bilitari in ipsius instrumētī debilitate: eandēq; perire ubi pereat in-
strumētū. Ita oculis auribusue debilitat: audiēdi ac uidēdi uirt⁹ de-
bilitat: eadēq; perit: cū ea pereūt instrumēta. De mētali aut uī acci-
dit mīto sec⁹. Nunq; em neq; debilitat: neq; perit ex cuiusq; instru-
mētī uel amissiōe uel debilitate: etiā si qnq; eius agilitas ob imagi-
nandi uim interceptā cessare uideat. Nec itē illud ignorat quisq; q
omīno stultus nō sit: Quicquid forma utiē infinita ac nullis termi-
nis circūscripta: id corporeū esse nō posse: cum omīe corporeum for-
mā habeat & finitā & suis terminis circūscriptā. At uniuersale uī
multiplicatiōis dicimus infinitum: quodq; neq; sit terminatū com-
munitate: neq; finitum quantitate. At mens cū in intelligendo hu-
iusmodi formā habeat ipsum uniuersale: relinquit eam esse & sim-
plicem & separatā: ac ob eam rationē etiā imortalem. Nam quid
sim longior in animoz nostroz probanda imortalitate: quā illoz
dumtaxat mentes nō capit: qui aut stulti sunt: & ita similes iumen-
toz: aut scelerati & impij: atq; proinde imanes: adeo ut diuinā uim

Epicharmus

quoq; negēt omīno. Haud em scio quid Epicharmus ille comicus
sibi uoluerit: cum ait: Homo & concretum est quiddā: & discretū:
atq; abit: unde uenit rursus terra in terram: spiritus autem sursum.
Quid horum triste: Nihil. At ego ita hominem esse concretum ar-
bitror: ut & animo affirmē immortali constare: & corpore interitui
debito: quippe q; compositum sit ex quattuor elementis: propor-
tione quadā non arithmetica: neq; geometrica: sed musica potius:
Quā tantā uim habet in uiui hominis corpore: ut animū Aristote-

Aristoxenus

Harmonia

**Animi defini-
tio**

lis discipulus Aristoxen⁹ nō dubitavit harmoniā esse: definire. Sed
animus qui uitam dat corpori: & id sua praesentia regit atq; mode-
ratur: aliud nihil est mea quidem sententia q; creata substantia spi-
ritualis simplex: ratiois intellectusq; particeps: quā seipsam mouēs:
naturale instrumentaleq; corpus tam diu afficit ea uī: quā & uita-
lis est: & sensibilia admittit: quo ad eorum natura capax elementa-
lem convenientiam seruat. Huiusmodi inq; animū aeternus: & im-
mortalis deus inmortalem creando infundit in corpus humanū:
nū opinione & infundendo creat. Quam animorum immortalitatem ut indu-

bitato credam: si nullam etiam rationem afferre nossem: quæ sunt prope infinita: non probabiles solum: sed etiam necessaria: communis tamen ipse populorum omnium ac gentium nationumque consensus: qui est quædam ueluti firmissima lex naturæ: eam mihi ante oculos poneret. Quæ enim audiuius unquam: aut legimus uel barbaram multitudinem: quæ futura sæcula nihil ad se pertinere opinaretur: quæ parentalia negligeret: quæ minus & orationes: & sacrificia pro ijs faceret extinctis: quos uiuos charissimos habuisset:

Quid enim illorum afferam testimonia: qui uel in Italica ab usque **Pythagora**: qui **Pherecyden Syrium** audiuerat: uel in Ionica philosophia: cui principium dedit **Thales milesius**: uiri eruditissimi & grauissimi floruerunt: **Qui** uero inter **Arabas** habiti sunt illustres acutissimique philosophi: **Auerrius**: **Auicenna**: **Algaçel**: **Isahac**: **Alpetragoras**: quæ multis: quæ uarijs: quæ subtilibus: quæ ueris docuerint rationibus esse hominum animos immortalis: sit difficile numeratu. **Nec** illud paruum est documentum permansuros animos post corporis separationem: quod & boni & mali angeli nonnunquam apparere: **Thales** hi ad malas actiones: illi ad bonas homines adhortantes: quod nunquam facerent: nisi nossent quosdam esse paratas sedes animis mortuorum & ad premia & ad poenas. **Sed** quod omnem superat ueritas: habemus & uetus & nouum testamentum: ac reliquos sacros libros: quibus quod diligentissime erudimur: non solum uiuere nos post obitum: uerum etiam cum corporibus una resurrekturos aliquando id quod magi quoque antiquissimi **Perfarum** philosophi constantissime asserunt. **At** uidete obsecro: quantam ego tribuam auctoritati atque sapientiæ unius **Francisci Sphortia**: cuius hæc agimus parentalia: **Si** nullæ possent rationes afferri: quibus hominum animi immortales esse demonstrarentur: si nulli gentium omnium nationumque consensus: si nullæ essentiarum inuisibilium apparitiones: si grauiora nulla testimonia quirent adduci: sola illius diuini principis uita laudatissimi que mores: ut id sine ulla controuersia credere sat superque præstaret. **Quo** enim pacto se ab omni iniuria: ab omni abstinenti set maleficio: si futurum iudicasset: ut mors totius hominis esset interitus? **Quot** fugit & uoluptates & emolumenta honestat gratia: **Quot** labores periculorum suscepit: ne qua turpitudinis cuiusque suspitione se inquinaret: **Duxerat** olim uxorem in **Calabris** natus annos septem ac decem: nobilissimam pulcherrimamque uirginem **Polyxenam Rufam**: cui mortis alti comitatus cum oppidis pluribus municipijsque parebat. **Ex** hac suscepit iam puellulam: cum absens ad patrem **Sphortiam** certior factus est: & filiam infantulam primum: dein intra paucos dies **Polyxenam**

Probatio ab

auctoritate

Ionica philo

sophia

Pythagoras

Pherecydes

Ionica philo

sophia

Thales

Arabes

Auerrius

Auicenna

Algaçel

Isahac

Alpetragoras

Probatio ab

apparitiõib

spirituum

Probatio a sa

cris libris

Philosophi

Magi

Probatio a frã

cisco Sphortia

uita atq mo

ribus

Polyxã rufa

Mons altus

FRANCISCI PHILELFI

quoque uxorē ueneno a matertera esse interemptā. Reuertit̃ in Calabros. Rē ita habere reperit: ut acceperat. Nā impia illa mulier ut & comitatu Montis alti & sororis filiæ Polyxenæ cæteris bonis omnibus hæreditario iure potiret̃: tanto se cōtaminarat scelere. Non milites Sphortiani solū: sed ij oēs Calabri quibus Polyxena præfuerat hortant̃ adolescentē: ac profusissimis lachrymis obtestant̃: ut ultione sumpta de sceleratissima muliere & interemptæ uxoris: & ei⁹ materteræ dominatū oēm: id quod facillimū factū erat sibi uendiceret. Cū is nō religiose minus quā grauiter ita rēdit: Et si nō ignoro quod mun⁹ iusticiæ est humanæ: malo tñ quod dei est sequi quā quod hoīs. Scriptū est em̃: Mihi uindictā & ego retribuā. Neque illud præclaræ cōtinentiæ argumentū silendū est. Quo tpe Franciscus Sphortia bellū gerebat pro Florētinis: aduersus Lucēses. Pontito municipio uicapro direptoque inter mulierū militarē contumeliā (ut sit) puella quæ dā eleganti forma quinque ac decē annos nata trahebat a militū globo ad ludibriū stupri: cū uociferās illa imperatori se dedendā precabatur. Imperatori em̃ suā deberi uirginitatē. Itaque metu percussus milites hāc ad illū adducit: quare intellecta idque illa hilari uultu corā asfirmat: hic ut & iuuenis & corporis temperamēto procliuius inueniret̃: & qui nō dum Blancā duxisset uxorē: nō detrectat mun⁹. Cū uero tempestiue uirgine in lectū adducta iā hastæ innixus uenereæ uoluptatis foret uulnus ultimū illaturus: subito uoce stæbili inquit uirgo: Ego te mi optime imperator oro atque obsecro per hāc impolutā Mariā uirginē: cuius sacratissimā imaginē hic depictā aspicias: (Erat em̃ in proximo appēso pariete quædā tabula: qua Mariæ uirginis imago representabatur) ne mihi meā uirginitatem eripias: sed meo me sponso qui asseruat inter captiuos relinquant intactā. Quibus auditis: cōtinuo Franciscus Sphortia compressa ui omni ueneri appetit⁹ & illā dimisit intactā: & eius spōsum ppulchre donatū carcere liberauit. Oh mirabilē atque in hanc diē inauditā summi uiri cōtinentiā: longe mihi profecto unū hoc Francisci Sphortię nō cōtinēt: sed religionis & pietatis exemplū maius illustriusque uidet̃: quod de Africano superiore proditū est memoriæ: qui ne uenire quidē in cōspectū suū sit passus puellā Indibili desponsatā: cū tñ illum dixisset cōstat: Equidē ea uterer si serua esset & nō libera. Quis nō eā iusticiæ laudē admiret̃: qua est usus ad Rubiconem Nicolaus Veneti Picininus quā tempestate Venetos uahemētius prameret: ut in agrū iā usque Patauinū multis oppidis: & Brixianis: & Veronensibus: & Vicentinis in deditionē actis oīa circūquaque bellico more uastarentur: ueniēs Franciscus Sphortia ex Picetibus ut Venetis per stipendij

Africanus superior
Indibilis
Rubiconem
Nicolaus Picininus
Veneti

Picentes

societatisq; iure auxiliū ferret in summis difficultatibus: ad **Rubi-**
 cona statua posuerat: cū ex urbe **Foro** liui noctu ciuis cuiusdā fa- **Forū liuiū**
 mulus ad eū uenit: pollicitus illā se urbē sine ullo prorsus discrimi-
 ne ei traditurū: & q̄ pacto id facturū esset edocuit. **Cui** cū r̄ndisset
 imperator: nō eo se aduenisse: quo perfido cuiq̄ esset adiutor: iussit
 hominē cōprehendi ilico eūq̄ artius uinctū intra portas usq; **Fori**
 liuij agendū curauit: quē re omī diligenter exposita ciuibz ad sup-
 pliciū tradidit: **Imitatus** is quidē: tum **Camillū** in faliscis aduersus **Camillus**
 magistz ludi: tum **G. Fabriciū** aduersus medicum regis **Epirotaz** **G. Fabricius**
Pyrri. Possē huiusmodi exempla iusticiæ summæq; uirtutis p-
 pe infinita in medium asferre. **Sed** alijs duobz tribusue cōtenti si-
 mus. **Non** em̄ parētia celebrātes historiā recēsemus. **Accepta** in- **Carauaginm**
 genti illa ad **Carauagiū** memorabiliq; clade: cum **Veneti** rebz suis **Veneti**
 iam desperarent: ijs qui **Mediolani** factiosi ciues per id t̄pis summæ **Mediolanū**
 reipublicæ sorte prærāt: **Frāncisci** **Sphortia** oēm & ȳtutē & gloriā:
 ut erant animi iudicio hulcerato: uertentes in perniciē suā: clam cō-
 perūt per **Henericum** **Panicarolā** uirum callidum & industriū: qui **Henericus pa-**
 mercaturā **Venetis** exercebat: de pace cum **Venetis** agere: ea cōdi- **nicarola**
 tione ut **Frānciscū** unū **Sphortiā** ex hac **Gallia** **Cisalpina** omīno **Gallia cisalpi-**
 extruderēt: & ipsi certa inter se lege quas ille urbis & oppida possi- **na**
 debat diuiderēt. **At** **Veneti** q̄q; intelligebāt nihil tutum sibi futurū:
 cum ciuitate factiōibz dissidenti: tñ quia intelligerēt oēm **Medio-**
 lanensium cum suo duce discordiā sibi nō posse nō prodesse: rē ue-
 luti probare: & uana cōsilia uerbis alere operāq; dare: ut eā oēs in-
 sidia ad **Franciscū** **Sphortiā** perferrent: qui etiā ipse iam pridē oīa
 per nonnullos optimos ciuis ex **Mediolano** antea didicerat: diffi-
 mulabat tñ futurū: sperans ut improboz animi præclaris suis inte-
 gerrimisq; operibus flecterent ad sanitatēq; redirēt. **Sed** ubi uidet
 in dies magis atq; magis res suas apud **Mediolanēses** habere peri-
 culosius: & **Brixia** quā iam esset in deditionē recepturus e manibz
 sibi eripi **Mediolanensium** ad **Brixianos** litteris quæ ne id facerēt:
 qm̄ propediē cū **Venetis** forent foedera percussuri: suadebāt: ea co-
 actus necessitate ne & ipse & **Mediolanēses** una perirent: societate
 init cū **Venetis** ea cōditione: ut seruato foedere qd̄ **Philippus Ma-**
 ria socer **Ferrariæ** paucis diebus prius q̄ uita excederet cū illis per **ria**
 cusserrat: sibi auxilio forent: & equitibus quattuor milibus: & pedi- **Ferraria**
 tibus duobz milibus: & aureis nūmis ternis denis milibz in mēses
 singulos: donec omī **Mediolanēsiū** ditione quæ **Philippi** soceri fue-
 rat: potiret. **His** humano atq; diuino iure sanctissime cōstitutis at-
 q; firmatis: cū **Franciscus** **Sphortia** municipia & castella oīa quæ

FRANCISCI PHILELFI

ex **Bergomēsi** agro atq; **Brixiano** nup abstulerat: restituiſſet **Vene-**
Chrema tis: & **Chremā** præterea ex illo **Ferrariensi** cū duce **Philippo** foede/
Philipp² dux re traditurus prope diem foret: atq; **Veneti** contra annum iam inte/
grū quæ conuenerāt q̄ absolutissime obseruaſſent: eo iam res erat
adducta: ut **Mediolanenſes** diutius tanti belli molem tolerare non
poſſent: præſertim q̄ intestinis ſeditionibus fluctuarēt: & boni oēs
nobilissimiq; ciues eā popularē tyrannida iuxta atq; inſolitiſſimū
auſpiciū q̄ ærumnoſiſſime ferrent. Tum **Veneti** cœpere conſiliū
eius ſoluendæ ſocietatis auxiliijq; ferendi **Mediolanenſibus** contra
Franciſcum Sphortiam: ubi minus ipſe q̄ primū & a bello deſiſte/
Padus ret: & quicquid intra **Padum**: **Ticinum** atq; **Adduam** **Mediolanē-**
Ticinus ſibus bello abſtuliffet: ijs reſtitueret. Quæ ratio ſenatus **Veneti** gra/
Addua uitatem a propoſito mouerit: nō ſatis compertū eſt. Alij dicūt eos
Fredericus rex noluiſſe diutius tantam ſine ullo emolumento impēſam ferre: Alij
Carolus rex qđ uitio ſibi dari: & a **Frederico** rege **Romonorū**: & a **Francorū** rege
Alphōſus rex **Carolo**: & ab **Alphonſo** rege grauiter ducerēt: qđ qui libertatem
uni omniū amplecti maxime tueriq; deberēt: ij urbem quæ libera
eſſe uellet: ad ſeruendū cogerēt. Suntq; præterea q̄ aſſerant illos ſi/
bi ut uiros prudētiffimos metuiffie: ne **Franciſcus Sphortia** ubi uo/
to potitus eſſet tantis auctus elatusq; uirib² uictoria in ſe arma cō/
uerteret. Qui decretū hoc edictūq; **Franciſco Sphortia** nunciarēt:
Paschalis ma lecti iam fuerāt duo: **Paschalis Maliperius** & **Vrfatus Iuſtinianus**:
lipperius hicq; iam in itinere eſſe ferebant: cum **Carolus Gonçaga** uir ſtrenu²
Vrfatus iuſti- ac fortis ducem hortat^r buiufmodi fere uerbis: Quæ **Veneti** decre/
nianus uerint: tenes: quid igi^r cunctamur? **Sine** ipſe **Bartholomæū** hunc
Bartholomæ- collionē ac reliquas **Venetorū** auxiliari² copias quæ hic prope apud
us collio nos ſunt: de improuiſo adoriar. Facile em̄ opprimā uertāq; in præ/
Carolus Gon dam. Idem tuiſe facito de cæteris **Venetorū** uiribus: quæ **Chremā**
gaga obſident. Et hoc pacto eadē hora tum **Mediolanenſiū** peruicaciā:
tum **Venetorū** inſidias una uiceris. Ad quæ nobiliſſimus impera/
tor ita reſpondit. Doleo equidē **Carole** & uāhemēt^r profecto: qđ
me **Venetorū** ſocietate quos & amaui ſemper: & feci plurimi ita pri/
uatum iri intelligā: ut quos ob maxima utrinq; data acceptaq; be/
neſicia amiciffimos ſemper oportuit: hoſtes ſim habiturus. Cæterū
utrūq; res habeat: malo illos iniuriarū q̄ me & eſſe & haberi aucto/
res. Deus eſt cunctis hominū uiribus longiſſime ſuperior. Huius
ego fratus auxilio metuo neminē. Quare nihil prorsus qđ me de/
Chrema deceat: ſum facturū. Quæ cum dixiſſet: curauit illico: ut legatis **Ve-**
netorū **Chrema** traderet. Id em̄ per ipſum **Carolū** cuius magnæ
militū manus præſidio erat **Chremæ**: uel **Chremēſibus** inuitis effi

ORATIO FVNEBRIS

I

cit. Nam q̄ antea fuerat per **Philippū** socer̄ **Ferrariensi** fœdere con-
stitutum: & ipse postea cōfirmarat: uoluit ratum esse: ne quid ab se
factum uideret iniuste. Neq̄ minore se animi uel magnitudine uel
clamētia gessit: posteaq̄ rerū **Mediolanensiū** est potitus. Nam ubi
post acceptā **Francisci Sphortia** beneficio **Chremā Veneti** decre-
to sunt usi: atq̄ is suo dumtaxat Marte & incredibili sapientia suis
coeptis deesset nunq̄: Tandē post annū a **Mediolanēsi** republica p-
stratis atq̄ compressis sceleratorū quorūdam ciuium nefarijs cona-
tibus: ultro est ad urbis & totius regni gubernacula una cum uxo/
re ipsa muliere & sancta & pia **Blanca Maria**: summis etiā cum pre- **Blanca Maria**
cibus accersitus: q̄ sefē modeste moderateq̄ gesserit: auditote quā/
so. Vt uniuersa urbs in sex partis distributa est: quas portas appel-
lant: oratores duodecim lecti sunt bini pro singulis portis. Tertiū/
decimus lectus est publico decreto **Franciscus Philelsus**: siue id lin- **Franciscus**
guā dicendiq̄ beneficio factum fuerit: siue q̄ hunc existimarent im- **Philelsus**
peratorī esse pergratum: ut qui non metuerit in summa gladiatorum
impunitate duas ad populum acerrimas habere orationes in teter-
rimos illos inhumanisq̄ tyrannos: qui diuina omnia humanaq̄ iu-
ra uexarent atq̄ confunderēt: & id quidem in sacratissimo hoc tem-
plo in maxima omni magistratuum ordinūq̄ frequentia. Hic igiē
cum nomine **Mediolanensis** reipublicæ solus ex omnibus oratori-
bus: quemadmodum a publicis Magistratibus **Mediolani** consti-
tutum fuerat: orationem ad **Franciscum Sphortiam**: qui adhuc se
Mogunciae cōtinebat: habuisset: quā magis potuisset ad persuadē-
dum accommodatam: ut pro immortalium suarū uirtutum meritis
pro tot tamq̄ multarum rerum gestarum gloria si uellet uniuersis
ciuibus rem facere gratam & periucundam: triūphali curru urbem
ingrederetur more maiorum. Ad hæc ille ut erat unus omnīū inge-
nio & miti & uerecūdo & graui: locutus de se pauca & mira cū mo-
destia: Absit inquit: ut ego in patriam meā tam liberaliter ueluti re-
uocatus triūphans ingrediar. Quod si me cupitis pro benignita-
te uestra maxime honoratum: operam date ut omnia pacata inter
uos esse offendam. Cessent ciuiles omnes discordiæ: extinguantur
omnia odiorum incendia: iniuriæ omnes mea gratia condonen-
tur. Quod ut etiā ipsi & priuatim faciatis & publice: ego primus
quicquid est aduersus me meosque perpetratum: aut iniuste: aut
peruicaciter: non ignosco solum: sed omnes rogo atq̄ oro: ut sem-
piterna id obliuione ex animo deleatis: Mecumq̄ in posterum ita
mutuis certetis officijs: ut & uinci & uincere æque sit dulce. Ita di-
uinus ille princeps locutus est. Et quā locutus est: re ipsa præstitit.

FRANCISCI PHILELFI

Quo factū est: ut & oīs ciuiles discordias e medio sustulerit: & uic-
 scēdi flāmas oīs extinxerit: & inimicos oīs reddiderit sibi amiciss-
 mos: adeo ut eius obitū non secus doluerint ac parentis. **Sed** qua
 postremo animi aequabilitate se gessit cū **Venetis**: q̄ āno tertio post
 acceptū soceri **Philippi** imperiū: pacatis trāquillisq̄ rebus oībus
 ubi cōspirassent cū **Alphōso** rege: maiore hūc belli apparatu ador-
 ti sunt. **Quos** uni **Frācisco Sphortia** nō reddiderūt: aut hostes: aut
 inimicos alios apertos: occultos alios: **Florētini** soli iusticiā partes
 tutati sunt: q̄ auctore **Cosmo** medice infracto aīo uiro atq̄ sapiēti
 nullā impense molē: nullū bellicā fortunā periculū recusarūt: quo
 illi optimo iustissimoq̄ principi bene p̄spectū esset. **Cum** semp de
 optimus maximus: tū eo potissimū tpe luce clarius ostēdit sibi nō
 esse neglectui uiros bonos & innocētis. **Veneti** eīm q̄ nullo iure alie-
 nū appetebāt imperiū: suū pene amisere. **Nam** prater has duas ur-
 bis **Bergomū** ac **Brixia** & oppidū unū **Chremā**: oīa quā in **Gallia**
Cisalpina possiderāt iamdiu intra paucos mēses sub unius **Frācis**
Sphortia ditionē ultro atq̄ alacriter deuenerūt. **Idēq̄** & **Brixiani**
 & **Bergomēses** **Chremenses**q̄ fecissent: nisi **Bartholomaeus** collo-
 usus ea qua semp fide cōsueuit: in medio uincēdi cursu ad **Venetos**
 defecisset. **Quia** ipsa in re bonitas etiā nostri principis prateruenda
 hoc loco certe non est. **Didicerat** **Bartholomaeus** corruptū pecuniā
 magnitudine: fugā parare ad **Venetos**: amici & familiares oēs hor-
 tabant̄ imperatorē: ut illū caperet: ne tanta de hoste uictoria iā fere
 parta per unius hominis perfidiā impediret. **Idēq̄** se facile effecturū
Alexāder Sphortia frater uir ingenio promptus & intrepidus & in-
 duftrius cōstāter recipiebat. **Tum** **Frācis**: **Nolite** me inquit mei
 obliuisci: ut ei male faciā: quē effecerim maximis bñficijs. **Nā** & **Se-**
na gallica cū esset p̄ **Philippo** socero: & ego me p̄ id t̄pis cōtinere
Hælis **Hælis**: audiēs eū prami nō mediocri inopia: octo milib⁹ nummū au-
 reū ei⁹ inopiā cōsului: q̄s reddidit mihi nunq̄: & mortuo **Philippo**
Moguncia socero: ab q̄ qua clā sentiret cū **Venetis**: fuerat **Moguncia** cōiectus ī
 teterrimū illū carcerē: quē nomināt furnū: mea est opera miseria il-
 la oīi liberatus: restitutis etiā oībus eius & bonis & pecunijs: quā
 in **Ticinēsi** arce quā ego iā possidebā: ab ipsius usq̄ captiuitate ser-
 uabanē. **Meaq̄** dein q̄ factū est opera atq̄ sponsione: ut a republi-
 ca **Mediolanēsi** cōducere stipēdio & amplo & honorifico. **A** qui-
 bus cū nō multo post trāsfugisset ad **Venetos** cōtempta oīi fidei
 sanctitate quā **Mediolanen**sib⁹ sponsoriq̄ dedisset: nō destiti t̄m ad
 postremū ut uidetis eundē hunc fugientē a **Venetis**: ab quibus ad
 supplicii quārebatur: inermem nudūq̄ excipere: & emolumentis

maximis ac honoribus psequi. **M**alo igitur in tantis beneficijs meis
 rursus falli a **C**ollione quod rationibus ullis adduci: ut falli ab isto cre
 da: praefertim quod ea est uis diuinæ iusticiæ ut nullum sit neque malum im
 punitum: neque bonum irremuneratum. **H**æc **F**ranciscus **S**phortia & beni
 gne & grauius. **C**atez quo **B**artholomæi auuditati occurreret: ei
 belli summam concessit aduersus **B**ergomum: quod eius rei maxime ille ui
 debat cupere. **S**ed neque hoc item pacto mederi potuit ingenio auar
 rissimo ac neque quo minus contempta omni hominum fama deique reue
 rentia: post acceptum grande auri pondus homo unus omnium ingra
 tissimus transfugerit ad **V**enetos. **Q**ui sibi tum rebusque suis nihilo eius
 accessione minus metuens de pace per **P**aulum **B**arbum legatum suum **P**aulus barb⁹
 uirum **P**atricium & illustrem continuo egerunt: quam ipsam princeps mo
 deratissimus non solum non recusauit: sed ultro etiam castella omnia: mu
 nicipia omnia: oppida omnia: quæ iure belli sibi uendicarat: **V**enetis do
 no cessit: quo nihil deesset omnino ad perpetuæ pacis stabilimentum
 ac robur. **I**mitatur sane quod scriptum est: **P**acem meam relinquo uobis: **I**oannis. 14
 pacem meam do uobis. **C**um enim delectaretur omnem per se pacari **I**taliam:
 nihil per se deesse uoluit ad tollendam omnem belli non materiam modo
 sed etiam suspitionem. **A**ltius certe animus eius suspiciebat: qui mor
 talia despiceret omnia: immortalis illius uitæ gloriam beatitudinemque con
 templans: ad quam sola iusticia nos perducit. **E**cce rex tuus uenit tibi **Z**achariae. 9.
 iustus & saluator: inquit **Z**acharias. **I**taque uenit redemptor huma
 ni generis rex **I**esus: ut iustissimum nostrum principem corporeo carcere
 aliquando liberatum pro sua iusticia saluum faceret. **N**am ut recte ac ue
 ro apud **H**omerum ait **E**umæus: **N**on amat iniustos homines qui iusque **H**omerus
 piusque **O**rnatur honore deus. **H**aud sane mortuus est **F**ranciscus **S**phor **E**umæus
 tia: qui per tam multa tamque præclara iusticiæ opera se in omnem uitam
 tutatus est: sed dormit: ut de puella inquit **C**hristus: **R**euiviscet enim **C**hristus
 ac resurget in gloria non hac fragili & inani: quam uanæ hominum cir
 cūferunt auras: sed illa potius quam nulla circūscriptura est ætas: nulla
 delatura antiquitas: nullus extincturus interitus. **N**unc omnibus hu
 manæ peregrinationis periculis liber est. **I**am nusquam deus oberra
 re potest anfractibus. **Q**uiescit iam tandem apud creatorem suum omni
 cura sollicitudineque solutus. **N**unc tranquillus: nunc beatus est. **N**am **S**ecunda causa
 quid per immortalē deum tantopere doleamus: **L**ugeant fontes: luge
 antur flagitiosi: quorum animi sempiternis supplicijs cruciantur. **N**am
 quod est cuique apud inferos supplicium metuendum: qui supplicio di
 gnus nihil in uita gesserit: **Q**uin potius nunc posteaque euasit ex hu
 ius uitæ laboribus: quæ stimulis & molestiis & corporis & animi
 nunquam uacat: frui **F**ranciscus **S**phortia uera incorruptaque uolupta

FRANCISCI PHILELFI

- te & gaudio sempiterno: quā quidē corā illū & aspiciet & uidet & cō-
templat: qui solus fons & origo est totius fœlicitatis atq; beatitu-
dinis. **Præterea** nec ullus acerbior est dolor ī morte: quæ aliud ni-
Quarta causa hil est q̄ ultæ priuatio in corpe atq; absentia: ut docet **Aristoteles**:
Aristoteles & id quidē ex corruptione proportionis corporeæ. Nam q̄ diu ele-
mentorū proportio humanū cōtinet corpus: uita animis illud affi-
cit ac mouet. **Ea** si corrūpat: animus ipse incorruptus discedit a cor-
pore: morsq; cōtinuo cōsequit̄ sensu om̄i penit̄ sublato. **Quid** igiē
stultorū hoīm greges mortē adeo ducunt in malis? **Quæ** ut mone-
Arcefilaus bat **Arcefilaus** illustris uir **Academicus**: ut absēs & expectata agri-
tudinis plurimū solet afferre demētibus: ita præsens nemini est mo-
Quinta causa lesta: quippe quæ a perpetuo fopore quodā differat nihil. **Dolere**
aūt ex incōmodo proprio hominis est: qui nō tam altē amet q̄ se
ipsum: quicq; a fœneratore differat nihil. **Qui** em̄ ex amissione cō-
modi q̄ sperabat: dolet mortē alterius: gauderet is certe si ex eius
uita incōmodū meruissēt: q̄ q̄ sapientissimus ille princeps a nobis
abiit: ita bene atq; moderate cōpositis rebus suis uniuersorū impe-
riū: ut si quid nobis dolendū est: illud sit sane: q̄ in unius illius obi-
tu innumerabiliū comitatu uirtutū orbatī sumus. **Sed** eo principes
probatissimi uestra futura illustrior est laus: si annitemini ut nulla
uideamini illi bonitate dissimiles. **Ad** hæreditatem succedere fortu-
næ est beneficiū: sed eā regū gestarū gloria propagare uestra uirtutis
propriū est munus: quasi nō pluris faciendus sit **Alexander** **Mace-**
Philippus rex do: q̄ ad ultimas usq; terrarū mœtas imperiū propagarit: q̄ q̄
Philippi patris regnū acceperit. **Nos** aūt qui sub uestra ditiōe uitā
acturi sumus: eo feremus moderatius illius absentia desiderium: quā
ante oculos ponētes quæ a uobis recte & cū laude gesta fuerint: pa-
trē optimū ī liberis uobis optimis uiuere existimabim⁹: & ita nihil
Sexta causa ex ei⁹ morte nobis esse incōmodatū. **Nec** em̄ mors ī malis habēda
est: quæ cōstitutā oībus ē natura: nec uitā tollit: sed cōmutat corru-
ptibilē hanc atq; ærumnosā in simplicē illā & securā & sempiternā.
Pythagorei **Præterea** q̄ **Pythagorei** monēt: nō absurdū fortasse fuerit audire:
Quos diuina homini dederit fortuna labores:
Quæ tibi fors fuerit: capito neq; ferto moleste.
Anaxagoras **Cui** etiā ipsi sentētiæ astipulat̄ prudēt̄ **Anaxagoræ** discipulus
Euripides **Euripides** ille tragicus: cum ait:
Casus sinistros qui bene tulerit: mihi
Vir optimus uidet̄: ac sapiēs quidem.
Q̄q̄ si recte rem ipsam interpretemur: neq; illi grauius: neq; nobis
inopinātū quicq; accidit. **Nam** q̄ diu erat peregrinādū in huius ui-

ra humanae salebris. **A**ducna ego sum apud te in terra: dicebat **Da** ps. 38.
 uid: & peregrinus sicuti oēs patres mei. **S**iue em mors altissimo sit
 somno p̄similis: siue longa atq; diuturna peregrinationi: ut ait **Pla**
 to: ea certe nō bona esse nō potest: cū & animi angoribus & labori-
 bus corporis nos soluit oīo. **A**d hac an ignoram? quo diuturnior
 est hoīs uita: eo esse calamitati magis obnoxia. **S**tultus profecto &
 amēs ille mihi uideri debet: q̄ cōmunis hoīm casus: & humana ui-
 ta fragilitatē nō extimescit. **S**i **C**yrus clarissimus ille rex **P**ersarum
 post tot tātasq; uictorias potius etiā **B**abylone cōtinuo esset extin-
 ctus: ludibrio **T**omyridi nō fuisset. **I**dem cū de alijs p̄multis & dici
 & cognosci potest: tum maxime de **G**n. **P**ompeio magno: de **G**. **I**u-
 lio **C**asare: de **M**arco **T**ullio **C**icerone p̄spicuū est: q̄ si iuniores ob-
 issent: inimicorū oculos cladibus suis nō satiascent. **Q**uid t̄m nobis
 afferre quæat maior annoꝝ numerus: quādoquidē si **M**athusalē il-
 lius æquaremus ætatē: q̄ anno q̄rtodecimo post diluuiū morti cō-
 cessit: cū annos nouē & sexaginta supra nongentos uiuisset: nihil t̄m
 ex tanta uitæ lōgitudine nobis aliud supesset: q̄ maior sarcina pec-
 catōꝝ. **X**erxes ille insolēs & supbus: q̄ cū quinquies decies cētēnis
 hoīm milibus **H**ellesponto **B**osphororū cōstratis: & **A**tho uelifica-
 to traiecit in graciā: cū ex altiore loco suū oēm cōspicaret exercitū:
 illachrymassē tradit: qm̄ diceret post centū annos se ex tanta multi-
 tudine uisurū neminē. **Q**uæ em ulla t̄pis lōgitudo cū æternitate cō-
 tēdat: **S**i rōnerē malim? q̄s ullo n̄ro uel cōmodo expēdere: uel libi-
 dine: satis sibi **F**rācis̄ci **S**phortia: satis gl̄ia: satis naturæ uiixerat: q̄
 tantis & tā multis rebus sūma gestis cū laude: regno pulcherrimo
 nō cōparato solū: sed etiā stabilitō ānos uiixerit q̄ttuor & sexagita:
 mēsis septē: dieb? q̄ttuordecim: relicto tā fœlici filiorū coetu una cū
 uxore speētatissima: prudētissima: optima in tāta **I**taliæ pace: quā
 ipse peperat solus: in tāta illustriū ciuitatū potētissimorūq; regū ac
 principū societate & amicitia: q̄s suis sibi maximis deuinxerat bñfi-
 cijs. **Q**uid aut̄ mirari quēq; oportet: si naturæ ad cōstitutā diē quā
 præterire nō licebat: debitū soluerit: q̄ natura mortalis erat: **M**or-
 tuus est inq; tempestiue **F**ranciscus **S**phortia: non minus q̄ fortu-
 nate: id quod ex eius natalis **H**oroscopo dignosci etiā licet. **Q**uas
 ob res (ut tandē aliquādo peroremus) quæ mea sit sentētia: cogno-
 scite obscuro moderatissimi principes. **S**atis ut opinor modo osten-
 dimus quæ i hac uita mortaliū optari cuiq; fœlicitas potest: eā ita
 uni **F**rācis̄co **S**phortia cōtigisse: ut fieri maior nulla quiret accessio.
Nam & animi bonis & corporis unus omniū polluit maxime. **F**or-
 tunā habuit semp̄ splēdidissimis uirtutib? suis: adeo in rebus oib?

Cyrus rex
Babylon
Tomyris
Gn. **P**ompeius
G. **I**ulius
Marcus **T**ullius
Cicero
Mathusalē
Xerxes
Hellespōtus
Bosphorus
Athos
Gracia

Italia

Horoscopus
Conclusio ge-
 neralis per enu-
 merationē &
 amplificatio-
 nem.

FRANCISCI PHILELFI

obsequente: ut ea pro arbitrio uti uideret. Aliud nihil erat reliquū qđ optaret prater eam beatitudinē quā nulli fortunā: nulli corruptioni subiecta est. Hanc illū post mortē adeptū esse cui sit ambigendum. Non em̄ solū eas uirtutes cōsecratus est semper dum uixit quibus itur: sed multo etiā studiosius quibus peruenit ad deū. Nā religione: sanctimonia: pietate nihil apud se unq̄ antiqui? esse uoluit. Nō tenebat solū: sed etiā prädicabat diuinā esse iusticiā: qua & iusti in altera uita pro his laboribus prēmia reciperēt: q̄s hic inique perpeffi essent: & iniusti pro impijs opibus plecterent. Nullus unq̄ dies illuxit ne belli quidē & inter insidias hostiū: quin genibus nudis humi nixus nō deuotas ac supplicis minus q̄ plixas oratiōes haberet ad deū. Nunq̄ praterijt dies quo minus religiosi officijs atq̄ sacrificijs interesset. Idq̄ ab ineunte usq̄ atate. Nunq̄ em̄ aut ineptis ludicris: aut tripudijs & saltationibus delectatus est: sed ad probitatē suas om̄is actiōes ad deūq̄ referebat. Eius fide sanctius nihil erat: Nemini unq̄ opus negauit misericordiā: ne inimic? qđē. Viros rerum diuinā peritos nō minus uenerabatur pie: q̄ audiebat libēter. Et ne sim longior q̄ par est: cōuocarat Pius secūsus pōtifex maximus annis superioribus in cōuentū illū Mantuanū principes om̄is regesq̄ christianos ad cōsultandū de constituēda expeditione aduersus impetū imānitatēq̄ Turcoꝝ: qui capta iam & di-

Pius pō. max.

Turci ditione aduersus impetū imānitatēq̄ **Turcoꝝ**: qui capta iam & di-
Pānonia repta inferiore **Pānonia**: **Italia** ueluti portis iminerēt. **Cateri** christianæ reipublicæ potentatus: & hi quidē pauci miserunt oratores: qui aliud nullū prater uerba inania adiuuētum afferrēt ad opus tam piū: tam necessariū: tam salutare. At solus **Frānciscus** **Sphortia** nō oratores misit: sed ipse uenit cū uniuersa aula & illustri sua illa nobilitate: quā uniuersam Romanā curiam illustraret. **Is** inq̄ **Frānciscus** sua illa grauissima & maiestatis plena oratione præsens corāq̄ pollicitus est nō solū expositū ire facultates om̄is atq̄ uires suas ad propulsandā & profligandā uim oēm conatusq̄ **Turcoꝝ**: sed iturū etiā sese cū exercitu pro ipsius summi pōtificis uoluntate: neq̄ ullū nō modo imperatoris: sed ne militis quidē: aut laborem: aut uitæ periculū om̄issur? pro libertate atq̄ amplificatiōe & splendore fidei christianæ. Et dubitabit quisq̄ de huius pientissimi principis cælesti beatitudine apud christū: q̄ christi opera p uniuersam uitā representarit. Nec em̄ eū mors offendit incautū: qui sexta feria nonis Martijs: cuius postridie euolauit in cælū: coniectis deuotis tranquillisc? oculis in saluatoris imaginē: quā tabula depicta e regione lecti cōtinebat. Ait miti uoce ac supplici: Vis ne domine ita om̄ino: Fiat ergo uoluntas tua. Quare positis lamētis omnibus &

Christus

querelis: nō tam nobis dolendū est q̄ talē principē amiserimus: q̄
 letandū q̄ talē habuerimus cuius mirificas imortalisq̄ uirtutes
 si semp aīo uolutabimus: easq̄ apud oēs quotidie crebris sermoni
 bus usurpabimus: incredibili profecto mihi credite: uoluptate deti
 nehimur. Nam quid tm̄ doloris mors cuiq̄ potest afferre: in q̄ ipsa
 nō solū nulla est iusta lugendi causa: ut modo probauimus: sed etiā
 cū alia pluraq̄ bona insunt: tum illud imprimis qd̄ & uitia sepelit
 (ut inquit **Ambrosius**) & uirtutes suscitāt: Itaq̄ rectissime scriptū **Ambrosius**
 est: **Moria** aīa mea in animis iustorū. Si **Aristippus** ille **Cyrenaic⁹**: **Aristippus**
 quo hūmanā uitā cōsuleret: quicqd̄ auri: quicqd̄ nūmōz habuit:
 dicē abicisse: nos ut in cālo sempiterni futuri simus: uitā hāc insta
 bilē & incertā tantopere tuebimur: Si **Menicēus** **Thebanus**: si rex **Menicēus**
Athenaz **Codrus**: si **Phileni**: si **Curtius**: si tres illi **Decij** pater fili⁹ **Codrus**
 ac nepos: si alij nōnulli uiri magni & clari inani ducti glia huiusmo
 di spōte morti se dediderūt: nos ut gloriā cālestē adipiscamur: mor
 tē hanc adeo doleamus: quæ uel naturæ cursu obuenerit: uel dono
 om̄ipotētis dei prouidētiaq̄ cōtigerit: Sed ne si lōgior fuero: maio
 rē uobis patres cōscripti auliciq̄ ducales ac reliq̄ nobilissimi ciues:
 q̄ ad uos tandē solos nostra se cōuertat oratio: acerbiorē ex recorda
 tiōe illius nostri amissi principis dolorē incutiā: cū om̄e uulnus eo
 magis exulcerat atq̄ recrudescit: q̄ attrectat magis: Hoc ego loco
 finē dicēdi faciā: si unū illud uos pri⁹ cōmonuero: p̄pterea esse oēs
 reliquias ægritudinis ex animis nostris radicit⁹ extirpādas: q̄ nō
 mō nō est mortuus **Frāciscus** **Sphortia**: sed uiuit adhuc: uigetq̄ ac
 sapit: & in dies magis magisq̄ adolescit: cū in reliquis suis liberis &
 sua prāstanti indole: & spe paternæ p̄bitatis insignibus: tū potissi
 mū in excellētissimo duce nostro **Galeacio** **Maria**: cuius tātus inge
 niij splendor: tanta magnitudo animi: tanta oīonis maiestas: tanta **Galeacius** **Ma**
 in deū ueneratio: tāta iusticia: tāta benignitas: tm̄ honestat⁹ studiū:
 ut certo sperare iā liceat hūc paternā gloriā oēm nō æquatur: me
 do: sed etiā nō secus superatur: q̄ ab **Achille** canis **Pelleus** supat⁹. **Achilles**
Nā de huius matre **Blanca** **Maria** regina nostra: quid attinet plura **Pelleus**
 meminisse: cui⁹ innocētissima uita sanctissimiq̄ mores apud ipsos **Blanca** **Maria**
 etiā hostis sunt uenerabiles: Quotiēs in hos coniecerimus nostros
 oculos ac mentē cū nostræ fidei sinceræq̄ pietat⁹: fungemur officio:
 tū diui **Frācisci** **Sphortia** humanitatē: beneficentiā: absolutissimā **Franci**. **Sphor**
 q̄ uirtutes iucū dissima cū animi uoluptate in memoriā reuocabi
 mus. Nam qd̄ in me est: unū illud uobis polliceor: promitto: spon
 deo: q̄ tum prāstare ingenij potero uirib⁹: q̄ tum lingua resonare:
 q̄ tū arūidine latine grāceq̄ scribēdo cōsequi: aut oratoria aut poe
 d

FRANCISCI PHILELFI

tica facultate: semper unus apud me **Franciscus Sphortia** memorabitur: audietur: legetur: ut non mortuum minus q̃ uiuū ab uno **Francisco Philelfo** & amatum illum & obseruatum & celebratum presentem omnes uenturiq̃ cognoscant.

Hæc quidē oratio habita est ab eodē **Francisco Philelfo** equite aurato laureatoq̃ poeta i ecclesia cathedrali **Mediolani**: die lunæ. vii. Idus **Martias**: Anno a natali **Christiano Millesimo** quadringētēsi mosexagesimoseptimo.

Francisci Philelfi Oratio habita in funere diuæ uiraginis **Blancæ Mariæ Mediolanensis** ducis. II

Galeacius Maria **In** Vnq̃ futurum existimarā: **Patres** conscripti: ut nostro huic inuictissimo atq̃ optimo principi **Galeacio Mariæ Sphortia** consolator accederē in luctu tam inopinato: tanq̃ immaturo clarissimæ indulgentissimæq̃ matris ac uiraginis indytæ **Blacæ Mariæ**: q̃ qdē una ex uniuerso mulierū oīm genere nihil ataf nra pulchri⁹ tulit: nihil illustri⁹: nihil præstati⁹: nihil meli⁹: nihil uenerabilius: nihil deniq̃ ex omni parte perfecti⁹. Nam & si norā illā esse natura mortalē: tamen cum mecum ipse tacitus cogitarē quanta foret uitæ continentia: quanta frugalitate: quanta in rebus oīmibus moderatione & ordine: minime profecto dubitare poterā homo septuagenarius iam & amplius me nunq̃ eius funeri interfuturum: quæ nondum absoluisset ætatis annū quartum & quadagesimum. **Sed** inanis est prorsus atq̃ irridenda nostra oīs humana prudētia: ut uelimus nobis certi quicq̃ incerti ue polliceri: qui qua hominis parte mortales sumus oīm mutabilitati: infirmitati: corruptioni subiaceamus. Itaq̃ non possum non misereri & humanæ conditionis: & ipsius mei qui in id miseriæ incidere: ut eius sim funus deploraturus: in cui⁹ uita certissimū mihi liberisq̃ meis præsidium collocarā. Venio ne ipse te laudaturus mortuā **Blanca Maria**: quæ ob innumerabilis tuas diuinæq̃ uirtutes digna fueras ut nō morte solū: sed mortis oīm uacares suspitiōe: Nā q̃ magis atq̃ magis tuā probitatē & morum integritatē: pudicitia: innocentia: fidem: pietatē sanctimoniāq̃ considero: eo me maior ex obitu tuo mœror adeo inuadit: ut quid de te primū locuturus sim nesciā. **Fulgore** enim patriæ parentūq̃ claritudo: ac cætera oīa quæ sub fortunæ imperio posita censentur: tamen si magna in te fuerant & excelsa: hæc tamen alia sunt: ut propria nequeant cuiusquā bona ap-

pellari: at excellētia animi tui maiestasq; uirtutis: me de te mecum diligentius cogitantē ita reddit attonitū: ut ab hac omni consolandi oratione deterreat. **O**h quanta & q̄ grauis ad nos calamitas uirago heroica ex tua decessiōe peruenit: **H**eu q̄ nostri nos cogitatus de tua diuturnitate fefellerunt: ut cuius uitam quā longissimā fore putaremus: ea in florecentis adhuc ætatis decore deciderit. **S**ed q̄ feror phanaticus senex: **Q**uo meus me intolerabilis præcipitē rapit mœror: **Q**uo pacto sim alios cōsolaturus in tanta luctus acerbitate: nisi mihi tantisper antea moderer a doloris aculeis: donec de tuis diuinis laudibus uerba faciēs: ex illarum breui cōmemoratio: ne digna consolatio oriatur. **S**ed quod tandem initium de ijs facere aggredior: **N**onne id unum est præstantiæ tuæ certissimum argumentum: q̄ natura omnipotēs: q̄ deus ipse optimus maximus de te una mulierum plane omniū: quæ aut sunt: aut fuerunt unq̄: aut in omnē posteritatem futuræ sunt: innocētissima & optima admirabilia quædā ac dilucida signa tulit: quæ nulla hominū queat deprauare malignitas: **C**um primum enim cœpisti ægrotare: nouum astrū exoritur: quod antea nunq̄ huiusmodi nec uisum nec auditum magnum nescio quid atq; obstupendum portendere uidebatur. **N**am ut mea fert opinio.

Non est ille ferus: qui uexat regna **Cometes**:

Cometes

Et solet humanis rebus adesse minax:

Sed quod olympiaco deus auctor misit ab axe.

Sydere quo tanto regna superna colas.

Voluit enim deus: ut quo illustrium uirtutū omniū ductu ueluti splendidissimo quodam sydere tuæ futuræ post mortem beatitudini in terra præluxeris: eodem nunc illustreris in cælo. **Q**uo factum mirabiliter uidemus: ut una cum tuo obitu astrum ipsum ex hominum oculis occidens cōtinuo euanuerit. **N**ulla est sane tanta uel leuitas uel celeritas: quæ cū aī aut leuitate aut celeritate conferri queat. **Tu Blanca Maria**: tu inq̄ mulier sapientissima cunctis absterfa humanis sordibus & omni terrestri cœno purgata penitus corporeisq; soluta uinculis: libera omnino atq; tui compos leuissimo quodam celerrimoq; uolatu in cælum illicet es euecta: æterno gaudio inter angelos potitura. **N**on enim cum illis sentio patres amplissimi: qui nemini patere putāt neq; bono cælestē gloriā: neq; malo infernale supplicium ad plenitudinē usq; temporis ac futuræ illud uniuersale iudicium: **S**ed ascendit continuo in cælum cum est e corpore egressa diua regina hæc nostra: ubi iam frui suorum mercede meritorum in cōspectu creatoris sui. **I**d uero q̄ ita de te mihi & tenendū

FRANCISCI PHILELFI

uidetur & affirmandū uirago sanctissima: tñ cum tāta nos ob tuā ex hac uita migrationē læticia & tanq̃ beatitudine priuatos intueor: nō possum equidē nō fateri aliquid esse cōcedēdū imbecillitati naturæ. Nā ut nimia ægritudo animi est molliū stultaq; fœmina rû: ita moderatus quidā atq; sedatus animi motus in luctu rephendi nō debet. Quo em̃ pacto per deū imortalē nos ipsos cōtineamus generosa excellentissimaq; uirago: quo minus animo cōmoueamur cum te coram iacentē extinctāq; aspiciamus: **V**bi est tua illa uenusta facies niue om̃i cādidiore: **V**bi roseæ nitidæq; genæ: quibus gratiarum quas fabulantur: mirabilis decor quidam referebatur: **V**bi oculorum splendor solaribus micantior radjs: **V**bi ubi tuus ille grauissimus sermo mira suauitate conditus: **H**eu heu me miserum atq; infœlicem: **Q**uis usq; adeo sit animo saxeo ac ferreo qui hæc tāta & tam eximia naturæ bona infinitis quibusdā atq; inauditis illustrata uirtutib⁹ nō reqrat amissā: nō querae: nō ingemiscat: nō collachrymetur: **C**æterq; oī in re mod⁹ seruādus ē p̃res cōscrip̃ti: & ita humanæ infirmitatis cōcedēdū: ut ne quid nimis: scd̃m illius **Chilonis** **Lacedæmonij** sapientissimū dictum. Itaq; om̃is om̃ibus & querelis & lachrymis: nostra se oīs ad te conuertat oratio **Galeaci** **Maria** princeps moderatissime. **S**cio tibi neq; admodum opus esse ad acriter recteq; de unaquaq; re iudicādum: qui sis ingenio diuino potius q̃ humano: neq; adhortatore ad singulas uitæ actiōes pro dignitate atq; officio abundas: cuius prudētia tanta est ut uix habeas parem: superiorē certe neminē. Quo fit ut paucis mihi tecum sapiētissimo & ingenti animo uiro agendū intelligā.

Gratia

Ubi quid mirum

Chilo **Lacedæmonius**

Aegre tulisse te & permolestē maternū obitum: & si dubitat nemo: tamē ea est perspicua coniectura: qd̃ ubi certior factus es prudētum medicorū litteris: matrē extremo iam spiritu laborare: ipse tam tristi perculsus nuncio: confestim relicto firmissimo robustissimoq; exercitu: quē aduersus adorientis **Sabbaudiēsium** copias ad indubitatam accertā non pugnā sed uictoriā instruxeras: matrem uisurus allocuturusq; deuolasti. **N**eq; interea temporis usq; a gemitu ac lachrymis es tibi inter equitandū moderatus: **A**biatem ad meridiem cum uenisses: nec multo post **Mediolanū**: quotiēs te intra cubiculum recepisses: lamētationibus & flatibus nunq; abstinuisti.

Sabbaudiēs

Abiatis
Mediolanum

Melinianū

Ad **Melinianū** ubi peruenisses ad matrē iam morti propinquā: tu hoc loco facile ostēdisti ut par erat: & magnitudinem inuicti animi tui: & præcipuā quandam singularēq; sapientiā. **N**am q̃q; eam in tuēs tanta es cōfectus animi acerbitate: ut uix a te manū cōtinueris: tamē qd̃ unū difficillimū est: uicisti teipsum: qd̃ gemitu om̃i lachry-

ORATIO FVNEBRIS II

misq̃ compressis: in hunc modum locutus sine ulla mutatione uul-
 tus perhiberis: **M**ater dulcissima cur adeo te prosternis atq̃ affli-
 gis: **V**bi est fortitudo animi tui: ubi cōstātia: ubi magnitudo: **D**e
 te mihi medici spem dant optimā: teq̃ propediem omni aduersa
 ualitudinis periculo liberam fore certo pollicent̃. **N**oli obsecro ma-
 ter indulgentissima a te ipsa desciscere: collige animū tuum: noli te
 ultro deferere. **N**um fortassis ignoras meā uitam a tua pendere ui-
 ta: **P**ropter me saltem quem ex omnibus tuis liberis maxime dili-
 gis dilexistiq̃ semper: redi ad te spemq̃ uiuēdi reuoca. **Q**uibus ma-
 ter inter frequētis anhelitus audiit: & spiritu quēiā pene amiserat:
 ueluti reuocato oculos ī te unū consiciēs: **V**erū inq̃ **G**aleaci fili mi
 iucundissime locutus es. **N**ullum ex om̃ibus meis liberis neq̃ ma-
 gis dilexi unq̃ neq̃ pluris feci q̃ te. **S**ed ego ut potes animaduerte
 re: natura satisfeci. **D**eus noster me pro sua misericordia ad se reuo-
 cat. **H**uic parendum est. **C**ōmendo tibi animā meā: deinde fratres
 hos tuos omnis **H**elisabetāq̃ sororem: quorū te patrem esse oportet. **H**ippolytā uero filiā mihi dulcissimā ut quibuscunq̃ in rebus
 opus fuerit: nunq̃ sis defuturus: ita abs te peto: ut aliud ex animo
 nihil magis. **C**ōmendo tibi **M**ediolanenses meos caterosq̃ pater-
 nā ditionis populos. **C**remoneses uero qui mihi ex paterno iure
 dotales sunt: tibi do atq̃ relinquo dono: quos nec alterius cuiusq̃
 fore unq̃ uolui. **E**a tamen lege **C**remoneses tibi do atq̃ relinquo
 dono: ut urbs tui sit iuris: sed urbis prouētus om̃es æqualiter inter
 te fratresq̃ tuos diuidantur. **E**os aut̃ omnes ciues ut cōmendatissi-
 mos habeas uelim: Ita em̃ meriti de me sunt. **A**d postremum fami-
 liam nostram omnē ita tractabis: ut intelligat obsequia in me sua
 non fuisse frustra. **E**go iam poenis corporis liberata beneficio bea-
 ta **M**ariā uirginis cū **I**esu **C**hristo redemptore nostro futura sum. **Q**uibus dictis: perinde quasi obdormisset uitam deseruit. **Q**uod
 ipse princeps humanissime aspiciens: diutius naturā aduersari ne-
 quiuisti: quin sensibus cunctis fere amissis: uoce etiam interclusa ex-
 cideris. **Q**uo quidem tempore a fratribus obseruantia beati **F**ran-
 cisci: qui diuino quodam nutu sex ac triginta ex ordine illo prima-
 rij eo die in id cubiculi nec accersiti nec rei conscij cōuenerant: ulnis
 exceptis in proximum cubiculum es delatus. **V**bi cum post spaciū
 redisses ad te: & interceptas corporis uires uix recuperasses: tum est
 ab om̃ibus intellectum idem dici de te uerissime potuisse: quod de
Aenea **V**irgilius cecinit: **S**pem uultu simulat: præmit altum corde
 dolorem. **S**imulabas tu modo hilaritatem quandam in facie: cum
 matrem ad bene de se sperandū adhortabaris: cum doctoris tamen

Helisabeta

Hippolyta

Mediolanenses

Cremoneses

Maria uirgo

Iesus christus

Fratres obser-

uantia

Beatus **F**rāci.

Eneas

Virgilius

FRANCISCI PHILELFI

vulneribus cor tibi tuū trāffigere. **I**n quos em singultus e uestigio
 es solutus: Quæ mœroris uerba in mediū protulisti: quos lachry-
 marum effudisti riuos: quæ non es questus: non lamentatus: non
 uociferatus: Oblitus tu quidem ob maternam pietatem id quod
 tua bona cum uenia dictum uelim: decere principem nihil habere
 commune cum uulgo. Lamentetur mulierculæ: Ei uidentur indocti:
At uir magnus atq; idem sapiens se sui similem semper præstet. **T**u
 sicuti unus es ciuibus tuis uniuersis ut potestate: ita etiam omni uir-
 tutis genere superior: te talem ostēde qualis & es: & habetis infra-
 cto & forti animo principem: præsertim cū nulla sit tibi oblata ho-
 nesti cuiusq; flatus & ciuitat⁹ causa. **M**ater tibi mortua est. **M**ortua
 sane mulier omni muliebri sexu & dignitate præstantior. Quā enim
Artemisia Artemisiam: quam **Panthea** Pantheam: quam **Cornelia** Corneliam: quam **Liuiam**
Panthea augustinam cū unius **Blancæ Mariæ** tot summis tantisq; uirtutibus
Cornelia comparemus: **Q**uid enim loquar ut hinc primū ordiar de eius ani-
Liuiam mi pudicitia: quæ nesciam: maior ne fuerit an castitas impolluti illi
Pudicitia us corporis: quam semper nō uenerati minus q̃ admirati sunt om-
Castitas nes. **S**ermonis autem pudor cum facti cuiusq; uerecundia conten-
Pudor debat: ut æque i uerbis nulla deprehēdi posset: uel obscœnitas: uel
Verecundia scurrilitas: atq; in factis quicq; quod minus cōueniret cum grati-
Cynici tate & sanetimoniam. **I**taq; **C**ynicorum ineptam impudentiam loco
 flagitij ducebat: qui & suis uerbis nude omnia appellarent: & facere
 multa in propatulo non erubescerēt: quibus nihilo differret a spur-
 cissimis animantibus. **N**ec tamen interdum non utebatur salibus
Sales & cauillis: quibus ita utebatur ut offenderet neminem: & placeret
Humanitas omibus. **H**umanitate uero & clamētia erat tanta: ut uirum etiam
Clamētia omibus. **H**umanitate uero & clamētia erat tanta: ut uirum etiam
Frā. Sphor. Franciscum anteiret: quo quidem uno nec **G. Iulius** casar ille: qui
G. Iulius casar humanitatis & clamētiæ laudibus fertur in cælum: uel humanior
 uel clamentior haberet. **Q**uā naturæ bonitatē & animi magnitu-
Bonitas dinem per uniuersam uitam adeo est amplexa: ut nedum omnē ob-
Magnanimit. liuisceretur iniuriam: sed ijs etiam beneficeret a quibus iniuriā ac-
Beneficētia cepisset: **S**ecuta ea quidem diuinum præceptum illud: **M**ihi uindi-
 ctam & ego retribuam. **O**mnia enim mulier integerrima semper ad
 deum referebat: quem norat supra hominū merita munificentissi-
Artaxerxes me retribuere **A**rtaxerxes cognomēto memor: ut adeuntibus & fa-
rex cilem sese præstabat & obsequētem: ita legitimæ iubeat uxori: ut
Facilitas carpenti regij aulae undiq; sublati aditum adeūdi sui inter pro-
 ficiscendum ijs q̃ facillimū faceret: qui re aliqua egerent: **A**t **Blan-**
ca Maria ita ingenio erat miti ac placido: ut sine cuiusq; admonitio-
 ne adire se uolentem intemptiuū duceret neminē: **Q**uinimmo ea

attentius atq; lenitate unū quemq; audiebat: ut obsequētissimi nu-
 minis benignitatem repræsentaret. **V**idemus plerasq; prope om̃is
 mulieres & comparandæ & congerendæ pecuniæ percupidas: **A**q; **Auaricia**
 rum natura ac moribus q̃ esset hæc aliena opere precium est breui-
 ter audire. **N**ondum excelserrat infantia terminos: cum hæc **Philip** **Philippus** dux
 pater ad sese accersitā: nam huius & suauissimo affatu & asper-
 etu ipso delectabatur plurimū: uel ob eam rem maxime qđ circa li-
 niamenta corporis uideret eam sibi q̃simillimam: ut aureos num-
 mos quorū milia permulta casu iacebant in apposita mensa a **Ge-**
 nuensibus missa dono: acciperet quotquot uellet hortatus est. **A**t **Genuenses**
 infantula ne oculos quidem conuertens in genuinos: nō mihi istis **Genuini**
 opus est inquit mi pater: nam nihil istiusmodi mihi deest per matrē
 meam. **Q**uæ uerba **Philippus** admiratus. **A**t uolumus inquit acci-
 pias saltem decem. **T**um illa paternis obsecuta iussis aureis decem
 acceptis: & ei gratias egit: & manū uerecunde osculata: cum primū
 reuertisset ad matrem: eam omnē pecuniam inter ancillulas distri-
 buit: **A**ccipite inquit quo matri meæ charissimæ libētis simul **Liberalitas**
 ac diligentius pareatis. **A** quibus sane initis infantia cum nullum
 unq; peculium fecit: tum quasq; ex amplissimis prouētibus suis
 cōsecuta est pecunias: eas om̃is q̃ liberalissime & pro dignitate me-
 rentium usq; distribuit. **Q**uid singillatim eos meminero quos nul-
 lo quasi numero suæ magnificentia magnitudine sibi q̃ diu uixit:
 deuinxerat: **Q**uot ingenuas puellas quæ ob dotis inopiam forsitā **Pietas**
 turpiter pissent: suis pecunijs uiris legitime & honestissime colloca-
 uit: **Q**uæ monasteria nō restituit: quæ nō amplificauit: quæ nō or-
 nauit ac locupletauit: **Q**uos religiosos quos dei seruos immunes
 suæ beneficentiæ unq; esse uoluit: **P**rofecto hæc una ex om̃ib; fuit:
 quæ communē bonorum omniū nata utilitatem posset iudicari.
Quantā autem curam pro ijs gereret: qui uita defuncti essent: eius
 tam multa nec unq; intermissa anniuersalia atq; parentalia diluci-
 do sunt argumento. **N**eq; minor eius fuit iusticiæ obseruantia erga **Anniuersalia**
 homines: q̃ pietatis erga deum. **N**am eius fide sanctius nihil erat. **Parentalia**
Quicquid enim promississet: emori mallet q̃ minus q̃ primū effe-
 ctum reddere. **Q**uare cum diem obituram se animaduertisset: aie-
 bat ob eam rem dumtaxat uitam tantisper cupere: donec æri alie-
 no satisfaceret. **N**am ob donandi magnificentiam æs alienū non me-
 diocre conflat. **I**deq; ut dissolueretur accuratissimo cauit testamē-
 to. **O**mnia iusticiæ munera in medium referam: non est opus: cum
 neminem prætereat non modo illam om̃i iniuria ac maleficio sem-
 per abstinuisset: sed ita operam atq; industriam semper adhibuisse:

FRANCISCI PHILELFI

ut nullus sibi locus propulsandæ ab alijs iniuriæ relinqueretur.

Frācisus dux
Galeaci² dux

Galli Gallis in auxilium Lodouici regis missus a patre: nullos tumultus
Lodouic² rex nullos omnino motus in tanto rerum discrimine cōsecutos: Cum

Veneti

terror propter superiora bella immineret a finitimis omnibus: praeter
timque a Venetis: qui & potentissimi forent: & ob non absurdas quas
dam suspitiones honestam uiderent habere causam iusti belli. At hi
ut sunt uiri iustissimi: nefas esse atque piaculi simile iudicauerunt armis
lacersse sanctissimam mulierem: Quinpotius eam perbenigne hortati
sunt: ut bene de sese amicissimeque speraret: cum nihil prorsus praeter
mittere decreuissent: quod ei eiusque rebus omnibus profuturum intelli
gerent. Quam Venetorum mentem cum finitimi ceteri cognouissent: lon
ge facilius sunt adducti ut quiescerent: nec in ducem clarissimam tem
ptare aliquid auderent: quam hi etiam praeter uirtutis magnitudine uo
reban: quos hostili in eam animo esse censebant. Habebat cum iusticia

Acrimonia

Prudentia

coniuñctas operibus **B**lanca **M**aria: nō solū ingenij acrimoniā: q̄ di
cto citi⁹ res singulas discernbat: sed prudētiā q̄ dā supra hoīs natu
rā: ut suo falli iudicio nunq̄ posset. **H**anc muniebat corroborabat

Temperantia

om̃s. Nam & cibo erat moderatissimo & uino dilutissimo utebatur: atq; aqua mera nōnunq̃ cum diuinis ieiunijs indulgeret: quod ei rei sapissime faciebat. Quanta uero in ea esset dicendi grauitas: qn

Eloquentia

Taciturnitas

Sophocles

Eloquentia &

apientia

Parafatis re

gina

Cyrus iunior

Artaxerxes

rex
Cornelia

Cornelia
Scipio afri

Scipio ann
capus

Gracchi

Philippos Ma

ria

ran. Sphor.

10

tus lepos: quāta suauitas: hi omēs meminere: qui quotidie loque-
tem audiebant. **E**t loquebat illa quidē ornatissime: uel potius elo-
quebat cum opus foret: & rursus tacebat cum locus tempusq; re-
quireret. **A**udiebat em̄ quod legir apud **S**ophoclen poetam: **M**u-
dum mulieri fert silentiū o mulier. **V**erum quoniā norat in perpoli-
ta castigataq; oratione uim maximā inesse: ad omēs animi motus
uel concitandos uel sedandos: curauit assidue ut liberi sui cū sapien-
tiæ studio eloquētiæ cōiūgerēt maiestātē. **N**ō em̄ ignorabat mulier
prudētissima q̄ **P**aryfatis regina illa **P**erfay: **C**yri iunioris & **A**rtax-
erxis mater: filijs consiliū dabat: decere eum principem: qui ap-
parate atq; imperiose quicq; dicturus esset: oratiōe uti grauissima
atq; ornatissima. **T**radunt **C**orneliā **A**fricani superioris filiā atq;
Gracchorum matrem: permultum filiis ad eloquētiā profuisse:
quoniā latinitatē perpulchrē calleret effertq; disertissima. **N**um for-
tassis existimemus paruo adiumento a prima usq; infantia nostro
huic sapiētissimo eloquentissimoq; principi matrem hanc **Philip-
pi** **M**ariæ filiam **F**rancisci uxore extitisse: cuius ut uita omīs erat

honestatis plena: ita quotidianus sermo mirificam dulcedinē quādam omni melle suauiore grauitatēq; redolebat sententiā: crebritate atq; acumine redundantem: **Quantum** momentū habeat copiosa elegantēq; oratio & ad persuadendum accommodata: **Marcus Tullius Cicero** cum in alijs pluribus causis: tum in illa praecepue demonstrauit: quam habuit apud **G. Iulium caesarem** dictatorem pro **Qu. Ligario**. Ita erat **Caesar** in **Qu. Legariū** animo inflāmat: ut eum omnino foret condemnaturus. Quare cum uenientem **Ciceronem** uidisset ut hominē defenderet: conuersus ad amicos clam dixisse fertur: **Quē** reus mihi certo damnandus est: nil tamen prohibet: ut **Ciceronem** audiamus. **Quantum** fuerit dicendi pondus: quantus torrens: quanta uis: quantus impetus in diuino illo ingenio **Marcī Tullij Ciceronis**: uel hinc intueri licet: q; & **Caesarem** & dictatorem & **Romanorū** omniū eloquentissimum: & iracundiam in reum: ut quem animo iam condemnarat: absolueret coegerit uel inuitū. Non solū enim **Cicerone** causam agente pro dignitate inter attentius audiendum **Caesar** se continere non potuit: quin & uultū saepe & colorē mutaret in facie: Sed ubi ad cōmemorationem pugnae **Pharalicae** prudens deuenit oratio: seq; **Cicero** conuertēs in accusatorem **Tuberonē**: turbato uultu uoceq; altiore ea q; ueluti iracunda in hac uerba erupisset: **Quid enim Tubero ille tuus districtus in acie Pharalica gladius agebat: cuius latus petebat: Quis erat sensus armorum tuorū: quae tua mens: oculi: manus: ardor animi: quid cupiebas: quid optabas: Cum in hac inq; Cicero non artificiosius minus q; uahemētius uerba erupisset: ita Caesar animo est commotus: ut perinde atq; sui immemor ac pene amens per totius corporis conuulsationē libellis quos inter manus habebat: abiectis contra pertinacē illam animi sententiā: eum absolueret: quem non iniuria oderat. **Quid** dicam de **M. Antonio** illustri illo & grauissimo oratore: Nonne quos **Marius** ac **Cinna** milites ad se obtruncandum miserant: ita sermone suo flexit ac placauit: ut quos in eius sanguinem mucrones distrinxerant: & iam uiibrabant percussuri: eos obstupescit omni cruore uacuos in uaginas remitterent. **Athenienses** uero sola **Pisistrati** capti facundia: regium eius imperium perpeti maluerunt: q; **Solonis** consiliū sequētes publica frui libertate. Idemq; **Pericli** quodammodo contigisse legimus: qui qm sapientiā cum eloquētia coniunxisset. Fuerat em̃ **Anaxagoras** uetus praeceptor: agebat in **Atheniēsi** populo pro uoluntate omnia. Delectabatur **Blanca Maria** ubi diuinis officijs ceterisq; rebus necessarijs functa esset: nam ociosa erat nunq; semper**

M. T. Cicero
G. Iulius Caesar
Qu. Ligarius

Caesar

Pugna pharalica
Tubero

M. Antonius
orator
Marius
Cinna
Athenienses
Pisistratus
Pericles
Anaxagoras

FRANCISCI PHILELFI

aliquid lectitare: quo & sibi prodesset: & melioris redderet suos li-
Plato beros. Quare cū in eam Platonis sententiā incidisset: qua ille dixisse
 tradit: Tum demū terrarum orbē beatum fore: cum aut sapientes
 regnaret: aut reges sapere coepissent: longe maiore studio curauit:
 ut filij sui quantum humanū pateretur ingenium: & ignorarent ni-
 hil: & quod didicissent: apposite decoreq; loquerentur: ut quos pa-
 rentū diligentia munisset tā opulento: tam florenti imperio: hi quo
 recte saperent: doctrina & eloquētia ornarent. Huiusmodi em̄ stu-
 dijs eos präditos longe apud oēs fore admirabilioris arbitrabā.

Id uero quātā prae se ferat utilitatē: exemplū oib; perspicuū reddi-
 dit noster hic princeps cū adhuc esset adolescētul⁹. Fatebor aut uel
 praesente ipso qd̄ uerū est: haud quaq; dissimulā. Noui em̄ huma-
 nitatē & modestiā eius: q nō modo mēiri me nolit sed ne mēdaciū
 quidē dicere. Nā tamen si honestissimis semp factis delectat magis
 q̄ ullis secūdis laudationū auris: uerā tñ gloriā aspernari nō debet:
 praesertim eā quā sibi cōmunē esse intelligit cū ciuib; suis: cum in-
 dignis parere principibus permolestū sit ac dedecorosum. Legim⁹

Cyrus rex Persae Cyro seniori illi qui prim⁹ in Persis regnauit: multas gentes natio-
 nesq; paruūse terrore eius nominis: utpote qui & sapientissim⁹ q/
 dem fortissimūq; uir: quicquid aggrediebatur: ex sententia sua q̄
 celerrime efficeret: sed multos pluris eius imperium ultro expetisse:
 qd̄ & iusticia & animi moderatione inter mortales omnis haberet
 insignis. Solis inq; animi bonis splendidissimiq; uirtutib; rex Cy-
 rus tantum sibi nomen: tantam gloriam in uniuersum terrarū orbē
 comparauit: ut omēs ad sese conuerteret: & ita beniuolentia deuin-
 ceret: ut ab eo regi gubernariq; exoptaret. Cui quidē uni nō finiti-
 mi populi solū: sed illi quoq; nō inuiti paruere qui distarent a Per-

Persis sidi: nō modo plurimos dies: uerū etiam menses cum alijs ne ipsum
 quidē uidissent unq;: & alij certo futurū existimarēt: ut propter im-
 mensum regionū interuallū nunq; uiderent. Etem̄ prudentissimo
 optimoq; principe quid oprabilius: quid beatius: quid deniq; di-
 uinius dari queat in hominū uita: Talem aut esse principē hunc no-
 strū & in dies magis atq; magis fore: haud obscure licet nō digno-

Gallia trasalpina sci minus q̄ sperari. Aberat is quod modo meminieramus: in Gal-
 lia trasalpina iussu paterno auxiliū ferens regi Francorū Lodouic⁹

Lodouic⁹ rex co: ab quo agnati eius omēs necessariq; defecerant: cū repēte inter
 ipsam de hostili praeda uictoriam per maternū sit nuncium certior
Fran. Sphor- tia dux Franciscū Sphortia patrē inopinato perisse obitu. Quare hortatus
 ut nullo prorsus intermisso tempore iter q̄ posset tutissime prope-
 raret in patriam: Is nocte iuncta cū die ut res postulare uidebatur:

indutus mercatoris habitu cū quinque fidelissimis comitibus quasi mercatoribus per Alpes ipsas obequitatur quā uelocissime. Nā iccirco hac usus est calliditate militari Galeacius: quā iure sibi metuendū esse censebat a Sabbaudiensium insidijs: Exercitū uero omnem loco tuto in Sabbaudienses Delphinato reliquerat. Nam eū secū agere in tanta qua opus erat celeritate qui poterat: Quo die octauo Idus martias dux Franci Frāsciscus dux scus mortuus est. Erat Mediolani Petrus Lignanensis: qui sub eius mercede Petrus ligna rebar imperio. Is continuo per celerē nunciū Augustino abbati monasterij casae nouae: qui ut erat homo facinorosus: rebus semper nouis maleficijsque studebat: rem omnem significat: eūque hortatur ut quod abbas accidisset cōmuni dominā Hyolanti Sabbaudia duci cōfestim ex Sabbaudia ponat: & quod faciendū sit pareat. Nā Mediolani tumultuaria esse oīa. At abbas Augustinus ingenium ueritus muliebrem: cū primoribus quibusdam senatoribus solū eā rem cōmunicat: quorum & si aliqui interceptiendū esse Galeaciū suadebāt: qui se tamen magis grauitate cōsilioque praestabāt: id dissuadebant omnino: ut rem iniquā ac periculosam: quinimo liberū praebendū transitū consulebāt: & tamen tāquam formidandū principē quē honorificētissime excipiendū. Egerat in sententiā suā abbas Augustinus equitē auratū ac uirū sane strenuū Vgolinū Alemanū Cambiensem: qui Taurini per id temporis praeorē gerebat. Hi duo ex Chambriaco mox abequitant citato itinere montē Cinisium transgressuri Italiā uersus: quo ex parte qua Mediolani gerebant agnoscerēt. Et supato iam eius montis cacumine: famulus illoꝝ aduenit: inquit se uniuersam adequitasse noctē amisso equo: posteaque ex Chambriaco: ubi ab ipsis ob negociū quoddā conficiundū relictus fuerat: discessisset adhuc cū die: quodque in Galeaciū incidisset indutū ornatu mercatorio: quique laneo pileo tectū caput capiti que haberet atque faciē fere totā praeter oculos: addebat etiā se cū illo frustra sermonē cōseruisse: cū ne minimū quid uerbū ex eo excipere potuerit: habere autē secū ad quicquid comites identidem indutos: nec deesse posse quātū ex eius equitatioē posset adiuertere: quoniam postridie eius diei transitū illac faceret in Italiā. Quibus auditis cū nihil locutū frustra sagacē sollertēque famulū cōsuisissent: ambo oī sublatā mora Abbas & Vgolinus cōuocatis cū primo diluculo ipsis hominibus qui plus posse uidebant Nouaficia: qui uicus est Italiā uersus situs ad radicē Montis: eis iubet ut sumptis armis diligenter obseruent Galeacium transcuntē Galeaciū Mariā Papiā comitē: indutum una cum pauca Maria cis habitu mercatorio: & cum captiuū faciant: Ita cū sibi imperasse se illustrissimā suā dominā Sabbaudia ducem: & ut captum agerent quā primū in arcē Secusia atque arcis praefecto traderet custodē Secusia

FRANCISCI PHILELFI

diendum: donec a duce ipsa imperatum aliud fuerit. Cum uero nō multo post montem descendisset: uidissetq; **Galeacius** ex **Nouacia** uico magnam montanorum hominum manum armis instructam currere aduersus sese: ab illo diuertit itinere: commonefactus a **Petrus** aquo/**Petro** **Mediolanensi** mercatore: cui cognomentum est aquobibo: bibus (Is enim **Galeacium** comitabatur) non longe abesse sancti **Petri** **Sancti** **Petri** ædem: cui per sacrosanctæ ecclesiæ **Romanæ** priuilegia **A**silius fo- ecclesia ret. **E**o igitur **Galeaci** per loca deuia scopulosq; asperrimos maxi- Ecclesia ro/ mo cum labore ac difficultate uix peruenit: mōtanis illis usq; rusti- mana cis insequentibus: cum præsto affuerunt duo industrij strenuiq; iu- **A**siliam uenes: **Amidæus** iuris pōtificij professor: fili⁹ clarissimi equitis au- **Amidæus** ro rati ac iuriscōsulti illustris **Antonij** **Marchionis** **Romagnani**: eius magnanus q; ex cōsobrino natus **Briantius**. Hos enim **Antonius** **Romagna** **Antonius** ro nus transituro **Galeacio** obuiam miserat cum alijs multis: quo illi magnanus nō fauori solum: sed etiam auxilium essent ubi opus foret. Residebat **Briantius** ro autem per id tempus **Antonius** **Taurini** in ducali **Sabbaudix** sena magnanus tu: cū ab infracto animo muliere **Blanca** **Maria** edoctus est p litte- **Blanca** **Maria** ras de obitu uiri sui ducis inclyti **Francisci** **Sphortix**: ac rogatus ut **Fran. Sphor** curam omnem atq; diligentiam adhiberet: ut **Galeacio** filio q; tu- tia dux tissimus pateret in patriam reditus. **E**t **Briantius** quidem cognita periculi magnitudine dimisso **Amidæo** regreditur continuo ad **An** **toniū** quæ accidissent renunciaturus omnia. **A**t **Amidæus** in mon- tanos rusticos: qui aliq; templum circumfederant: aliq; intra templū comitem **Galeacium** obseruabant: grauiter est inuectus: eorum in- crepās audaciam q; tam detestabile facinus essent aggressi. **Q**ui re- **Augustinus** sponderunt se id fecisse facereq; inuitos. **I**ta uero iussisse **Augustinū** abbas abbatem & **Vgolinum** **Alemanum** **Taurini** prætores. **T**um **Ami** **Vgolinus** dæus ad **Galeacium** reuerenter ingressus: ubi est eum hortatus: bo prætor no ut esset animo: quoniā ab **Antonio** **Romagnano** patre ita eius **Antonius** ro saluti & dignitati prouisum foret: **Taurini** in ducali senatu ut ei ni- magnanus hil quod nollet posset accidere monuit: ne illic diutius inter rusticos illos **Barbaros** tempus tereret: quin se tutissimæ uix ducem e uesti- gio sequeretur. **I**acere enim ad postremam eius ædis testudinē sub- iectam uallē a nemine custoditam minusq; frequentatam: qua transitus esset per breuis in loca patris sui: quo ubi perueniret tu- tissimū iter fore ad **Taurinū**. **N**am **Taurini** oīa futura pro suis opta- tis: **V**erum oportere ut p fenestrā quæ erat in pariete eius ædis post altare magnū se dimitteret in subiectā humū. **N**ā equitationē inde futurā per uallē: quod ut clam faceret corrumperdos esse pecunia montanos illos qui intra ædem se continebant. **Q**uæ locutus ferē

pluresq; aureos **Galeacio** tradere dono uoluisse: qb^{us} ad eā rem ute-
ret: q̄s accipere ipse noluit: inquit satis sibi esse pecuniā. **Rursus**
Amidaus celeritatē hortatus: ait se cōtinuo iccirco antecedere: ut p̄
fenestrā illā ubi se demiserit: sit paratus etiā cū equo: quo per eā ual-
lem q̄ cōmodissime uehere. **Et** ita rursus celeritatē hortatus abiit.
Nec Galeacius longius cunctandū esse iudicauit: ea ductus fiducia
q̄ iam pridē norat **Antonij Romagnani** fidē atq; obseruantia in
patrē suū ducē **Franciscū**. **Verū** quo pacto inde abiret clanculū nō **Frāciscus dux**
uidebat. **Nā** tamen mōtanos illos armatos intelligebat manū in
se iniicere nō audere q̄ diu esset ī eo templo, p̄pter inhibitionē ecclē-
siasticā: tum cū secū ipse cogitaret eos nullas admittere suas mune-
ratiōes quas facere temptarat: & paulo ante uenisse quēdā ad se iu-
uenē ab **Vgolino** pratore uersute missum tanq̄ salutādi grā: nō ab-
re sibi cauendū norat: ne inde abiēs ab illis offenderet: **Et** iam dies
inalbescebat. **Itaq;** postea a latere se recepit tanq̄ somno intercept^{us}
cācellario pri^{us} edocto q̄ facto sit opus. **Is** rusticos mitib^{us} adit uer-
bis: rogatq; tantisper ex aede secedāt: donec domin^{us} suus q̄ tota no-
cte uentris doloribus uāhemētē uexatus fuerit: somno aliquo re-
creet. **Qui** quidē oēs nescio q̄ humanitatē afflatu se exhortari sunt
passi: ea fortassis rōne qm̄ de uentris doloribus uera audiebāt: **Et**
ita ex aede egressi sunt. **At Galeacius** p̄pere mutato habitu: cū suis
oib^{us} ex ea fenestra se demisit: cācellario **Bonifacio Aliprando** reli-
cto dūtaxat ad simulandū somnū: cū paulo post **Vgolinus** prator **Bonifacius ali-**
aduenit: ut inde cōtempta atq; despecta omī ecclesiastici iuris censu-
ra **Galeaciū** **Secusiā** trāfferret custodiendū. **Is** cū ex cācellario dor-
mire eū audiret: inambulabat alios aliosq; sermones de industria
cōferēs. **Sed** cū a supueniēti q̄piā didicisset comitē **Galeaciū** ī fugā
se uēdicasse & abesse iā longius: tū exandescēs iubet cācellario adē
curriculo patefaciat: nā eam ille quo princeps eius abire cōmodi^{us}
quiret: ualuis suis occluserat: **Aitq;** tu mihi mentiēs **Galeaciū** dor-
mire suadebas: q̄ se fuga subripuit. **Ad** eaq; cancellari^{us} r̄ndit: **Equi-**
dē nō meo cōsilio: sed domini mei iussu sum usus qui diceret nō esse **Boreas**
dimittendū: q̄ capiendus nō fuerat: ac se malle auē esse siluestre: q̄ **Euxinū pelag^{us}**
cauealē. **Vgolinus** uero ita delusus: ira feruēs equū ascendit **Boreā** **Antonius ro-**
in **Euxino** pelago secuturus. **Nā** **Galeacius** cū inde mouisset iter mi-
nus ceteris frequētātū faciēs iam in portu nauigabat. **At** **Amidai** **Briantius**
pater **Antonius** cū ex **Briantio** accepisset: quāto in periculo pende-
ret **Galeacius**: senatū **Cisalpinū** uniuersum **Taurini** coegerat: quē **Augustinus**
& quia præerat: & quia grauitate & eximia quadā bonitate polle-
ret: uel **Augustino** **Vgolino**q; pertinacius repugnātibus: illū omnē **Vgolinus præ-**
tor

FRANCISCI PHILELFI

Frācisus dux cum mira assensione traduxerat in sententiā suā de excipiēdo **Ga-**
Galeacius leacio **Maria** ut ducis **Frācis** filio: & ipso futuro post illū ducē: nō
Sancti Petri solū phumaniter: uerū etiā pbenigne atq; honorifice. **Tum** uero **An-**
ecclesia tonius ipse **Romagnanus** multis uiris nobilib; fociatus iter capit
Amidæus ro- ad templū sancti **Petri**: quo **Galeaciū** inde libe; reddat: cum offen-
magnanus dit eū prudētia: & ingenio **Amidæi** filij inde exemptū plāraq; pas-
Blanca Maria suū milia per loca inculta atq; siluestria factitasse: ut idē antea filiū
Petrus poste- faciundū monuerat. Interea heroica hęc uirago **Blanca Maria** cū
cula rescisset quib; erat infidjs **Galeacius** filius circumuētus: mittit illi
Cremona co uig; strenuū: & ex nobilitate **Mediolanēsi** prāstātē **Petr;** posteru
la: cui oīm uni maxime fideret cū legatōe libera: ut nihil oīo prāter
mitteret ob filiū **Galeaciū** liberādū: etiā si cæi liberi **Sabbaudiēsi-**
bus obsides dedendi essent: & suū ad hęc dotale patrimoniū **Cre-**
mona tradenda dono. **Nec** tñ interea tps quicq; negligētius curat
qd; ad bellū pertineat: ubi **Sabbaudiēses** nullas honestas cōditio-
nes admitterēt. **Cætē;** nulla ut fuit opus: nullis obsidib;: nulla do-
natiōe. Nam & **Taurini** **Galeacius** & per oīa **Sabbaudiēsum** op/
Nouaria pida atq; urbes liberalissime & summo cū honore exceptus est. **Cū**
uero **Nouariā** puenisset: oēs undiq; subiecti populi incredibili mul-
titudine cōfluxere: lachrymas gaudijs cōmiscētes. **Lachrymabanē**
em recentē ducis **Francisci** obitū: **Gratulabanē** autē comiti **Galea-**
cio insperatū reditū: sibiq; plurimū latabanē eum nō secus prāstu-
pore intuentes q; numē aliq; demissum e cælo. **Vbi** uero reuertis-
set **Mediolanū**: statuto die. xij. **Kalēdas** **Apriles**: & ducat; insignia
more patrio accepisset: nulli se uoluptati: nulli relaxationi tot tan-
tisq; laboribus fatigatus: nulli ocio dedit: sed ea quotidie obibat
oīa: quæ & in parētes erāt pietatis munera: in ciues autē charitatis
aciusti. Et iudicabat certe ab oībus sup; atātē sapere. **Sed** q; ei & no-
mē & auctoritatē mirū in modum auxit: pulch; est audire: & id q;
dem cursim. **Quod** modo attigerā: diuina hęc regina nostra: cui;
aīa pridie huius diei in cælum pro sanctissimis eius meritis una cū
suo sydere est assumpta: cum oīi in re circa liberos regie educādos
prācipua diligētia utebat;: tum in ea apprime singulari ut eloquen-
tiā cum sapientia copularēt. **Rebat** em id meritis cuiusdā nequiciæ
esse persimile: ut quæ prudētissime quis sentiret ea inepte loquerēt;
Id q; tum **Galeacio** duci profuerit: queso attendite. **Iussit** cōuocari
ordines cunctos atq; magistratus in semotum ducalis curiæ locū:
quē ipse delegerat. **Nā** neq; pater nec alius quisq; ex eius maiorib;
id unq; egrat. **Qui** ubi oēs cōuenerunt: tum is aggressus ab ordine
senatorio: cui secreto cōsilio nomē est: deinceps a prātorum colle-

gio: qđ iusticiæ cōsiliū appellat: gradatimq; ab utrisq; ædilibus & ordinarijs & extraordinarijs qui dicunt: & a quæstoribus dein demagistratibusq; cæteris dicēdo psecutus: ita memoriter: ita cōpiose: ita ornate atq; eleganter locutus est: ut ex eius lingua: qđ de Nestore apud Homēz legi: melle dulcior pfluere uideret oratio: cum ea sententiæ: ut atq; grauitate: quæ ex uniuerſa philosophorū schola colligi maior queat: nullum is profecto præteriens munus: qđ ad singulos pteriret. Ad postremū uero subdidit cū quadā imperatoria maiestate eā sibi esse mentē: ut singillatim præmia pro dignitate rependeret: & scđm iusticiæ sanctitatē: neq; affectioni cuiq; locum apud se fore: Proinde quisq; operā daret: ne quid præter officium perpetraret. Quæ ubi locutus est: ita omēs a se dimisit: ut eius eloquentiā atq; sapientiā admirati: dicere nō dubitarent: certe noster hic princeps iuuenile nil sapit: qui ita superat patrē: ut Peleas Achilles. Inter hæc Bartholomæus Collio Bergomēsis: ut nunquā sua sorte cōtentus erat: contractis undiq; uiribus confusus magnitudine rei pecuniariæ: cuius auaritia semper ardebat: abdicat se ab ingenti Venetorū stipendio: ne illis quidē inuitis ppter inexplebilē hoīs auariciā: cui auri cōgerendi satis esse nil poterat: Mouetq; in Flāminia ea ductus spe: ut Immola nullo prorsus impedimento potiret: quā iam ueniale proposuerat Borsio Aestensi. Borsius em̃ ut est aīo indyto: & ueluti natus ad imperādum: in rempublicā Bononiensem oculos cōiecerat: quā facile putabat ob ciuiliſ factiōes: qđ ea ciuitas semp fluctuat suæ uolūtati imperioq; cessurā: modo si quos in ea urbe fautores habebāt p multos: se id facile cōfecturos aiaduertēt. Auxerat huius rei cupiditatē Borsio Calixtus pōtifex maximus: qui ei pollicitus foret dono Bononiā datū ire: cū primū sibi huius munificentiæ gratia dinumerasset centū milia nummū aureum: ac deinceps quotannis iure ecclesiastici tributū aureos penderet quadraginta milia: Id qđ ex eo usq; tempore utrinq; cōfectum esset: nisi dux Frāsciscus hoc tā execrabile facinus prohibuisset suis uiribus Ioāni Bentiuolo auxilium ferēs aduersus Calixti Borsijq; cōuenta. Existimās igit Bartholomæus Collio sibi Immolā extincto dux Frāscisco Sphortia esse in manu: nā Galeacium ducē nil cōtra ausus: ut adoleſcētulū iudicabat: Idēq; dux Borsius sentiebat: qđ pōt celerrime p agere Ferrariēsem copias agit. Qđ ubi apud Galeacium increbuisse: ut est oī in re sollers ac diligens: senē iā ppe deſcrepitū adoleſcēs strenuus anteuertit expreſsum & incorruptū de se se oībus documentū exhibēs: nō minus bellicā disciplinā ex patre Frāscisco Sphortia: qđ urbanā oēm ex matre Blāca Maria didiciſſe: dux

Consilium iu/
sticiæ

Magistri ordi/
narij

Magistri extra/
ordinarij

Thesaurarij

Nestor

Homerus

Peleus

Achilles

Bartholomæ/
us collio

Veneti

Flāminia

Immola

Borsius dux

Bononia

Calixtus pō.
max.

Frāsciscus dux

Ioannes benti/
uola

Ferrariensis

Frāsciscus dux

Blanca Maria

FRANCISCI PHILELFI

habereq; in promptu. Nā qm̄ & q̄s pater moriēs equitatus pedita-
tusq; reliquisset: & q̄s ipse ex trāsalpina Gallia reuocasset: iā antea
ad cōtinēdos in fide pp̄os suos oīs circūquaq; ubi opus esse censu-
Parma isset: distribuerat: ijs sine labore ullo sequi iussis in agrū **Parmēsem**
Fredericus co- deuolat: ut inde pro tpe cōsiliū caperet. **Fredericū** uero **Feretranū**
mes urbini comitē urbanatē: q̄ nō lōge ab **Immola** se cū suis copijs cōtinebat:
Bononia inde **Bononiā** uersus pp̄ **Bartholomæi Bergomēsis** aduentū mo-
Regium uisse audiēs: nō diutius differēdū ratus p̄ **Regij Mutinæq; agrū ci-**
Mutina tato agmine in **Bononiēsem** agit exercitū: q̄ & **Bononiēsis**bus ipsis
aīos excitaret aduersus hostilis insidias: & **Immolēsis**bus auxiliū fer-
ret cōtra **Bartholomæū**: uel cōtra **Borsū** potius: cui? inducū **Bar-**
tholomæ oīa molirē. Putabat em̄ **Borsius** ubi **Immola** potirē:
facillimus sese **Bononiā** acturū in ditionē suā. **Galeacius** ubi **Bono-**
niā cū maximo ciuiū applausu est ingressus: curauit apud oīs magi-
stratus urbisq; primores habere orationē. Qui ubi oēs alacriter cō-
uenissent: eos hortatus est: ne qd sibi neq; a **Bartholomæo**: nec ab
Pherdinādus alijs ullis uirib; timēdū existimarēt. Nō em̄ se modo: sed etiā **Pher-**
rex **dinādū** regē & **Florētinos** & ceteros quosq; socios **Bononiēsis**bus
Florentini auxilio semp fore: modo secum ipsi ad publicā utilitatē dignitatēq;
cōuenirēt: & cōcordiā alerēt. Quæ tāta cū maiestate & ornatu uer-
borū locutus est: ut ab oībus non minus eloquentia q̄ sapiētia uni-
uersos principes anteire iudicaret. Tantā uero i eorū animis excita-
uit erga se beniuolētiā: ut in oīm ore honorifice & incredibili quadā
cū obseruātia uersaret: nec aliud quicq; mallēt q̄ uni **Galeacio Me-**
diolanēsi duci gratificari oīa. Rebus ita apud **Bononiēses** cōposi-
tis: mouet ilico infestis signis **Immolā** uersus quā **Bartholomæ** iā
Immola obsederat: Iungitq; sibi renouato stipēdio **Fredericū Feretranū**. Is
Bartholomæ- em̄ qd stipēdiū sub **Frāncisco** patre meruerat: eo functus iā erat. At
us collio **Bartholomæus** collio lōge secus q̄ sperarat sibi accidisse intutus:
Fredericus co- obsidionē soluit primo ad **Rubiconā** nō longe a **Castrocaro**: dein
mes urbini uero ad **Fauētia** suburbia se recipiēs. Nihilq; oīm magis cauebat:
Rubiconā q̄ pugnādi necessitatē: quā ipsā effugere tandē nō ita potuit: qn̄ in-
Castrocarum gēti cū detrimēto ac dedecore intra difficillima **Ferrariēsis** agri sta-
Fauentia gna te tutaret: & ita coactus eiusdē **Borsij Venetorūq;** interuētū sol-
Sabbaudiēses ueret omnē belli suspicionem: eodem regressus re infecta: undemo-
Sabbaten do egressus maria uidebatur ac montes subiugaturus. Cum hac a
Sabbati mō. **Galeacio** geruntur in flammis: **Sabbaudiēses** quos **Sabbaten-**
Allobrogēs ses licet a **Sabbatis** montibus atq; **Allobrogas** appellare: rati si
Ager nouari- bi oportunitatem oblatam: agrum **Nouariensem** hostili manu ad
ensis oriuntur: igni omnia ferroq; uastantes. ¶ Qua quidem re factum

est: ut dux **Galeacius** raptim regrederet **Sabbaudiensibus** occursum: quos breui omnes & repressit & uicit: nonnullis eorum oppidis alijs direptis: alijs expugnatis. Quæ tamē omnia illis pacē petentibus perbenigne amiceq; restituit: & **Hyolātē** splēdidissima **Sabbaudiensium** duce **Caroloq;** nata rege **Frācorum** affinitatem cupidiū petēte: **Blancā** filiam eius filio **Sabbaudiæ** duci **Filibertho** iunxit matrimonio. Cum hæc tam multa tanq; & uaria & prædara & belli & pacis tam breui tempore a filio **Galeacio** duce gesta animo uolutasset **Blanca Maria** mater: cum certe dignissimū cenfuit: qui se tam difficilī tanti imperij gubernandi prouincia liberaret. Ad quod obeundum eo magis adducebat: quod diuino quodam somnio iam præfagiret se nō admodū diu futuram in uiuis. **Somniū** autem fuit huiusmodi. Cū post castigatissimū cum multa sobrietate ieiunium soluta esset in somnum: apparuit ei q̄ quiescissime dormienti (ita em̄ uidebat) dux **Franciscus Sphortia**: quē uel mortuum uxor pudicissima æque amabat atq; uitam suam. **Is** in hæc uerba eā adire uisus est: **Blanca Maria** qua mihi in uita iucundius nihil fuit: iam quiescēdi tempus aduenit. Nō multo post una futuri sumus in illa cælesti patria: ubi omnia sunt plena tranquillitatis & gaudiij sempiterni: tuæ de me pientissime orationes apud clāmentissimū humani generis redemptorem exaudiri meruerūt: **Vides** ornatū meū: ac uultus hilaritatem. **Nihil** triste apud me est: nihil lugubre. Apparuerat em̄ in habitu ducali: habereq; uidebat supra caput auream illā coronam: quā **Ladislaus** nobilissimus rex **Siciliæ** dono miserat ad **Philippum Mariā** ducem. **Prosequē** deinde: **Suspice** ad dexteram altius: contēplareq; illud syndus qđ multis illustrat stellis: **Hæ** angeli sunt: quorum tu comitatu tolleris in cælum. Cum primū syndus id apparuerit: itineri te accinge: **Mō** em̄ tibi diutius laborādū fuerit. **Itaq;** tanti tanq; difficilis imperij gubernacula trade **Galeacio** filio: q̄ etiā tibi monendus est: ut p̄ acrimonia ingenij sui gerat omnia moderate: neq; rei cuiq; magis confidat q̄ deo: qui solus eum tueri potest reddereq; incolūmem. **Nam** humana cuncta præsidia uana sunt nulliusq; momenti: **Cōspiciatq;** oculos ad coronam: quæ paucis post annis ei debet: si iusticiæ maluerit q̄ cupiditati studere. **Quibus** dictis & ipse euauit: & **Blanca** somno est soluta. **Secum** igit̄ ipsa cōsyderans quæ dormiēti apparuerāt: nihil sibi cū insomnijs: quæ græci ἐρῦπρια: enypnia uocāt: eē iudicauit: nec itē cū uisus: quæ φαντασµατᾶ: phantasmata sunt: cum hæc duo genera nihil post somnū portendant futurū: sed aut esse somnium: hoc est ὄνειρος: oneiron: aut

Hiolātis dux
Carolus rex
Blanca infan-
tula dux
Filiberthus
dux
Galeacius
dux
Blanca Maria
dux

Ladislaus
Sicilia
Philippus Maria
dux

ἐρῦπρια
φαντασµα
τα
ὄνειρος

FRANCISCI PHILELFI

ὄραμα uisionē quod ὄραμα: horama appellatur: aut oraculum potius:
 χρῆσμός quod χρῆσμός: chresmon græci nominant: **E**t omnia q̄ accu-
 ratissime disquirens: nō difficulter cōiectauit tria hæc genera ad fu-
 turas actiones referri oportere. **I**taq; admonito filio **G**aleacio: pro
 iussis paternis nihil ex ea die aliud curabat q̄ ea omnia quæ ad ani-
 mæ salutem spectabant. **D**e quibus quidem rebus quoniam satis
 multa pro tempore sum atq; loco antea locutus: luctui mœroriq;
 nimio finē imponendū censeo nobilissime dux **G**aleaci: cum bene
 atq; perbeate cū sanctissima tua matre **B**lanca **M**aria actū sit: præ-
 fertim cum nihil unq̄ optarit in uita: cuius non se uiderit affatim
 adeo cōpotem factam: ut iam decessio magis metuēda foret in tā-
 ta humanarum rerum mutabilitate: q̄ accessio expectanda. **I**taq;
 soluta aliquando aduersæ omni cuiusq; rei sollicitudine: & formi-
 dine bonitatis suæ: pietatisq; pennis euolarit ad cælum. **Q**uāta p-
 deum immortalem cum animi æquitate arbitremur reginam no-
 stram migrasse ex hac caliginosa uita in serenū illud cælesteq; do-
 micilium: in tanta ciuium omnium & populorum beniuolentia: fi-
 de: cōcordia: obseruantia: quos æque amauit semper atq; uitā ip-
 sam: **E**t obrem etiam moriens non desinebat **M**ediolanensem po-
 pulum inter ceteros tibi præcipue commendare. **I**dg; iterum atq;
 iterum. **I**d unum dumtaxat perinde atq; suspirās: q̄ **M**ediolani di-
 em obire ppter ingrauescentem uim febris nequiuisset. **I**llud autē
 imprimis addebat: p̄ magnæ sibi esse cōsolationi: q̄ foret relictura
 te filium pientissimum: nō ducem solum ac principem tanti & tam
 florentis imperij: uerum etiā beneficū: clementissimūq; patrem il-
 lustrum tuorū fratrum. **Q**uare cū intelligebat iam sibi ad hāc hu-
 manā felicitatem nihil amplius optandū esse in uita: nihil etiam si-
 bi ducendū esse intēpestiuū: nihil in maturū: quo diutius inter ho-
 mines laboraret: **N**ec cū se corpore moriturā existimabat mulier
 sapientissima: quæ superstes foret in liberis: at animi immortalita-
 te: nō se prius frui didicerat: q̄ in illius conspectū puenisset: ad cu-
 ius imaginem & similitudinē nouerat se creatam. **M**gitur ut rem-
 tantam breui oratione complectar: nō mortua est: sed uiuit mater
 tua princeps illustrissime diua **B**lanca **M**aria: quæ cōmutata hac
 temporali uita cum sempiterna illa iam id præmij in cælo adepta
 est: qd̄ usq; optarat cum esset in uiuis. **F**ruitur præsentia: fruī uisu
 coram: fruitur cōsuetudine & colloquio humani generis redepto-
 ris. **H**unc rogat: hunc orat: hūc precat: ut tibi semper in omnibus
 rebus actionibusq; tuis & propitius adsit & adiutor: teq; dirigat
 assidue in uiam iusticiæ atq; pietatis. **Q**uæ cum ita sint: æquo no-

Mediolanum

Peroratio

bis animo ferenda est hæc omnis uel naturæ necessitas uel uoluntas diuinæ mentis. Nā ut nullum malum sit natura: ita quicquid ab deo est: id bonum certe æque atq; salutare ducendū esse nemo sane mentis ignorat.

Francisci Philelfi Oratio consolatoria ad Iacobum Antonium Marcellum Patricium Venetum & equitem aurtū de obitu Valerij filij: III

CVPiēti mihi aliquid ad te scribere Iacobe Antoni Marcelle quo tuus acerbissimus mœror ille quem ex inopinato & immaturo obitu Valerij dilectissimi filij animo cōceperas: aut tolleretur omnino: aut magna ex parte leuaretur: eo difficilius consolationis genus est oblatum: quod paris ægritudinis socius accedens: non minus ipse consolandus uidear: q̃ te consolaturus. Quod enim cōsiliū cuiq; sit daturus: qui sibi uix possit: Qua spe alteri medeatur: qui ipse in morbo sit: Sum equidem eodē quoq; transfixus uulnere: quo te uideo laborare. Erat enim mihi puer mirabili indole Olympus Cellius: qui nato tertio Idus Apriles anno a natali christiano millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio: cum nōdum impleisset octauum annum: ea & loquebatur & sapiebat: quæ uix adultæ aut etiam grādiōris ætatis solent. Nichil leue præ se ferebat: nihil contemnendum. Urbanis erat & compositis moribus: Ingenio acri & facundo & splendido. Lingua ad omnem celeritatis: ad omnem motus conueniētiā expedita. Voce clara: facili & sonora. Aspectu miti & grato. Ea cōpactione aptitudinēq; membrorum: quæ & strenuitatem referret & robur. Et ne curiosius cuncta singillatim persequar: talis erat Olympus meus: ut in eo omnia naturæ ad probitatē adminicula inesse uiderentur. Quid enim memorem: quæ esset in me obseruantia: quo cultus: quæ pietas: Quæ omnibus in rebus studeret paternæ uel institutioni uel uoluntati non minus obsequi q̃ parere. Hic mihi iucundissimus tantæq; spei filius nuper ad octauum Idus Martias depositum quod acceperat usurarium: repetēti deo optimo maximo: non modo reddidit: sed ita grato animo: ita libenter reddidit: ut non uita excedere sed in sempiternæ atq; beatæ uitæ domiciliū sese commigraturum & constanti sermone & uultus tranquillitate hilaris quodammodo ac latus certo credere significaret. Quid animi tum mihi fuisse putas: cum repente illū interloquendum simul cum uoce spiritus defecit: Non potui equidem quod

Iacobus Antonius Marcellus

Olympus Cellius

FRANCISCI PHILELFI

fragilitatis est naturæ: humana in tam recenti tanq; inopinata luctus acerbitate non cōmoueri animo: cum eodē temporis puncto quē tam uāhementer diligerem: & uiuū intuerer & mortuū. Itaq; ubi cogitabundus ac subtristis aliquādiu siluissē: tandem nō sine gemitu erupi in hæc uerba: **Q**uē miserabilis est humana conditio: **Q**uidendi cogitatus nostri: **Q**uē stulta consilia: **Q**uē uanitatis plena sunt omnia. Nihil est certi in hominum uita: nihil constantis: nihil diuturni. Omnis spes nostra inanis est: omne uotum frustra. Quid de te mihi fili dulcissime nō pponēbā: non pollicebar: nō futurū existimabam. Gratissima tua præsētia iucūdisimoq; affatu leuabam curas: oblectabam animū: meq; ipse mihi totum uendicabam. Quem senectutis meæ bacculū ac præsidiū fore arbitrabar: En exanimū subito nullūq; aspicio. Heu me miserum atq; infœlicem. Sic me **O**lympe dilectissime deferis: Sic destituis patrem senem: **O** ineuitabilem nostram necessitatē. **O** ferreū atq; inexorable humanæ legis iudicium: quod nullis precibus: nullis pramijs: nulla ui neq; mutari nec flecti potest. Hæc paucis questus ilico rediens ad me totus cœpi me tacitus mecum cogitare: ac me paulatim leuitatis arguere: quod ea essē imprudentia ut nescirē & qua legē nati essemus omnes: & quantū quodq; dolendū foret aut nō dolendum. Continuoq; ita cogitanti mihi: ea uenerunt in mentem: quæ græce apud **M**enādriū dicta sunt in **T**rophimū. Sed ea referantur a me latine.

Menander
Trophimus

Si lege natus **T**rophime tu fores ea:
Ut omnia ad uotum tibi: quæ uelles fluere:
Et id deorum aliquis recepisset tibi:
Recte doleas quidem: sefellit enim fidem:
Ac fecit absurde: sed ijsdem legibus
Commune quoniam tu quoq; quibus nos alij.
Cælum hauseris: ut audentius tecum loquar.
Ferenda sunt hæc fortius: & animo simul
Voluenda grāui quæ dico: paucis accipe.
Homo es & ob id mutabilis quidem citius:
Res ad miseras rursusq; animal nullum mala
Admittit ultro iureq; id sane: quoniam:
Natura quem tulit imbecillum: maximis
Se rebus is fulcit: cadens igitur bona
Quæ plurima conterit: ipse uero nunc **T**rophime
Neq; admodum orbatus bonis ex eximijs.
Nam sunt tibi nunc mediocria quidem mala.

Mediocriter igitur tibi quod deest: feras. **H**is igitur Menandri uer-
 sibus primū admonitus: & quæ esset naturæ lex: & quæ hoīs in-
 firmas: & quanti quod accidit incōmodi faciundum sit & quo-
 modo ferendum: deinde ad ualidiora rationis remedia auxiliaq;
 cōuersus: ita sum ijs & adiutus & cōfirmatus: ut intelligam plane
 mihi mali euenisse nihil: quod **O**lympum meum quo ne uitā qui-
 dem ducebam chariorem: non tam morte amiserim q̃ pramiser-
 rim. **H**æc autē qualia fuerint: in te consolando breuiter ostendam.
Neq; em̃ futurum uereor: quo minus rationi malis q̃ perturbati-
 oni obtemperare. **N**oui magnitudinem animi tui: noui prudētiā:
 noui grauitatem. **F**acile ut es maximo splendidissimoq; ingenio:
 reuocabis uim animi a sensuum imbecillitate: & non quid indocti
 sed quid uiri sapientissimi sentiant cogitabis. **N**ec sane cōmissurus
 sis: ut post tot tibi ac tantas res pulcherrime gestas patiaris claris-
 simum nomen tuū ulla uel inconstātiā uel mollitiā nebula obdu-
 ci. **E**rat tibi **V**alerius filius cum formæ præstantia: tū animi robo-
 re acrimoniaq; ingenij & elegantia morū tui admodū similis. **H**ic
 a prima usq; infantia qualis futurus esset: nullis aut præceptis aut
 admonitionibus: sed sola naturæ probitate suaq; adductus certis-
 sima signa dedit. **A**beras tu **C**hremæ prætor: cum tibi nuncius est
 allatus de infante nato. **Q**uod ipse audiens tāta uoluptate animi
 affectus perhiberis: ut ex oris hilaritate admirationē inijceres cir-
 cumstantibus. **I**nest sane in animis nostris diuina uis quædā: quæ
 supra corporis sensus permulta ex sese & intelligit & uidet: quæ
 nos plarūq; ne cogitamus quidem. **A**t primum de nato sibi infan-
 te nuncium tantā de illius futura probitate spem conceperas: ut ti-
 bi magnum ad foelicitatē cumulum additum putares. **N**ec te tua
 fallebat opinio. **F**ertur em̃ susceptus in lucem infans: & cum mini-
 mo parturientis breuiq; labore: & quod mirabile dictum est: non
 modo nō uagiens sed etiā surridens: ac ueluti parēti ipsi alludens:
 ut de eo rectissime dici posset **V**irgilianum illud: **I**ncipe parue puer
 risu cognoscere matrē. **E**rat facie liberali & eleganti. **I**nerant in ocu-
 lis quasi coruscantes scintillæ quædam: quibus paterni intuitus &
 uigor repræsentabat & grauitas. **T**otum uero corpus ut erat æta-
 tis initio grādiusculū: ita & decorum & solidum. **E**t quoniam ipse
 ob publici magistratus officium adesse nō poteras: continuo religi-
 one diligentiaq; materna per sacri baptismi lauacrū renascitur in
Christo **I**esu: indito noīe **V**alerio. **Q**uod ipsum nō sine quodā na-
 turæ ueluti præfagio secūdū **P**latonis sententiā mihi factū uideſ. **P**lato
Recte em̃ qui supra ætatis rationē plurimū esset ualiturus & inge-

Chrema

Virgilius

Christ⁹ Iesus

Plato

nio & pbitate: **V**alerius nominat. Solent infantes natura fere omnes ad mittendū uitæ alimētū esse piores: & tanq̃ edaces ob eāq̃ rem corpore etiam immundo: At **V**alerius secus oīa nutrici quā ei mater prudentissima & sobriā delegerat & pudicā: nunq̃ molestū se præstabat: sed horis per interuallū quasi constitutis lac modice capiebat: quo & corpusculū scite in pceritatem alebat. Et qm̃ nulla esset præter debitā stomachi cōcoctionē ei supfluitas: erat cute pernitida ac tersa: nullisq̃ neq̃ digestionis sordibus nec alia purgatione naturæ aut nimius aut grauis. Agebat iam mensem tertium cū mirifico mēbrorū oīm incremēto: dū ipse magistratus **C**hremēsis munere iam pfunctus aduenis domū: **V**ix ianuā es ingressus: cū nullo adhuc præcedēte domesticorū neq̃ strepitu nec uoce: ut q̃ a nemine subito adueniens uisus esses: cōfestim dimissa ex ore nutricis mamilla: quā modo solutus somno sugere cœperat: caput si mul oculosq̃ sustulit: & ueluti arrexerit auris tanq̃ aliquid noui uel uisurus uel auditorus: quæ qdē res præstatiōrē uim quādā animi declarat. **V**bi uero e uestigio apparuisses: uix teneri poterat a nutrice: quo post emissas uī manus atq̃ brachia ex incunabulis quibus erat artius inuolutus: nō se totū in te cōijceret lætis oculis risu q̃ suauissimo. Et quæ p̃ ætatē p̃loqui nō poterat: dimidiato noīe patrē balbutiebat. Apprehēderas eū tu nō stuporis minus q̃ læticiæ plenus. **C**ūq̃ infantē benedicēs osculareris: ille te cōtra e collo pendēs exosculari nō desinebat. Et ita oculos tuos oculis fixis inspiciebat gestiens: ut dicere uideret te sibi esse omni uitæ suauitate iucundiorē. **N**ā & a nutrice quæ ori mamillā obijceret: tanq̃ indignabūdus auertebat: & blandiēti matri eumq̃ abstrahēti pudore quodā magis ingenuo q̃ uolūtate concessit: sed ita cōcessit: ut te re flexa ceruice intueri usq̃ & p̃ uerborū fractionē nescio quid blādius balbutire nō desisteret. **T**u autē præ admiratione loquebaris nihil tecūq̃ tacitus gaudebas qd̃ magnū quēdā & excellentē uirum atq̃ ciuē futurū **V**aleriū iudicares. **O** fallacē læticiā: o incertā spē nostrā. **A**lia sunt humana consilia: alia dei iudicia. **I**n dies augescēbati **V**alerio cū sensu corporis mētis intelligētia: quā innata quā dā prudētia: quæ peritæ senectutis est p̃pria: miro quodā incremēto comitabatur. **C**ūq̃ & supra ætatē & calleret & saperet: deū omnīpotentē religiosissime uenerabat. **C**haritate patria nihil ducebat sanctius: parētes incredibili pietate p̃sequebat. **I**n necessarios omnis erat obsequētissimus: Eruditorū autē & grauiū uiroz p̃cipue studiosus. **C**ūpiebat semp̃ præclarū aliquid discere: aliquid audire. **I**taq̃ aut abs te cū quippiam oc̃j a publicis muneribus nactus

esses: aut a magistris aliquid quo doctior fieret: cōtinenter quare-
 bat. **Et** qm̄ in te uno atq; eodē oīa inesse gloriabā: quæ sibi effin-
 genda discēdaq; proponeret: adeo te semp̄ per oēm pietatis cultū
 admirabā: tanq; assidue nouū aspiceret. **Te** sequebatur in omni
 uitæ instituto: tibi adhærebat: te imitabatur. **Quo** tua præsentia:
 tuus sermo: tua admonitio se meliorē efficeret: q̄ diu eras domi:
 nusq; longius abs te aberat. **Erat** em̄ insatiabili quadā aliqd̄ semp̄
 discendi cupiditate: **Eoq;** mētis acie ferebat: ut aliquid boni quo-
 tidie supra annos: supra naturā assequerē. **Quo** quidē sciendi stu-
 dio: qua uitæ institutiōe: qua puritate morū effectū est: ut eius ani-
 mus nullis blandicijs seduci decipi illud posset. **Et** cum in eorum
 quæ discēbat: ueluti certamē ut sit cū aequalibus socijsq; descende-
 ret: quāq; modeste & generose animi submissionis laude supera-
 bat inuidiā: eā tñ multo magis in admirationē sui uertebat: q̄ nul-
 lā cuiq; relinqueret secū cōtendendi puinciā: adeo cū cōis uirtuti-
 bus oēs supra modū antecedeat. **Vincendi** autē laude nulla effe-
 rebat: nullā ferebat præ se iactantiā: quin ingentij morūq; grauita-
 tē frontis hilaritate cōdiebat: alios blandicijs leniens: alios sibi be-
 neficijs cōcilians: alios in stuporē sui obseruantiaq; cōuertens: ob-
 eam animi præstantiā: qua in omni bonitatis numero sine ulla cō-
 tentione eminebat. **Nihil** inerti ocio sibi magis ducebat aduersum.
Noc em̄ & contabescere uim ingentij & robur corporis demoliri di-
 citabat. **Itaq;** nullū sibi uacūū tempus dabat puer egregius: quo
 minus aliquid aut lectitaret: aut tenellis digitis iam scriberet: aut
 ageret deniq;. **Cum** em̄ a matre quandoq; increparet: ut est inge-
 niū muliebre erga filios indulgētius: ne tantā operā litteris daret:
Fieri em̄ posse: ut nimia animi cura in aduersam ualitudinē incide-
 ret: uix tandē ab eiusmodi studio tantisper dum mater aderat: ue-
 luti auulsus tanq; ab intelligendi ratione ad actionem se conuerter-
 bat. **Circuibat** uniuersam familiam: **Quid** præbitor: quid procu-
 ratores: quid negociatores: quid reliqui domestici facerēt: diligen-
 tissime disquirebat: singulos leni hortatu atq; hilari uultu monēs:
 ut suo fungerentur officio: **Sic** enim fore: ut uel se internuncio atq;
 adiutore quicqd̄ a patre uellent assequerent. **Ex** quibus unus ubi
 iocundus subdidisset: **Cura** **Valeri** litteras: & hæc relinque pa-
 tri: cōtinuo exceptis: **At** ego in patre: & pater in me est. **Præterea** an-
 ignoratis ex litteris scientiam gigni: scientiam uero omnem refer-
 ri ad actionem: **Quid** enim profuerit cuiquā uirtutem scire: nisi
 secundū uirtutem egerit: **Quæ** illi audientes admirabantur: quæ
 si diuinum quiddam intuerentur in puero. **Frequentabāt** ut quo-

tidie solent: innumerabiles prope uiri amplissimas ædes tuas alij
tui salutandi: alij negotij sui gratia: quibus ille si forte aberas: con-
festim fiebat obuiâ alacer aclatus. **Q**uid nã uellent sciscitabatur
accuratissime atq; permodeste: seq; omnia patri cum primû reuer-
tisset domû: renunciaturû pollicebatur. **E**t ita cuiusq; intellecta ad
uentus causa: neminem dimittebat quẽ sibi non antea reddidisset
singulari affectum beniuolentia: cû alijs opera: alijs uerbo: uolun-
tate & diligentia omnibus inseruiturum se ostenderet. **Q**uotiens
domû redires: occurrebat ad ianuâ: teq; reuerenter salutato: dex-
terâ blandius apprehensam osculabatur: & q; fortunata res publi-
ca & q; belle ipse haberes: quærere nunq; omittens: eaq; deinceps
addebat: quæ te merito in stuporem adducerent. **E**rant em̃ omnia
prudētis senis: nō pueri uerba. **C**unq; erat domi: quantû fas esse
arbitraret: abs te longius nusquã aberat: aut sedenti astant: aut
inambulantẽ subsequēbat. **D**eniq; quicquid aut ageres: aut dice-
res obseruabat. **T**um ipsum uultum atq; omnem corporis tui ge-
stum conspicabat acutius: sibiq; imitandû proponebat. **T**antaq;
animi uoluptate in te contemplando afficiebat: ut eum gestientẽ
aspiceres. **Q**uod si fortassis interdû te cogitabundû ut usu uenire
solet: animaduertēret: attēissime tuos omnis & oculorum & cor-
poris motus cōsiderabat tacitus. **D**einde tum ex matre: tum e ser-
uis quærebat: **A**ccidit ne patri noui quippiã? **Q**uid ita cogitabat
secum: **D**emum pudibundus & tanq; subtimidus te adiens pete-
bat: nunquid quod nolles: quod deus auerteret: noui aliquid acci-
disset: q; obrem ita minus laticia ostenderes in facie? **C**ui cum leni-
ter arridens subderes: nihil mi **V**aleri: ilico exhilaratus dicebat:
Pone igitur mi pater aliquatū difficilioris istos cogitatus tuos:
estoq; tui similis. **Q**uid em̃ tot te semper curis affligis & publicis &
priuatis? **S**erua te ipsum q; diutissime & reipublicæ & nobis: quo-
rû uita omnis manat e tua uita. **Q**uæ loquentẽ dum oportune &
apte ex tuis familiaribus quidã seorsum abduxisset quæsissetq; ex
eo: dic mihi **V**aleri: si tuis optatis omnibus faueat deus: si quod **Ie-**
sus saluator noster auertat: alteri moriendû esset: utrius obitum
malles: tuum ne an patris? **T**um ille totus facie uultuq; cōmotus
cōstantissime est indubitanterq; iuratus: suã se uitam pro paterna
uita cû usus foret: nō ultro solû sed libẽter etiã traditurû semper:
cû diceret sua se morte: aut nihil posse aut parum incōmodi afferre
cuiquã: paternã uero mortẽ cum patriæ nō mediocre incōmodû:
cum uniuersæ familiæ nostræ maximû detrimētû ruinamq; illatu-
ram. **S**ed quid ego plura cōmemorem: quæ tanta sunt & tam mul-

ta: ut si ea uelim referre cuncta in medium: me dies sit defecturus.
Quare ne in prolixiore oratione eo uidear tibi magis refricare ac-
 ceptum uulnus: quo diligentior fuero circa diuini illius pueri cō-
 memorandas laudes: ueniam ad id: cuius causa hoc est consolādi
 munus a me susceptum. **I**n tanta ingenij atq; morum foelicitate:
 in tāta spe probitatis: in tanto futuræ gloriæ studio ut est hominū
 natura fragilis ac uarijs & pene infinitis obiecta periculis: **V**aleri-
 us ille tuus ægrotat ægrotationem primū: quantum uideri pote-
 rat: nō admodum grauem. **A**ccersuntur medici: quæritur morbi
 causa: quæ quoniam puer erat uita continentissima: alia nulla est
 uisa q̃ uæhementior susceptus labos in ludo. **N**osti em̃ **V**alerium
 tuum fuisse adeo natura bene institutum: ut nunq̃ sene in summa
 quidem inedia ac siti aut cibo ingurgitaret aut obrueret potus: sed
 & hoc dilutissimo utebatur & illo uilissimo: ita ut sapius ad panē
 obsonium nullum adderet: & obiurganti quādoq; matri: quid ita
 faceret: ille blandiens respōdebat: quia hoc o mater dulcissima de-
 lector magis. **P**ræterea crapula & ebrietas litteras non admittit.
Itaq; malo stomachum de me queri q̃ mentem. **Q**uapropter ex
 cōmuni medicorum consensu: ea omnis ægrotationis causa data
 est nimia lusioni. **N**am ad remittendum animi laborem cui **V**ale-
 rius circa litteraturæ & eloquentiæ instituendæq; uitæ studiū erat
 plurimū deditus: ut ludo se interdum exerceret permittebat. **R**es
 sane pueris omnibus natura maximæ grata. **I**taq; nō absurde qui
 primi apud græcos nomen pueri inuenerunt: id a ludendo deduxe-
 re. **L**udere em̃ apud illos dicitur παῖς ἔϊπ: pæcin: ex quo παῖς:
 pæs: hoc est puer descendit: quod ipsum nomen apud nostros etiā
 qui per litterarum mutationem quandam ab eodem uerbo acce-
 ptum cōtenderint: non inepte fortasse contendant. **L**udebat igitur
 quandoq; **V**alerius sed non tessaris quidē unq̃: nec alio ullo gene-
 re aleæ. **A**ut enim in palæstra: aut in cursu exercebatur: aut in emit-
 tendo iaculo: aut in iactu lapidis aut in pila. **D**eniq; ludum omnē
 ingenium quo uel agilius uel robustius redderet corpus: eiusmo-
 di nullum prætermittebat: & id quidem sine ulla æqualiū uel mi-
 nima offensione. **N**on modo em̃ uictor alijs insultabat: at ne uer-
 bo quidem ullo utebatur: quo se uicisse ostenderet. **Q**uinpotius
 quasi illorum causam ageret: semper aliquid excogitatum acuti-
 us efferebat: quo illis nō suo sed fortunæ uitio minus ex sententia:
 & ut par fuerat: euenisse cōtenderet: decereq; euentis consilia æque
 anteponi atq; fortunæ probitatem. **O** generosam pueri indolem:
O præclara eximia summæq; uirtutis documenta. **M**alebat puer

παῖς ἔϊπ
 παῖς

FRANCISCI PHILELFI

modestissimus extenuare laudem suā: q̄ in uero prædicādo uictis
 ægritudinem augere. **Q**uia ex re factū est: ut æqualibus omnibus
 & charissimus esset & honoratus imprimis. **I**nualescebat ī dies: &
 incrudescibat morbus. **N**ullæ rationes medicorū: nulla remedia
 pderāt. **V**is mali radicitus inharēs: assidue magis magisq̄ emer-
 gebat in robur. **F**ebriebat inclytus ille puer febrem & uāhementē
 & ærumnosam. **E**t quo magis efferuescētis ægrotationis immani-
 tate atq̄ diritate affligebat corpus: eo is erat animo maiore ac ma-
 gis inuictō. **R**emedia medicorū nulla deprecabāt. **Q**uicquid iussif-
 sent & alacer obibat & fortiter. **S**pei q̄ bonæ plenus: quo uitalis
 spiritus magis atterebat in dies: eo erat ui animi erectiore. **V**su cer-
 te fieri uidemus: ut qui moribus fuerit bene institutus: quo magis
 est propinquus morti: eo sit sensu mentis uiuaciore. **D**eficiebāt in
 illo pederēt ac sensim: ut fit: uires aīæ. **S**trenuū illud delicatūq̄
 corpusculū iam languēbat. **F**rigus ac rigor pedes atq̄ genua occu-
 parat. **F**acies quæ omni erat niue candidior: pallore induebatur.
Rosæ genis exciderāt. **S**yderei ocelli segnius luceſcere palpebraq̄
 iam demitti. **L**ingua uero qua neq̄ tenuius nec expeditius nec mo-
 bilius quicq̄ fuerat: hebetior fieri. **V**ox deniq̄ sonora illa & cy-
 gnea ac fere diuina obmutescere. **Q**uæ aduentantis luctuosissima
 mortis signa: cū tu eorā aspiceres: nō potuisti ita tibi moderari:
 quo minus pro paterni affectus imbecillitate & lachrymis & ge-
 mitu animi sollicitudinem ostenderes. **Q**uod ille ita ut erat ui mor-
 bi moleq̄ deiectus: tanq̄ e somno excitatus ubi animaduertit: fe-
 bribus æstuans lassusq̄ anhelitu: quid agis inquit **P**ater mi dul-
 cissimè. **Q**uid gemis? **Q**uid ita illachrymaris? **I**ta consolaris **V**ale-
 rium tuum? **P**one quas o lachrymas mi pater: pone omnē animi
 curam. **B**ene nobis sperandum est. **N**os deus nō destituet: **C**ui ta-
 men quicquid placuerit: id tranquillo atq̄ læto animo feramus:
 necesse est. **Q**uod si bonam ualitudinē recuperaro: nūq̄ patiar
 ut eā nimia ludendi exercitatione amittā: id q̄ tibi bona fide polli-
 ceor. **M**eminerat em̄ puer spectatissimus se plarūq̄ abs te admoni-
 tū: cauere sibi a nimia lusione: ne ob laborem immoderatū in ali-
 quod morbi genus incideret. **T**um ipse: **F**ide igitur mi fili facili-
 quod uotum christo **I**esu: **F**ac **M**ariæ uirgini: **N**am quicquid uo-
 ueris: ipse persoluam. **H**is auditis puer nobilissimus quāq̄ erat to-
 to corpore prostratus atq̄ semianimus: perinde tamen atq̄ colle-
 ctis in unum dispersis & profligatis uiribus: sublato ad cælum in-
 tutu: in hæc uerba suauissimum os aperuit: **D**eus omnipotēs chri-
 ste **I**esu redemptor noster: te q̄ deuotissime precor per sanctissimā

Iesus
Maria

passionē tuā: te inquā clementissime rex gloriæ q̄ humillime obse-
cro per impollutā Mariæ uirginis tuæ pientissimæ matris merita:
ut hanc a me domine: qua tam uahementer affligor ægrotationē:
si tibi placitū est: amoueas: meq̄ iucundissimo patri huic meo ma-
triciq̄ dilectissimæ restituas. **A**t ego tibi liberator humani generis
quid sim pro tanto beneficio relaturus: **N**empe ad perpetuum de-
uotionis uenerationisq̄ meæ studium omnia uestimēta mea ac re-
liquū omnē corporis ornatū dono do pauperibus. **Q**uæ locutus
mirabili cum animi affectu quasi extremo labore fessus ac lassus
obticuit. **H**ic tu pater aliquādo exhilaratus tempestiue subdidisti:
Meum autem uotum **V**aleri mi suauissime illud est: ut ego una te-
cum: si conualueris: utar fusca ueste: **V**erum tu serica & in annum:
at ego lanca idq̄ in omnē uitam. **A**ddidisti em̄ serica: ueritus quo-
niā puer uti semper consueffet lato quodā amœnoq̄ cultu corpo-
ris: ferret tristius fuscā uestem. **S**ed audi obsecro tu: ut ceteri te-
cum audiant: quid is respōderit. **A**bsit inquit: absit mi pater: **I**mo
ego induar ueste & fusca & lanca: sic em̄ decet: tu uero eleganti ut
semper atq̄ senatoria: **N**ā in te nō familiæ ac tuorū solum sed rei-
publicæ decus representat. **D**um hæc scite serioq̄ loquitur: mors
paulatim irrepens: præcordia frigore obsidet: horret iam puer: ac
tremat. **N**ā quo magis animi magnitudine uincere nitebat fragili-
tatē afflicti corporis: eo magis febris immanitas membra proster-
nebat: ita ut demū diceret sublati ad cælū oculis: **M**iser ego: quis
me liberabit de corpore mortis huius: **Q**ui diu claudar hoc sæculi
carceres: **Q**uod ipse audiens cum transfixus doloris iaculo cœpisset
durius flere: **T**ūc ille: **Q**uid est mi pater ut tanto te dolore confi-
cias: **S**tat sua cuiq̄ dies. **I**mpleui cursum: qui mihi a domino da-
tus est. **N**on hic uiuē nostro arbitrio. **P**eregrinamur: q̄ diu sumus
in uita. **Q**uæ tamen uita certe non est: sed simulacrum quoddā pu-
re innocenterq̄ uiuentibus uitæ illius beatæ & sempiternæ. **I**taq̄
studendū semper est: ut q̄ properantius licet: redeamus ad cōmu-
nem bonorū omnium patrem: qui mitis est & misericors. **S**ic em̄
fruilicebit corona iusticiæ: sic saturari æternis gaudijs. **S**uauis em̄
est dominus. **V**olentiq̄ plura loqui: iam lingua balbutiebat: **I**am
grauior somnus sensum oppræsserat: febris in ardorem astuabat:
Iam desperatū erat de puero: **I**am parabant quæ sunt funeris. **C**ū
ne quid intemptatum uideret: confestim accersit **Gerardus medi-**
cus Veronēsis: uir sane & doctus & amicus. **N**am alij nonnulli **Ve-**
ronensis neti medici antea puerum curandum acceperant: qui quoniam de
sperant de salute: se inde subtraxerant. **Gerardus** igitur cum ue-

Ro. vii

Virgilius

Gerardus Ve

ronensis

FRANCISCI PHILELFI

Christus

nisset: omniū primum urinā in uitrea mathula cōspicat: quā & ru-
fam uidet & turbidam: deinde manibus apprehensis arteriolisq;
uitalibus contrectatis: reperit earū motiunculas pdebilis ac raras
& p̄ intercapedinē se mouētis. **Cō**trectat extremos digitos pedū:
deinde genua: demum partē uicinā cordi. **S**entit omnia mortis ui-
ribus intercepta. **V**ocat puerum suo nōmine: **R**espondetis nihil.
Vocat rursus altiore uoce: **V**aleri mi nihil respondes medicor **V**a-
lerius ad hāc ueluti reuiuiscens cōepit rursus leuiter respirare: & cū
difficultate maxima prolaxas palpebras tollit. **T**um **G**erardus pu-
pillas diligenter intutus quāsiuit a puero: an se agnosceret: ad quē
ille & si cū difficultate spiritus: agnosco inquit: **V**enisti em̄ iam pri-
dem ad patrē salutatum: cū se per aestatem ruri soluendi animi gra-
tia contineret. **I**d autē factum est: cū nōdū **V**alerius impleset ter-
tium ætatis annū. **M**emoriæ bonitatē medicus admiratus in tāta
præsertim ui morbi: rursus minutatim quāsiuit singulas aduer-
sæ ualitudinis causas ac p̄gressus: cui ille ita deinceps prudētēq;
respondit: ut medicus faciem auertens a lachrymis se nequiret cō-
tinere. **C**ūq; postea subdidisset: nemetue mi **V**aleri: **C**urabo nim-
te cōualescēs q̄ primum. **C**onualescam inquit ille: & breui equi-
dem conualescam. **N**ā mihi medicus **C**hristus est. **P**etijt q; ut uici-
næ sacerdos accersaretur: **Q**ui ubi euestigio affuisset rogassetq;
quidnam uellet: **R**espōdit puer: **I**am hinc mihi abeundū est. **I**taq;
audi: rogo: peccata mea: meq; si fas est: culpa omni absolue quo li-
berior iter qd̄ sum facturus: leuiorq; emetiar: **A**ssedit moderatis-
simo puero sacerdos: quæ is deliquisset in uita auditorus. **Q**uæ
sunt eius errata: **V**num id sane & maximū: quod dum post animi
circa litteras & facundiā morumq; disciplinam exercitationes assi-
duas nihil ocij sibi indulgens exercet etiam corpus ingenue: ea est
ui morbi correptus: qua ex hoc terrestri carcere ante in calestē pa-
triam reuocatur: q̄ per ætatem posset flagitij foeditatem cognosce-
re. **M**iratus igitur sacerdos singularē integerrimi pueri bonitatē:
quippe quē nulli reatui uideret obnoxiū: sed simplicis cuiusdā po-
tius atq; absolutæ probitatis speculū: dū eū iubet bene sperare: dū
religionis more imposta capiti manu omni culpa libere absoluit:
Valerius innocentissimus filius ille tuus: dū cleuatis ad calū ocu-
lis deū orans: castissimum pectus cōiunctis digitis atq; labella p̄-
cutit: seq; sanctissimo triumphalis crucis signaculo aduersus com-
munis hostis insidias armat ac munit. **P**ost breue suspirium ac la-
chrymulam tā leniter emittit spiritū: ut sponte rursus oclulis ocu-
lis obdormisse nō mortuus existimari posset. **E**t qd̄ mirabilius est

creditu: niueus ille purpuræ mixtus color: quo pulcherrimos om-
 nis suæ ætatis pueros mirifice anteibat in uita: repente simul cum
 obitu maiore quadam gratia emerfit in faciē: **Argumentū** sane nō
 paruū neq; contēdendū eorū mortem qui recte beneq; uixerunt:
 nō modo nō esse malum sed bonū etiā atq; expetendū. **At** ipse ta-
 men nō potes eius obitū nō dolere ferreq; permolestē: in cuius ui-
 ta magnā quādā ac certam spem & tibi & patriæ propositam esse
 existimabas: quem ex teipso genueras: in quo uiuo te etiā cum na-
 turæ cōcessissēs uicturū arbitrabare. **Sunt** ista profecto eiusmodi:
 quæ hominū animos nō cōmouere nō possint. **Videmus** opifices
 suis operibus quæ sibi ueluti genuerint: inscribere sua noīa. **Erat**
 nuper **Constantinopolis** quē barbarus hic princeps **Amyras** **Tur**
 corum **Mahometus** amorati filius est demolitus: miræ magnitu-
 dinis atq; pulchritudinis equus aheneus: in cuius dextero pede an-
 teriore legebant græce expressa eminentioribus litteris huiusmo-
 di uerba: **Patrophilus** fictor fecit. **Egregius** excusor ille **Patrophil-**
 lus: quoniā aliter fortasse nō poterat: per illiusmodi inscriptionem
 immortalitē sibi cōparabat in uita. **At** **Phidias** in eburneo **Miner-**
 uæ simulacro quod eximia arte fabricatus traditur: cū lege patriæ
 suum nomē prohiberetur inscribere: effigiem suā in eius clypeo ita
 inclusit: ut sine totius operis demolitione diuelli non posset. **Et** gra-
 uissimi philosophi uiriq; sanctissimi quoscunq; libros ædiderint:
 proprijs ipsorum nominibus illustrare cōsuerunt. **Quod** si huius-
 modi monumenta ingenij iccirco plurimū nos delectant: quoniā
 per ea immortalitē quasi quādā memoriā nominis nostri apud
 uiuos assequimur: q; tomagis totius hoīs propagatio: quæ per fi-
 lios a nobis manat: deinceps in posteros: & chara patri cuiq; eē de-
 bet & periucunda: **Nō** em̄ corpore dumtaxat quod ipsum natura
 sua mortale est in filijs uiuimus: sed nōnullis etiā animi partibus.
Nam quāq; est cuiq; sua mens diuino creata arbitrio: plarēq; ta-
 men sunt animi uires: quæ simul cū corpore a parentibus trāsfun-
 dunt in liberos. **At** qui fieri potest: ut uel malis moribus uel tem-
 porū calamitate uel alia maiore ui quapiā natura hominis depra-
 uetur uitieturq; id quod in. **M. Tullij Ciceronis**: in. **Qu. Fa. Maxi-**
 mi alobroici: in **Aristotelis** philolophi: in **Dionysii** senioris filios: eo-
 dem quoq; modo in. **Qu. hortensij**: in. **P. crassi**: in **Africani** fratris:
 nepotes accidisse legimus: rarissimos tamen inuenias qui paren-
 tum maioriūq; suorum & exteriorē & interiorē: tū magna ex par-
 te minus exercent: haud referant tamē. **Quare** cū & bonitate na-
 turæ & institutione diligentiaq; paterna eū haberes filium: qui to-

Constantino
polis
Mahometus
Amyras **Tur**
corum
Patrophilus
Phidias
Minerua si-
mulacrum

M. Tul. cicero
Qu. Fab.
Max. alobro.
Aristoteles
Dionysius
Qu. hortens.
Qu. crassus.

FRANCISCI PHILELFI

tus tui erat simillimus: cum existimes fortassis ex illius obitu magnam tibi factā esse iacturam: censes te iure ac merito & eius & tua causa dolere oportere. Verū erige te obsecro Iacobe Antoni Marcelle: Cedāt rationi turbulentissimi atq; præcipientes motus animi. Fac ut interior exteriori homini dominetur: si teipsum audire: si tui compos esse uolueris: intelliges profecto tibi non modo nihil accidisse mali: quod Valerius tuus abs te abierit: sed eo te esse meliore conditione: quod certo didiceris dilectissimum filiū simul cū agrotatione corporis liberatum omni ægritudine animi frui nunc celestis gloriæ gaudijs sempiternis: esseq; tui apud iudicem eum deprecatorem: qui & iustissime semper iudicat: & quæcunq; aut agimus aut dicimus: multo ante cognouit: q̃ a nobis fuerit cogitata.

Telamon Quid em̃ per immortalem deū in unius infantis obitu acriter adeo tibi dolendum esse arbitraris? **An** ignorabas: quod **Telamon Euripideus** longe ante **Anaxagoran** clagomeniū de **Aiace** responderat: filium abs te genitū esse mortalem: Nūc omnes ea lege nati sumus: ut alij citius: alij serius: omnes tñ moriamur deniq; **Xerxes** ille maximus atq; potentissimus rex **Persarum**: qui mōtes prostravit: mariaq; constravit: cum ex altiore loco exercitum illū dispiceret: quē ex quingētis myriadibus: ut tradit **Herodotus**: hoc est ex quinquies decies centenis hominū milibus conflat: se a gemitu ac lachrymis continere nō potuit. Interrogatusq; quid ita faceret: iccirco se flere respōdit: quod post annos centum eorū nemo quos tunc uidebat: sup̃stes futurus esset. Quam naturæ humanæ imbecillitatem **Euripides** meditatus: ut est omni in re grauis ac diligēs ita locutus est:

Natura quæ mortalibus est rebus: tenes?

Haud uideor equidem: nam uideri at auribus accipe.

Mors omnibus debetur his: nec est aliquis

Qui cras futurū se sciat. **Quam** igitur nobis polliceamur huius uitæ foelicitatē: cuius omnia sūt incerta: omnia mutabilia: omnia plena formidinis: Itaq; alio spes nostra dirigenda est: alio intendēdi cogitatus. Nam quid serius dici potest in hominū uita: cum nullus sit tantus annorum numerus: qui si cū æternitate conferat: minimā puncti particulam repræsentet: Nec ea profecto uita est optima: quæ uel **Nestoris** uel **Sibyllæ** quā fabulant: uel ea potius quæ **Matusalem** annos uixerit: sed quæ honestissima fuerit probataq; apud deum: etiam si unius diei uitam quis uixerit. Non em̃ multitudine annorum: sed magnitudine præstantiaq; uirtutis hoīs beatitudo simul cum uita definitur. Num iccirco **Chrysippū** aut alium

Nestor
Sibylla
Matusalem
Chrysippus

quēppiā huiusmodi: uel **Platoni** uel **Aristoteli** prætulerimus: quia **Plato**
 plura in philosophia uolumina prolixiora scripserit: **An** illos poti
 us **Chrylippo** & **Chrylippi** similibus: quoniā acutiora & meliora
 ingenij doctrināq; mouimēta posteris reliquere: **Num** propterea
 arborem laudemus: quod pluriū sit annorum: **An** quia & pluris
 de se fructus & suauioris efferat: **Et** ne celerius q̄ par est: a similitu
 dine discedamus: ut in arborū fructibus accidere uidemus: ut alijs
 alij citius maturescant: idq; non in diuersis modo: sed in eodē etiā
 genere fructum: **Ita** de hominibus quoq; uenire usu quis dubitet
 ut pro cuiusq; naturā temperamento: alij serius alij citius uitam fi
 niant: **Si** eū arrogātem solemus & dissolutum existimare: qui ho
 minum legibus aduersatur: qualis ducendus sit qui succenset na
 turā legi: quā uiuendi tempus omnibus definit: ut id præterire ne
 mini liceat: **At** naturā legibus irasci quid aliud est: q̄ deo aduersa
 ria: a quo natura omnis creata est: **Qui** enim ægrefert quod uoluit
 deus: is plane uidetur deum arguere iniusticiā in eūq; irasci. **Itaq;**
 non absurde hūc ab **Eschylo** legimus repræhensum: cum dixit: **Bo**
 ni est grauiſq; uiri: mali si quid patitur: nunq; deis irasci. **Quam**
 sententiam apte secutus **Euripides** ait: **Aduersa** qui bene fert: uir
 optimus mihi uidetur ac prudens. **At** mea me de **Valerio** meo: di
 cas sefellit spes. **Qui** em̄ nō doleā: q̄ ab eo relictus sim hæres: quē
 mihi fore sperabā hæredē: **Et** quē supstitē optabā: ei uideā me sup
 stitē: **Et** in quo uitæ huius oēm collocarā iucunditatē: eum morte
 sublatus aspiciā. **Qui** ergo tam tristi: tā acerbo: tam infœlici casu
 nō cruciet: nō angar animi: cum illum mihi tam immature: tam in
 opinato ereptū sentio: quo aliud nihil in uita preciosius habebā: ni
 hil amabilius: nihil charius: nihil suauius. **At** nihil debet esse inopi
 natū sapienti. **Amisisti**: fateor: in **Valerio** magnā huiusce uitæ iucū
 ditatē. magnū solatiū: magnū ornamētū. **Nō** poteras eius ingeniū
 atq; pbitatē cōsiderans nō tecū admirari: nō tibi plaudere: qd̄ ta
 lē filiū genuisses: tā modestū: tā uerecūdū: tā facilē tam stœnuū: tā
 benignū. **Delectab** at te plurimū ingenita eius prudētia & bonarū
 artū studiū ac faciūdia singularis. **Et** eius charitatē atq; pietatē ob
 liuisci nō potes. **Quæ** quidē oīa cū uideās tā repente una cum illo
 amissa: irrecuperabili te detrimento & maximo affectū arbitraris.
At uelim tecū aīo uolutes illā **Vlyxis** sententiā apud **Euripidē** po
 etā: **Sapiētis** est quæ oportet in malis sapere. **Nū** iccirco fortasse te
 illulum & destitutū putas: qd̄ antea q̄ tua ferret opinio: **Valeriū**
 tuū ad se deus reuocarit: **An** tibi molestū est: qd̄ celerius tua snia
 euocatus ille ab deo ē: & emissus ex his corporis uiculis: ad seq; ideo

Eschylus

Euripides

Vlyxes
Euripides

FRANCISCI PHILELFI

- accerfitus: ut omni cura liberaretur: omni sollicitudine. **Q**uod si in re bellica turpe existimaſſet dicere: nō putaffem: ubi inopinato in nos hostis ac repente impetum fecerit: quāto id eſt turpius iudicandū in huius uitæ conditione: quæ innumerabilibus periculis & calamitatibus eſt obiecta: cuius finis ē ille quē effugere nemo poteſt. **O**mnes em̄ morimur horaq; mortis incerta eſt. **I**taq; recte admonemur: **V**igilate & orate: quia nescitis horam neq; diem. **Q**uid in quā facere nos oportet: quibus ſapiētia magiſter **I**eſus eſt datus: quando idē & a gentilitatis philoſophis poetiſq; prædicatur: **P**ati multa neceſſe eſt ait: **N**æuius poeta mortalem mala: **S**ed erudiſſimus **P**erſius longe apertius: **V**ive memor læti fugit hora: hoc qđ loquor inde eſt. **D**ecet nos certe ita uiuere ut ſemper credamus futurū ut moriamur. **A**liud nihil eſſe philoſophorū uitam affirmat **P**lato: qđ mortis cōmentationē. **E**t doctē id quidem atq; ſapiēter. **N**am ſi ad finem omnia referenda ſunt: ſi bene beateq; uiuēdi principium capit ab ipſo fine rationem: ſi finis humanæ uitæ mors eſt: cui nulla eſt mortis meditatio: iſ ſane neq; prudens nec ſœlix eſſe nullo pacto poteſt. **Q**ue uerba illa delectant: quibus utiſ apud
- E**uripides
Theſeus **E**uripiden: ut mihi uidetur **T**heſeus.
Atego quod a ſapiente quodam dediceram.
Curas calamitates & exilia mihi.
Mortis acerbas & malorum alia genera
Verſaueram animo: ne quid illorum prius
Quæ cogitaram: ſi quid accideret: magis
Recēs noceret. **I**diderat **T**heſeus a ſapiēte quodā: hoc eſt ab
- A**naxagoras **A**naxagora: **E**uripidis eſſe omnia quæ in huius uitæ mutabilitatē poſſunt cadere: diligenti meditatione prouidenda: quo in omnē caſum armati inſtructiq; ſumus aduerſus omnes animi motus: **V**t ſi cuti uigiles & periti gubernatores priuſq; dent uela **S**cythiam per euxinum pelagus petitori: ſe anchoris muniunt & rudentibus: ne ſi quis ſecus qđ opus ſit uentus incubuerit: fruſtra ſint auxiliū deſyderaturi: **I**ta etiam nos nō adeo rebus lætioribus efferamur: aut deſſciamur aduerſis: ut uideamur obliſi qđ uaria ſit: qđ fragilis: qđ incōſtans humana conditio. **Q**uid em̄ aut noſtrorum aut noſter etiam obitus nos affligat: **F**ac uitā corporis ſempiternā eſſe: **Q**uis adeo ſit tanta dementia: qui non mori qđ primū malit: ubi in eam ſit uitam peruēturus: de qua fore ſcriptū legimus: **V**t deleat deus
- A**poc̃. xxi omnē lachrymā ab hominū oculis: & ubi neq; mors amplius ſit futura: neq; luctus neq; clamor nec dolor: qđ i hac uerſari diutius hominū uita: quæ plena eſt miſerabiliū ærumnarum in tot rerum

omniū commutationibus: in tot cupiditatū tedijs : in tot fastidijs uoluptatum: Quæ hic nobis requies est: Quæ trāquillitas: Quæ non omnia plena formidinis : plena angoris : Nihil esse uidemus in hac instabilitate uitæ ita homini cōcupitū: cuius post usum satietas non sequat: ut quod maxime cōsequi studemus: id cōpotes uoti facti non abdicemus : & alia atq; alia deinceps appetamus. Nūq; nisi in morte appetitionis fax extinguitur . Itaq; nō ab re & David & Hieremias & Elias : alijq; nōnulli uiri sancti & sapiētes: uitæ diuturnitatem ingemuerūt: Ita sunt omnia uaria: ita incerta: ita infirma nusquāq; manentia . Idq; animaduertēs Pindarus: ut est in omni re prudens: ita locutus est.

David
Hieremias
Elias
Pindarus

Spes uirum sursum simul & deorsum:

Multa lactantes celeri feruntur

Orbe uersatæ probat id: quod ore

Nemo uenturam potuit deorum

Nosse fortunam: quoniam futuri

Cæca mens nobis: hominib; multa

Præter optatum tulit ipse casus

Tristia: & rursus miseris subactam

Extulit rebus propere uoluptas ¶ Quare cum in rebus humanis nulla sit certitudo: nulla stabilitas: nulla fides: nihil sapienti oportet esse inopinatum: cū usu didicerit quotidie euenire : ut lætis tristia & tristibus læta succedāt. Itaq; ad eadem te hortabor: ad quæ Corydōn apud Theocritum Battum.

Corydōn
Theocritus
Battus

Fidere amice decet: melius cras forsan habebis.

Sperandum est uiuis: non est spes ulla sepultis.

Nunc pluit : & clarus nunc Iuppiter æthere surgit.

Vt em̄ silentio inuoluā: uel. P. Ventidiū: quē a patre Gn. pompeij magni actum in triumpho & oculis populi Romani miserabiliter antea subiectum: de parthis ad postremū pulcherrime triumphātem Roma conspexit: uel. G. Cornelium Scipionem nascicā: qui a Carthaginēsiū carcere ac uinculis nō solū omnia quæ seruitutis cōditione amiserat: postlimij iure recuperauerit: sed ad summa cōsulatus imperijq; fastigia est euectus: Satis unus Iob exēplo sit.

P. Ventidius
G. Cornelius
Scipio nascica

Quid em̄ hic triste passus nō est: quæ acerba nō pertulit: Ipse de se testimonium perhibet: Suscitabis inquit corpus hoc meum : in quo multa mala sum passus. At idē Iob ubi aduersa omnia & corporis & fortunæ uirtutis patientia mirifice superasset: ita sibi propitium benignūq; deum reddidit: ut ad huius quoq; humanæ uitæ fœlicitatē nihil requireret. Magna profecto uirtus est patiētia.

Iob

FRANCISCI PHILELFI

Moderate nobis in utrāq; fortunā ferēda sunt oīa. **N**unq; diffidentum est rationi: nunq; legi naturā aduersandū. **T**ollenda spes nostra in deum est **I**acobe **A**ntoni **M**arcelle: qui solus quid nobis rebusq; nostris aut cōducatur aut nō cōducatur: & nouit temp; & tempestiue prouidet. **S**euocādus est nobis animus atq; diiungendus ab istiusmodi cogitatibus & motibus turbulentis. **N**ā perturbatiōes animorū: ut inquit **P**indarus: sapientē etiā uirum cogūt insanire. **N**eq; flenda tibi **V**alerij mors nec dolenda est: sed laude potius & gaudio psequenda: quē dignum deus iudicari caelesti domicilio. **N**unc uiget in rerū oīm cognitione earū quas ita facile cū uiueret: discebat: ut eas nō tam discere q̄ reminisci secūdū **P**latonē quiret existimari. **P**roinde satius feceris: si dolorē pectoris tui quo inopinato percussus es recordatione illius laudū consolabere. **N**ā si eos dolemus quibus bene est: quid de nobis sumus facturī? **N**obis pfecto potius de nobis ipsis dolendū est: atq; cauendum merito: ne dum filios flāmus: eorū beatitudini inuidere iudicemur. **I**lli enim ijs bonis nunc fruunt: quā nec oculus uidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascenderunt. **N**os autem assidue uolutamur in cōno. **E**te mors nostra & durior est & tristior futura: quo diutius uiuimus. **V**erum ea nobis offertur cōsolatio: quod nō multū abesse possit: ut quos tanto animi ardore desyderamus: corā liceat intueri: & tibi **V**aleriū tuum & mihi **O**lympum meū æqualibus nobis æqualis illos. **N**am ut illi eodem & anno & mense nati cōplerāt annū octauū neuter: ita nos annū quartum & sexagesimum ingressi uterq; sumus: tu ad .xvi. **K**p. **F**ebruarias: ego uero ad octauū **K**p. **A**ugustas. **E**t immortales certe q̄tū mihi uideor augurari: futuri nō sumus. **Q**uare inter nos & filios quos amissimus: nō admodū lōga futura sunt diuortia: modo demus operā quod in nobis est: ut una cū illis quos tāto desyderio ardemus: esse possimus. **Q**uāuis em̄ nesciamus: quā dies morti sit præsinita: quod tñ scriptum est: nos latere nō debet. **O**mnis caro fœnum: & omnis gloria eius quasi flos fœni. **A**t cum sciamus pulcherrimos atq; recentis flosculos leui aura tactos languescere: paruoc̄ uenti flatu agitados marcescere solere: nihil esse uideo quod immaturū natura: quod intempestiuū dici debeat inter homines. **Q**uādocūq; nos morituros iussit deus: id & maturū ducendū est & tempestiuū. **Q**uid em̄ est aliud mori: q̄ depositū reddere? **D**eposuit deus apud nos animum nullo præsinito tēpore. **Q**uā igit iusticia nostra fuerit cū repetenti minus alacriter q̄ primūq; restitueret: **N**ū grauius nobis ferendum est: si quod ab deo nobis datum est usui: id ei cum exigit red-

Pindarus

Plato

i. Cor. ij.

**Valerius
Olympus**

Esa. xl.

dere: **R**eddimus enim non damus. **A**t ne mensarii quidem si sapiunt: si decoquere erubescunt: moleste ferant depositum reddere alienum. **N**um uir sapiens atque idem gratus quæ animum accepit ab deo usui ac ueluti depositi iure: repetenti domino aduersari audebit? **N**ec ille minus in culpa iudicari solet: qui doleat uel depositum uel commodatum restituisse: quæ qui illud sit abiuratus: **N**am si des in utroque & gratitudo desideratur. **C**unq; omne uitium graue sit ac periculosum: tum ingratitude turpissima atque admodum de testabilis censi debet. **H**omo enim ingratus pudore uacat. **Q**ui uero impudentiæ se facit obnoxium: is omnis se flagitio facinorique ascribit. **S**i primus **A**ngelus uoluisset gratitudinis meminisse: neque in superbiam exarsisset: neque inuidisset creatori suo: nec esumo beatitudinis gradu in extremæ miseriæ præcipitium corruisset. **E**t me delectant duo illa præcepta: quæ uocantur **D**elphica: **C**ognosce te ipsum: & **N**e quid nimis. **H**æc talia sunt: ut alterum manet ex altero: & inuicem se commutent. **M**am & qui se nouit: nihil nimis neque cogitat nec facit. **E**t qui nihil nimis aut dicit aut uult: seipsum nouit. **Q**ui ergo se mortalem esse cognouerit: neque esseret nimis rebus secundis neque aduersis: ita humilem abiectumque prosterneat: ut luctui semper ut eiulatus sit addictus: **H**onoratur sane luctus: ut est in fabula: lachrymis & doloribus. **I**taque non inuitus ad eos proficiscitur: a quibus huiusmodi honoribus excipitur: ab quibus autem negligitur: is abstinet. **U**t omni in re demisso nos animo aduersus deum esse oportet: & quicquid ab eo sit: ad nostram utilitatem factum existimare: **I**ta quæ uidentur aduersa & uoluntati nostræ expectationique infesta: & constanter ferenda sunt nobis & sapienter. **N**am ut grauius inquit **E**uripides: **N**ecessitati qui dedit terga: sapiens est ille uir: nec inscius quidem deum. **S**i enim necessario omnes morimur finisque huius uitæ mors est: quid hæc nobis & frustra & inutiliter uel lachrymæda est uel dolenda? **A**udiamus obsecro **M**enandrum: quæ scite hæc: ut omnia **N**ostris mederi si malis possent lachrymæ. **S**emperque tolli flatibus quiret dolor. **L**achrymas emeremus auro: at herus negocia **N**on curat hæc: nec respicit: suam uiam **S**eu tu flæas: seu non: facient: proin quid facimus? **N**ihil dolor arborum instar hos fructus habet **L**achrymas. **N**ihil igitur dolendum est: roges: nihil ingemiscendum: nihil lachrymandum omnino: ne in morte quidem charissimi filij. **A**t fluxit

Angelus primus

Delphica præcepta

Luctus

Euripides

Menander

FRANCISCI PHILELFI

Iesus **Iesus** **Laçarum**: quem reuocabat ad uiuos. **Non** fleam ipse: nō ani
Laçarus mi torquear: qui me iucundissimo mihi filio mortuū sentiam. **Re**
spondebo equidem tibi audacter: & ex animi sentētia respōdebo:
ut nihil dolere omnino inhumanū est: ita dolore cōfici effōminatū
& molle. **Nullos** in quā sentire in utraq; fortunā animi motus
lapidis est nō hominis: quāq; etiā in lapidibus inesse motus quos
dam natura insitos: nō ex magnete solū sed ex silicibus ipsis perci
pitur. **Verū** pati motus eos effrānatus ferri: nec ullis compescere
rationis consilijsq; remedijs belluæ est propriū. **Si** em̄ in nobis nul
la prorsus inesset affectio: cum aliæ plaræq; animi uirtutes: tum
amicitia ipsa qua nihil in hominū genere suauius esse nec necessar
ium magis animaduerto: beniuolētiq; omnis e medio tollere.
Itaq; cauendū esse arbitror: ne falsa quadam decepti opinione: aut
quod nullū est: iudicemus malū: aut quod sua natura minimū sit:
maximū ipsi faciamus. **Qui** em̄ quod per sese aut bonū est aut bo
ni causa ducit in malis: hic non potest esse non demens. **Qui** uero
& tristitia & læta pro ratione apteq; tulerit: uir mihi prudētissimus
uideat efferendusq; summis laudibus. **At** nō potes tu quidem non
dolere quod tali uideas filio te orbatū: qd̄ sentias uiscera tua abs
te ueluti diuulsa: quod in eo sis mortuus: in quo te futurū supersti
tem putabas. **Homo**: argumentaris: sum nō deus. **Et** recte tu qui
Laçarus dem: præsertim cū deus etiā ipse: qui mortuū **Laçarum** ut obijcis:
erat suscitaturus: collachrymatus est. **Velim** tamē memineris gra
uissimæ illius quā modo dicebā **Solonis** sentētiæ: **Ne** quid nimis.
Iesus **Nam** quod ais collachrymatū etiā **Iesum**: recte quidē narras: mo
Laçarus do intelligas id esse ab eo factū nō minus quod **Laçarū** quē pluri
mū diligebat esset reuocaturus ab alterius ueræq; uitæ beatitudi
ne in huius quæ falso uita nominat̄ miseriam: q̄ ut humanæ im
becillitatis affectum exprimeret. **At** se supra hominem gerere: hoc
est supra uulgi cōsuetudinē: & omnia pro ratiōis regula deoq; me
tiri uiri est magnifici planeq; heroici. **Præterea** si uolueris meminif
se optime cū illo actum esse: qd̄ adeptus te patre suaq; uirtute om
nē uitæ huius foelicitatē quā dicimus: ita excefferit: ut cū ad umbra
to fucatoq; sæculi bono: æternā sibi gloriam & beatitudinē posses
surus: intelliges tibi latandum esse potius quod talem genueris:
q̄ dolendum qd̄ talem amiseris. **Quod** si illius nō potes absentia
ferre: qui celū habitat: nō tam eius uideris q̄ tuā uicem collachry
mari. **At** istud certe non est animi uero liberalis: neq; magni: neq;
paterni: neq; ipsius tui: qui pluris faciebas unum **Valerium** q̄ ui
tā ipsam: qui uir magnificus es & omni uirtute illustris. **Illius** bo

no gaudendū est inquā potius: q̄ tuo dolendum incōmodo. **At** qui ea conditione filios nobis cōmendauit deus: ut quādo cūq̄ re-
peteret redderemus. **Nū** igiŕ malimus creditori succensere: q̄ suū
exegerit: q̄ cōmodanti gratias agere? **Quin** potius imitandus est
nobis s̄ctissimus ille patientissimusq̄ **Iob**: atq̄ illius uerba sine
ro mentis affectu usurpanda: **Dominus** dedit: dñs abstulit. **Sicut**
domino placuit: ita factū est: sit nomen domini benedictū. **Quid** **Iob. i.**
tāto em̄ torqueamur dolere: quid diuturnis lachrymis: quos ami-
simus lugeamus: si quidem ad tempus est creditū: id perpetuo ser-
uare nō possumus: **Nihil** nobiscū agit natura durius: q̄ cum ele-
mentis uniuersosq̄ mundo cōsueuit. **Num** queriŕ terra: q̄ fructus
quos tanto cū labore cōcepisset: peperisset: aluisset: amiserit: cū tā
sape antea uomeribus scissa esset rastris: & ligonibus caesa: imbri-
bus obruta: tēpestatibus fracta: nūc rigore: nunc aestu uexata: quo
annua munera parturiret: cūq̄ uarijs amoenijsq̄ floribus induta
gestiret: mox exuta spoliataq̄ omnē ornatū lataq̄ deposuerit: **At**
ne mare quidē moleste fert: quod per anni ac tēporū uices eorūq̄
momenta nūc remissioribus: nūc uāhemētioribus uentorū flati-
bus inter pcellas fluctusq̄ agitātū nauibus circū quaq̄ sulcatum:
& hamis ac retibus appetitū sentiat: quos genuerit auxeritq̄ tan-
tos piscium greges prada omnibus rapinaq̄ expositos & precio-
sissimas margaritas aliaq̄ p̄ multa & gemmarū & rerum nobilissi-
marum genera ab se aut uī auferri aut insidijs abducir. **Nam** quid
aer ipse mihi memorandus est: **Luget** ne an gemit: q̄ qui modo so-
lis radijs illustratus albesceret & iucundus omnibus esset aspectu:
mox nocturno caligat horrore: sep̄ numero etiā interdiu obscura-
tur: quodq̄ aues quarū & ludenti uolatu & mulcenti cōcentu gau-
det: multiplici dolo uarijsq̄ artibus in summa etiā regione capian-
tur: **Et** ne uidear i singulis enarrādis curiosior: cælū etiā ipsum nō
sem̄ eodē lucet aspectu: sed p̄ ortu occasuq̄ solis nūc manātibz
radijs collustrat: nūc coruscationibus stellarū ueluti scintillis de-
bilis fulget: qñq̄ etiā nusq̄ apparet. **Quare** si oīa sunt plena mu-
tationū: si nihil est in uniuerso mūdo liberū ab interitu: nihil ē qd̄
ipsi nobis prācipuū postulem? **Quod** si p̄ imbecillitate hūani in-
genij nō potes talem filiū nō requirere: nō dolere: nō ingemiscere:
cū boues etiā uideamus requirere uitulos quos amiserint: multo
q̄ mugitu ac tristi testari pium naturæ affectū. **Sed** omni in re mo-
dus seruādus est: & nusq̄ a ratione discedendū: **V**sus corporis cū
mētis affectu nobis est cōmutādus: ut quorū aspectu atq̄ sermo-
ne curas leniebamus: eorū gaudeamus recordatione ac beatitudi-

FRANCISCI PHILELFI

ne. **Ad** hæc tibi cauēdū est: ne cōtinuis lachrymis eo cōtrahas grauiorē culpā: quo diuinæ uoluntati magis uideris aduersari. **S**olet em̄ qñq; deus uāhemētius illos affligere: quos repugnātes sibi rebellisq; cognorit. **I**taq; nō absurde poetæ fingunt **Niobē** ob hmōi causam filios amisisse. **Q**uis scis præterea: si deus ipse: cui & præterita & futura oīa corā sunt: miseratus est **Valeriū** tuū: ob eāq; rem ad maiorē ætatē uenire phibuerit: ne quid tristius pateret? **Q**uot em̄ & quāta quotidie accidūt in uita tristitia: misabilia: ærūnosa: quæ sola morte effugiunt. **S**i **Cyrus** ille senior qui res tam multas tāq; præclaras gesserat: ad senectutē nō puenisset: nunq; tā crudeliter: tā ignominiose: tā seruiliter p calliditatē impotētiaq; foemineā perisset. **I**dē de **Cræso** rege: de poeno **Annibale**: de **Gn. Pōpeio** magno: de **G. Iulio** **Cæsare**: de **G. Mario**: de **Cicerone**: de **L. Annæo** **seneca** alijsq; p multū pōt aīaduerti. **Q**uāto igit **Valerius** tuus celarius excessit e uiuis: tāto eius mors desyderabilior est censenda: qd mali nihil neq; nosset: neq; ppetrasset. **Q**d eius rei cōsiderās **Menander** idē: quē modo meminerā: ait: **Q**uē dij amāt: mori iuuenis. **Liberat** pfecto mors sæpe nonnullos & maximis & acerbissimis malis: quibus ij uacāt: qui uel infantes uel pueri ex hisce uita ærūnis excefferunt. **S**i **Priamo** cōtigisset ea mors: quā falso immaturā dicimus: nūq; hæc tā stabiliter apud **Homerū** quererē. **I**ngredere o fili murum: quo troas & omnis **Troias** serues: nomen neq; clarius hosti **Pellidæ** efficias: tua nec tibi fata ministres **Ante** diem: misericq; patris miserere: superstes **Quem** facis elatum: senij quē limine sæua **Sorte** deum genitor: perdet mala plura tuentem. **F**unera natorū: natas hostiliter actas **Stuprata**sq; nurus infantum strage sub alta **Membra** inflicta solo: nā me mucrone supramum **Postq** aliquis uita spoliari: rictibus atræ **Ante** fores catulæ pergent laniare iacentem. **At** quādo canumq; caput canāq; molossæ **Dedecorent** barbā grādæui in cæde natantis: **Hoc** miseris fuerit longe miserabile cunctis. **Talia** uoce senex querit: multūq; capillum **Vertice** uellebat: sibi quod minus audiat **Hector**. **Q**uā quidē **Homeri** sniam **Virgilius** familiaris noster aptissime fecutus: uel potius executus inquit. **Hæc** finis **Priami** fatorū: hic exitus illum **Sorte** tulit troiam incensam & plapsa uidentem:

Hector
Virgilius

Pergama tot quondā populis terrisq; superbum.

Regnatorem asiae: iacet ingens littore truncus

Auulsumq; humeris caput & sine nomine corpus.

Ex quo possumus itelligere nō obscure: q̄ piculosū: q̄ formidabile sit diutius eē i uita. **Q**uid em̄ aut nostris aut nobis ipsis lōgiorē uita optamus tāq; nescij: quo diuturnior fuerit uita nostra: eo mortē fore p̄ctōrū mole grauiorē. **D**ies annorū uitae meae quos habeo. c. & .xxx. inqt **I**acob: minimi & mali. **V**nde ap̄pus: **M**ihi uiuere christus est: & mori lucrū. **R**ecteq; addidit: **D**issolui em̄ & eē cū christo multo melius. **Q**uid igit̄ tāta sit nobis uiuēdi cupiditas: cū nō sum⁹ ignari multitudinē annorū uitioꝝ multitudinem cumulari: **Q**uod siq; ē boni: qd̄ de se queat hāc uita mortaliū polliceri: id nō in animi & corporis cōiūctiōe ac uinculis sed i uirtute ipsa: quā animi rōne adipiscimur: & i bonis ē morib⁹ positū: **I**taq; ut uirtute qd̄ malū ē suū: cauet hāc uita mortalis: ita qd̄ bonū ē morte cōseq̄. **Q**uare q̄ sibi: hoc ē secūdū animi uirtutē deoq; uixerūt: q̄cūq; tpe moriāt̄ & tēpestiue moriūt̄ & bñ: eorūq; mortē nō eiulatu sed laude: nō luctu sed celebri memoria: non lachrymis & dolore sed gratiarū ad deū actiōe & animi trāquillitate p̄sequi debemus: qd̄ his piculis saeculi liberati caelestibus illis sempiternisq; bonis potiti sūt: q̄bus solis uera hoīm definit beatitudo. **C**ū tuus igit̄ **V**alerius ita egerit annos suos: ut nullā ne minimā qd̄ seferit corporis cōtagionē: sed potius eēt & puritatē & bonitatis exēplū: nō tā tibi lugēdū ē: qd̄ tali careas filio: q̄ imortales agēdā gratiā. **C**hristo **I**esu qd̄ illius te patrē facere sit dignat⁹: quo etiā aliqñ patrono uti apud se possis. **Q**uid em̄ tū lachrymarū effundis: **Q**uid adeo gemis: **Q**uid diutius doles: **A**n ignoras qd̄ totiens diximus fragilē nostrā & caducā eē naturā cōditionēq; corporis nobis datā esse cōem cū pecoribus & iumētis: **Q**uā ē huius uitae suauitas: **Q**uā cōmoda: uel quā potius nō incōmoda: nō tristia: nō plena malorū oīa: **S**cio me eo tibi dolorē facere lōgiorē: q̄ i dicēdo sū lōgior. **V**erū cū uideo tui te **V**alerij: quē tāto desyderas opere ueluti sagittis assidue uulnerari: & eo qd̄ aī uulnere qd̄ dolore te cōficit: institui non antea finē dicēdi facere: q̄ ita te tibi restituerō: ut me mihi in luctu meo restitutū sentio. **N**ō possū inq; a dolore: nō possū a gemitu: nō possum a lachrymis cōtinere me: ut quē sup̄stitē atq; hāredē mihi fore op̄iabar: eū efferrī & sepeliri uiderim. **O** imit̄ atq; iniq; mors: quā filios piētissimos ab idulgētissimis parētib⁹ distrahis: ut q̄s imortalē ē oporteret: i ipso uitae limīe opprimas. **O** malorū oīm malū atrocissimū: tērimū: pessimū. **E**odē uideo nos reuolui **I**acobe **A**ntoni marcelle. **F**rustra me uideo praecepta eloquētiā didicisse: q̄ eo tibi

Iacob
Apostolus
Christus

Christus Iesus

FRANCISCI PHILELFI

- quod cupio: quodq; in te est: minus persuadeo: quo sum in suadēdo cupiosior. **N**um tibi soli mortuus est filius? **A**n ignoras: quæ in mūdo sunt: & mutabilia esse oīa & mortalia? **N**um putas singulibus statibusq; tuis rediturū ad te **V**aleriū? **V**is ne tibi licere: quod sibi deus ipse nō patī: deus: ut **A**gathō inquit: infecta facere quæ facta sunt: tamen si deo nihil est neq; præteritū neq; futurū: cui oīa sūt præsentia. **A**udi obsecro: qbus uerbis **D**itys cōsolat **D**anaen.
- D**ytis
Danae **E**sse inferis curæ gemitus putas tuos?
Suspirijsq; tuis tibi reditum ire filium?
Quietice: moneo: proximorū si mala
Respexeris: feras facilius considerans
In uincla quot laxant homines: quot patres
Orbi senescunt: quiq; regnantes opibus
E maximis lapsi nihil sunt: hæc tuo
Versanda sunt animo. ¶ **C**ōsiderandæ sunt inquā tibi aliorū calamitates & ærumnæ. **E**t quod monebat **S**ocrates: incōmodū tuū cū aliorū aduersis rebus cōferendū. **Q**uod si feceris: inuenies pfecto longe tibi meliorē esse fortunā q̄ alijs multis qui habent fortunatissimi. **L**audat a nōnullis **A**ntimachus poeta: & id quidē nō iniuria: q cū ex obitu **L**ydæ uxoris: quā unice amabat: dolorē intolerabilē cōtraxisset: scripsit grauē elegātēq; elegiā noīe **L**ydæ: quā p enūerationē illustriū mulierū quæ extremis cladibus sūt cōfectæ: seipsum cōsolatus ē. **E**t. **M. Tul. Cicero**: cū filia mortē æquo aīo ferre nō possēt: grauissimā ipse quoq; ea de re consolationē sibi lucubrauit: ubi cū. **Q**u. **Maximi illius** & **M. Catonis**: tū aliorū pe ne innumerabiliū & græcorū & **R**omanorū patientiā atq; cōstatiā in mediū referens: se sibi sua in causa patronū cōstituit: grauissimis exemplis rōnibusq; ostēdens: dolorem oēm qui ex alicuius morte suscipiāt: & muliebrē esse & uanū: cū nihil sit malū iudicādū: quod sit natura. **E**t cū oīa nobis dederit deus: nec sit quicq; prorsus qd tanq; iure peculij nostrū dicere possimus: quid est qd uel amissum uel redditū tāto ægritudinis cruciatu nos torqueat? **P**rudenter igitur & q̄uerissime in hāc sententiā **S**imonides poeta locutus est.
- S**imonides
Homines parū possunt inania studia.
Breuiq; tempore labor ad laborem etiā.
Quod est inuitabile: imminet omnibus
Mors sæua: cuius & boni & mali parem
Euripides **P**artē recipiūt. ¶ **N**ec minus apte **E**uripides.
Non solum enim pecunias minime proprias
Homines habent: sed prorsus humanū nihil
In omnibus itaq; dicere par est: ea gerimus.

Quæ sunt hominibus a deis: hæc cum uolunt
 Rursum auferunt. **C**ū igitur nihil nobis sit propriū: sed quicquid habemus: id deus nobis usui dedit: quid tam moleste tamque iniuste ferimus alienū reddere & restituere mutuati. Nullis hic meritis: nulli uirtuti parci. **A**lia est dei: alia hominum ratio. **D**iuinæ retributiōes multo nostris meritis sunt maiores. **V**erū eæ dei iudicio non nostro æstimandæ sūt. **D**avid rex & sanctus & sapiens filius antea duobus amissis: altero incesto: altero parricida: quos etiam mortuos flauit ut improbos: amisit deinde tertium eumque paruulum: quem habebat charissimum: hūc quod diu sperarat seruari posse: nec destitit lachrymari & diuinū auxiliū orationibus assiduīs implorare: & ieiunijs uti & in cilicio iacere: ceteraque omnia facere: quibus dominus propitius redderet. **V**bi uero ad se puerum euocauit deus: simul cum luctu lachrymis positus & surrexit de terra continuo ac lauit: & regio more unctus atque indutus deū adorauit eique gratias agens refectus est cibo. **S**uis autem re mirantibus: respondit se recte uiuo infante ieiunasse plorasseque: quoniam arbitraretur uitam dominum misereri posse: nec dubitandum eum qui posset mortuos suscitare: uitam etiam seruare posse: iam uero obita morte quid ieiunaret. **N**on enim si bi licere mortuū reducere exanimūque reuocare. **E**go inquit: ibo ad eum: ipse autem non reuertetur ad me. **E**t grauius quod de ille & demisse qui neque de diuino iudicio auderet queri: aut lachrymas fundere: praesertim cum sciret puero melius esse consultum: & desiderium suum spe alterius uitæ consolares. **Q**uid enim exempla gentiliū in medium proferam: aut **H**oratij puluilli: aut **D**ionis Syracusani: aut **A**ntigoni regis: aut **D**emosthenis oratoris: aut **P**ericles olympi: aut **X**enophontis socratici: aut. **Q**ui. **M**artij regis: aut eorum quos modo nominaram: **T**elamōis: **A**naxagoræ. **Q**ui. **M**ax. **L**. **P**auli hamilij. **M**. **C**atonis: **C**iceronis: aliorumque hominū: qui filiorum obitu & forti tulerunt & inuicto animo: **S**atis tibi unus **D**avid exemplo sit. **H**ūc nobis proponam: hūc imitemur. **Q**uid frustra collachrymemur: quos recuperare non possumus: & quibus uita non erepta est sed commutata. **A**t non potes non desiderare: quem ex te genueras: quem magis amabas quam te ipsum. **S**ed uir sapiens nihil unquam desideret: quod sibi contingere posse desperet. **E**t ut frustra quod habuimus desideramus: ita frustra quod amissum est lugemus. **I**taque parcendum est lachrymis: comprimendus gemitus: agritudo animi lenienda: ne quem pietas flatu excitat: diffidentia ascribat. **N**on enim mortuus est **V**alerius: sed uita transiit conditionem: ut quod mortalis erat: factus sit immortalis. **I**lle nunc simul cum angelis: quorum simillimus creatus est & gratia & pulchritudine & splendore: faciem dei uidet: uultuque reuelato sempiternam domini gloriam ineffabiliter beatitudinem lætus contempletur & gaudes. **N**unc perspicue cernit: quod certo sperarat cum esset in uita: sibi

ff. Regl. xij.

Horatius pul
uillus
Dion Syracu
sanus
Antigonus
Demosthenes
Pericles
Xenophon
Qui. **M**artius
rex
Telamon
Anaxagoras
Qui. **M**axi.
Paulus hamili
us
M. **C**ato
Cicero

FRANCISCI PHILELFI

**Septem ordi-
nes beatorū**

glia apud hūani generis redēptorē repositā esse mercedē: suūq; sibi
seruatū ab angelis habitaculū. **Nūc** p̄nti corāq; aspicere ei licet or-
dines illos vij. qbus beatorū animi p̄isatiabilē laticia p̄fruūt. **Nā**
& eos cernit: q supata carne & domita: nullis sūt ei? illecebris deli-
niti: & itē eos qbus p̄ assiduitate & inocētia illud ē precii datū: ut
erroribus cūctis p̄turbatiōibuscq; p̄stratis: ob quāq; reꝝ memoriā
flagitiosorū aī p̄ curāq; astus sollicitudinūq; ardores torquē pen-
niter īcessantq; cruciāt: trāqlla ipsi potiant securitate. **Eos** deinde
uidet: q ob legē seruata eo dei testīonio itelligūt se munitos: ut ob
ea quā gesserūt ī uita: neq; iudiciū se oporteat neq; iudicij euētū for-
midare. **Tū** illos cōtēplāt: q & requiē suā itelligere: & quā sibi futu-
ra sit glia uidere iā incipiūt: eoq; se leniētes solatio angelorūq; prae-
sidij s̄tupati: suis in habitaculū mira cū tranquillitate reqescūt. **Dein-**
ceps eos intuet: q qm̄ ex hui⁹ corporei corruptibilisq; carcerē tene-
bris ac uinculū ī lucē libertatēq; uenerūt: & affluētissimā exultatōis
suauitatē habēt: & repromissam sibi hāreditatē possidēt. **Post** hos
autē ī uisui offerunt: qbus qd̄ scriptū ē: demōstrabiē: quia uultus
eorū sicut sol īcipiat refulgere: & stellarū luminibus cōpari. **Demū**
uero ī eos figit intuitū: q sūma cū fiducia exultāt: certoq; cōfidūt &
intrepide gaudētes accelerāt eius uidere uultū: cui p̄ assiduā serui-
tutē obsequētis se praeftiterūt: & a q̄ p̄ inocētis memoriā cōsciētiae
itelligūt gl̄iosā & sempiternā minimi laboris sui se mercedē cōsecu-
turos. **Nūc** firmo fixoq; obtutu **Valerius** tuus aspicit: aspicit atq;
admirat splēdorē imēsu & coruscā te illius uibrātis luminis: q̄ dei
facies oēs illustrat & icōprahēribili fulgore qdā irradiat. **Nūc** ille
reuelata facie totū robustus aspicit ac uidet: quē hic ex pte cogno-
scebat: ut puulus & ueluti p̄ speculū ī aenigmate: **Quid** ergo dole-
mus illū regnare cū christo: q̄ p̄ breui curriculo uitae lōgā bñ agen-
do uixit atātē? **An** ignoram⁹ christi morte oēm mortuā eē mortē?
Itaq; uiuit filius tuus: q obdormiuit ī christo: qui etiā ipse dixit in
euāgelio: **Nō** ē mortua filia tua: sed dormit. **Et** **Laçarus** a sōno nō
a morte: quā ppe diē erat pitura suscitatus ē. **Nō** de filiis inq; no-
bis dolēdū est: q bñ habēt: & pbeate: sed de nobis ipsis: q quotidie
obijcimur p̄turbationū uulneribus: & a qbus de uerbo etiā ocio-
so rō exiget. **Securus** nūc **Valerius** uiuit tēptationū oīm: iam nul-
lis pōt flagitijs sordidari: q̄rū uulnera simul cū morte p̄strauit ac
uicit. **Ille** nūc uictor ac triūphās nō eqs **Camilli** aut **Scipionū**: sed
p̄ijs uirtutū opibus: sed cōtinuis illis ac sctis orationibus qbus mi-
tē sibi dñm ppitiūq; reddiderat: decorā illā atq; māsuētā faciē suā:
& splēdidos oculos uerecū dūq; uultū ī te cōuertēs cū & dolēt misē-
rē & laborātī assistit: tū ut bono aīo sis: hortat: qm̄ tibi iā sedē pa-

Aenigma

Laçarus

**Camillus
Scipiones**

ret: qua secū omni animi angore curaq; solut⁹: aternis ī gaudijs sis
 māsurus. Quid em̄ mortē accusemus: sine q̄ ad tātū foelicitatis bo-
 nū puenire nō dat^r. **An** potius cū ī ea tm̄ sit boni: reprāsentāda no-
 bis est: cū adhuc sumus in corpe: quid semp iacemus humi pstra-
 ti: **Surgamus** aliqñ ex hoc terrestri coeno: **Abducamus** aīam a sen-
 suū tenebris. **Mētis** lumina tollamus ad calū. **Surgite** eam⁹ hinc:
 prācepit dñs. **Euolemus** ad **Iesū**: exuti terrenis cūctis p̄motionib⁹ **Iesus**
 ac pēnis pietat⁹ induti. **Volētibus** bñfacere nihil est difficile. **Adest**
 deus imploratibus se: **Orāt⁹** exaudit: **Inuocātibus** prāsto ē. **Quid**
 affligimur quotidie inanibus desyderijs: quid capi patimur illece-
 brarū laqueis: quid ultro fallimur uisco libidinū: **Quid** sciētes ui-
 dentesq; dolosis uoluptatū insidijs irrātimur: **Efficiamus** a nobis
 tādē: efficiamus inanis cogitatus. **Fallacis** opiniōes lōgius ferri qd
 sinimus: **An** ignoramus q̄ magis nobis blādīr mūdus: eo maiorē
 de nobis uictoriā hostē illū imānē atq; formidabilē sperare: **Quā**
 res multā fluūt ad uotū: sine aliq̄ demū ingēri malo finiri nō pñt.
 Itaq; laudat rex **Philippus** **Alexādri** pater: cui cū sub eodē tēpore
 tres grati & fortunati nūcī essent allati: & qd equestri quadrigay:
 cursu **Olympia** uicisset: & qd ab eius duce **Parmenione** eēnt **Dar**
 danī pugna superati: & qd uxor **Olympias** ei filiū peperisset: cōti-
 nuo sublati in calū manibus: **O** fortuna inquit paruo me malo
 aliquo p tot tātisq; bonis afficito. **Verebat^r** em̄ uir prudētissimus:
 ne qd accidere saepe solet: post tot res lātas magnū aliqđ infortu-
 niū sequeret^r: sicuti certe demū secutū est. **Nā** quā **Attalū** perpetra-
 ti flagitiī poenā dare neglexit iniuste: iustissime ipse luit. **Scimus** em̄
Philippū ab adolescente **Pausania** interemptū. **Theramenēs** autē
 uir grauissimus ubi aedes in quibus una cum alijs familiaribus q̄
 plurimis coenabat: funditus corruissent: ceterisq; obrutis atq; op-
 prāssis omnibus: solus ipse seruatus esset: ob idq; perinde ac foelix
 a cunctis extolleret^r: alta uoce exclamauit inquit: **O** fortuna ad
 quid igitur me referuas: **Nec** se suus sefellit metus. **Nam** nō mul-
 to post tempore triginta tyrannorū iussu ueneno intrepide abdu-
 cto perijt in carcere: quē acerbitalis casum eo patientius tulit: quo-
 niā se antea in omnē aduentū accinxerat. **Itaq;** ubi mortiferū ue-
 nenū illud auidētius ac tanq; sitibūdus hausisset: arridens deinde
 atq; iocabūdus: eiectū qd reliquū erat: e poculo hoc inqt pulchro
Critias ppino. **Nep̄** illi quē in se fuerat iniustissimū expertus: fal-
 so mortē est ominatus. **Critias** em̄ nō multo post eorundem iussu **Critias**
 tyrannorum morte mulētatus est. **Et** ita quod ei mortis poculum
Theramenēs modo prābiberat: idem deinceps ipse non minore **Theramenēs**
 appotus mensura absorbit. **Istius** modī uero humanarum rerum

FRANCISCI PHILELFI

Paulus hamilius

Perseus

Horoscopus

Valerius

M. cccc. liij.

Olympus

Mars

Mercurius

Saturnus

Iupiter

Quadratura

mutabilitatē atq; incōstātiā cogitās **Paulus hamilius** sibiq; sanctius nihil ducēs patriæ charitate: cū ob uictū **Perseū** macedoniæ regē in maximo atq; clarissimo fœlicitatis suæ puētū metueret ne quid mali reipublicæ imineret: deos precatus est ut siq; aduersi in populū **Romanū** molirēt: id omne ī domū suā cōuerterēt. Quare cū ex q̄ttuor filijs quos & bonitate formæ & splēdore indolis habebat egregios: duos antea adoptiōis iure in **Corneliā Fabiāq;** familiā trāstulisset: reliquos duos q̄ domi erāt: alterū annos q̄ttuor decim natū: quanto ante triūphū die: alterū uero q̄ annū duodecimū agēs in triūphali curru cōspectus fuerat: quāto itē post triūphū die amisit. Cūq; pcedētē sibi obuiā ppīm uideret: q̄ & eius uicē misere doleret colligeretq; **Paulus** eadē oris uultusq; gravitate q̄ uti cōsueuerat semp: Nūc ait patriæ sum eq̄dē metu atq; periculo liberatus: qm̄ successuū meorū inuidiā quā ī familiā meā fortuna euomuit: p oībus tulerim. Contigit em̄ mihi qd̄ optabā: ut uos meū casum potius lugeatis: q̄ ego uestrū ingemiscam. Nū tibi uideſ talis tātusq; uir aut doluisse aut fuisse lachrymas: qd̄ uel in opinato sibi quicq; tristius accidisse: uel immature in tāta rerū læticia pueros duos quos reliquos habebat: intra dies tā paucos diē obisse diceret: **V**t est em̄ prudentis & magni uiri: oīa quæ accidere possunt in uita: longe antea meditari seq; in oēm casum cōponere: ita nihil ducere immaturū: qd̄ uel natura facit uel rō aliqua tēpesti uū. **N**ā qd̄ difficillimū scitu est: si quis diligēter obseruaret atq; perspiceret: horoscopium syderūq; eorū influxus: quæ nascēti **Valerio** illuxerūt: intelligeres pfecto nihil mirabile accidisse qd̄ minus is diu uixerit. **V**ixit em̄ quātū ei fuerat natura definitum. **I**d autē quonā habeat mō ita ostendimus: **Valerius** tuus natus est eodē & anno & mense quo meū **Olympū** superius natū meminerā: **I**terū hic ad tertiū idus apriles paulo ante solis ortū: **A**t **Valerius** post solis ortū circiter horā secundā ad octauū **Kl. Maias**. **V**olūt autē astrologi: q̄ istiusmodi tpe natus sit: eius uitā diuturnā esse non posse: idq; tū ex **Marte**: q̄ teneret secundā domū: tū ex **Mercurio** q̄ a **Saturno** offensus domui præſſet: cum **Mars** etiā ipse **Iouē**: q̄ fortunæ parti dominaret: in sua quadratura offenderet. **H**uic em̄ secundā domui ipsiq; **Mercurio** sub quo **Valerius** diciſ natus: uis quædā intrinsecus atq; extrinsecus data est: sine qua uita esse nō pōt. **Q**uod si ab ea secunda domo **Mercurioq;** qui domui dominatur: uis qua alimur inest in nobis: nō uideri debet absurdū si ex offensione & domus & dñi antea quis moriat q̄ pfectū rōnis usum attigerit. **N**ec mihi quisq; obſciat uolūtātē diuinā primā esse causam & sphaerā tū & motionū nihilq; fieri: quod nō de interiore intelligibiliq; au

la summi imperatoris egrediat: cuius quidem uoluntas causa prima sit & bonæ & aduersæ ualitudinis uitæq; ac mortis: tū etiam præmiorū poenarūq; eodēq; modo & collati cuiusq; beneficij & relata gratiæ: eādēq; dei uoluntatē solā esse: unde omnia quæcūq; sunt: traxere ortū: cū ipsa æterna sit ortūq; nullum habuerit. **Qua** si mens diuina & cælū ipsum & uniuersum mundū minus creauerit eamq; naturā & potestatem infuderit: ut omnia certa ratione atq; ordine progressus faciant suos: & oriendo & occidēdo per uarias diuersasq; & causas & effectus nunc serius nunc citius: & tempestiue tamē omnia. **Quis** em̄ sane mentis ignorat omnia p̄ diuino arbitrio ac nutu & creata esse & cōstituta: nihilq; cuiq; uel accidere uel cōtingere quod aut dono eius aut permissione non fiat? **Id** autē ita esse ne **Homerus** quidē ignorauit. **Apud** illū em̄ **Achilles** **Priamū** interempti **Hectoris** corpus suppliciter flābiliterq; rogātem: hisce uerbis cōsolat: **Ah** miserāde senex: mala quæ tibi plurima pectus **Obsedere** tuum: nauis ut solus achiuas **Veneris**: atq; oculis huius te ostēdere corā **Pertuleris**: qui tot natis & talibus orbū **Te** modo reddiderim: mens est tibi ferrea prorsus. **At** nunc animo quibus angere: pelle dolores: **Hocq;** sed e solio: gemitus nil p̄fuit ullus. **Vestituere** dei: miseris mortalibus ægra **Vita** datur: nullis tangunt numina curis. **Dolia** nāq; iacent in limine bina tonantis: **Diuisim** quæ dona boni tenere maliq;: **Iuppiter** hæc miscens tribuit quādoq; maligno: **Et** quādoq; probō: uerū cui tristitia dira **Sorte** dedit: cunctis temnēdū reddit & unū. **Quē** dolor in terrā stimulis agit acer amaris: **Quēq;** dei atq; homines nullo dignātur honore. **Quod** si bonorū malorūq; nostrorum uel naturæ ordo uel dei uoluntas est in causa: qui quicquid facit & recte facit & utiliter nobis: nihil est qđ ullus nobis casus acerbus uideri debeat. **Nam** is nouit solus: quid nobis aut cōducat: aut nō conducat. **Itaq;** monebat **Socrates**: aliud nihil a dijs immortalibus petendū esse: qđ ut bona tribuerent: qm̄ ijdē scirēt quid cuiq; expediret. **Sed** qm̄ iam satis mihi uideor ostendisse neq; nostra causa lugēdū esse: quod neq; liberalis sit neq; paterni neq; magni neq; amantis animi: nec etiā filiorū certe causa: qđ eos scilicet putemus uitæ suauitatem ac fructū obitu amisisse: cū hic nō modo nulla sit suauitas: sed incōmodorū atq; acerbitatū plena uideamus omnia. **Siquæ** reliquæ sunt: quærāe tāti mœroris causæ: **Eas** inuenio tris posse asferri: quod aut existimemus cū corporibus simul animos interire: aut mortē sine maximo intolerabiliq; dolore accidere nemini: aut ppter futura ī inferno supplicia. **Quid** si has causas quoq; nō mi-

Homerus
Achilles
Priamus
Hector

Socrates

Aliæ quot
sint lugendi
causæ

FRANCISCI PHILELFI

nore tu uictoriaq; infringam atq; prosterne: q̄ de duabus illis superioribus factum uides: Cessabisne tandem a luctu? Redibis ad te ipsum: Intelliges tibi mali nihil in Valerio accidisse: Nam futura illa supplicia quibus tandem horrenda sunt: bonis ne an flagitiosis? Non ignoramus id: quicquid est mali quo quidē aliud nulum neq; formidabilius esse potest neq; arduosius neq; maius: illud hominū culpæ perpetratisq; in uita sceleribus: nō morti ipsi: quæ malorū omniū finis est: dari oportere: Quinimo p̄pterea esse morti maiore gratiā habendā: quod culpam nō patiat̄ annorū accessione fieri grauiorē. Præterea quæ illi supplicia debent: qui non modo nulli se flagitio unq; fecit obnoxium: sed ita probitati studebat assidue: ut in eo absolutissima quædā uirtus nō minus natura diuinoq; afflatu: ut de Nympholeptis Theoleptisq; fabulatur: q̄ disciplina inesse exercitationeq; uideret. Adeo em̄ egregius ille puer erat in omnē uitæ partem pulcherrime institutus: tātaq; ingenij ad omnē bonitatis præstantiā acrimonia & splendore: ut uis quædā supra hominē in eū diuinitus uideret̄ infusa. Quid em̄ ad natalē: quid ad Horoscopū reuertamur? Nō em̄ dicam ea ratioe Valerij tuū ingenio fuisse & acri & graui & facili & excello appetentisimoq; discendi: quod natus sit ascendente prima geminorū facie: quo tempore Mercurius esset in ariete: qui & a Marte feruorem & temperamentū a Saturno acciperet. Quāq; hæc omnia ut cætera quæq; ab deo sint: tamen quia minus nota sunt omnibus: nō contendā cū indoctis & pertinacibus: Sed illud affirmare non dubitabo nō potuisse Valerium ea & loqui & agere: nisi aliquid supra hominis ingenij diuinūq; habuisset. Quo factū est: ut diuino quoq; beneficio uix pueritiā ingressus: huius sit uitæ periculis liberatus: ne si diuturnior hic fuisset: sordibus peccatorū inquinaret̄. Perdifficile em̄ est eum demū a scabiē nō corripī: qui diutius utat̄ consuetudine scabiosorum. Quod si eos immania quædā manēt atrocissimæq; supplicia qui uixerunt flagitiose: quæ illi præmia non sunt p̄posita qui se totos uirtutū deoq; dederunt. Qui uero opinantur non fieri mortem sine grauisimo sensu doloris: ij maximo in errore uersant̄. Non em̄ mihi crede: ipsa mors cuiq; grauis est: sed mortis metus: qui omnis tollit̄ cū mors aduenerit. Hinc illud est grauisissimi Diogenis dictū: qui interrogatus: an mors esset mala: quomō inquit mala: quā præsentē nō sentimus? Atq; metus ille uiuenti homini grauis est: cuius deprauata opinio malorū esse arbitrat̄ quod bonū sit. Nā nullū esse dolorē in morte: ratioe haud difficili assequamur: si quō illa fiat: nolimus ignorare. Eadē enim

Nympholepti

Theolepti

Horoscopus

Gemini

Mercurius

Aries

Mars

Saturnus

Diogenes

Quomodo sit
sonus & mors

mors uia nos corripit: q̄ somnus inuadit. **Nā** ut docet **Alcmæon**: **Alcmæon**
 sanguinis recessu i finitimas uenas fit somnus: qui si diffundat: ex-
 perfectionē inducit: **At** si omnino sanguis recesserit: cōtinuo mors
 cōseqū. **Si** recedēte igit̄ in uenas sanguine rapimur in somnū ne sen-
 tientes quidē: quid miremur si sanguine in locos suos nō redeun-
 te: quasi perpetuo somno occupati morimur: **Vt** em̄ morte in om-
 ne tēpus sensum amittimus: ita somno cōsopiti sentimus ad tēpus
 nihil. **Itaq̄** nō indocte inq̄t **Aristoteles**: somni stuporē uolēs ostē- **Aristoteles**
 dere: in dimidio uitæ fœlices nihilo præstare miseris hoībus: dimi-
 diū em̄ uitæ p̄ somno posuit. **Et** mortē nōnulli philosophi semp̄
 ternū esse somnū definierūt: ob id tm̄ illi errātes quod somnus ille
 nō est adeo sempiternus: ut finē nullū sit habitutus inq̄. **Resurgēt**
 em̄ hoīes: idq̄ nō solū nostra hoc ē christiana: sed gentiliū etiā phi-
 losophorū sentētia: corūq̄ persarū. **Futurū** em̄ persæ affirmant: ut **Persæ**
 reuiuiscant hoīes sintq̄ immortales. **Quod** si somnus sit secundū **Diogenes**
Diogenē **Apolloniātē**: qui ait: ubi omnino sāguis diffusus uenas
 implet: & cū aera qui in uenis continet̄ ad pectus impulerit atq̄
 in subiectā aliū: somnū fieri ac thoraca quē uocāt: reddi calidiorē:
 q̄ si tota uis aeriae uenis defecerit: mortē effici: quid plus in mor-
 te molestiæ sit q̄ in somno: **Sin** autē **Platonē** malimus sequi: som- **Plato**
 nus sit remissione spūs sensitui elati ad sinciput: quo in loco princi-
 patus ponit̄. **Cū** uero sensitiuus spūs oīo remittit̄ atq̄ relaxat̄: tū
 mortē effici **Platonē** placet. **Quod** si ita esse cōcedimus: nō minorē
 esse gratiā morti habendam q̄ somno mihi uideor intelligere. **Hic**
At qui recte quidē **Homerus** somnū qui pfundissimus sit: anēū **Homerus**
 uocat & eūdē mortē fratrē: **Mortēq̄** ac somnū ob eā quā inter sese
 & generationē & similitudinē habēt: geminos dicit. **Itaq̄** **Dioge-** **Diogenes**
nes ille cynopeus: q̄ cognomēto dictus est cyon: cū uahemētissime **Cyon**
 ægrotās laxaret̄ i somnū: & excitatus a medico iterrogaret̄ mole-
 stius ne q̄c̄q̄ pateret̄: respōdisse tradit̄: nihil: **Verū** frater sororē an-
 ticipat: hoc ē somn⁹ mortē. **At** **Paulus** ap̄lus: ut spūs s̄cti plenus: **Paulus apo-**
 ita null⁹ elegatior⁹ doctrinæ iops: cū cōsiderasset mortē quā noīa **lus**
 mus: id est sepationē animi a corpe: aliud nihil ēē q̄ dormitionē at
 q̄ somnū quēdā: uetuit de dormiētibus eē dolēdū. **Ita** em̄ monet
 credēdū esse eos q̄ dormiūt: suscitātū iri: & postea q̄ soporē digesse-
 rit: fore ut cū s̄ctis uigilēt: atq̄ una cū angelis dicāt: **Gloria** i excel-
 sis deo: & i terra pax hoīb⁹ bonæ uolūtati. **In** terra em̄ & i hoc mor-
 tali coeno qd aliud ē: q̄ factiōes: q̄ seditiōes: q̄ discordiæ: q̄ bella
 q̄ icēdia: q̄ uastatōes: q̄ cades: **Quos** i hoc uitæ salo & mētē & cor

FRANCISCI PHILELFI

poris fluctus nō patimur: Quib⁹ nō obijcitur naufragijs: Quo
 quis melior fuerit: eo se magis addicit inuidentiæ iaculis & mucro
 nibus: Tum feriant summos fulmina montis. Quid patriæ chari-
 tas Camillo profuit: quid Miltiadi: quid Themistocli: quid Ari-
 stidi: quid utriq; Africanor: Num de his omnibus triūphum age-
 re uictrici iuidiæ pudor fuit: Nōne inuidetiæ diritate periit Abel:
 Nō eadem Ioseph omni ludibrio innocentē obiecit: Nōne in hor-
 to delictiarum serpēs hominē eo ueneno infecit: cuius morte huma-
 nū genus mors corripuit: Nō etiam in cælo primus angelus eadē
 peste correptus: insidias suo tendere creatori est ausus: Quid ago
 pluribus in re perspicua: Vt em̄ patriarchas & prophetas: ut apo-
 stolos ac martyres conticeā: Iesum ipsum impij liuoris immanitas
 p̄ oēm sœuitiæ & sceleris cōtumeliā erubescēdæ affixit cruci. Quæ
 igitur superbia nostra fuerit: ut qui ad imaginē dei ac similitudinē
 creati sumus: meliore postulemus esse cōditione: q̄ se deus ipse uo-
 luerit: Nū imago id antecellat: cuius ē imago: Nū deus mori: et
 homo sit immortalis: Quod si Christus, ppter nos mori nō dubi-
 tauit: nū ipsi propter nos ipsos tam uahementer mortē horremus:
 An ignoramus mortē esse introductā, ppter hominis uitii: ut ea
 restitueret bonitate sua: quod uitæ malignitate perierat: Quid ar-
 rogantius: quid impudētius aut dici potest aut cogitari: q̄ cū scia-
 mus nos esse mortalis: immortalitatē appeteret: Quid em̄ id quasi
 priuatum nostrū: lugeamus: quod omnibus esse cōmune: omni-
 bus esse præscriptū: quodq; nullo pacto uitari a nobis posse intelli-
 gamus: Nulli est odio nobis habenda mors: sed optāda potius cū
 sit malorū omniū finis quibus quotidie affligimur: & cū sepultu-
 ra uitiorū quæ sola corpus animūq; interimūt: tum uirtutū susci-
 tatio: quarū meritis in gloria uiuimus sempiterna. Itaq; rectissime
 dictum legimus: Moriaŕ anima mea in animis iustorū. Quid em̄
 molestiæ potest esse i morte: quā somni simillimā esse ostēdimus:
 Omnis aut animi cōtractio nō ex alio mortis icōmodo: q̄ ex solo
 metu perficiŕ. Itaq; aptissime de morte Arceſilaus locutus tradit
 cū diceret: solū hoc quod malum diciŕ ex alijs omnibus quæ pu-
 tant mala: nemini unq; præſens molestum fuit: sed absens atq; ex-
 pectatū affert ægritudinē. Tolle igit metū: malū omne sustuleris:
 Metuere aut mulieris est nō uiri: Et metuēda quidē ea sunt: quæ a
 natura maxime abhorrent. Sed ut morte nihil est magis secundū
 naturā: ita iustius certe nihil. Sola em̄ mors æqualis est omnibus:
 quæ neq; pauperes discernit: nec excipit locupletes: regesq; pari iu-
 re adit & subditos. Quod nisi corpus nobis fragile eŕt: cor lubricū

Camillus

Miltiades

Themistocles

Aristides

Africani

Abel

Ioseph

Iesus

Christus

Nūeri. xxiij.

Arceſilaus

animus imbecillus: nō modo mortē nō timeremus: sed miro potius desyderio eā appeteremus: Intelligeremus em̄ maximā nobis in morte positā esse utilitatē: cū uita hāc perniciosa sit tota: & extremo obiecta discrimini. Quod **Paulus** apte significās: **Mihi inquit uiuere Christus est & mori lucrū.** Nā **Christū** esse intelligebat corporis mortē & spiritus uitā. Mors certe illa est optima: qua cū adhuc sumus in carne: peccato quidē morimur: deo autē uiuimus. **II.** la uero & horribilis & pessima: de qua scriptum legimus: **Dimitte mortuos ut sepeliant mortuos suos.** Istiusmodi em̄ morte: dū uiuit etiā corpus: animus ipse facinorū mole opprēssus moriet̄. **Hinc illud est: Anima quæ peccat: ipsa moriet̄.** Qua quidē morte quæ mors alia esse queat aut tristior aut amarior: nullā reperio. **Hæc em̄ mors illa est ob cuius horrēdā formidinē dictū audiuius: Quærēt homines mortē: & nō inuenient eā: quicq; frustra dicturi sunt mōtibus: Cadite super nos: & collibus operite nos. Et mors quidem: qua discessum animus facit a corpore: quāq; sua natura in maximis bonis habenda est: quod & maximis huius sæculi malis nos liberat: & ad maxima alterius uitæ bona nobis trāsītū præbet: danda tamē est opera curādūq; diligenter: ne nos imparatos offendant. Nam & salutifera medicorū pocula qui minus tempestiue & ut oportet obduxerit: ad perniciē sui corporis nō ad salutem obducit. Et gubernator quibus uentorū flatibus poterat modo se cūdis uti: fit quādoq; eius uel negligentia uel ignauia aduersos ut patiat̄. Mors em̄ nusq; longius a nobis abest: quæ per omnē uitæ cursum nos comitat̄: nobiscū pernoctat: nobiscum uigilat: nobis adhæret semper: & quicquid uel agimus uel dicimus uel animo uersamus: curiose obseruat. Nec est quod quicq; malit: q̄ pdesse nobis: modo animaduertit nos sui non obliuisci: monetq; exēplo totius uitæ: ut quotidie discamus mori: cū perspicue cognoscere liceat nullā esse uitæ partē: quæ diutius duret: quæ nobis etiā uolentibus petētibuscq; nō se morti dedat. Quē em̄ reperiēs qui suo ætatis statu cōrentus uiuat: **Debilis** balbutiensq; infantia ꝑccitatē & lusionem pueritiæ cōcupiscit. **At pueri** adolescentiæ libidinem atq; amores adamant. **Hæc uero ætas** iuueututis robur & gloriā admirat̄. **Iuuenes** autē grandioris ætatis: tū prudētiā: tum auctoritatem maxime omnium optāt. **Sed** illo ubi est peruentum: quis est quē sui nō poeniteat: cū intelligat sibi frustra esse omnia cōcupita: seq; uideat uel ignorantē singulis ætatibus uitæ suæ esse mortuū: nec ita mortuū ut ampli⁹ moriēdū nō sit: **Quo** fit ut in omnibus sit innata quādā mutatiōis finisq; appetitio. **Sola mors** ea nostrarū**

Paulus
Phil. j.

Ezech. xv iij.

Apocl. vj.
Luc. xxiij.

FRANCISCI PHILELFI

actionū omnium ultima: quæ tãto nobis est horrore: & perturbatio
 tionū omniū finis est: & cū malorū omniū cessatio: tū cōmigratio
 ad quietē. **N**ā quid mortē absentē horremus: quæ præsens similis
 lima est somni: **V**t em̃ somno sapius intercipimur ne aduertentes
 quidem illū adesse neq; sentientes: ita etiā morimur sensu penitus
 intercepto: eademq; facilitate mortē obimus: qua somno occupa-
 mur. **P**lurimi uero interest: utrū nos illa paratos expectātisq; inue-
 niat: an imparatos inter oscitātisq; offendat. **E**adē em̃ quæ nobis
 q; optime cupit fore: speculatur nostra omnia acutissime insidiā
 q;: siquid agat a nobis perperā. **E**t captato tempore uiribus omni-
 bus impetū in nos facit: **N**ullasq; neq; rationes nec preces admit-
 tens naturæ debitū exigit. **F**acitq; cōfestim: ut quod cōcretū fue-
 rat secundū **E**picharmū: discernat: eoq; redeat: unde uenerat: ter-
 ra in terrā: spiritus aut̃ fursum. **C**uiq; em̃ elemētōrū: quod erat ele-
 mētale in corpore hūano: p sua reddiī portiōe: & hum^o humo &
 aquæ humor & aeri flatus & igni uis ignea. **N**ā animus qui ē sub-
 stantia incorruptibilis: incōmutabilis: sempiterna: qui uitā infun-
 dit corpori qui uita est corporis: nō humi remanet natura sui: sed
 ubi se a corporea cōcretionē secreuerit: moriē quidē corpus: ipse ue-
 ro mortē nō recipit: sed relicto corpore: si nullis se carnis sordibus
 inquinauerit: euolat altius: nusquāq; consistit donec eo puenerit
 unde pfectus est: ad illum scilicet: qui ait: **Q**uid scis an nocte hac a
 te tua anima reposcat? **N**on em̃ moriē animus una cum corpore:
 sed ab eo repetitur: a quo usui datus est. **I**taq; nō interit: nō dissipa-
 tur: nō deletur: sed ut inquit propheta: **I**n manibus dei est semper.
Eo autē cū peruenerit: quiescit tandē longioris suæ peregrinatio-
 nis fructus uberrimos per omnē beatitudinis laticiam affecutus.
Cum tantū igiē in morte sit bonum: eaq; tanta serpat facilitate: ut
 ne sentiat quidē: quid mors nobis timēda est: uel potius nō optan-
 da? **A**udi etiā quæso: quibus uerbis **S**ocraten facit **P**lato uti apud
 iudices: **N**ec mireris: qd̃ tã multa a græcis traduco. **N**on em̃ id a
 me factū est, ppter eā orationis facilitatē: quā mihi in omni & scri-
 bendi & dicēdi genere æque apud græcos atq; apud latinos prom-
 ptu esse opinaris: sed ut ad latinos: quos habere potes ipse p mul-
 tos græcis quoq; testibus additis nō sis psuasū difficilis. **S**ocratis
 aut̃ uerba hæc sūt: ut memini. **T**imere em̃ mortē o iudices aliud ni-
 hil est q̃ existimare se esse sapientē: qui non sit. **V**ideē em̃ scire: qd̃
 nescit. **N**ā nemo scit mortē. **H**æc aut̃ bonorū oīm est homini maxi-
 mū: quā hoīes æque timēt: ac si certo norint esse maximū oīm ma-
 loꝝ. **E**t recte quidem **S**ocrates. **Q**uid em̃ boni in se habet hæc uita

Epicharmus

Luc. xij.

Socrates
Plato

mortalis: **V**el quibus potius malis nō abūdat: **P**ermulta pfecto nobis in huiusce uitæ agitationibus ac fluctibus in oēm partē ob eunda ferēdaq̃ sunt aīo cōstanti atq̃ inuictō: quæ sunt omni mortis acerbitate quā falso existimāt: lōge acerbiora: **Q**uā ni ita esset: nō tam multi fuissent: q̃ ut se ijs difficultatibus aut animi aut corporis soluerēt: uitæ mortē spōte atq̃ alacriter prætulerūt. **Q**uē em̃ inuenies: cui uni ad animi prætatiā cōmoda oīa & corporis & fortunæ p uolūtate cōtigerint: **N**ō patī rō naturæ: deus ipse nō patī: ut bona simul omnia: quæ uulgo existimant: ita in unū aliquē uirū cōfluant: ut tanq̃ ppetua sint futura. **I**d qd̃ etiam **Helena** illa **H**omerica nō ignorans ita loquī.

Ast alias alij quisquis ualet omnia solus

Datq̃ bonūq̃ malūq̃ deus. **O**mnia inq̃ nobis & bona & mala: hoc ē cōmoda & incōmoda ab deo sunt: idq̃ semper ad nostrā utilitatē. **N**am uitium & peccatū: quod certe sua natura malū est: a deo esse nō potest. **I**taq̃ studēdū est: quod in nobis: positū puto: ut bonorū operū uerāq̃ pietatis simus studiosi. **Q**uæ uero aut extraria sunt aut a nostra potestate aliena: ea si aderunt: & modeste utamur & grauitē sin aberunt: non turbemur. **N**am ut breui exemplo **V**lyxes monet apud **H**omerum.

Non uni dat cuncta deus: formosus ut idem

Sit simul & prudens ac multa laude disertus.

Qui specie caruit: deus hunc uenerabilis ornat

Viribus eloquij: quo fit: mirentur ut unum

Hunc alij suauis linguæ dulcedine capti:

Hic autem fidens orat: leniq̃ pudore

In coetus excellit agens: quē numinis instar

Suspiciunt: urbem quisquis petiere: loquentem

Ast alium formæ bonitas quem cominus æquat

Cælitibus: penitus defecit gratia linguæ.

Ut igit̃ naturæ atq̃ fortunæ cōmodis moderate utendū est & secū dū rationē: ita etiā incōmoda si qua sunt: animo infracto atq̃ ingēti toleranda sapientes iubent. **S**iquid igit̃ **V**alerij obitus tibi fortassis incōmodat: debes tu sane id quicquid est incōmodi cū illi maximo cōmodo pensare. **I**lle em̃ ex huius sæculi tædiosa & pmo- lesta peregrinatiōe: ex hisce erroribus turbulentis in tranquillū illum & exoptatum beatitudinis portū beneficio mortis elatus est. **E**t mors quidē ipsa quæ stultis tāto habet odio: nō solū est naturalis atq̃ necessaria: sed habēda ī bonis optatissimis. **N**ā si quicquid ex cōtrarijs rebus cōstat: corruptibile est natura: cui mirum

Vlyxes
Homerus

FRANCISCI PHILELFI

uideri debet oportere hominē aliquando corrumpi: quoniā sit ex contrarijs cōcretus. **A**n ignoramus id esse necessario corruptibile: quod generabile sit naturā? **C**unq; homo naturaliter generet: necessario fieri: ut is secū dū naturam corrumpat. **P**raterea humani corporis elementa nō alius sunt speciei q̄ aliorum partes elemētorū: sed cū ea elementa quorū cōcretionē alia cōstant corpora: corruptionē admittant necessitate naturā: nunquid meliore sint priuilegio humani corporis elemēta? **E**lemētis autē corruptis hmōi: nostra ne corpora integra sint futura? **A**d hæc si natura ipsa quā dicimus a mente diuina & pducta est & cōstituta: sicuti certe est: quācūq; a natura sunt: nō bona esse non possunt. **F**luunt em̄ ab illo de quo scriptū est: **V**idit deus cuncta quæ fecerat & erant ualde bona. **N**ec em̄ naturā solū: sed etiā effectus omnis qui sunt secū dū naturā: ab deo ut a prima efficienti & uniuersali rerū omniū causa pductos esse: & theologi omnes philosophi q̄ affirmāt. **C**ū mors igit sit effectus adeo naturalis ut unus sit secū dū sapientissimum

Salomon

Homerus

Minerua

Salomonē hominis iumentorūq; interitus & æqua utriusq; cōditio: eam qui malam esse dicit: & naturā cōtradicit & deo. **N**ihil est inquā morte cōmunius. **A**nimāti parciē nulli. **N**emo est neq; fuit unq; tanta foelicitate: tāta gratia apud deum: cui moriendi ius detrectare licuerit. **Q**uā rei necessitate **H**omerus secum animo meditatū: ita **M**ineruam loquentem introducit.

Sed neq; calicolæ quem dilexere: tueri

Aequa morte queunt: ubi pernicioſa trahentis

Sors rapuit læti. **E**t ne id quidem absurdum.

Num inquā qui sibi non pepercit: quo nos ab æterna morte recuperaret: nos patiatur ppter nos ipsos sæculi mortis immunes: sine qua ad sempiternā uitā ire nō licet? **Q**uod si animalia uniuersa in euitabili quadā naturæ lege morti sunt adiudicata: quid ipsi frustra atq; inutiliter naturali iudicio aduersemur? præsertim cū uix ullum sit animal homine imbecillius: **V**el **H**omeri snia: qui ait:

Nil magis est hominis natura infirmus omni

E numero: spirant quæcūq; animalia terris

Ac serpunt. **S**i em̄ uelimus nostri corporis naturā cum cæterorū singillatim animalium natura cōferre: inueniamus multo nos & pluribus & maioribus subiectos incōmodis q̄ aliud ullū animal.

Vlyxes Sophocleus

Itaq; nō incōgrue **V**lyxes ille **S**ophocleus id cōsiderās ita loquit.

Quicūq; uitam uiuimus: aliud nihil

Quod simulacrum aut inanis umbra nos sumus.

Recte sane hominē simulacrum **S**ophocles atq; umbrā uocat: rē

sane & uanā & cōtemnēdā. **Hunc** autē ppe modum secutus **Hora** **Horatius** flac
tius **Flaccus** inquit: **Puluis** & umbra sumus. **Sed** longe id aptius **cus**
& apertius **Pindarius** expressit. **Pindarus**

Quid autem est ullus: quid nullus:

Vmbræ somniū homo. **Nam** cū umbra debilius nihil sit: quale sit
umbræ somniū: nō est intellectu difficile. **Vnde** igit tanta sit nobis
animi elatio: nescio: ut qui cæteris animātibus sumus fragiliores:
soli uelimus ex omnibus detrectare ius mortis: quæ ut natura ra
tioneq; debet: ita necessario cōmunis est omnibus. **Quod** si intelli
geremus: quātū inest in ea boni: nunq̃ adeo nobis effemus aduer
si atq; inimici. **Quæ** em̃ imprudentia nostra est: ut ignoremus ad fi
nē omnia referri oportere: finem uero ut bonū appetit. **Finis** autē
uitæ huius q̃ mors alius est nullus. **Qd̃** si summum bonū & finis
ultimus cōuertunt: mortē habendā esse in ratione fœlicitatis qui
negarit: quæ sit fœlicitatis ratio nō intelligit. **Simul** em̃ cum mor
te & uita & hūana omnis finit actio. **Itaq;** recte **Croesus** & sapiē **Croesus**

ter monuit **Solon**: huiusmodi finē expectare oportere: & tū demū **Solon**
de humana fœlicitate iudicare. **Nōne** præterea scriptum est: **Ante** **Ecclesiasti. xj.**

mortem nō laudaueris quēq;: **Mors** em̃ & finis est & testimoniū
anteactæ uitæ. **Tum** demū suo officio functus est gubernator: cū
naui deduxit in portū. **Nec** orator laudem meruit: nisi persuase
rit. **Nec** medicus: nisi sanauerit. **Et** miles absolutā stipendiū merce
dem nō recipit nisi hostem superauerit. **Et** imperator cōfecto bello
laurea decoratur. **In** ea secessione: quā animus facit a corpore: ipse
quidem molestia omni sollicitudineq; absoluit at corpus resolu
tur. **Quo** fit: ut animus ita absolutus incredibili gaudio perfunda
tur. **Corpus** autē resolutum in terram cū nihil sentit: mali omnino
patiat̃ nihil. **At** mors est humanæ huius uitæ priuatio. **Argute** q
dem obijcitur & subtiliter. **Priuamur** em̃ mortis beneficio quoti
dianis curis diurnisq; & nocturnis angoribus. **Priuamur** inq; pri
uamur ijs cunctis perturbationibus: quæ tanq̃ efferatæ quædam
& immanes truculentissimæq; belluæ animum corpusq; cōficiūt.
Quē em̃ mihi excipies: qui minus sit: aut ad sollicitudines anxius:
aut ad labores desidiosus: aut pcliuis ad uoluptates: **Quid** tāti
facimus hāc uitā: in qua nulla est securitas: nulla trāquillitas: nul
la quies: **Ad** quas em̃ cupiditates nō incēdūt nostros animos: nō
inflammāt ardentissimæ facies corporis: **An** præterit unquā dies
integer sine aliqua uel corporis uel animi saltē offensiōe: **Nōne** in
rebus etiā lætissimis tristitia ne interueniāt: nobis timēda occurrūt
adeo ut metus ipse magis etiam nos affligat: q̃ quod perinde atq;

FRANCISCI PHILELFI

miserrimū timuimus cū aduenerit: Nū secundæ res quas opina-
 mur maiori nobis sunt uoluptati q̃ dolori aduersæ. Quod si eti-
 am bona quæ existimant sine angore nō sunt: quid in uita sit bo-
 ni: nō intelligo. Nō nasci longe optimū: inquit Salomō: Et id qui-
 dē multo melius q̃ Silenus. Is em̃ cōprehēsus: ut est apud Crāto-
 ra: monuit Midā regē: uitā hanc esse cruciatū: & a principio usq̃ or-
 tum hoīs infortuniū esse maximū. Et Iob uir ille sanctissimus diu
 antea ait: Benedictio morituri ueniat in me. Sciebat em̃ id humi-
 tener ac sepulchri latebris occlusum resolui in terrā: qđ non secus
 morti qđ uitio esset obnoxium: Illud uero qđ uirtutē disciplināq̃
 appeteret: qđ summi boni deiq̃ esset studiosum: altius euolare:
 eiq̃ adhærere: ad cuius imaginē est creatū: unde uitæ accepit spiri-
 tū: & in animā uiuentē factū est. Itaq̃ iure aliqñ dicere consuevit:
 Pereat dies illa in qua natus sum. Satis em̃ ostendebat: quātū bo-
 ni esset in morte: cū dies natalis sui ut periret optabat. Nā ut nata-
 lis initū est incōmodorū atq̃ malorum omniū: ita etiā mors trās-
 itum nobis præbet ad bonorum omniū sempiternā possessionem.
 Cuius rei desyderio & Hieremias se generatū esse deplorat: & rex
 Dauid petebat a dño: ut notū sibi faceret finē suū & numerū dierū
 suorum. Quod neuter certe fecisset: nisi mortē ut egregiū quoddā
 bonū optasset. Quātū præterea sit bonū in morte: nō modo patri-
 archæ & pphetæ ac ceteri sancti uiri: sed is etiā qui gentiū dñj sunt
 habiti: iussu ueri omnipotentisq̃ dei delucide ostenderunt. Cleo-
 bis & Biton fratresq̃ & Argiui: qm̃ pro iumentis iugo colla subdi-
 dere: matrēq̃ curru insidētem ad templū Iunonis usq̃: qđ stadjs
 quinq̃ & quadraginta distabat ab Argis: mira pietate traxerūt:
 pro summo tantæ bonitatis præmio: ut est apud Herodotū: a nu-
 mine morte donati sunt. Idemq̃ boni inter dormiendū cōtigit: cū
 Agamede & Trophonio: quoniā pulcherrimū Delphis templum
 Apollini sunt fabricati: tum etiā Pindaro: cum quid esset homini
 optimū: ab Apollinis oraculo quæsisset. Nam nō multū post tem-
 pus in Gymnasio cū esset relaxatusq̃ in somnum: caput in dilēctis-
 simi pueri sinum posuisset: suauissime diem obiit. Sed quid pluri-
 bus gentilitatis delyramenta cōfector: cū ratione nō obscura mor-
 tis bonū probari queat. Illud pprie ueroq̃ bonum & dicimus &
 tenemus: quod ad animi pertinet dignitatem. Quod autē animo
 detrimentum nō affert: id malū certenō est. Sed cum mors nullū
 afferat animo detrimentum: malū esse nō potest. Quod uero ma-
 lum nō est: id bonū esse patet. Quid ergo uel nostram uel nostro-
 rum mortem adeo ægre ferimus: quæ tātum continet in se bonū:

Salomon

Silenus

Crantor

Mida

Iob. xxix.

Iob. iij.

Hieremias

Dauid

Cleobis

Biton

Iuno

Argi

Herodotus

Agamedes

Trophonius

Delphi

Apollo

Pindarus

ut sine illa esse beati nullo pacto possimus: **Q**uare cum ostenderimus mortem esse & cōmunem & naturalem & necessariam & omnibus debitam: eādēq; habere rationē finis: qui nō bonus esse nō potest: & tanta præterea facilitate irrepere: ut uix a somno suauissimō quicq; differat: quid est quod eam nobis lugendā existimemus? quā sola nos liberat omni turbido corporis motu: seq; nobis tutissimam ducem præstat: qui ex his tenebris excedamus in lucem illā: quā & uniuersum mundū illuminat: & ex hominū corde caliginē omnē efficit: **N**um forsitan ignoramus mortē ipsam: quid sit? **N**ec aliud quicquā nos magis torquet: q̄ ipsius noīis significatū: cum uulgo affirmant iccirco mortem esse nominatam: quod mordeat. **M**ordere autem esse atrocium & immanium belluarū: quasi culices quoq; & muscas & pulices mordere non dicamus: quasi culices etiam nomina sint uel a natura uel a sapientibus indita: & non plura opinio sæpe uulgi ac uoluntas q̄ ulla exquisita ratio inuenerit. **A**tego nō a mordendo mortem deduci arbitror: sed a græco nomine quod est *μóρος*: moros: quod sortem mortemq; significat: unde & morior & mortem descendere quis ambigat? *μóρος*: moros: aut a *μέρειν*: merin: descendit: q̄ uerbo pariri ac separare significat. **N**ā quid aliud est mors: q̄ quod modo dicebam: animi a corpore separatio: naturæ scilicet incōmutabilis atq; immortalis a natura mutabili & mortali: **N**um sumus obliti quicquid culpæ obnoxium est: id etiā morti deberi? **S**i ppter **A**dā sumus omnes in culpa: omnes propter **A**dā debemur morti. **S**i debitum igitur est mortis: decoctores indubitato futuri simus: ubi impatientius feramus mortis solutionem. **D**ebet em̄ finis cōuenire principio. **E**t quo pacto possimus p charitate patria pectus offere obuiā morti: si aliorū obitū tanto luctu: tāto mœrore psequimur? **Q**uod em̄ accepimus: qui p patria mortē appetiuere: quod certe nunq; fecissent: si tātū in morte doloris: tātū mali posuissent. **A**n pluris fortasse patria nobis faciūda sit q̄ natura: q̄ deus? **N**ū quod dies tandem obliterabit: id non ratio prius leniat? **A**n malimus eorum quorum mortem acerbè ferimus: memoriā obliuisci q̄ per consolationis remedia tueri: ut quorum recordatio uoluptate debet: afficiat animū ægritudines? **S**i rursus effusior: si immoderātū gaudiū uitio datur: nū luctus: num lachrymarū nimietatem laudemus? **Q**uid quod perturbationū omniū ægritudinem esse pessimā grauissimi philosophi tradiderūt? **P**aucosne iuenias: quos nimius animi dolos alios ad insaniā: alios ad laqueū: alios ad ferū impulerit: ut quē mœrorem ferre nō possent: ab eo se morte uē-

μóρος
Moros
μέρειν
Merin

Adā

FRANCISCI PHILELFI

Niobe dicarent: **Prætereo** **Nioben**: quæ nimio luctu sensum amisit. **Arte**
Artemisia missa conticeo: quæ ob uiri **Mausoli** obitū in assiduis lachrymis
Mausolus & eiulatu cōtabuit. **Quid** **Phyllin** illā **Demophōtis**. **Quid** **Aiacē**
Phyllis **Telamonii** cōmemorē. **Quid**. **M. Catonem**. **Quid**. **M. Brutum**.
Demophon **Quid**. **M. Othonem** cæsarem. **Quid** alios pene infinitos in me-
Aiax diū referā: **Romanorū** & **Græcorū** historiæ amentiu hominū ple-
M. Cato nā sunt: qui sibi ppter ea mortē asciuerūt: qm̄ patientiā nō didice-
M. Brutus rant. Itaq; dū animorū magnitudinis se laudatum iri iudicassent:
M. Otho sunt a sapientibus uiris omnibus mollissimi iuxta atq; supbissimi
iudicati. **Nam** quē animū ueluti deposuit apud nos deus: hūc de-
bemus reddere non abijcere: ne collatū beneficiū uideamur male-
ficij loco ducere. **Quæcunq;** ab deo sunt: ea omnia bona sunt: sine
illo autē boni esse nihil cuiq; potest. **Vt** mors igit̄ optanda: ita mini-
me anteuerenda: quin opera danda est: ut nos uigilantis semper
accinctosq; inueniat. **Quod** si fecerimus: de animi sede nunq; neq;
desiciemur: neq; mouebimur. **Et** nō modo interitū animi: quē in-
docti nōnulli falso opināt: sed ne dolorem quidē corporis in mor-
te qui nullus est omnino formidabimus. **Nam** uiuere animū post
dissolutionē corporis ac per sese cōsistere: pōt tripliciter demonstrari:
Et primum quidē quadā naturæ ui- tum rōne: demū uero diuina
iusticia. **Et** immortalitatem sane animorū satis nobis p̄bare debet
ipsa natura: si alia etiā nulla ratio: quæ sunt fere infinite: posset ad-
duci. **Videm⁹** em̄ nullā esse omnino nationē neq; fuisse unq;: quæ
nō gerat diligentē curā mortuorū uarijs officiorū & generibus &
ritibus eorū animos p̄sequēs: qđ certe nemo faceret: si ea putaret
ad uita defunctos nihil pertinere. **Ad** quod omnes gentes cōmu-
niter sentiunt: id quadā naturæ lege fieri uidef. **Quem** quidem po-
pulorū omniū de animorū immortalitate cōsensum: ij oēs qui ha-
biti sunt animo altissimo acerrimoq; ingenio: maiore immodum
cōfirmarūt. **Quis** em̄ uir magnus ac sapiens mori ultro uoluisset:
si animū una cū corpore moriturum esset arbitrat⁹. **Num** se præ-
cipitasset in æternam **Empedocles** sine spe magna immortalitatis. **Si**
falsum esse **Theombrotus** putasset: quod de animorū immortalit-
te apud **Platonē** legerat: nūq; se de muro præcipitē dedisset: quo il-
lam assequerē. **Quæ** tanta cupido gloriæ **Curtiū**: quæ tanta pa-
trix charitas in illū terræ hiatum potuisset immergere: si totum se
periturū morte credidisset. **Idē** de **Codro** rege. **Idem** de **Philenis**.
Idē de tribus deinceps **Detijs**. **Idē** est de alijs q̄ plurimis existimā-
dū: qui prudētia & uirtute plurimū claruerūt. **Ex** quibus rebus co-
gnosci pōt: animū nō modo nō interire cū corpore: sed ab ei⁹ uincu-

Animū uiue-
 re post mortē
 tripliciter p̄bat
 Prima proba-
 tio.

Aetna
Empedocles
Theombrot⁹
Curtius

Codrus
Phileni
Decij tres

lis solutū lōge eē meliore statu uitæ. Itaq; recte inqt **Phocyllides**. **Phocyllides**
Vita brevis nobis: ad tempus uiuimus omnes.
Ast animus mortem seniumq; ignorat: & idem
Viuat æternū. Nec illa ineptius dicta ab eodē **Phocyllide** legim⁹. **Phocyllide**
Nāq; manent animi mortali in corpore mortis
Expertes: homini concessus spiritus usu:
Est imago dei ¶ **Q**uod si ui naturæ prisci illi gētiles p̄ quas dā uelut
 ti cōiecturas perq; nocturna atq; diuturna uisa aiorū immortalitatē
 assequēbant: quid nobis faciūdū est: quib⁹ renatis in **Christo** **Iesu**
 omnis caligo inscitia e mentibus debet esse sublata: **Homerica** **ῥέκυομαρ**
 la necati hoīs diuinatio: que uocat̄ **ῥέκυομαρτία**: **Necyomātia**: **τία**
 quid aliud tota demonstrat q̄ animos esse immortalis: **Et homi**
 nē aliud nihil esse q̄ animū ipsum inquit. **Necyomātia**
Tiresiasq; anima sceptroq; ornatus & auro **Tiresias**
Venit. ¶ **D**edita em̄ opera cū anima in fœmineo genere usus esset
 poeta sapientissimus: ad masculinū trāsiuit genus: ut ostēderet ani **Homerus**
 mā esse **Tiresiam**. Itaq; omniū primus **Homerus** fuisse legi ex gē
 tilibus: qui hominis corpus carcerē nominarit: hoc est **δέμας**: de **δέμας**
 mas: ut doceret solā esse mortē: quæ hominis animū corp oreo **Demas**
 carcere atq; nexu liberat. Animū uero a corpore separatū & uige **Homerus**
 re & sapere meminisseq; ac uelle. Quā quidē sententiā **Homerus** se **Patroclus**
 cutus ita **Patroclum** in somnis facit loqui perite **Ad Achillen**. **Achilles**
Num dormis oblite mei: nunc negligis orbem
Luce: modo uiuum quē sic curaueris ante:
Me sepeli propere: quo inferni **Dytis** **Achille**
Transuehar ad portas: animi nam me eminus arcent
Exincti populi secū tranare uetantes
En uagor: & frustra manes peto: porrigē dextram:
Implo: nec em̄ retro me annare potestas
Post ignis fortem: nec uiui longius acti
Afoctis sessum: nos consultabimus ambo.
Sed me quæ genuit: fors dura absorbit olim.
Et te fata eadem **Troia** sub mœnibus alma
O superis forma similis stant certa perite ¶ **N**ū hæc finisset unq;
 antiquissimus ille diuinusq; poeta: nisi firmissimis rationibus cō
 pertū habuisset animos hominū cū discessum fecissent a corpore:
 per sese consistere nullaq; tangi mortis suspitione: **Et ut reliquos**
 poetas missos faciā: audiamus **Euripiden**: qui **Anaxagora** docto
 re est usus. **Apud** hunc em̄ hæc loquit̄ **Polydorus**.
Adsum relictis promptuarijs latebris

FRANCISCI PHILELFI

Portisq̃ tenebrarum: colitur ubi deum
Aregia procul erebus: cyſſeide
Polydorus **H**ecuba natus ac **P**riamo patre:
Qui urbem periculum cum teneret argolici
Martis: ruinam ueritus ad **T**hracis hospitam
Polymestoris me clanculum misit domum.
Is cherrhonesiam optimam glebam serens
Populum ferocem ui regit: mecum simul
Multum dat auri pater: ut esset filijs
Quo uiuerent: satis superstitibus suis.
Atqui priamidum quoniam erā natu minimus.
Me misit extra genitor: arma nam iuueni
Hastamq̃ ferre nō potis eram brachio.
Dum **T**roia rectis mœnibus: dum turribus
Infracta staret: dum meus frater feri
Hector secundis utitur belli uicibus
Paternalis hospes me quasi quem surculum
Alebat augens miserum: at ubi patria perijt
Hectorq̃ frater: & patris lares penitus
Cecidere. **P**yrri & ipse procubuit manu
Iugulatus impij pater ad aram deæ:
Occidit auri gratia me hospes miserum:
Corpusq̃ pelago tradidit: quo aurum domi
Haberet ipse: iaceo nunc in littoribus
Nunc in salo ponti sine sepulchro & flatribus
Que plurimis uorticibus actus fluctuum
Nunc corpore relicto feror matrem ob hecubam.
Iam tertium pendens diem: quantum mea
In cherrhonesio solo ex troia ueniens.
Adest misera parens: quietem danai agunt
In littore omnes huius agri theici
Cum nauibus simul suis: nam peleo
Satis parente super suo uisus tumulo.
Omnis **A**chilles copias classis **D**anae.
Quæ palmulas domū maritimas dirigunt
Remorať unus uictimam suo dari.
Ac præmium **P**olyxenam tumulo petens
Meam sororem cōsecuturus quidem.
Nec em̃ ab amicis nō feret quē petit iugulum
Fatum sororem cogit hœc die perimi

Cadauera duo filium tuebitur

Mater duorum illius infauste ac meum:

Nāq̃ ut sepulchrum rite contingat mihi

Seruā offeram me pedibus in maris salo:

Manes em̃ exorauī: ut in matris manus

Cadam: ac sepeliar: quod itaq̃ optauī mihi

Erit: anui matri eminus cedam meæ

Hæc ex tabernaculo **A**gamemnonis ueni

Mei metu uisi: o parens quæ regia

Genita domo seruis: ut infœlix agis.

Quantum prius nunq̃: deus quis te bona.

Ex ante fortuna malis conficit uariās. ¶ **O**bscure ne **Euripides** no-

bis immortalitatē animorū ostendit in hac longiuscula interfecti

Polydori cōquestione. **E**t ne cū poetis sim dicēdo plixior: audia-

mus: quæ ex **Academico** **Cratore** auditore **Xenocrati** **Arcesilai**q̃

doctore & **Cicero** & **Plutarchus** memoriæ p̃didere de **Euthynoo**

quodā **Italo** **Elisij** terinæ filio. **T**radūt em̃ hūc **Euthynoum** nulla

neq̃ morbi nec alia quæ uideri posset antecedēte causa repēte esse

morte correptū. **Q**uā quidē inopinatā casus afflictionē pater **Elisi**

us q̃ inter oēs urbis **Terinæ** ciues & opib⁹ & uirtute & gñā p̃ceps

esset: cū ferret impatienter: putabat em̃ filiū sibi ueuēno subreptū:

nec aliū ī tātis opib⁹ & pecunijs ullū habebat filiū. **Q**uare cū nesci

ret: q̃ alio mō q̃reret liberari ea suspitōde: petijt **ψύχομαπτερίον**

Psychomation: quoddā: id est animi uaticiniū: **E**liciebāt em̃ a ma

lefica illa sup̃stitione stultæ gētilitatis animi: mortuorū q̃busdā sa

crificijs & carminibus: p̃ q̃s ueritas disceret. **Q**uare ubi post pacta

sacra: ut mos erat: **Elisius** obdormissēt: habuit uisū tale. **V**isus est

ei suus adesse pater: cui cū narrauiisset de filij obitu: illūq̃ etiā atq̃

etiā rogaret obsecraretq̃: ut sibi interēpti filij auctōrē indicaret. **I**

le ob hāc cām uenisse respōdit. **I**taq̃ ab hoc inquit: accipe: quæ tibi

uides allata. **N**ā ex his oīa quæ adeo doles: intelliges. **E**rat aut̃ ille

quē pater secū adduxerat: adolescēs qdā **Euthynoi** p̃lis & ætate

& forma. **I**s interrogat⁹ q̃ nā esset: genius sū r̃ndit: filij tui. **Q**uæ lo

cūt⁹ tabellas ei reddidit. **E**a uero apte tris hm̃ōi uersiculos cōtine-

Infans uiuorū tu **Elisi** mentes rogas (bāt scriptos.

Nam morte fatali **Euthynous** iacet tuus:

Quē uiuere neq̃ parētib⁹ erat utile. ¶ **Q**uā si gētiliū opiniōi nō cre

dim⁹: an etiā uiris christianis: illisq̃ & sc̃tissimis & eruditissimis nō

credem⁹: **H**æc sūt **Aurelij Augustini** x̃ba ad **Paulinū** ep̃m nolanū.

Porro cū **Mediolani** essem⁹: audiui⁹: q̃ cū debitū repeteret a q̃

Euripides

Crantor

Xenocrates

Arcesilaus

Cicero

Plutarchus

Euthynous

Elisius

Terina

ψύχομαπτερίον

Τερίον

Psychoman-

tion

Aurelius Au-

gustinus

Paulinus epi-

scopus

Mediolanum

dam defuncti patris cautione plata: qđ filio nesciente a patre iam fuerat p̄solutū: cōtristari homo grauissime cōcepit atq; mirari: qđ ei pater moriens nō dixerit quid deberet: cum fecisset etiā testamētum. **Tū** ei nimis anxio: apparuit idem pater eius in somnis: & ubi esset recautū: quo illa solutio uacuata fuerat: indicauit. **Quo** inuēto iuuenis atq; monstrato: nō modo falsi debiti calumniā p̄pulsauit: sed etiā paternū recepit chirographum: qđ pater nō receperat qñ est pecunia p̄soluta. **Hic** igiē putat animā hois curā gessisse p̄ filio: & ad eū uenisse dormientē: ut docēs qđ ignorabat: a magna eū molestia liberaret. **Ambigendū** ne est cuiq; animos hominum esse immortalis: ubi a corpore se diremerit: cū perspicue intueri liceat eis uiuos etiā esse curā. **Sed** audi deinceps magis admirandū: qđ sequit̄. **Sed** eodē ferme tēpore quo audiuius id: nobis apud

Mediolanum **Mediolanū** cōstitutis: **Carthaginis** **Rhetor** **Eulogius**: qui me⁹ in eadē arte discipulus fuit: sicut ipse mihi posteaq; in **Africā** reme-
Carthago auimus retulit: **Cum** **Rhetoricos** **Ciceronis** libros discipulis suis traderet: recensens lectionē quā postridie fuerat traditurus: quēdā locū offendit obscurū: quo nō intellecto uix potuit dormire sollicitus. **Qua** nocte somnianti: ego illi quod nō intelligebat: exposui: immo nō ego sed imago mea nesciēte me: & tā longe trās mare aliquid aliud siue agēte siue somniantē: & nihil de illius dubijs omnino curante. **Quomodo** fiant ista: nescio: sed quomolibet fiant: cur nō eodē modo fieri credimus: ut in somnis quisq; uideat mortuū: quo fit ut uideat: & uiuum ambobus utiq; nescientibus neq; curatibus: quis uel ubi uel qñ quorundā imagines somniet. **An** fortas-

Augustinus sis cuipiā minus locuples testis uideri debet **Aurelius** **Augustinus** & episcopus & tanta sapientia uir: qđ nō quā ipse fortasse p̄multa in se esset expert⁹: prae uerecūdia narrare noluerit: sed aliena retulerit: **At** non ea p̄fecto narrasset uir grauissimus: nisi uera esse certo didicisset. **Verū** audiamus præsbyterū **Hieronymū** uirū ut trium linguarū eruditissimū: ita ueritate & sanctimonia nemini imparē.

Hietonymus **Is** em̄ in ijs quā ad **Eustochiū**: & ad reliquas uirgines scribit de regula uiuēdi in monasterio: ita inquit: **Expert**o itaq; seni deuota cōsulerenti credite filiae. **Si** semel gustatis: qđ dulcis est dñs: ad quē accedentes poteritis ab eo illud audire: uenite: & ostendā uobis omne bonū. **Et** tūc ostēdet uobis talia: qualia non nisi assuetæ mentes norunt. **Scio** quid charissimæ. **Nā** ut insipientiam loquar: ego homūculus sic abiectus: sic uilis ī domo dñi adhuc uiuēs in corpe: angelorū choris saepe interfui: de corporeis p̄ hebdomadas nihil senties: diuinæ uisionis intuitu post multorū saepe dierū spatia præsci⁹

Mediolanum
Carthago
Cicero

Augustinus
Hietonymus
Eustochium

futurorū. **C**orpori redditus flābam: quid sic manēs fœlicitatis habebā: quid inenarrabilis delectationis sentiebam: testis est ipsa trinitas: quā cernebā: nescio quo intuitu: testes sunt & ipsi beati spiritus qui aderant: testis est & conscientia mea quibus bonis ipse fruebar: quot & qualia nescit, pferre mollicies corporis mei. Non potest ad tantā cōtēplationis dulcedinē cor sēcularibus plenū negocijs peruenire. **H**æc ab Hieronymo scripta sunt. **Q**uā uero uas electionis **P**aulus apostolus de se scripserit: nō sūt uisa mihi prætereūda. **N**am & auctoritate scribentis & rei magnitudine sunt auditu dignissima. **S**i gloriari inquit: oportet: nō expedit quidem. **V**eniā autē ad uisiones & reuelationes domini. **S**cio hominē in christo ante annos. xiiij. siue in corpore siue extra corpus nescio: deus scit: raptum huiusmodi usq; ad tertiū cælum. **E**t scio hūmōi hominē siue in corpore siue extra corpus nescio: deus scit: qm̄ raptus in paradysum: & audiuit arcana uerba: quæ nō licet homini loqui. **S**i uiuentium adhuc in corporibus animi nō per uisa quædā allata extrinsecus quæ a græcis uocant φαντάσματα: **P**hāasmata: sed sui ipsorum ui atq; natura siue ad breuissimū tēporis punctū ab illo fuerint a corporibus separati atq; iisdem redditi: qui uerbo & **L**azarum suscitauit & puellā: siue a sensibus abducti atq; altius eleuati ea lumine mentis perspexerint: quæ oculo corporeo uidere non licet: si uiuētū inq; animi possunt sine ullis corporis adminiculis permulta scire atq; cognoscere quæ sunt ab omni sensu corporis aliena: quid dubitemus & animos esse immortalis: & tum demū frui suæ immortalitatis bono: cū a se omnino abdicarint corporeū omne impedimentū. **S**ed hæc horūq; similia: si cui fortasse uideant antiq̄iora: exemplis item duobus tēpestatis nostræ cōtēti simus. **G**abriel cōdelmarius: qui postea **E**ugenius nominatus: summa cū dignitate & gloria **R**omano pontificatui præsuit: cū uāhementius agrotaret: essetq; de eius salute a medicis omnibus desperatū: illi iam de morte nō tam sollicito q̄ nihil certius expectāti: & **P**etrus & **P**aulus apostoli duo apparuerūt in somnis: utq; bono animo esset: hortati sūt. **N**ā & bonā ualitudinē ei redditā eē: & ppe diē fore: ut summus pōtifex crearet. **Q**uod quidem utrunq; secutū est. **N**am tū simul cū somno illū reliquit febris: tū nō multo post cum **M**artinus **C**olumna prudentissimus ille & amplissimus pontifex q̄ fortunatissime & cū mirifico ecclesiæ **R**omanæ incremento uitā finisset: pontificatui ipse præsfectus est. **A**t **N**icolaus quintus optimus ille & eruditissimus plane uir: in cuius munificētissimi patris obitu: docti omnes ingenioq; præsntes extremū naufragiū passi

Paulus ap̄lus
ij. Cor. xij.

φαντάσματα
Τὰ
Phantasmata
Lazarus

Gabriel cōdel
marius
Eugenius

Petrus
Paulus

Martinus co/
lumna
Nicolaus
quintus

FRANCISCI PHILELFI

Nicolaus cardinalis sunt: Cū **Nicolai** albergati sapiētis imprimis & sancti uiri: **Cardi-**
Thomas nalis **Bononiēsis** obitum molestius ferret: hunc tandē per somnū
ad se uenire existimauit: & ita anxium appellare: **Thoma** fili quid
diutius gemis: **Quid** adeo te affligis: **Pone** lachrymas: & te collige:
Nobis em̄ bene est benignitate **Iesu**. Itaq; surge atq; accingere. **Ad**
Petrus ap̄lus breue em̄ tempus graue tibi subeundū est munus **Petri** gubernan-
dæ nauiculæ. Quā quidē somni uisionē haud ille dissimulāter præ-
se tulit. Nam cū alijs nōnullis familiaribus: tū etiā mihi cum hac
iter faceret **Germaniā** petens ab **Eugenio** legatus: cum inter loquē-
dum in sermonē incidissemus de mansuetudine & grauitate **Nico-**
Eugenius lai cardinalis: id omne somnū coram ueluti iocabundus retulit:
Subdidit em̄ cū hoc euenerit: **Philelse** mi fructū recipies ueteris no-
stræ consuetudinis. Cūq; intra alpes eodem itinere obuiam habu-
isset **Aneam** siluium integerrimū & eloquentissimū episcopū **Tri-**
Philelfus gestinum: qui a **Frederico** austrio: **Romanorum** rege orator uenie-
bat ad **Philippū** **Mariam** inclytum **Mediolanensiu** ducem: simul
q; uterq; uesp̄ri diuertissent in quandā cauponulam: & **Aneas**
parcius sumptum faceret: utpote qui ab eo rege legaret: qui stoica
eruditus instructusq; disciplina: nō minus parsimoniae nummorū
q; uitæ frugalitati continenter studet: tum ad **Aneam** conuersus
Thomas: **Reuerendissime** pater inquit: quid est opus tāta utamur
parsimonia: cum uterq; in ecclesia **Romana** pontifices maximi fu-
turi sumus: Quā quid: rem nō serio minus q; ioco eū prædixisse
certus ostendit euentus. **Videmus** em̄ alterum summa sua cū lau-
de summū pontificem cōcessisse naturæ: at **Aneam** cui nunc **Pio**
Pius secūdus secūdo nomē est: nō secus fortiter q; constanter pōtificatū gerere.
Sed quid tam multis exemplis utimur: **Nū** uetus nouūq; testamē-
tū frustra emanarit in mūdū: **Suscita** **Samulē** ait **Saul**. **At** **Iacob**:
Samuel **Saul** Descēdā ad filium meū in infernū lugens. **Hæc** ne ab utroq; dicta
Iacob essent: si minus certo tenuissent filiorū animos post corporis disso-
Paulus apo- lutionē etiā uiuere: **Quid** em̄ asseram testimoniū **Pauli** apostoli
stolus atq; doctoris gētiū: **An** huic etiā nō credemus: **Licet** inquit exte-
rior homo noster corrumpat: interior tamē renouat de die in diē.
Rursusq; licet moriat in corpore: uiuit in anima. **Quid** em̄ memi-
nero aut mortuū diuitem sepultumq; in inferno: aut mēdicum ab
angelis portatū in sinu **Habraæ**: cū ore domini dictū audiamus:
Habraam **Qui** credidit in me: nō moriet in aternū: & licet moriatur uiuit:
Viuit in quā **Iacobe** **Antoni** **Marcelle** **Valerius** filius ille tuus: & ui-
uit is quidem eam uitam: quæ mutabilitati nulli subiecta est: sed
eadem semper atq; perbeata. Itaq; uinciendus tibi est atq; obstrin-

gendus rationis custodia omnis animi mœror. **L**uctus omnis ac
 gemitus abdicandus: in te florētissimi senatus & bonorū grauīq;
 uirorū omniū oculi dirigunt. **Q**uare tibi cauēdum est: ne quid cō-
 misisse existimeris: quapropter reprehendi iure queas. **Q**ue me de-
 lectat **H**esiodus: qui natales omniū dolens gaudet in funere: **Q**uē **H**esiodus
 ipsum fortasse **T**hraces secuti tradunt ortus hominum lugere: obi **T**hraces
 tus uero celebrare soliti. **A**t **M**assilienses eodē die quo funus est ela **M**assilienses
 tū: adhibito domestico sacrificio necessariorūq; cōuiuio: luctū fini- **L**ycij
 re cōsueffe. **A**pud **L**ycios uero nō morem dūtaxat sed legē fuisse le-
 gimus: ut nō nisi ueste muliebri luctum seruarent: **I**dq; ob eam rē
 factum: ut cultus deformitate commoti se maturius a mœrore ab-
 ducerent: cum intelligerēt luctum effœminatum esse & mollem &
 a uiri grauitate dignitateq; maxime alienum. **T**ot igitur exemplis
 admoniti nō uincemus tandem omnē animi molliciem: **N**ō repri-
 memus lachrymis: **N**ō luctui finem statuemus: **C**auendum est: si
 sapimus: ne nimia nostra in filios pietas desperationis loco apud
 deum habeatur. **Q**uod si cōmunis ea omniū gētium opinio: si tot
 graues ueracq; sententiæ nobis animorū immortalitatem nō pro-
 bant ppter eos qui deprauatis moribus existimāt animos una in-
 terire cum corporibus: ob eam scilicet rem: quod ne in corporibus
 quidē ipsis suos sibi animos esse sentiūt: utamur etiā rōnis admini-
 culis atq; armis: quibus omnis male credentiū pertinacia non op-
 pugnet modo: sed etiā expugnet opprimatq;. **S**ed anteq; differen-
 di aciem descendā: in mediū ueniant priscorū philosophorū de ani-
 mo sententiæ. **S**ic em̄ facilius uictoria nobis erit. **A**ggrediamur au-
 tē ab ijs: qui in philosophia Ionica claruerūt. **T**hales milesius ani- **T**hales
 mum dixit esse naturam: quæ semper seipsam moueret: **T**alis autē
 definitio & si declarat animum esse immortalem: nō homini tamē
 magis conuenit: q̄ præstantiori cui dā essentiæ. **A**naxagoras uero **A**naxagoras
 clazomenius esse animum dixit specie acreum & corporeū. **Z**eno **Z**eno
 stoicus animum uoluit ignē esse. **A**lij uero plariq; stoici spiritum
 calidum animum esse dixerunt. **E**t hi quidē omnes nō de hominis
 animo: hoc ē intellectuū: sed de sensitiuo atq; corporeo sunt locu-
 ti. **P**latonis autem discipulus **A**ristoteles dupliciter de animo est **P**lato
 locutus. **N**am ubi quattuor nota illa principiorum genera com- **A**ristoteles
 plexus esset: ex quibus corpora inferiora oriuntur omnia: quintā
 quandam censuit esse naturam: ex qua sit mens. **E**am uero nomi-
 nauit ἐντελεχίᾳ: **E**ntelechiā: hoc est pfectionē: iccirco ita ap- **ἐντελεχίᾳ**
 pellatam: quod animatum corpus perficiat ea ui atq; uirtute: qua **E**ntelechia
 corpus est animatū. **E**ntelechiam uero ipsam aliud nihil esse uult

ij. probatio

FRANCISCI PHILELFI

ἐνέργεια
Energia

Animi defini-
tio

Essentia tri-
plex

Plutarchus
Auerrhus

Aristoteles ὅτι ἐνέργεια: energian: id est agilitatem quādam & operationē interiorē: quā est ueluti uia ac dux ad exteriorē corporis actionē. Huiusmodi em̄ ui atq; motu animi corpus animatum ad operandū impellit. Ipsum autē animū ita definit: **Animus** est entelechia prima corporis naturalis instrumētalis: qđ uitā habere pōt. At huiusmodi de animo definitio nō interest magis hominis q̄ & pecūdis & stirpis. Præterea entelechian **Aristoteles**: quā ut dixi: perfectionē significat: p̄ speciali intelligi uult essentia: quā est in effigie. Nā essentia tripliciter accipit apud **Aristotelen**: Vna quā constat corpore quidem: sicut animalia & ea quā non arte fiunt: Et hæc p̄pterea essentia dicit: qm̄ & hæc ipsa sit & cætera quā sunt: esse faciat. Altera est essentia: qua materiā informem & rudē adhuc mente cōsideramus: Et hæc quidem essentia potestate est omnia quā fieri ex se possunt: effectu autē nihil adhuc: ut aris mas: & ligna rudia. Tertia uero est essentia cui effectu accidens perficat eam: exornatq; formæ impressiōe. Ex qua quidē forma quā in signiuit ars: id quod perfectū est nomē accipit: ut statua quā ex similitudine formæ cuius est statua: simulacrū uocat. Similiter inquit homo animal certe est: & ē rudis materialisq; essentia: & hæc sanē cōposita ex materia ac forma: quippe quā ex corpore animo q̄ cōstat. Eius igit corpus materia est: animus uero forma. Et secū dum eam formā: hoc est animū: animal nomē accepit. Hanc igitur formā qua singula formant: **Aristoteles** generaliter uocat entelechian: id est absolutā perfectionē. Hæc em̄ obuiente perfectione: rudia quā antea & in sola potestate fuerant: ad actū effectūq; perueniunt. Nā sunt quādā: ut ipse inquit: sola potestate animalia: ut oua aut semina: quādam uero cū operatione & effectu: ut quā adhibito fotu excidunt animalia: quēadmodū cognosci ex auibus potest: Nā ex ouis quā fouerint: pullos excidunt. Quā ex re nō obscure apparet entelechian non cuiusuis corporis esse animū: sed eius tm̄ qđ animi capax sit: & ob eam rem dixit: quod uitā habere pōt. Nō em̄ quicquid est corpus: idē etiā uiuit. Nec tm̄ præteredū arbitror **Aristotelen** pro illo quinto genere aliud intellexisse nihil secūdū **Plutarchum**: q̄ cælū ipsum. Quare cū **Auerrhus** ille cordubensis: qui in plerosq; eius philosophi libros egregie est cōmētatus: colligit ex **Aristotelis** dictis: unā esse & eādē in omnibus mētē: ita id puto accipiendū: quod ita ex illa celesti specie animus intellectiuius in cūctos homines æqualiter fusus sit: ut corpora animantiū omnia ex quattuor illis elementis ortū habēt. Hanc autē animi uim: eundem hūc esse immortalē uoluisse: patet ex ijs quā

ab eo sunt scripta in libris de animo. Ita em̃ inquit: De mente autē
 & ui cōtemplatiua nōdū est perspicuū: Sed uideē esse aliud genus
 animi: Et hoc solū potest separari: quēadmodū id quod est perpe-
 tuū: ab eo qđ corrumpi potest. Sensit igit̃ Aristoteles tātus ille & Aristoteles
 tam illustis philosophus: qđ secundū erat animi genus: immorta-
 lem esse animū: cū ostendit mentem quā nobilissima est & optima
 pars animi: & corrumpi nō posse & esse sempiternā. Et mentē qui-
 dē docet eā esse animi partē atq; uirtutē: ad quā referūt quā singu-
 li sensus nunciant: & quā de ijs quā sentiunt iudiciū facit: exami-
 natq; cuiusmodi ea sint quā sensibus uarie occurrūt. Hāc uero lo-
 catā esse in penetralibus cordis asserit: ubi alias quoq; animi speci-
 es locatas dicit: imaginationē: memoriā: appetitū: excursionē. Et
 alio in loco asserit Aristoteles mentē aduenire extrinsecus: eāq; so-
 lam esse diuinā. Ita em̃ scribit libro secundo de animalium genera-
 tione ad uerbum. ¶ Relinquitur ergo mentem solam extrinsecus
 aduenientem ingredi: & eandē solā esse diuinā. Nihil em̃ cum eius
 agilitate habet cōmune operatio corporalis. Omnis igit̃ uis ani-
 mi uideē alius corporis esse particeps & eius quidē diuiniore qđ
 illa sunt corpora quā uocant̃ elementa. Nec me latet quā sit cō-
 munis philosophorū quorūdā nostrā tēpestatis opinio: qui se so-
 los Aristotelicos haberi uolunt: etiam ijs quā nūq; ab Aristotele
 scripta cogitatae sunt: cōtendentes: isti quidē animū esse totū in
 toto corpore: & totū itē in qualibet parte corporis. Sed habeāt isti
 sibi philosophiā: quā uolunt philosophati potius qđ philosophi: Philosophati
 mō aut Augustini sententiā quā minime improbo: ubi scilicet intel- Augustinus
 ligatur de illo toto solū: quod perfectiōis essentiaq; uocat̃: aut in-
 eptias suas Aristoteli nō ascribāt. Nam quāq; animi uires magis
 in uno loco qđ in alio apparent: aliā in cerebro: aliā in iecore: aliā
 in testibus: & aliā in alijs membris pro qualitate & aptitudine cor-
 poreorum instrumentorum: earum tamē omniū initia & quasi ra-
 dices quasdam Aristoteles probat e sede cordis emanare: quando
 succus cōcocti atq; confecti cibi per uenas cordis ceterū corpus irri-
 gat: & motus corpore⁹ qui locularis est: a corde ipso initū sumit.
 Venarū em̃ & neruorū initū & ueluti quidā nodus ipsum cor est:
 ut Aristoteli placet. Penes cor aut̃ intellectiua uis agitata rationa-
 biliterq; ignita se ibidē coaceruare existimat: potestate quidē illic
 habitans: actu aut̃ atq; effectu ad corporis cōseptū & uicinā com-
 means: Quinetiā docet Aristoteles in ijs quā de motu animalū
 causa reliquit scripta: nulla necessitate fieri: ut i quāq; corporis par-
 te sit animus: sed in quodā p̃cipio. Id aut̃ esse cor: antea exposui

FRANCISCI PHILELFI

mus. Itaq; neq; secundū totū quantitatis animus est in qualibet corporis parte: cū animus talē totius naturā nec per se habere possit nec per accidens neq; etiā secundū uirtutis totū. **Nō** em̄ p sua ui qualibet animus est in qualibet corporis parte: sed secundū uim uisūā in oculo: & secundū auditū in aure: & secundū alios sensus in alijs sensuarijs. Sed ut redeā ad mētis immortalitatē: separari docet Aristoteles intellectiū hoc animi gen^o ab illo quod sensitiū uegetatiūq; dicimus. Hāc em̄ pars tota est corporis: quod quoniam constat ex cōcretionē quattuor illorū elementorū & discernat & corrumpat: necesse est. Aristotelis autē auditor **Dicæarchus** & **Aristoxenus** **Dicæarchi** cōdiscipulus **Aristoxenus**: mihi pbari nullo pacto possunt: quorū alter animū esse dixit cōuenientiā corporis & intentio nē quandā: quā ex ipsius corporis natura figuraq; uarios motus multiplicesq; cieret. **Dicæarchus** uero animum uoluit aliud nihil esse q̄ conuenientiā quattuor elementorum. **Vt** q; em̄ de animo in cōmuni locuti sunt. Hos autē quodāmodo secutus **Asclepiades** medicus: animū esse dixit cōcertationē sensuū. **Cōcertationē** autē uoluit eā esse cōuenientiā qua sensus ipsi certatim ad naturā minus uterent. Itaq; hi tres pariter animū uoluerunt esse corporeū.

Critolaus **At Critolaus** & ipse peripateticus animū dixit cōstare ex quinta essentia: hanc uero p cālo intellexisse nemo est qui secus sentiat.

Hipparchus **Hipparchus** uero **stagerites** a doctore suo necessariōq; **Aristotele** dissenties: ob idq; longe deterior uoluit animum aliud nihil esse q̄ ignem. Sed anteq̄ de **Platone** reliquisq; **platonicijs** uerba faciam: me cōferā ad **Pythagoram**: qui philosophiæ **Italici** princeps fuit: uir sane & doctus & magnus. **Verū** **pythagorici** hunc aliqui narrando antecedāt. **Et** omniū primus **Epicurus**: qui animū esse dixit tēperationē ex hisce quattuor ex qualitate ignea: ex q̄litate aerea: ex qualitate spiritali: & ex qualitate quarti cuiusdā generis innominati: quod apud eū erat sensitiū. **Ex** quo potest intelligi **epicuri** de animo intellectiū locutū omnino nihil. **Democritus** uero quē **Epicurus** in **physicis** est plurimum secut^o: putauit animū esse cōcretionē igneā ex ijs atomis quæ in rōnis cōtemplationē cadūt: quæ formas qdē orbicularis habēt: uim autē ignitā: quod esse corpus uoluit. **At Leucippus** huius doctor cū posuisset numerū atomorū frigidarū: dixit animū esse tēperatū respiratiōis frigus. **Nec** multo meli^o sensit **Agrigētinus** **Empedocles**: qui animū esse affirmauit sanguinē cordi suffusum: in eodē ille errore uersatus: quo ij qui dixerūt animū esse cor ipsum ex quo & misericordiā dicimus & cōcordiam. **Sed** **Hippon** animū esse aquā: ob eā rem non dubi-

tauit affirmare: quod diceret semen genitale: nō sanguinē esse sed aquā. **Critias** uero nō aquā animū esse uoluit sed sanguinē: quoniam uideret quod membrū sanguinis sit expers omnino: continuo morte intercipi. Verū eo ē **Empedocles** tolerabilior **Critias**: quod in corde principatū animi intelligendiq; uim cōstituit. Inquit em̄ sanguine cordis uigere hominis intellectū: siquidē intīmis nostris sensibus sentimus ea quæ sunt extra nos ppter cognationem: ob eamq; rem ita reliquit scriptum.

Terreno terram nostro flamasq; calore

Humidaq; humenti sentimus & aera flatu:

Paceq; tranquillū sit litis imagine litem

Sed de his omnib; uel qualia sint: uel quāta habeāt differentiā inter sese: cordis sanguine dicebat diiudicari. Fuerūt etiā q; dixerūt animū esse aīam: hāc autē esse uoluerūt spiritū quo uiuimus: Nōnulli existimarūt quādam cerebri cellulā: animi tenere principatū: Alij uero secus. Nā neq; cerebri partē ullā esse animū uoluerūt: **Sed** animi sedē ac locū s; p-

suerūt in corde: hi autē in cerebro. **At** **Pythagoras** sapiens cuius nomē habitū est illustre auctoritasq; amplissima: æternitatē animorū ostēdere conatus: animū definiuit esse numerū qui seipsum moueret. Nec est mirū ita **Pythagorā** animū definisse: qui tantā uim nu-

meris dignitatēq; tribuerit: ut eos ante mūdi animum fuisse assereret: & cū unū nō esse numerū diceret sed fontē quēdā atq; originē numerorū: inferebat unitatē: quæ a græcis dicit̄ μονάς monas: oīm esse initīū ac finē: cū ipsa neq; principiū in se nec finē admittat.

Et ita eā deducēs ad diuinā illā summāq; essentiā referebat: eiusq; notionē assequētīū rerū numero posteritateq; ideo sequestrabat: quod nō pluralitate nec tēporis posteritate sed pcreatione seiunctam uellet: eandēq; unitatē ad uniuersi mundi animū: a quo sint animi singulorū: simili rōne referre nō dubitabat. Itaq; hanc unitatē quā a prima rerū causa ortā affirmaret usq; ad mūdi aīm ubiq; integrā semp; indiuiduā ppetuam perēnemq; potestātē seruare

Pythagoras arbitrabat̄. **Et** qm̄ putaret numeros esse rerū omniū substantias: dicebat unū qd̄ esset principiū numeri: & qd̄ cū ente cōuerteret̄: idē esse. Numerū em̄ ex unitatibus cōponi: neq; ad ens ul lā oīno accessionē facere sed diuisionē negare dūtaxat. **Omne** autē ens aut simplex esse & ita diuisionē nullā admittere neq; operatione neq; potestate aut esse cōpositū: & id quidē nō in diuisione suarū partiū sed in earū coniunctione habere suū esse: & ita unū qd̄q; tueri suū esse: ut suam tuetur unitatē. Huiusmodi igitur humani substantiam quam æternam opinabatur: numerum esse definebat

Critias

Pythagoras

Animi definitio

μονάς
Monas

seipsum mouentem. **E**t is quidem numerū pro mente accipiebat: quā ipsam iccirco numerū appellauit: quoniā ad harmoniā quæ conuenientia quādā est: numero opus sit. **V**erum etsi hic aliquid dixit: nō multum tamē. **N**ā in pecudibus quoq; animus q̄diu est in corpore: seipsum mouet. **P**hilolaus uero **C**rotoniates **P**ythagoran secutus: animū esse differuit harmoniam. **A**t **H**eracleus **E**phe sius ingenio suo filius magisq; doctoris cuiuspiā disciplina: quo se nullo unq; usum affirmat: duplicē esse animū uoluit: alterum mūdi: alterū animantiū. **A**c mundi quidem animū esse euaporationē ex humidis quæ in ipso sunt: **S**ed animantium animū ex ipsa fieri euaporatione: quæ extrinsecus fit: & ex ea quæ similis generis est in ipsis. **I**taq; mirādū nō est: si intercutis aquæ morbus fuit in causa: ut periret, qui tantū humidorū euaporationi tribuerit. **Q**uam ipsam opinionē **A**lchmaeon medicus idēq; philosophus eadē demētia est secut⁹. **D**iogenes uero apolloniates & **A**naximenes **C**retensis: nō multo his duobus mihi sunt uisi prudentiores: qui rerū principiū aeri tribuerūt: & hūc esse uoluerūt animū. **N**ā qm̄ secundū illos aer est elementorū omniū & tenuissimus & principiū: ideo animus & cognoscit & mouet. **Q**ua em̄ principiū est: cognoscit etiam cetera: qua uero tenuissimus: ideo esse pbant cōsentaneæ motiū. **E**t qđ prætereundū nō est: de **H**eracleto: sunt qui illū dicant definisse animū esse scintillā stellaris essentiae. **X**enophanes quoq; colophonius mihi incōstantior uisus est: qui animū nunc ex terra aquaq; cōstare: nūc spiritū esse dixerit: & utroq; tamē modo mortalē. **N**ec **X**enophane mihi uisi sūt multo acutiores: aut **P**armenides qui ex terra & igni: aut **B**oethus qui ex aere & igni animū constare sunt opinati. **A**t **H**ippocrates medicus animum esse dixit: tenuem spiritū per corpus omne dispsum. **S**ed iā ad **P**ythagorā nostra reuertat oratio. **I**s em̄ **P**herocydes syrio usus doctore: philosophorū omniū primus ut tradūt quidā: aternitatē animorū asseuerauit: quāq; **T**hales milesius q̄ **P**ythagoran annis circiter cētū antecessit: idem tenuisse ostendit. **P**ythagoras igitur primus ex **I**talia philosophorū familia: asseruit animos nulli subiacere interitui: nulla tñ ad eā rem reddita ratione: siue quod definitionē satis ex se se firmam esse iudicasset: siue qđ tanta eius foret auctoritas apud omnes: ut quæ quid ipse dixisset: omni ratiōe firmitus haberec. **S**ecutus est tandē **P**lato **S**ocratis auditor: quē tris pbare ac sequi solitū legimus: doctore suū eū quē dixi: **S**ocratē in moralibus: & **H**eracleū in naturalib⁹. **I**n ijs uero quæ supra naturā diuināq; sunt **P**ythagoran. **I**s igit̄ **P**lato cū ad mūdi similitudinē animū trifariā

Philolaus
Heracleus

Alchmaeon
Diogenes
Anaximenes

Heracleus
Xenophanes

Parmenides
Boethus
Hippocrates
Pythagoras
Pherocydes

Thales

Plato
Socrates
Heracleus
Pythagoras

diuississet: eius principatū: hoc est mentē: quæ ratiocinat: intelligit ac sapit: in cerebro tanq̃ in capitolio aliquo collocauit: quoniā ea corporis pars longius abest a colluione & sordibus: uigorē aut iracundiæ atq̃ animositatem: quē græci θυμός: thymon: appellant in corde: cupiditatē uero subter præcordia. Huiusmodi em̃ ordinē etiā in uniuerso mūdo & in republica ipsa seruauit **Plato**. In ciuitate em̃ & uniuerso populo qui prudētia cæteris ciuibus sapiētiāq̃ præstāt: eos habitare iubet æditiōis locos urb̃is: quiq̃ præcepta dent iubeantq̃ agenda. In medio aut̃ urb̃is tanq̃ in castris militarem iuuetutē & rebus agendis aptam collocat: quæ exequatur & agat: quæ sunt a præstātoribus cōstituta. In extremis uero urb̃is eiūs dē locis opifices esse uult & uulgaris reliquosq̃ omnis: qui aut in se illi: aut in sordida arte uersent: ut pareant pro cōuenienti quoq̃ atq̃ utili ministerio. Eadē ratione ac similitudine in mūdo est usus: cuius summatē ac principem qui imperat regit moderat omnia: cælesti domicilio dimetiē. Huic tanq̃ in media regione subijcit Angelos atq̃ dæmones: qui agāt omnia exequaturq̃ pro imperio. In terra uero homines sunt positi ut pareant: & ministerio præsto sint. Et ita in nobis quiddā regale esse uult positū in summo quod imperat: quiddā uero qd̃ agat collocatū in medio. Tertiū aut̃ pubetenus & infra positū: qd̃ regit atq̃ administrat: & ea quidem duo appetitus species esse uult: quæ rationi tamē naturaliter pareant. Imperat igit̃ mens in capite: quæ est prima animi uis eaq̃ cōtemplatiua: qua intelligimus ac sapimus. Altera uero animi uis quæ secūda est dignitatis: in pectore cōstituta ut agamus: quæ iussa sunt efficit. Reliqua uero inferius posita illa uis uiribus melioribus morē gerit. Censet aut̃ **Plato** animū meare per omnes artus totumq̃ corpus: & per singula membra quasi instrumenta uim suā ostendere & ad ipsum in sentiēdo quidem referri oīa: quæ sensibus occurrant: ea uero quæ sensus referant: esse alia atq̃ alia. **Definit** aut̃ **Plato** animū hisce uerbis: **Animus** est substantia incorporea seipsam mouēs ac rationalis. Huius uero immortalitatem demonstraturus ita **Socratē** in libro de pulchro: q̃ **Phædrus** inscribit: differētē facit tali argumētatione: & ea quidē ad uerbū. **Animus** oīs immortalis est. Quod em̃ semp̃ mouet̃ est immortale: Quod aut̃ aliud mouet̃ & ex alio mouet̃: cū finem habet motionis: uitā etiā finē habet. Solū ergo quod seipsum mouet: ut quod seipsum nō relinquit: moueri nūq̃ definit: sed etiam cæteris quot quot mouent̃: hoc fons & principiū est motionis. At principij nulla est origo. Ex principio em̃ omne ortū necessario oriē. Ipsum ue-

θυμός
Thymos

Angeli
Dæmones

Animi definitio
Phædrus
Argumētatio
platonica

FRANCISCI PHILELFI

ro nullum ortū. **N**ā si ex aliquo principiū gigneret: principiū esse nō posset. **S**ed quoniā nō orit: necesse est ut nec etiam corrumpat. **P**principiū em si perierit: neq; id ex alio unq; nec aliud ex illo oritur. **S**iquidem a principio oriri oportet omnia. **I**ta igit fit: ut motionis quidem principium ex eo sit quod ipsum moueatur a seipso. **H**oc autē nec interire nec nasci potest: uel & omne cælum natura; omnis corruat atq; consistat. **Q**uā ipsa nunquid ex eo consistere rursus possint: unde agitata ortum sint habitura: **C**ū igitur perspicuū sit id esse immortale quod mouet ex seipso: quis uerebitur hanc ipsam esse animi essentiā & rationē dicere: **O**mnem em corpus quod exteriore agitat motu est inanimū: **Q**uod autē interiore motu suoq; agitur: animatū est: hæc em est propria animi natura. **Q**uod si hoc ita habet: aliud nihil esse pōt qd ipsū a seipso moueatur q; animū: necessario sit ut animus neq; nascat neq; moriatur. **E**subtilissime certe **P**lato: & q; pulcherrime immortalitatem animi argumentando cōclufit: modo nō ita principium quēadmodū finem sustulisset. **N**am etsi animi nō nascuntur: creantur hi tamē simulq; ab illo infunduntur in hominū corpora: ab quo sunt omnia ex eo creata: quod antea non fuisset: & eodem quidem temporis puncto & creant & infunduntur. **N**ec em cū illis sentio quolunt aīos nostros simul omnis creatos esse: **M**ec itē cū illis: q; afferunt ita hominum animos ab animo ut corpora ab **A**dā corpore manare. **X**enocrates uero aliud dicere nihil uisus est: q; quod doctor eius **P**lato sensisset. **N**am cum ait animū esse numerum: cuius uis ex natura sit maxima: nihil plus addidit: q; omnem illam seipsam mouentem uim ab ipso deo manare: id quod etiam **P**latonē uoluisse ex eius scriptis deprehendi potest. **A**rcesilaus uero ut fuit mediæ auctor academix: ita etiam a **P**latone superioribusq; platonicijs dissentiens: eadem ratione animum esse putauit sanguinē: qua & **H**ippon & **E**mpedocles: nō quæ mentis uis foret secum ipse cōsiderans: sed omnia ad sensum referens: qui cum totus sit corporis: interit etiam una cum corpore. **N**ec prætereundus est **H**eraclides ponticus: qui animum dixit esse lucem: principatum is uidelicet igni tribuens. **S**ed redeamus ad **P**latonem. **H**ic nō tam animi nobis qui creatus esset: immortalitatem ostendit q; eā æternitatem cuius etiam principium nullum est: firmissima argumentatione demonstrauit. **Q**uā ratiocinandi uim & **S**peusippus ac reliqui fere omnes qui a **P**latone fluxere: maiorem immodū approbauerunt suntq; secuti. **V**nus **A**ristoteles est inuentus: qui a doctore suo quem annis uiginti audiuerat: dissentire sit ausus: argutia po-

Plato

Xenocrates

Arcesilaus

Hippon
Empedocles
Heraclides

Plato

Speusippus

Aristoteles

tius usus q̄ ueritate. Quod si maluisset uirum se gratū & iustum existimari q̄ æquæ uersutum ac doctum: nunq̄ ab eo quod non minus probat: q̄ acutissime norat: declinasset itinere. Sed ita sunt hominum ingenia gloriæ cupiditate plerumq̄ accēsa: ut neq̄ pen si uelint: nec ueritatis habere rationem. Nec tamē stoici prætereundi sunt: qui auctore Antisthene Socratis discipulo nomē inter philosophos habent: honorificum pleriq̄ horum ex natura ignea cōstare animum putauerūt: Qui consentientes Empedocli: eius principalem partem locauerūt in corde: nec eam tamē sanguinem esse uoluerunt. Siquidem sanguis cum corpore simul nascitur. At Zeno Cictieus Thebani Cratetis auditor: opinatus est animum esse spiritum: ex eo nactus rationem: quod spiritu recedente a corpore animal moreretur. Itaq̄ dicebat hoc sane est animal: Sed naturalis spiritus dum recedit moritur animal. Quo fit: ut naturalis spiritus anim⁹ sit. Chrysippus uero Stoicorum omniū ultimus idēq̄ eius sectæ eruditissimus: & in scribendo non minus copiosus q̄ accuratus: dicebat una eademq̄ re nos spirare & uiuere. Sed quoniā naturali spiritu spiraremus: eodem etiā nos uiuere spiritu. Et quia nos animo uiueremus: hinc concludere nitebatur animū nihil aliud esse q̄ naturalem spiritū. Animum uero ipsum in partes octo diuidebat. Constare enim hunc asserebat ea ui quæ imperat & sensibus quinq̄: tum uocali substantia: præterea serendi gignendiq̄ uirtute. Partes autē animi a cordis sede tanq̄ a fontis origine manare: & per uniuersum diffundi corpus uitaliq̄ spiritu singillatim membra complere omnia: & ea regere atq̄ moderari arbitrabat innumerabilibus diuersis uirtutibus alendo: adolendo: mouēdo: localibus motionibus instruendo: sensibus compellendo ad operandum totumq̄ animū sensus qui sunt eius officia ueluti ramos ex illa principali parte tanq̄ trabe futuros: eorum quæ sentiuntur nūcios pandere. Ipsum uero de ijs quæ nūciauerint: iudicare tāq̄ regem. Et ut singuli quidem sensus unum quiddam sentiunt idq̄ ad præsens tempus. Nam neq̄ præteritum quicq̄ meminere: nec futurū suspicantur quicquā: ita intimæ cōsultationis deliberatio nīsq̄ p̄prium esse Chrysippus uult: tum cuiusq̄ sensus passionem intelligere: & ex his quæ nunciant: colligere quid ea res sit: tum accipere præsentia: meminisse præterita: prouidere futura. Additq̄ muta etiā animalia habere uim animæ principalē: sed eā dūtaxat qua cibos discernāt: imaginent: insidias declinēt: prærupta præcipitiq̄ prosiliant: & locos sibi tutioris quæritent: ac necessitudine

Stoici
Antisthenes
Socrates

Zeno
Crates

Chrysippus

FRANCISCI PHILELFI

recognoscant: multaq; sibi parent quæ ad salutē expediūt: sed hāc uim secundū naturā esse dicit: nō secundū eam mētis rationē quæ ex omnibus animantibus homo utiē solus. Adducitq; similitudinē uir eruditissimus nō ineptam. **A**it em̃: Quēadmodū **A**rachnea in medio cassis sedens omnia filorū exordia tenet pedibus: ut cū ex bestiolis quid ex quacunq; parte plagas inciderit: de proximo ipsa sentiat: sic principalis uis animi posita in media cordis sede sensuum exordia retinet: ut cū quid nunciabunt de proximo recognoscat. **E**t uocem quoq; **C**hrysippus uult e gremio cordis mitti: quæ ubi tandem a lingua cæterisq; dictionis instrumentis formata fuerit: sonos articulatos ædere qui sermonis sunt elementa: quo quidem ueluti interprete: ipsius mentis arcani motus aperiantur. **E**t id uocant animi principale. **Q**uare cū spiritum animum esse dicit: cū sane corpus dicit: ideoq; eundē pati quē corpus interitum. **S**iue aut̃ simul cū corpore eiufmodi animus intereat: seu nō multo post ad rem nihil quāq; nō intelligo: quid nō pereat simul cū corpore: cū idem sit etiā corpus. **A**t **P**ossidonius cū animū diceret esse corporis formā aliquid dicere uidebat: sed nō multum: cū eam subijceret interitui. **N**os uero alia ratione & ab ijs qui sibi animū cum pecudibus cōmunem esse uoluerunt: & a **P**latone & cæteris qui hominis animū deo æqualē statuerūt: non iniuria dissentimus. **C**redimus em̃ & affirmare indubitato audemus ita animū esse in corpore humano: ut deum in mundo. **N**am ut deus qui nullo tangit̃ motu: omnia actu mouet cū ipse neq; per se neq; per accidens moueat̃: eodem modo cū animus immobilis ipse sua natura sit: corpus tamen mouet. **M**ouet̃ em̃ per accidens animus cū mouet̃. **N**ā ut cæteris in rebus omnibus deo est animus: ita uirtus animi quæ mouet̃: inferior est dei uirtute quæ mouet oīa. **S**ed iam ad firmioris nos rationes & christianas & nostras ppius accessuri qui bus animi immortalitas dilucide appareat: quid animus ipse sit: nostro quasi Marte definiamus: atq; tueamur nō tam fortasse subtiliter q̃ recte ac religiose. **I**d uero facillimum factū fuerit: si prius ostenderimus nō simpliciter dici animū: cū eius nomē latius pateat. **N**am quæcūq; dicimus uiuere: ijs animū damus. **Q**uare cū & herbe stirpesq; omnes uiuāt: hæc oīa minime carēt animo: eo scilicet quo alunt̃ & adoleſcunt. **E**t in pecoribus & iumentis inest animus idem qui in herbis & in arboribus ac præterea qui dicit̃ sensitiuus: **S**ed in his neq; intelligentiā nec perfectam rōnē inesse uolumus. **I**taq; animus omni perfectionis numero absolutus in homine est solo. **H**unc ergo ita definiamus: **A**nimus est creata substantia

Possidonius

Plato

Animi definitio

spiritalis simplex ratio is intellectusque particeps: quæ seipsam mo-
 uēs naturale instrumentaleque corpus tādū afficit ea ui: quæ & uita
 lis est: & sensibilia admittit: quoad eorū natura capax elementalē
 cōueniētiā seruat. **Hic** mihi humanus uidet animus: quē si quis
 ignorat quonā pacto: quo Delphico præcepto admoemur: seip-
 sum cognoscat nō intelligo. **Huiusmodi** aut animū neque corrumpi
 nec aliud quicquē pati posse: quo a seipso discedat: cū discessum facit
 a corpore nullus mihi uidet labore sustinere audacterque defende-
 re. **Nā** ut a facilioribus rem pbare aggrediar: animus corpori ap-
 plicatus nequaquē est: ut **Platoni** placet. **Id** em si esset: nō unū quiddā **Plato**
 esse animus posset: sed multa pmixta. **Nec** em iccirco uitā suscipit
 corpus: quod ei animus applicet: sed qm per oēs eius partes diffun-
 dat. **Quid** aut aut pmixtionē aut cōcretionē afferā: cū nullum cor-
 pus queat aliud corpus usque quaque penetrare. **Quare** si neque corp⁹
 neque corporeū quicquē penetrat: animū corpore carere quis neget.
At qui omne corpus aut interiore agitāt: aut exteriorē motu. **Sed**
 quæ exteriorē utū motu in anima sunt: quæ aut interiore anima-
 ta. **Quod** si animus esset corpus: aut animo aliunde sumpto ute-
 ret: aut ui animi careret. **Sed** cū utrūque horū absurdū sit: relinquit
 animū esse incorporeū. **Præterea** si animus esset corpus: sequeretur
 corpori sociari corpus: **At** ea societas uel ex applicatione fiat neces-
 se est: uel ex pmixtione uel ex cōcretionē. **Sed** ex applicatione ani-
 mi qui solus dat uitā corpori: societas ea fieri pōt: cū applicat⁹ ani-
 m⁹ si sit: ad corpus intimū nō pmanat: **Nihil** em penetrat applica-
 tū. **Itaque** animus & corpus applicatione sociari nō possunt: sed nec
 etiā pmixtione. **Nō** em anim⁹ esset unū quiddā sed pmixta multa.
Num fortassis cōcretionē societas ea fiat: **Si** ita foret: duo p se cor-
 pora inuicē transirent: & locus unus quo corpus cōtineret: duorum
 corporū capax esset: quod fieri certe nō pōt. **Quare** cū neque ex appli-
 catione neque pmixtione neque cōcretionē corpus & anim⁹ sociant:
 patet animū esse incorporeū. **Et** qm sua quadā ui natura que cōsistit
 eundē etiā immortalē. **Mouet** em ipse ex sese: & mouet corpus: nō
 mouet a corpore. **Nec** a corpore quicquē recipit secundum esse & sub-
 stantiā suā: sed uitā dat corpori: & ut sentiat efficit. **Idque** semp dum
 adest: habitatque in corpore. **Cū** se uero secreuerit a corpore: hoc sa-
 ne ei⁹ discessu interit. **Ille** aut quia indissolubilis & immortalis cre-
 atus est atque sempiternus: p se cōsistit: & eo melius habet: quod ser-
 uitate ueluti quadā corporis catenisque liberat⁹: sua natura suoque
 bono fruit: cū iam ei nihil esse potest impedimento: quo min⁹ acu-
 tius ac pfectius & intelligat & sapiat: omnēque iam pspiciēs diuinā

FRANCISCI PHILELFI

essentia ueritate sua beatitudine sit contentus. Ita ut in ceteris animantibus mors est interitus: quo animus simul cum corpore & dissipatur & perit: Quoniam nihil in ipsis est eo sensu perfectius: qui sine corporis uita esse non potest: ita in homine est animi a corpore separatio: quare ubi contigit leuis ille atque incorruptus euolat altius: nusquam retardatur: donec in illius conspectum peruenerit: cuius imaginem ac similitudinem præ se fert: & tum demum omni labore omnique tandem peregrinationis huius mundanae uacuum: securus tranquillusque quiescit. Nam quid aut Epicuro aut Heracleto alijsque istiusmodi in mentem uenerit: nescio: qui simul cum sensu corporis perire intellectuum animi putauere. Nam id fortassis opinati sunt: quoniam animi corpore soluti corporeis oculis uiderenon possent: quasi non illum eadem ipsa & cogitatione complecti & ratione consequi possimus qua deum datur: quem & si corporis oculis non uideremus: ratione tamen atque intelligentia perspicue comprehendimus. An ignoramus mentem ac sensum differre inter se plurimum? Sensus enim a sensibilitatis nimietate corrumpitur: ut de his legitur: qui sedent a Catadupos: ob eamque rem debilius sensibile a sensu ipso minus sentitur: ut in tubicinibus tibicinibusque nonnullis: & in ipsis qui aut fistulis aut tympanis crebrius utuntur: persæpe animaduerti: Redduntur enim auditu imbecilliore adeo ut quare uoce sunt debiliore minus audiant. Idemque accidere illis solet: qui oculorum intuitum aut in solis radios aut in altioreni niuem fixius intenderint: Nam uidendi aciem aut hebetant: aut etiam amittunt. De mente autem secus accidit: quare posteaque intellectu attigerit intelligibilia illa caelestia ac summa: longe facilius ac melius intelligibilia quare sunt inferiora mundanaque intelligit. Quare si mens magis operando non frangitur: nec etiam quo minus sit: corrumpatur. Præterea rerum earum quare sunt inter se contrariae: contrariam esse rationem puto mihi concessum iri ab omnibus. Si quicquid est concretum: discretionem patitur: & dissolutionem omne compositum: animus certe qui neque compositus est neque concretus: nec discerni potest nec dissolui. Nam si quod materia uacat: corruptioni non subiacet: quomodo animus quem simplicem esse substantiam definiuimus: corrumpi queat? Et cum uideamus in natura quasdam formas a materia separatas omnino: ut angelos ac daemones: quasdam autem omnino insitas atque immerfas: ut naturales formas ex materia uel abstractas: nonne formarum quedam tertiarum ueluti mediae dandae sunt ad ipsius totius perfectionem: quare a materia scilicet manantes secundum illud esse quod inferius nominatur: ut earum manant formarum:

Epicurus
Heracletus

Catadupi

Angeli
Dæmones

quæ a materia sunt deducētæ: quæ manēt in quā a materia separari ab ipsa possint secū dū suum esse superius quē admodum sunt formæ separatæ omnino: **S**ed huiusmodi certe sunt animi nostri: qui quo ad vires sensitiuas manāt a materia: sed quo ad vires intellectiuas separari possunt. **H**inc fit: ut quantū ad mentalem attinet uirtutem: æque hi atq; angeli & dæmones nullum interitū patiantur. **I**nsuper ignorandum ne sit: quod simplex est: id a seipso separari nō posse. **S**ed animus cum sit simplex: quo pacto separetur a seipso: **I**taq; neq; a suo ipsius esse: **N**ec em̄ per aliam quandā formam q̄ per propriā ac suā animo est suum esse quod dicī. **N**ā de concreto & composito secus est. **I**d em̄ habet esse per formā: quæ potest a materia separari: & ita etiā corrumpi. **A**d hæc: nihil corrūpitur nisi aut per id quod sibi contrarium habet: aut ob alicuius defectū rei: quæ sit ad eius esse necessaria: **S**ed huiusmodi animis nihil habet contrarium: neq; ad p̄priū eius esse corpus est necessariū: cum siue in corpore sit: siue extra corpus: animus ipse per sese cōsistit. **E**x quo satis patet animū nō corrumpi corruptione corporis. **N**eq; re alia differet ulla: q̄ quod dum est in corpore: se corpori animus cōmunem facit: dum abest a corpore nō facit. **R**ursus si fieri nullo pacto potest: ut frustra sit naturalis appetitus: cūq; homo natura appetit semper esse: & esse id dicamus ad quod fertur omnīū appetitus: & nos ipsum esse mente concipiamus non solum ut præsens pecudum more sed simpliciter potius. **A**n est obscurū hominē qui sit corpore mortalis: cōsequi perpetuitatē secū dū animū quo esse absolute & secundum omne tempus apprehēdit? **A**tqui si anim⁹ simul cū corpore interiret: nemo se morti obijceret. **N**eq; aliud quicq; duceret uita charius. **N**ū Mutius ille qui postea Scæuola est cognominatus: habuit corporis potius q̄ animi rationē: cum solus intra tot hostiū milia **P**orsennā est adortus moriturus: cum foculo manū tanq; imprudentiæ ream exurēdam imposuit. **N**am **Z**eno **E**leates quanti corporis salutē fecerit: **P**halaris testis est: cuius sauitiam & truculentiam metu mortis pluris duxisset q̄ animi dignitatem: nūq; facinus illud tam præclarum esset adortus: quo & **P**halarim interemit: & se iam pene interemptum reuocauit ad uiuos. **Q**uid. **L.** Brutum memorem: qui ut **A**rūtem **T**arquinij regis filium interimeret: uitæ suæ non pepercit. **E**adem fuit ratio **L**eonide ad **T**hermophylas: eadem **E**pmynondæ apud **L**euçtra: eadem. **M.** Marcelli fortissimi gentilis illius tui: cum ab **A**nnibabe quem nuper omnium primus Romanorum imperatorum in fugam uerterat: insidijs est circumuentus. **N**am si corporis

Mutius scæuola
Zeno
Phalaris
L. Brutus
Tarquinus
Leonydas
Thermophylæ
le
Epmynōdas
Leuçtra
M. Marcellus
Annibal

FRANCISCI PHILELFI

**Maximianus
Cæsar**

**Aristoteles
Δύναμις
Dynamis**

saluti maluisset: q̄ animi magnitudini detoroq; consulere: se ho-
sti fuga facile abstulisset. **Certe** si animus una interiret cū corpore:
nunq̄ esset ullus inuētus qui nō se omni ope atq; opera ab omni
mōtis discrimine abduxisset. **At** uidemus & p multos & magnos
uiros: qui se aliq; p patria aliq; p deo deuouerūt. **Nō** solū uniuersa
Romana legiō atrocissimis impij **Maximiani Cæsaris** satellitibus
trucidandā se præbuit: sed maximi quoq; ornatissimiq; exercitus
idē saepenumero fecerūt: faciūtq; quotidie. **Nec** em̄ dubitāt corp⁹
qđ sua natura mortale est: morti exponere: quo animū immorta-
lē per egregia uirtutis pietatisq; facinora liberēt periculo atq; mise-
ria huius uitæ. **Et** nos adeo nostri obliti sumus: ut nostrorū obitū
nō secus lugeam⁹: q̄ si animi simul cū corporibus sint sepulti: tan-
quā animo qui est hūani corporis forma: grauius accidere quicq;
possit: quo corruptus intreat. **Tripliciter** em̄ forma corrūpi pōt:
Aut p actionē cōtrarij: ut calor p frigoris actionē: **Aut** per subiecti
uitiū: ut oculus si perierit: pereat etiā uis uisua necesse est: **Aut** per
causā defectū: ut si præsentia solis defuerit: deest etiā lumen aeris.
Sed animus noster nihil hmoi pati potest. **Nam** quo pacto p acti-
onē cōtrarij corrūpat: cū per eam mentē quā **Aristoteles** uocat se-
cundum Δύναμις: dynamin: hoc est uim atq; potestatē possit &
cognoscere & recipere cōtraria oīa: **Cuius** aut subiecti corruptio:
ni subiaceat qui nō a corpore manat secūdm suū esse: sed ab ipso
deo creatus est: **Defectus** uero causā qui possit ullus accidere cū
eius causa quæ alia nulla est q̄ deus: & immortalis sit & incom-
mutabilis & æterna: **Quem** præterea mihi afferes uel mediocriter
doctū qui minus cōfiteat quicqd est intelligibile ideo esse & diu-
turnius & firmitus: quod sensibile esse dicimus: sed qđ sensibilius
in rebus est: sicuti materia prima corrūpi non potest quo ad suam
substātiā: **Hinc** fit: ut longe etiā minus ea mens quæ est secūdm po-
testatem corrumpi possit: **Formarū** em̄ intelligibiliū capax est. **Itē**
quod agit: est eo quo patiatur multo perfectius atq; preciosius.
Mens est autem huiusmodi ea quæ secūdm agilitatem operatio-
neq; dicitur. **Hæc** enim facit: ut actu ea intelligatur: quæ corrup-
pi nō possunt. **Sed** huiusmodi mens est quædam animi nostri uis
quæ neq; separari neq; misceri nec pati pōt: & ppter ea immortalis.
An illud etiā fortassis ambigam⁹: qđ ex seipso mouet & operā-
do & agēdo: alteri applicari non posse: **Nā** si alteri applicaret secū-
dū esse & essentiā: tunc operādi agendiq; causā operationib⁹ atq;
actionibus æqualiter respōderēt. **Quod** si ita sit cōiunctū: oēs in-
ternæ operationes externæq; actiōes sint ipsius cōiuncti: necesse est.

Quo fit: ut causæ quoque sint eiusdem cōiuncti: nec illud sit quicquid ex seipso mouet ad operandū & agendum. Itaque huiusmodi consequens est tollendum. Nam quod seipsum mouet ad operationes actionesque suas non applicat alteri: **A**nimus uero intellectiuius ita seipsum mouet ad interioris exteriorisque actus: ut ad hos nullo naturæ impulsu agitetur. Id quod in his quoque artibus cognosci potest: ceterisque rebus quæ principium capiunt ab actiuo ratiocinatio quoque intellectu. Itaque secundū esse & essentiam non applicat corpori. Quod cum ita sit: patet animum interitu eius interire non posse: cui secundū esse & essentiam non applicat. Nūquid etiā simus nescij: id cuius operatio & materiā excellit & corpus: corruptione corporis non corrumpitur. Nec enim operatio excellentior est ea substantia cuius ipsa est. Cum igitur intellectiui animi operatio sit huiusmodi: intelligit enim uniuersale: is ne una cum interitu corporis interibit. Qui uero putant animū esse corporis uirtutē: magno in errore uersant. Videmus enim uirtutum instrumentalium operationis post annos quinque & quadraginta in humanis corporibus fere omnibus frangi & debilitari solere. At illo ætatis flexu & sapientia augetur: & ad sciendum reddimur acriore ui quadā mentis longe præstantiores. Quod si animus ille noster corporis uirtus esset: ea dumtaxat intelligeret quæ corporis sunt. Nam cuiuscunque aliquid capax est: pro sua natura est capax: Sed mens cum spiritalia simpliciaque intelligat: corporis uirtus certe esse non potest. Ad postremum ne uideamur quod oportet argumentando longiores: quicquid pro una eademque formæ ratione est imago & similitudo separata illius atque diuinæ mentis: non manat a corpore secundum esse & potestatem. Nam si ita manaret: cum quicquid formæ alicuius capax est: eius pro ui propria suaque est capax: & ita eam sibi formā pro corporis materiæque natura impræssam reciperet: quæ quidem in eo esset uel tanquam forma corporea: uel quæadmodum forma quæ & in corpore & pro corporis cōuenientia non ui propria operatur: qua quidem absurditate nihil absurdius. Nam quod mentis diuinæ imago similitudoque est: sua ui suaque natura ita mouetur ad operandū in corpore humano: ut illā uniuerso in mundo operari & dicimus & certo credimus. Itaque necessario fit: ut quicquid secundū eandemque formæ rationem est imago & similitudo diuinæ mentis: quæ ut habet in **Ezechiele**: signaculum est similitudinis: id a corpore secundū esse & operationem & potestatem manare nullo pacto queat. Sed forma huiusmodi separata mentis cum & omni in loco semperque sit: si quis ambigat eadem hanc rationem recipi in animū intellectiui: is ab omni se ratione alienum fateatur: oportet. Quod

Ezech. xxvij.

FRANCISCI PHILELFI

cū ita sit: quid ueremur audacter ueroq; affirmare huiusmodi ani/
mū nec manare a corpore: nec fieri ullo modo posse: ut intereunte
corpore ipse intereat: Nihil in quā habet anim⁹ noster in se mixtū:
nihil cōcretū: nihil corporeū: nihil externū: sed sua quadā natura
constat suaq; ui: qua sentit: qua sapit: qua uiuit ac uiget: qua to/
tus est dei simillim⁹: quo fit ut neq; dissolui queat: nec secerni nec
deleri: sed immortalis sit potius planeq; sempiternus. Quid ergo
dolemus **Iacobe Antoni Marcelle** nobis ereptos filios: Quid tam
diu collachrymamur: Quid querimur: Diruperunt illi tandem:
diruperūt: atq; leues puriq; peruaferūt nebulosum: hoc est caligi/
nosum calū: eoq; sunt euecti: ubi nulli uētorū flatus: nulli imbres:
nullæ sunt tēpestates: ubi nullus rigor: nullus ætus: nulla mutabi/
litas sed tranquilla omnia serenaq; sunt ac plena gaudij ineffabi/
lis. Itaq; redi aliquādo ad teipsum colligere: recreare: agnosce qui/
sis quātusq; ciuis. An unus fortasse tu inter patricos **Venetos** sis
inuentus: qui diuinæ iusticiæ diffidere uelle existimeris: Hæc em̃
Venetis uobis laus est ueluti peculiaris: qd̃ mortaliū oīm primi iu/
sticiæ colitis atq; ueneramini. Num **Veneti** iusti sint: deus uero in/
iustus: Nā hoc erat tertiū qd̃ mihi dicendū modo pposueram: cū
animorū immortalitatē ostēsurū me sum pollicitus. Quæ iam p/
bata qm̃ nobis est non minus firmissimis rōnibus q̃ incorrupta
quadā natura lege: reliquū est: ut idē a diuina iusticia muniamus:
ac ueluti roboremus qd̃ certe facillimū factū est. Præstantissima
quidē inter uirtutes: & eadē splēdidissima optimaq; uirtus a uiris
sapientibus iusticia iudicaf. Nā neq; domus neq; res publica neq;
ipsum hoīm genus uacare iusticia ullo pacto queat. Qui calū ip/
sum omnisq; natura cōcidat: est necesse: ubi iusticia sit medio subla/
ta: Si solus deus est uirtus: & omni uirtute præstantior: solus certe
deus est & iust⁹ & toti⁹ iusticiæ fons atq; origo. Hic est ille: de quo
scriptū est apud **Esaia**: Meæ sunt iusticiæ & imperiū. Itaq; nō ab/
surde in **Osee** legi. Recte uiæ domini & iusti habitabūt in eis. De
hoc ipso etiā **Dauid** inquit: Iusticia est plena dextera tua. Quod si
tanta est iusticia dei & tam abundās: si tanta est eius imperij pote/
stas: dubitandū ne sit eū qd̃ est apud **Matthæu** apostolū: cuiq; se/
cundū opera sua redditurū: Nā si secundū **Aureliū Augustinū** pla/
cuit diuinæ pudentiæ præparare in posterū bona iustis: quibus
nō fruēti iniusti: & mala impijs: quib⁹ nō excruciabunt boni: sa/
tis nobis argumento esse debet animos nostros esse immortalis.
Videm⁹ em̃ quotidie: quāta in his rebus cōfusio sit: quæ orbilu/
nari subiectæ sunt. Qui em̃ in huius sæculi cōmodis ordo est: uel

Tertia pbatio

Esaia

Osee

Dauid

Matthæus

Aurelius

Augustinus

quæ potius nō abufio: **Q**ui omni sunt feruitute inferiores: imperant uiris bonis atq; dominant. **H**onorant impj: contēnunt pjj. **Q**ui doctrina ualent & gravitate: ridiculo sunt. **A**ssentatores indocti habent in precio. **F**lagitiofi ac neq; & opibus abundāt & gloria: **V**iri frugi ac prastantes & mendici sunt & obscuro. **N**ulli pbitati: nulli eruditioni est locus. **L**euitatis omnia & stulticia plena sunt. **Q**uā rerū absurditatē **Abacuc** ueluti admirās inquit: **Q**uare respicis contēptores: & taces: cōculcante impio iustiorē se: **E**t quod uidemus quotidie usu fieri: affligunt uiri iusti ab impijs: & ad mortē usq; per oēm uitā cursum acerbissime cruciant. **Q**ui aut uim: q; iniuriam: qui cōtumeliā inferūt: nō modo pōnā subeunt: nullā p sceleris magnitudine: sed in delictijs potius & uoluptate uiuūt: **S**ardanapoli uitā: nō exitū assecuti. **Q**uod si uera sunt: quæ scripta legimus: **N**ullū malū impunitum: & nullum bonū irrenumeratū: cū persepe improbi nullā ppetrati facinoris in hac uita pōnā recipiunt: nec premiū probi: ubi esset dei iusticia si animi simul cū corporibus interirēt. **N**um fortasse **Diagoras** illum meliū malimus **Diagoras** me
q; ueritatē sequi: **Diagoras** em̄ melius: cū accusasset eum ab quo lius
liber quē ipse cōposuerat: surreptus esset: idq; ille a se factum peierasset: deinde libro perinde adito ac suo magnum ex ea re sibi nomen atq; gloriā peperisset: **Diagoras** quia impune adolescentē in tāto successu fortunæ peierasse uideret: deū esse homo stultissim⁹ negauit. **N**esciebat em̄ aliā esse dei: aliā hoīm cōsuetudinē. **P**ermittit qñq; deus affligi bonos: quo uel magis exercitati meliores fiāt uel merita meritis cumulātes maiora sint pramia habituri: uel ob aliā reconditā causam hoīb⁹ nobis incognitā illi notā. **I**taq; recte in libro sapientiæ scriptū est: **N**ec em̄ est alius deus q; tu. **T**ibi **Sap. xij.**
cura est de omnib⁹: ut ostendas qm̄ nō iniuste iudicas iudicium. **N**eq; em̄ rex neq; tyrannus in conspectu tuo inquireret de his quos perdidisti. **C**um ergo sis iustus: iuste omnia disponis: ipsum quoq; qui non debet puniri: condemnas: & exterum existimas a tua uirtute. **E**t paulopost: **T**u autem dominator uirtutis in tranquillitate iudicas: & cum magna reuerentia disponis nos. **Q**uis est præterea ita ab omni ratione sensuq; abhorrens: ut quod ab hominibus nō negligitur: id ab deo neglectum putet: **S**i nos eorum quos genuerimus: diligentissimam curam gerimus: nū arbitremur deū nullam rerum humanarum: nullam horum quos ipse creauerit curam gerere: **F**aciamus ne deum omnino ociosum: & secundum **E**picturum providētiā eius tollamus omnem: **A**t audiatur **E**cclēsiastes: **N**e dicas coram angelo non est providentia: ne forsan

Abacuc

Diagoras me lius

Sap. xij.

Vbi supra

FRANCISCI PHILELFI

Hieremias

**Cōclusio per
enūerationē**

Peripatetici

deus iratus super sermones tuos: dissipet cūcta opera manū tuarum. Quapropter cū deus gubernet omnia puidētia: & cū iustus sit dominus: secundum **Hieremiā**: satis nobis pbari debet eos omnis qui in hac uita receperint: fore ut in altera uita post interitū corporis quicq̃ pro meritis suis aut prēmii recipiant aut poenā. Sed cū corpus ab animo separatū quoniā nihil sentiat: nihil etiā pati possit: an diffidimus quin id totū quicquid est uel optandum uel formidandum: animo ipsi primū: deinde post resurrectionē & animo simul cumulatiore quadam mensura debeat & corpori. Quare ex re patet uel pro diuina iusticia hominū animos esse immortalis. Cum igit̃ iam satis ostensum sit: nullā esse neq̃ necessariā neq̃ honestā causam tam diuturno ac tam uāhementis doloris tui: qđ filium uideas teterrimo ac tristi corporis carcere mortis beneficio liberatū: cū morti quæcunq̃ in mundo sunt: debeant omnia: eāq̃ intelligas malorum omniū atq̃ incōmodorum finem quibus hominū uita cruciat̃: & cū suauissimi præterea cuiusdā somni imaginem: tum uitiorū omniū sepulturā: & ut improbis propter futura supplicia formidandā: ita probis ac pijs quibus aterna debet gloria: expetendam maxime atq̃ exoptandā: Quid est per immortalē deum: quod in hac tanta immortalitate libertate: beatitudine animorū lugere te oporteat faustum: felicē & fortunatum **Valerij** tui obitum: qui ut te patre uiro præstantissimo: ita admiratione probitatis suæ adeptus omnem huius uitæ quæcunq̃ haberi potest foelicitatem: ex hisce luctuosissimis tenebris cōmigravit ad lucem illius cælestis & pacatissimæ ciuitatis: ubi omnia ridet: omnia exultāt: omnia bonorū omniū plena sunt: Iam sane tu **Valerij** beneficio qui nup̃ solum eras **Venetiarū**: cælestis patriæ factus es ciuis: ubi nullus est liuori locus: nullus obtrectationi: nullus cōtentioni. Quicquid em̃ bonorū acquirūt liberi: non minus bonis parentibus q̃ sibi acquirunt. Quare cū pulcherrima & dilectissima tui portio cælesti republica es donatus: potes etiā iure tu cum uoles: uelle aut̃ semper debes: iura tibi filij uēdicare. Quid em̃ est amplius quod requiras in uita: Abundas tu certe his omnibus & bonis & cōmodis: quibus humana foelicitas cumulat̃. Nam si ad sæculi huius foelicitatē triplicia bona **Peripatetici** prinere præcipiunt: fortunæ quæ aliud nihil q̃ dei uoluntas est: corporisq̃ & animi: quis neget foelicitissimū esse te: Vt em̃ a patria incipiā: si quis secū animo uoluerit: & qui primi fuerint **Veneti** & quæ regna tenuerint: & ubi tandē cōfederint: & quas urbes illustrioris cōdiderint: satis quod ad patriæ laudem spectet: a se narratū existimet.

ORATIO FVNERIS III

Nam res illoꝝ maiorūqꝫ tuorū clarissime gestas si uel deliberare in
stituerō: nō breui quapiā aut oratione aut libello: sed tot uolumini
bus opus sit: ut uel eas enumerare difficile fuerit. Itaqꝫ ut paucis rē
percurrā: es tu **Iacobe Antoni Marcelle** omniū primū in ea patria
natus: & ab ineunte adoleſcētia ad istā usqꝫ ad præsentē uel aduen
tantē iam senectutē per omēs ætatis gradus egregie honoratus: q̄
nulla uideo in uniuerſo terrarū orbe nominis gloria clariorē. Quæ
em̄ gēs nō mō in **Italia** sed etiā intra oēm terræ ambitū nobilior est
Venetis: Qui primū profecti a **Doribus**: ut **Diodorus Siculus** au
tumat: relicta ea **Galliæ Transalpinæ** parte opulētissima & præcla
ra: quæ iacet e regione **Britāniæ**. Nec em̄ iſs assentior qui **Venetos**
putāt & ortos & nominatos: alijs ab **Eneto** rege **Illyricorū**: alijs ab ur
be **Eneta**: quæ etiam ipsa in **Epiro** & illustis fuit & potēs: cōſedere
post res multas atqꝫ peringētis pulcherrime gestas i **Paphlagonia**.
Deinde **Phylamene** duce atqꝫ rege auxiliū regi **Priamo** ferētes ad
uersus **Græcos**: tandē post maxima clarissimaqꝫ facinora **Phylame**
ne amisso cū **Paphlagoniā** ob intestinas eius regni seditiones repe
tere nollent: se abeunti **Antenori** nauigationis atqꝫ fortunæ socios
addidere: siue is post **Ilj** quā uulgo tradūt captiuitatē: **Græcorū** be
nignitate pro ueteris hospitijs iure usus sit: siue post ambitionē sub
fœderibus **Græcorū**: ut sunt **Aegyptij** hui⁹ sentētiæ locupletissimi
auctores: ex ipsius **Priami** & **Hæctoris** uolūtate coloniā deduxerit
intra sinū **Hadriaticū**. Itaqꝫ bello uictis fugatisqꝫ **Euganeis** q̄ ma
re inter alpesqꝫ populi ferocissimi incolebāt: **Eneti** simul **Troiani**qꝫ
uniuerſæ illius regionis **Ponti**: in quē primū essent egressi locū **Tro**
iam uocauerūt: Idqꝫ **Pago** nomē māſit. Gentē autē uniuerſam ob
multitudinē uiresqꝫ **Enetorū** ex ipsius **Antenoris** **Troianorū**qꝫ sen
tentia **Eneti** sunt appellati. **Eneti** igit̄ adepti pulcherrimā atqꝫ fera
cissimā **Italiæ** orā **Patauiū** atqꝫ **Aquileia**: quā postea ipsam tempo
rū calamitate funditus deletā rursus cōdidere **Romani**: alijsqꝫ nō
nullis in ea cōditis amplissimis & opulētissimis urbibus ac regno
mirabili incremēto amplificato. Demū ut sunt res humanæ incon
stantes omēs ac mutabiles: **Enetj** idem qui addito æolico digāma
Veneti postea dicti sunt: ob **Hunnorū** & **Gotthorū**qꝫ impetū ac uasta
tionem fortunæ temporibusqꝫ prudēti atqꝫ salutari cōſilio cedētes
quotquot ex uniuerſa **Venetia** proximisqꝫ **Italiæ** urbibus & opib⁹
& nobilitate præstabāt: in hunc istū locū quē foelicissime nūc tene
tis: ut erat ab omī **Barbarorū**qꝫ turbine & imanitate apprime tut⁹:
sele omēs cū suis omībus incolumes receperūt. Vbi urbē **Venetias**
diuino quodā ductū atqꝫ auspicijs cōdiderūt: qua quidē una nihil

Venetorum
origo
Dores
Diodor⁹ Sicul⁹
Gallia transal
pina
Britannia
Eneta
Epirus
Paphlagonia
Phylamene
Priamus
Græci
Antenor
Ilium
Aegyptij
Priamus
Hæctor
Euganei
Eneti
Troiani
Troia
Eneti
Patauium
Aquileia
Æolicum di
gāma
Veneti
Hunni
Gotthi
Venetia

FRANCISCI PHILELFI

est sub sole neq; mirabilius nec melius. Per idem uero temp⁹ incl^y
Marcelli ti illi maiores tui plariq; **Marcelli** moti nō cum uetere illa necessitu
Aeneas dine ac beniuolentia quæ **Aeneæ** **Antenoriq;** fuerat inter se maxⁱ
Gothi ma: tum securitate & amœnitate loci post uersam a **Gothis** urbē
Roma **Romā** i prædā & uniuerſam ferme **Italiā** ferro igniq; uastatā cū or
natissima opulētissimaq; classe se **Venet** priuatim ac publice p oia
M. Marcellus ioris tuos: aut. **M. Marcellum** fortissimū & clarissimū imperatorē:
Annibal perprimus **Romanorū** ducum uidit **Annibalem** fugienē: qui unū
de quadragies collatis signis mirabili sua cum gloria cum hoste di
micauit: qui non minus aduersis q; secūdis in belli uicibus cadē se
animi constantia strenuitateq; semper gessit inuictum: aut. **M. item**
M. Marcellus **Marcellū** uirum nō minus acrem & grauē q; eloquentē: qui ut pu
Pompeius blice libertati bonoq; consuleret: maluit incerto ac formidabili bel
li discrimine **Pompeiū** sequi: q; ullo blandiētis fortunæ ufusus be
Cæsar neficio sentire cum **Cæsare**: Qualis aut futurus erat **Marcellus** ille
Octauia adolescēs quē **Octauiae** sororis filiū **Cæsar** **Augustus** propter mo
tum ingenijq; præstantiā sibi adoptarat: si diutius fuisset in uita: ex
Virgilius **Virgilio** nostro cognosci potest. Ita em de illo cecinit.
Mauors **Quantos** ille uirū magnā **Mauortis** ad urbem
Campus aget gemitus: uel quæ **Tiberine** uidebis
Funera: cum tumultū præterlabere iacentē.
Nec puer iliaca quisq; de gente latinos
In tantū spe tollet auos: nec romula quondā
Vllo se tantū tellus iactabit alumno.
Heu pietas: heu prisca fides inuictaq; bello
Dextera: nō illi quisq; se impune tulisset
Obuius armato: seu cum pedes iret in hostē:
Seu spumantis equi foderet calcaribus harmos.
Heu miserande puer si qua fata aspera rumpas:
Tu **Marcellus** eris. Prætereo reliquos maiores tuos: q; & plurimi
extiterūt in florentissimo isto **Venetorum** senatu & amplissimi uiri:
quos certe oīs cū maximo sui nominis splendore mirū in modum
reipublicæ profuisse constat. Quid enim de uniuerſa uestra republi
ca uerba faciam: aut sim circa publicas laudes curiosior: cū uestro
rum quorūdam causa effectum uideā: ut propria laudes negligā
tur? Quo factum est ut tot tantæq; **Venetorum** res gestæ ad hanc
diem in obscuro sint eorū uitio: qui nulla ipsi fortasse uel minima
digni laude aliorum gloria offendantur: nescientes ij quidē uix ul
lum in republica uitium esse inuidentiā execrabilē perniciosiusq;.

Desinant igitur fucatae simulatores iusticiae male consulere: ne dum uidentur id agere ne quid discordiae in bene morata ciuitate oriat ex cognitione illustrium facinorum: non minus uniuersae patriae quam optimis quibusdam ciuibz occultis odijs nocuisse iudicent. Nos autem hoc tempore praetermissis publicis laudibus illisque & maximis & prope infinitis de te uno quod coeperamus: breui absoluemus.

Natus ergo ex illustri genere **Marcello**z adeptusque opera diligetia quam parentum ea initia & adminicula omnia quae bonum & egregium ciuem factura essent: & ab ipsa usque adolescentia in rebus grauissimis semper fortiter innocenterque uersatus: breui temporis curriculo cum incredibili omnium admiratione ad summam gloriam perualisti. Conticebo enim breuitatis gratia comoda tui corporis: quibus heroas etiam illos quos ob excellentiam humanae naturae decantat antiquitas uel aequas uel superas: perceritatem: latitudinem: robur: conuenientem membris compositionem: tum uigorem scintillasque oculorum: integritatem omnium sensuum: formam bonitatem ac praestantiam: qua ita emines inter alios: ut ea de te iure dici queant: quae de **Iasone** canit **Orpheus**,

Clarior in cunctis diuus splendebat **Iason**:

Iuno etenim latos oculis afflatur honores.

Et pulchrum dederat magnamque pectore fortem.

Quae quidem omnia tamen non mediocria ad uirtutes sunt adminicula: talia tamen sunt: ut simul cum corpore consenscant. Sola est animi uirtus: quae in dies magis atque magis reuirescit ac floret: eosque fructus de se fert: qui & suauissimi sunt & salutes & sempiterni. Quibus autem uirtutibus ipse non polles? Quid ingenio tuo uel acutius uel fecundius? Quis te uno in dicendo aut grauior: aut ornatior: aut gratior: e cuius lingua quod de **Nestore** **Homerus** memorat: dulcior

omni melle oratio profluit: iusticia uero integritateque tantus es: ut neque **Fabricius**: neque **Cato**: nec **Paulus** **Hamilius**: nec **Aristides**: nec **Phocion** tibi sit praefereendus. Quid memorum temperantiam: quod in

uictum animi robur: quid tolerantiam & constantiam tuam omnibus in rebus: Nam fide & pietate ueritateque tibi sanctius nihil ducis. Facilitate uero humanitate: mansuetudine: affabilitate: beneficentia tantus es: ut eos etiam qui te nunquam uiderunt: mirifico tui desiderio afficias.

In omni autem prudentiae & consilij genere quae tibi anteponebam habeo neminem. Et ne id quidem mirum. Ita enim a primis annis & mari & terra es per omnes uicissitudines fortunae: uel tuo uel reipublicae tuae nomine in rebus plurimis uariisque & maximis diu multumque uersatus: ut ea de audeam de te affirmare: quae de strenuo atque sapienti **Vlyxe** illo **Homerus** poeta finxit.

Iason
Orpheus

Nestor
Homerus
Fabricius
Cato
Paulus **Hamilius**
Aristides
Phocion

Vlyxes
Homerus

FRANCISCI PHILELFI

Callentē dic musa uirū: qui moenia sacra
Diruta post Troia multūq; diuq; pererrans.
Et mentes hominū multoꝝ nouit: & urbes
Vidit: & horrifona qui tristia plurima ponto
Pertulit: in patriā quo se sociosq; referret.

Sed illud in te est uirtute omni præstātius: quod cū ceteros omni lau
de antecellis: tenon modo ceteris omib; parem uelis: sed multis
etiā in rebus inferiorem. Et facis tu quidē omnia sapiēter. Nam etsi
pulcherrimū duciē ceteros beneagēdo superare: lōge tñ & pulchri
us est & diuinius seipsum ita uincere: ut nihil inani gloriæ tributū
uideat. His artibus: his studijs factū est: ut oīa in maximo tuo am/
plissimoq; senatu nō modo nō petens: sed qñq; etiam fugiēs cum
maxima tua sis laude consecutus. Quanti aut faciunda sit egregia
uirtus tua singularisq; prudentia: existoꝝ patrū de te iudicio facile
potest intelligi. Est em patricioꝝ apud uos ordo: id qđ de Roma/
nis quondā regi Pyrrho Cyneas retulit: senatus multoꝝ regū: Ita
qđ nihil apud uos temere iudicat: sed & mature & sapiēter omnia.

Romani
Pyrrhus
Cyneas

Quod ut re ipsa clarius pateat: paucis e multis breuibusq; exēplis
& grauissimū senatus tui de te iudiciū & tuā in rebus gerēdis confi/
ciundisq; strenuitatē: celeritatē: industriā compendio exponā. Fuit
florentissima reipublica uestra nuper cū nobilissimo illo & excelso
animo principe Philippo Maria Anglo diuturnū bellū atq; pericu/
losū: cuius initiū a Florētinoꝝ fractis afflictisq; rebus fluxit: qui
cū a uobis opem & auxiliū implorassent aduersus eū: qui cū uetus
uobis necessitudo atq; amicitia semper fuerat: cū graui detrimēto
uestrū arariū affecerūt: tum in tantā rerū difficultatē uos coniece/
runt: ut de uniuerso quandoq; imperio inire discrimen cogeremi/
ni. Casalem cognomēto maiore: quod quidē oppidū positū est in

Philipp⁹ dux
Florentini

Casalis maior
Padus

Padu ripa: oppidanorū defectione tenebatis. Id Philippus ingenti
ornatissimoq; exercitu classeq; munitissima flumine terraq; ador/
tus: indefesse atq; acriter oppugnabat: & pilis saxeis & missilib⁹ at/
q; omni tormētoꝝ ac teloz genere. Per multū em rei suæ eum locū
cōductuz arbitrabat: uel ad tutandū agrū Cremonēsem: uel ad
tollendā spē hosti subuehēdā classis aduersus urbes suas quæ Pa/
do adiacēt. Erāt iam oppidani peregriniqu; milites assiduīs uigilijs
& laboribus ita defessi & exinaniti uiribus corpoꝝ: ut de deditiōe
consilium inirent. Tu uero qui oppidanis cunctoꝝ præsidio præ/
fectus intelligeres quāti iuteresset illud oppidū nō solū ad turban/
dam rem hostis: sed etiam ad Brixia salutē: quæ rei frumētaria in/
opia laborabat: nec ei aliū de qđ ex Casale quo a Venetis per Padū

Brixia

nuper maxima uis frumēti esset aduecta: consuli per id temporis ac
 prouideri posset om̃ibus & animi & ingenij uiribus cōtra annixus
 alios beniuole monēdo: alios acriter accusando: hos adhortatiōe:
 illos minis: singulos singulis remedijs ut usui erat impellēdo: illud
 breui consecutus es prudenti oratiōe & animi magnitudine: quod
 alius quisq; in tanto hostiū terrore: in tantis difficultatibus oppidi
 nullis uiribus sperare ausus esset. Frustrari em̃ hostis cum sua se ui-
 disse spe ob uni⁹ **Iacobi Antonij Marcelli** consiliū atq; diligentia:
 coactus est deniq; inde abducere suas copias. Quæ quidē res cum
 magnā de tua præstanti singulariq; uirtute admirationē apud ho-
 stem: tum præcipuā apud tuos tibi laudē comparauit. Obsidebat
Philippus idem maximo & firmissimo equitatu peditatq; urbem
Brixia: quæ **Cœnomanorū** omniū caput est: & populo atq; opib⁹ **Philipp⁹ dux**
 præpotens. Eoq; iā res erat adducta ob diuturnitatē belli obsidio **Brixia**
 nisq; molē: ut ciues præssi famæ & rerū necessariarū omniū defatiga **Cœnomani**
 ti inopia: in ultimā essent desperationē acti. Nam & uniuersus cam-
 pus ea tempestate & municipia castellaq; montana fere om̃ia in ho-
 stiū erant potestate. Itaq; nullus aditus in urbem patebat om̃ino:
 adeo **Nicolaus** ille **Perusinus Philippi** imperator uigilantissimus **Nicolaus**
 bellicosissimusq; locos om̃is nō modo urbi uicinos copijs suis cu- **imperator**
 stodijsq; uallarat: sed etiam eminus iacentis per quos ullus patere
 posset accessus: munitione firmissima asseruabat. Rumor quotidie
 magis apud **Venetos** increbruerat propediē **Brixia** periturā: nisi &
 frumentū & auxiliū ilico mitteret. In tanta rerū iniquitate cum flu-
 ctuarent patres: neq; quid consilij caperēt in casu tam repentino &
 tam difficili offerret: tum ipse ut es ingenio acerrimo & animo ad
 res magnas atq; periculosas inuictō: te ultro quasi alter **Scipio** ad **Scipio**
 id negocij atq; discriminis iturū polliceris. Cuncq; nōnulli te rem su-
 pra uires conaturū dicerēt: aliudq; nihil q̃ mortē tibi & senatui de-
 decus reportaturū: solus **Franciscus Foscar⁹** princeps ille sapiētissim⁹ **Franciscus fo**
 mus est inuentus qui mirificæ tuæ diuinæq; uirtutis grauissim⁹ iu- **scaris dux**
 dex ac censor & probaret tuā profectionē & magnā ex ea utilitatē:
 ac laudē ad rempublicā puenturā certo speraret. Tu autē more oīs
 impatiēs: iter arripis p̃ inuia uilliū diuerticula: per inaccessibiles ue-
 pribusq; cōseptos atq; misere impeditos siluarū ambitus: per aspe-
 ros montiū saltus rupesq; præcipites. Et ita om̃i quiete uacuis die-
 bus cōiungens noctes quo tpe ducalis miles **Brixia** turrim coepe-
 rat: eratq; in urbē iam populalūdus descensurus: inopinato ipse ac
 subito quas cælitus missum numē: cū ardentius pugna utrinq; fer-
 ueret: cū plumbeis oīa pilulis scorpionibus & missilibus streperet

FRANCISCI PHILELFI

atq; intonarent: appares inter ipsas dimicantiū dextras. Quem ho-
stes repente intuti atq; stupescētes: taq; fluminis ictu aliquo tacti
essent sese cōtinuo oēs & ab urbe & a turri quā occuparāt: prācipi-
tes auertere: coactiq; sunt ab obsidione re infecta discedere. Tu autē
recreatis cōfirmatisq; ciuiū animis oratione primū: deinde etiā re/
Roatum rū omniū copia & prāsidio **Roatoq;** municipio tuo etiā ductu ex
obsidentiū hostiū faucibus erepto: in agrū **Veronensem** qui ab ipsi-
dem hostibus pramebat: mira celeritate reuertisti: cuius aduentu
Veronēsi prāsidio quod hostiliū metu uiriū intra mōnia urbis se
cōtinebat: magnisq; pramebat incōmodis: cōfirmato: rebusq; ne-
cessarijs & oportunis om̄ibus instructo: ager **Veronensis** om̄is qui
ad **Mintiū** iacens labare iam & sentire cū hostibus cōperat: ad sani-
tatē rediit nihil fide aduersus **Venetos** sibi sanctius ducens. Cūq;
Philippus nō multo postea: idem **Philippus** maiore apparatu & uirib; bellū
Brixiani **Brixianos** instaurasset: classēq; in **Benacū** ualidā & ingentē inue-
Benacus xisset: om̄iaq; terrore tumultuq; impleffet: nouū ipse nauigandi ge-
nus & nunq; antea auditū excogitasti: & id quidē: tum admodū sa-
lutare **Venetæ** ditioni: quod exemplo postea nocuit plurimū regie
Mahometus urbi **Constantinopoli**. Nam impius iste **Mahometus** **Amorathi**
Bosphorus filius: eodem machinamētī genere traducta classe per continentē a
Constantino **Bosphoro** **Constantinopolitanū** in portū inexpugnabili illa nobi-
polis lissimaq; urbe potit⁹ est cum maxima christianoꝝ om̄iū iactura.
Xerxes Laudat sane **Xerxes** q; **Asiam** atq; **Europā** ad **Hellespontū** ponte
Asia cōiunxerit: q; continentē ad **Athon** nauigabilē reddiderit. Sed lon-
Europa ge tua est laus illustrior: q; classē **Venetā** quasi **Dædalū** remigio
Hellespontus alax: cælo ipsi credideris. Nam cū omnia municipia & castella quæ
Athos **Benaco** adiacent: in hostiū essent potestate: nec ullus pateret aditus
Dædalus ad classē deducēdā in eū lacū: montiū iter ad nauigandū mirabili
qdā ingenij acumine reperisti. Cōpactis em̄ trabib; æqualib; inter
se se p nauiū latitudine atq; longitudine interuallis illisq; sulcatim
excisis in longū pro carinæ dorsi capacitate in ijs myoparones bire-
mesq; atq; triremes om̄es singulæ singulis sunt impositæ. Et ita ab
Athesis **Athesi** flumine per asperrimas atq; eminētis montiū rupes scopu-
losq; horrendos ad ipsa usq; caligantia montiū cacumina rudenti-
bus ac machinamētis incredibili sunt tractæ celeritate: Cōtinuoq;
eadem ui atq; industria retinaculis tamen quibusdam impetū mo-
derātibus: & aqua ueluti perenni in trabiū sulcos infusa: nenimio
pondere ac motu accenderenē: eadem inq; industria eadem naues
om̄es suis ordinibus a summo ipso montiū uertice subiecta præci-
pitia demissa: prius in **Benacum** uisæ sunt descendisse: q; de illarū

molitione quicquid audiret. **Quarū** subita praesentia quasi portento hostium animi cōsternati: nihil sibi inhonesta fuga potius duxere. **Magna** tamen ex parte formidabilis illa **Philippi** classis aut capta est aut demersa. **Blasius** autem **Axeretus** classis eius praefectus qui **Blasius exa**
paucis ante annis nobilissimū regem **Alphonsum** in mari **Tyrrhe** retus
no cum duobus simul fratribus totque regulis ac ducibus ad **Caie** Alphōsus rex
tam illustri illa nauali pugna superauerat: & in captiuitatē egerat **Caleta**
piscatoria inscensa cymba: in fugā uersus hostiles manus uix effu-
git. Et haec quidem uictoria tibi tota est danda: cuius calliditate &
consilio factum est ut uinceretur. **Ad** haec cum non multo post tem-
pore idem **Nicolaus** imperator cum ingentibus copijs ac uiribus **Nicolaus im-**
Veronensem **Vincentinū**que agrum non parua ex parte occupasset: perator
Venetorum imperium in tanta rerum mutatione instabilitateque ani-
morū nō mediocri periculo laboraret: **Tota**que spes in uno **Francisco** **Fran. Sphor.**
Sphortia fortissimo & fortunatissimo iperatore: q nūc **Mediolanē**
sū dux & **Insubribus** & tot amplissimis urbibus pacatissime imperi-
tar: ubi accersitus a **Venetis** cum exercitu quadraginta milium mi-
litum rei uestrae auxilium ferunt: certe nisi tua industria obuiam oc-
currisses: frustra fortasse tantus apparatus extitisset. **Nicolaus** em̄
qui tanti imperatoris aduentum praesenserat: cum nō esset inscius:
& quantus **Franciscus** esset in re bellica: & quod ipse illo uiribus in-
ferior: se praerupta latissimaque fossa ac uallo & turribus munierat
futurum opinatus ut ante urbe **Verona** quam obsidebat potire-
tur: quod transeunda fossa a **Francisco** facultas esset. **Tu** uero qui ut
es mentis acie acutissimus: & rerum peritissimus humanarum uiri
consilia optime calleres: intellecta periculi magnitudine nihil con-
tactus tecum assumpta parte praesidij **Veronensis** intrepide atque ex-
pedite per medias hostium stationes cunctis munitionibus supera-
tis: ad iuga montium inaudita celeritate perualisti. **Illud**que es pro-
pere consecutus: ut municipijs cunctis castellisque recuperatis: & ho-
stium praesidijs pulsis: oibus te quod primū imperatori **Francisco** cō-
iunxeris: & exoptati in urbem transitus comitem simul dūteque pra-
stiteris. **Qua** quidē re audita: confestim **Nicolaus** obsidionē omnē
deseruit: fugā similē reditū faciens: parūque defuit: quin a **Sphortia**
nis insequētibus caperet. **Id**que opinione omnium factū esset nisi a suis
domesticisque militibus sublati humeris: nam dum incautius se **Ni-**
colaus reciperet: equus in praecipitiū obuiū lapsus est ex insequētium
manibus esset ereptus. **Tua** igitur non minus diligentia quod tanti im-
peratoris aduentu ac uiribus factum uidemus: ut & **Verona** obsidi-
one illa ducali atque imminente captiuitate liberaretur: & **Vicentinus** **Ver-**

FRANCISCI PHILELFI

ronensisq; ager omnis recuperatus immortalis ageret tibi gratias. **Si** uelim oia tua memorabiliaq; facinora singillatim suoq; ordine re-
 ferre: dies me deficiat. **Itaq;** ceteris omiſſis: illud certe reticendū nō
Philipp⁹ dux est. Cum idem dux **Pphilippus** superato etiā **Mintio** **Verona** urbe
Mincius per insidias eſſet potitus: nihilq; ei deeſſet præter arces: & iam ciues
Verona omnes: alij perterriti ob tantā hoſtiū multitudinē quos intra moenia
 receptos curſitantesq; uidebant: alij rerū nouarū cupidi: ut populo-
 rū mos eſt: ſe **Nicolai** unius poteſtati permitterēt: tu accerſito impe-
Fran. Sphor. ratore **Franciſco** qui iuga ſupra **Benacum** occuparet aduerſus ho-
Benacus ſtium præſidia: conſeſtim ſuperiorē ingreſſus arcem cū expeditiſſi-
Atheſis mis uiribus in urbē rediſ. **Tantusq;** in hoſtes impetus factus eſt: ut
 firmiſſimus ille pons qui **Atheſim** cōiungebat laxaret: atq; una cū
 ingenti militū numero in ſubiectū amnem fractus corrueret. **Auſu**
 git igitur bellicoſiſſimus ille inuictusq; **Nicolaus**: nec eum puduit cla-
 ra uoce teſtari apud **Philippū** **Mariā**: ſe ab uno **Patricio** **Veneto** Ia-
 cobo **Antonio** **Marcello** urbe **Verona** extruſum eſſe. **Quin** etiā im-
 perator ipſe **Franciſcus** ſæpenumero aliſq; permultis audientibus
 quotiēs de tuis laudibus loquitur: **Loquitur** em̄ & frequēter & perlibē-
 ter. **Addit** etiā illud **Nicolaū** **Peruſinū** non minus tua q̄ ſua opera
 urbe **Verona** eſſe eiectum. Sed omniū tuorū quæ & plurima & pul-
Coloſſus cherrima facinora fuerūt: illud mihi uiſum eſt ueluti **Coloſſus** ali-
 quis extitiſſe: q̄ poſt **Nicolai** obitum quo nihil **Philippus** unq; du-
Addua xit in uita triſtius: cum ueſtræ copiarū **Adduam** uſq; uniuerſum **Phi-**
lippi agrū populatæ eſſent: **Michaelē** **Attendulo** imperatore: factu
 q̄ utiliſſimū omnibus uidere: transmittere q̄ primū in agrū **Inſub-**
riū: quo & **Mediolano** & **Laudi** & **Como** & **Ticino** ac reliquis **In-**
Mediolanū ſubriū populis facultas eorū omniū tollere: quæ ſunt ad hominū
Laus uitam uictūq; neceſſaria: nemo in tanto exercitu eſt inuentus: qui
Comū prior flumen peruadere auderet. **Nam** iam hyems erat aſperior: &
Ticinū **Addua** qui ſua natura ſemper eſt altus: tunc imbriū ui magis intur-
 muerat uorticibusq; feruebat: & pontes oēs in **Mediolanenſiū** erāt
 poteſtate. **Parandi** aut̄ ex tempore nauigiū nulla præſtabat occasio
 & celeritate opus erat & diligentia. **Hic** tu ceteris tranſitum detra-
 ctantibus: animo illo tuo infracto planeq; **Marcellus** repēte flumē
 eques ingrederis reliquosq; ut te ſequant: hortaris. **Nuſquāq;** de-
 flectens inter altiſſimos rapidiſſimosq; uortices ante in ripa **Inſu-**
brium uiſus es: q̄ alius quiſq; ex tanto & militū & ductorum nu-
 mero equorū ungulas aqua tinxiſſet. **Cœpit** tandē ceteros pudor:
 ſeq; omnes animi fortunaq; cōmiſere: pauciſq; fluminis rapiditate
 amiſſis ſe **Inſubres** contulere. **Fuit** ſane dies illa præſtantiſſimo illi

principi **Philippo Mariae Anglo**: & tristis & ad mortē usq; pernicio-
sa: ut qui modo propter tot tantasq; uictorias & terras & maria ter-
rore sui nominis cōcussisset: nunc se uideret amisso & imperatore &
uifū. Nam & **Nicolaus Perusinus** iam diem obierat: & **Philippus**
ipse nimia uigilandi assiduitate uifū amiserat: intra **Mediolani** mor-
tia urgeri: & qui antea semper afflictis om̃ibus auxilio esse consuef-
set: iam cogi ut aliunde auxiliū imploraret. Tu em̃ unus **Iacobe An-**
toni Marcelle: quod certe uel mea uel aliorū pluriū eruditissimorū
& grauissimorū hominū causa factū nollem: præcipuus auctor exti-
tisti extremæ calamitatis illius clamētissimi atq; optimi principis:
qui nō contentus **Adduā** superasse: & amœnissimas late uillas ui-
cosq; bonis om̃ibus refertissimos diripiendos militib⁹ obiectasse:
ac tot pecorū greges: tantū hominū num̃: uertisse in prædā: uolui
sti etiā ut uexilla ipsa signaq; **Venetorū** ex illa celebri sublimiq; arce
sua **Dux Philippus** q̃tum oculi paterent: posset corā aspicere. Nā
cum uniuerfis copijs intra secundū lapidē quasi **Annibal** confedi-
sti: teq; ab imperatore **Michael** aureis militiæ insignibus in illius
humanissimi principis ludibriū ornari es passus. Cūq; ad ipsa usq;
suburbia te quotidie inter præliantiū militū globos uifendū osten-
deres: nunc hos: nunc illos ad suburbiorū irruptionē hortādo: inci-
tando: impellendo: nimirū ita animi ægritudinē diuino illi princi-
pi auxisti: ut inde uahementi ægrotatione contracta post paucos
menses in maxima regni clade uitam ipse amiserit. Cuius morte cū
omnia essent tumultuaria tuis: adhortationibus atq; suasionibus
Laudēses Placentiniq; adducti se **Venetis** dedidere: principii sane
ingens ad totum **Philippi** regnū & breui consequendū & expedite:
si plus amor patriæ apud tuos q̃ quorūdam priuatus aduersus te
liuor ualuisse. Sed utendum est uulgari illa consolatione: Quid si
hoc melius: Cadunt persæpe inter principes similitates irritamēta
q; animorū: & id quidem occulto quodam ac iusto dei cōsilio: q̃
ipsum etiam **Agamemnona** & **Achillē** accidisse **Homerus** narrat.

Ita em̃ incipit carmen **Iliados**.

Iram diua refer **Pellidæ** immitis **Achilli**
Innumeris quæ sæua malis afflixit **achiuos**:
Heroūq; animas tot fortis impulit **horcho**
Membra minutatim quorū laniata **molossis**
Alitibusq; dedit pro regis mente **deorū**.

Atqui mirum uideri neminē debet: si in tot tuis & tam illustrib⁹ suc-
cessibus ulli sint reperti: qui tuæ clarissimæ uirtuti inuiderint: ob eā

Annibal
Michael

Laudenses
Placentini

Agamemnon
Achilles
Homerus
Iliados prin-
cipium

FRANCISCI PHILELFI

q̄ rem nō patriæ minus obfuerint: q̄ tibi optarint: quem infectan-
 do splendidiorē effecere: cum uideamus non defuisse per idem tem-
 poris: qui inter grauiſſimum tuum ſapientiſſimūq; **S**enatum: & in-
 uictiſſimū principem hunc meū **F**ranciſcum **S**phortiam maximas
 diſcordias bellaq; infuderunt. **Q**uibus non multum poſt tempus
 e medio ſublatis: pax repente: rursus atq; ſocietas inuicem eſt ſub-
 orta aduerſus **M**ediolanenſes: qui collati: ut noſti: immemores be-
 neficii aduerſus eundem hunc principem impie coniurarant. **Q**uo
 in bello cum tu legatus a tuo ſenatu datus legatione libera cū mul-
 tis maximisq; in rebus huic uni profueris: tum illud beneficiū fuit
 maximū: quo prudentia conſilioq; tuo idem ſibi uitam ferme ere-
 ptam recuperauit. **F**ranciſcus enim **P**erufinus qui a patre **N**icolao
 fortiffimo imperatore nō minus fide degenerauit: q̄ **I**acob⁹ frater
 uirtutes paternas omnis nō mediociter uel æquauit uel ſuperauit:
 cum animo efferato ac nefario decreuiſſet huius humaniſſimi prin-
 cipis necem occultisq; inſidijs cum hortareſ ad inuadenda huiusce
 urbis munitiffima ſuburbia: cū inſtructam ſe habere diceret quan-
 dam **M**ediolanenſium factionem: quæ ſecum pro eo ſentiret: ei⁹
 modiq; nonnulla afferret argumenta: quibus facile ſibi fidem uen-
 dicarat: ſolus certe fuiſti tu: qui hunc ne id faceret: ijs rationibus es
 hortatus: quibus apertiſſime poſſet animaduertere ſibi omnino ca-
 uendum eſſe ab omni **B**raciana factione. **I**taq; abs te uno perſuaſus
 a ſuburbijs ſe abſtinuit. **Q**uæ ſi eſſet ingreſſus: quem **M**ediolanen-
 ſes nunc habent ſalutarem: hoc principe carerent. **Q**uid aut dicam
 de inſidijs **M**ogontinis: **Q**uas de te laudes prædicat princeps me-
 us: **Q** de te honorifice ſemper loquitur: **O**bsidebat **M**ogontiam
Franciſcus **S**phortia. **E**t in id difficultatis oppidum coniecerat: ut
 diutius obſidionem ferre non poſſet. **I**amq; de deditione **M**ogonti-
 ni conſultabant: cum idem **F**ranciſcus **P**erufinus de interimendo
 imperatore ſuo clam conſilium init: **I**dq; poſtridie futurum erat: cū
 tu noctu **S**phortia adiēs: mones eum inter loquendum: ne ita ſolū
 ſe quotidie immiſceat ordinib⁹ **B**racianis: **F**ieri enim poſſe ut opor-
 tunitas pariat qd nulla honeſtas ſinit. **I**nueteratam eñ eſſe ſimul-
 tatem atq; maliuolentiam **B**racianis aduerſus **S**phortianos. **P**ræ-
 terea **F**ranciſcum non eſſe patris ſimilem & eundem ſibi uideri in-
 conſtantem ac leuem. **I**taq; cauendum eſſe ab illo plurimum. **Q**ua-
 re cum **S**phortia in poſterum diem tuum ſequi optimū conſilium
 q̄ morem ſuum inſtitutūq; maluiſſet: ſeq̄ ab inuiſendis ordinibus
 abſtinuiſſet: **F**ranciſcus idem ueritus ut opinor: inſidias ſuas illu-

Franciſcus pi-
cinus

Nicolaus pi-
cinus

Iacobus pi-
cinus

Mogontia

Mogontini

stratas patefactasq; teneri continuo transfugit **Mediolanum**. Ad-
 dam item ad hæc unum egregia tuæ prudentiæ documentū. **Iam**
 inhorruerat anni tempus: tantaq; erat ac tam uahemens hyemis
 magnitudo: ut uniuerso **Insubrium** agro & niuibus obruto & ob- **Insubres**
 stricto glacie nihil pabuli usq; offerretur: **Aloysius** uermius: alijq; **Aloysius uer-**
 ductores plariq; omnes imperatorem adeunt: eumq; pro se quisq; **minus**
 impensius hortantur: ut in **Comensem** agrum citato agmine uires **Comenses**
 agat. Sic enim fore: ut **Comenses** qui intestinis inter sese discordijs
 diglantur deditionē faciant. At **Sphortia** & si intelligebat suo-
 rum consilia: aliud nihil q̃ prædam machinari: tempori tamen ce-
 cens eis obsequebatur. Verebatur enim militum inconstantiam.
Iam uniuersæ copię procedebāt: **Tū** tu ut es facundia insignis: ab
 ijs coeptis & ductores ipsos dehortaris: & milites eos docens: & pa- **Novarienses**
 buli rerum omniū inopiam passuros apud **Comenses**: Apud **No-**
 uarienses autem secus omnia. Quibus illi adducti rationibus cum **Dux sabbau-**
 in **Novariensem** agrum diuertissent: continuo ciues imperatori se **dia**
Sphortia dediderunt: plures adducti beniuolentia: pauci etiam
 metu: & ij quidem qui ad ducem **Sabbaudiam** eodem ipso die de-
 ficere instituerant. Quod certo factum uidebatur nisi callidissimo
 tuo sanoq; consilio esset obtemperatum. Qua quidem spe **Sab-**
 baudientes copię destitutæ **Romanianum** **Novariensium** munici- **Romanianū**
 pium in fidem receperūt. At **Franciscus** **Sphortia** ut est animo gra-
 uissimo: te q̃ amicissime complexus: palam & alta uoce professus
 est se tibi debere plurimum: cuius opera factum foret: ut **Novaria** **Novaria**
 potiretur. Quæ uero deinceps sunt subsecuta: tam belli q̃ pacis: ea
 diuino consilio uoluntatiq; danda esse ambigendum certe non est.
 Quæ autem **Laudenses** **Placētina**q; partes **Venetas** sunt secuti: tua **Laudenses**
 prudentia factum scimus. Quod in præsentia duci **Francisco** foeli- **Placentini**
 cissime parent a uobisq; desciuerint: non tua sed illorum culpa qui
 tuæ uirtuti inuiderunt effectum est: & id quidem ut modo loque-
 bar: iudicio quodam ac mēte dei. Quis enim (ut est apud **Esaia**) **Esa. 40.**
 cognouit sensum dominicū: aut quis consiliarius eius fuit: Quod si
 ea quæ & incommodāt hominibus: & a plarissq; ducuntur in maxi-
 mis quibusdam malis: sine diuina sententia non fiunt: nec ea tunc
 in tantis tuis & tam secundis rebus sine diuino consilio acciderunt
 aduersa non tam tibi q̃ republicæ: nec **Valerij** recentem obitum si-
 ne mente dei: qui quicquid facit ad nostrum facit emolumentum:
 debemus factum esse existimare. Num iccirco in tot & animi & cor-
 poris ac fortunæ bonis deterius habes: q̃ ex tot liberis puerū unū
 ad se reuocarit deus: Quod si in mercatura non sumus uno cōtenti

FRANCISCI PHILELFI

- nisi lucrū etiā dignū accefferit: **Num** deus iniustus sit: si ex tot liberis quos nobis mutuo dedit: unū sibi exigerit: **Habes** tu & filias & filios pluris moribus ingenioq; eximios: eosq; & grandiuſculos & minusculos: quib⁹ te potes nō conſolari ſolū: uegetiā per oēm animi iucunditatē oblectare. **Vt** em̄ ceteros prætereā: quāto tibi ſolatio: quāto gaudio uoluptatiq; eſſe debet **Franciſcus** tuus: tanto ingenio: tāta moy elegantia: tanta probitate uir: **Num** habeas qd ad tuæ ſœlicitatis ſummā tibi ſit deſiderandū: cū oculos ac mentē in **Franciſcū** unū cōieceris: **Nōne** etiā iſte tui eſt q̄ ſimillim⁹: **Num** pueri te magis recordatio torqueat: q̄ uiri filij præſentia aſpectus q; delectet: **At** de **Valerio** mihi magna ſpes erat. **Quod** de **Valerio** futuruſ ſperabas: id tibi de **Franciſco** præſtare licet: **Etiā** **Alcibiades** q magna ſpe puer fuerat: perditiffimū pernicioſiffimūq; ciuē **Athenæ** expertæ ſunt. **Itaq;** ſi me audias: imo te uirū magnū & ſapientē: omnē iſtū animi motū uincies tandē ut antea monui: atq; obſtringes rationis cuſtodia: ut quod tempus aliquñ eſt factuſ: faciat ratio eadē nunc qua poſtea es uſurus. **Nec** em̄ tuuc erit meliore uitæ conditione **Valeriuſ**: **Et** turpe eſt proſecto plus apud te ualere tempus q̄ rationē. **Quid** quod iam annū prope agis in luſtu: **Hic** eſt natalis chriſtianuſ. **Ad** proximū **Kalendas** Ianuarias **Valeriuſ** tuuſ reliquit mēbra mortalia. **Satis** naturæ affectui: ſatis cōſuetudini datum eſt. **Redi** tñ ad te: & tibi te totū uendica. **Simuſne** ingenio muliebri inferiores: **Quot** em̄ legim⁹ mulieres: quæ obituſ filioꝝ & cōſtanti & infracto aīo tulerūt: **Mulier** **Lacana** filiū qui in acie ceciderat: ſepeliēs hoc illū diſticho hilaris proſecuta:
Sit flendū timidoſ: hilaris te nate ſepulchro
Condo meū pariter & **Lacedæmoniū**.
Altera cum filiū ſepeliret: & tenuiſ quædā anicula propiuſ accedēs miſerabiliter dixiſſet: **O** mulier fortunæ: cōtinuo illa p̄ geminoſ bonæ reſpondit. **Qua** em̄ gratia filiū peperit: ut pro ſparta moreretur: **Gyrtia** hoc mihi contigit. **At** **Gyrtia** & ipſa **Lacana** cum nunciuſ ueniſſet ex **Creta**: qui **Acrotati** ex filia nepotiſ mortē nunciaret: reſpondit: **Acrotatuſ** **Nonne** cū iret aduerſuſ hoſteſ: aut erat ab illiſ interimēduſ: aut illoſ interempturuſ: **Libentiuſ** uero ait cum mortuū audio pro matris & urbiſ maiorūq; ſuoꝝ dignitate: q̄ ſi tempuſ om̄ne ignauuſ uiueret. **Damatrīæ** uero factū eſt longe ſeueri⁹: quæ cum accepiſſet filium & timidū eſſe & ſe indignū: etiā cum primū adueniſſet occidit: inſcripſitq; huiuſmodi epigramma.
Damatrīoſ **Hunc** timidū mater **Damatrion** ipſa peremit
Nec dignū matre nec **Lacedæmoniū**.

Et alia item **Lacana** cum audiuiſſet filiū & ſeruātū eſſe & fugiſſe ex hoſtiū manibus: ita ei ſcripſit: Mala de te fama diſfuſa eſt: aut hanc nunc elue: aut ne ſis. Alia ruruſus filiū aduenientē intuta: & quid ageret patria percunctata: Cum iſ reſpōdiſſet: om̄es periſſe: cū tegula ſublata percūſſit atq; interemit: inquit: Te igit̄ malū nunciū nobis miſerūt. Idemdem etiā a **Lacana** illa muliere factū legimus: quā filiū qui ex acie fugerat occidit inquit: Non meū eſt hoc germē: ad diditq; huiuſmodi epigramma.

Vade malū tenebras germē pete: quēq; perofuſ

Eurotas ceruas ne fluat ad timidas.

Si catulus nequā perrexeris: ito ſub horchum.

Nec ſparta dignus: nec generis titulis.

Et qm̄ exempla huiuſmodi poſſem infinita pene afferre: uno tantū & peregrino & de **Lacana** itē generoſaq; muliere exēplo addito reuertar ad uiros eoſq; **Patricioſ** ac **Venetos**. **Lacana** quādā mulier filioſ quinq; quos habebat ad id bellū miſerat: quod in ſuburbis gerebat. Quā cum ſtetiſſet euentū pugnae expectans: ubi quiſ adueniēſ percunctanti ei nunciaſſet filioſ om̄iſ obiſſe: nō hoc inquit percunctabar ignauū mancipiū: ſed qd agit **Patria**. Cui cū ille ſubdiſſet ab ea eſſe uictoriā: Libenter igit̄ ait accipio etiā filioꝝ mortem. Sed audi iam de tuiſ eruditiffimis duobus & ſapiētiffimis ui-

ris **Leonardo** **Iuſtiniano** ac **Franciſco** **Barbaro**. Hic em̄ frat̄e habebat **Zachariā**: uirū certe grauē & perhumanū patrem ampliſſimi **Veronēſiſ** pontificiſ **Hermolai**: qui nō ſecus **Franciſcū** educauerat atq; dilexerat: q̄ ſi ex ſe ipſe genuiſſet: eum uero **Frāciſcuſ** æque ob ſeruabat & om̄i pietatiſ munere uenerabat ac ſi pater extitiſſet: ubi uero diem obiit **Zacharias**: primarij urbiſ ciueſ ad **Frāciſcū** uenire cōſolandū: quos ita ille excipiebat: & oriſ tranquillitate & grauitate ſermonis: ut qui cōſolaturi uenerāt: cōſolandi fuiſſe uiderent̄.

At **Leonardus** qua cōſtantiā: qua æquitate animi: qua lenitate: q̄ ui oratiōiſ in obitu **Marci** frat̄iſ uiri cōtinentiſ & integri: quō uno nihil habebat in uita chariꝝ uſuſ fuerit: quiſ eſt qui meliꝝ noriſ q̄ ipſetur: Quod taliū uiroꝝ factum laudas: quid tibi faciendū ſit noſti. Turpe eſt em̄ qua laude ipſi careamus: eam cuiq; ut rem præcipuā præclarāq; tribuere. Reliquū eſt: ut duorū principum & **Pas-**
ſcaliſ & **Malipperij**: qui præſentia ſummæ reipublicæ præſt: & **Frāciſci** **Foſcari**: qui hunc in ea dignitatiſ maiestate antecēſſit: in clytas eadem in re uirtuteſ ſilētio inuolui nulla uel cōſuetudine uel negligētiā ueſtra patiar: q̄ id fieri fama eſt quorūdam culpa: qui uel domeſtica cuiuſpiā ſibi notæ conſcij: uel quia neq; in ſua: nec in

Leonardus iu-

ſtinianuſ

Frāciſcuſ bar-

baruſ

Zacharias

Hermolauſ

epiſcopuſ

Pas-

ſcaliſ dux

Frāciſcuſ dux

FRANCISCI PHILELFI

suorum maiorum ulla uirtutis luce uersati aliorum gloria inuideant. **Francisco** enim **Foscaro** tanta prudentia: tanta rerum magnarum omnium cognitione: tanta eloquentia: tanta animi magnitudine uiro **Iacobus** erat filius: quem pater & quia filium & quia unicum incredibili charitate atque indulgentia diligebat: adeo ut eo nihil habere in uita iucundius posset ab omnibus iudicari. Quid autem in causa fuerit: nescio. Illud mihi uideor scire nullum: aut esse aut excogitari posse genus cruciatus: quo ille fere ad mortem usque afflicto saepe non fuerit. **Ad** postremum accessit ex insula **Creta**: ubi relegatus asseruabatur: & in organo porrectus ac uinctus: quo torquendi genere aliud nullum ferre neque durius esse neque horribilius: ita membratim tractus exagitatusque est: ut solutis nervis artibusque laxatis exanimus prope redderetur. Num dux **Franciscus** aut uultum mutauit unquam: aut uerbum fecit ullum in tanta & tam atroci filij clade quam coram quodammodo intuebatur. **Satis** enim intuebatur cum & filij uociferationes eiulatusque ex proximo cubiculo audiret: & quod sit organi supplicium non esset ignarus. Cumque post illius immanitatem truculentiamque supplicij coram uideret allatum: nam quo is modo duci potuisset: cui nulla corporis pars consisteret: Nunquid ullum immutatum signum ostendit in facie: quicquam ne est locutus aut mollius: aut remissius. Quasi istiusmodi quaestionis horribilitas non superet omnem mortis non dicam doloris: qui ut docui nullus est: sed doloris formidine quem indocti iudicant. **Nam** **Paschalis** dux quo uno nihil prouexit natura humanius: nihil mitius: nihil melius: nihil amabilius: solum filium quem habebat: uirum magnum & modestum: quinto mense ante ducatum amisit: & quem filij loco mirifice diligebat solum ex eo filio nepotem praestanti indole & spe maxima puerum hoc anno paucis ante mensibus sepeliuit. Quis eum uidit aut in filij aut in nepotis obitu uel lachrymulam unam funderet. **Et** sapienter id quidem. Quid enim ullus doleat quod & naturale est & necessarium & bonum. **Scimus** hunc casum omnibus esse communem. Itaque uanus est dolor: quem nec primum nec solum esse cognoscimus. **Et** praesens uita quod habeat in se boni nihil uideo. Proinde sapienter ait **Ecclesiastes**: **Tota** uita odio habui. Quod si uita habenda est odio ut malorum omnium causa: certe mors & appetenda est & amanda plurimum. **Hoc** habet tantum uita in se boni: quod per eam transitus patet ad mortem: sine qua reuiuiscere nemo potest. Quem enim mihi probabilis resurrecturus nisi mortem antea moriatur. **Cupio** dissolui inquit **Apollonius**: & esse cum christo. **An** id dixisset uir ille sanctissimus: nisi intellexisset: ut erat omni doctrina sapientiaque insignis: & in hac uita mortali nihil esse omnino boni: & in morte ut mali omnino nihil: ita boni etiam plurimum. **Quare** si **Franciscum** **Philelsum** tuum: qui & ipse

in simili casu est: & te plurimū diligit: audire sequiꝫ institueris. **Iacobus** anto-
 cobe **Antoni** **Marcelle**: nō modo non lugebis obitū **Valerij** filij: sed **nicius** **Marcellus**
 gaudebis potius: quoniam cum illo actum est optime. **Exultat** ille **Valerius**
 nunc inter angelorum choros: perturbatione curaꝫ om̃i uacuu.
Diuinæ substantiæ uisione fruitur. **Tibiꝫ** patri indulgentissimo
 quo dum erat in terris: nihil sibi neꝫ charius habebat neꝫ iucun-
 dius: in celo domiciliū parat. Inest enim adhuc in filijs nostris san-
 ctus quidam appetitus recipiendi corporis: ut quo socio in terrestri
 hac peregrinatiōe & comite usi sunt: cum eo etiā simul in caelesti trā-
 quillitate & beatitudine gaudeant. **Quod** si corpus appetūt secum
 esse: parentes etiam quorum portio corpus est: consentaneæ appe-
 tūt. **Quid** igitur doleamus in gaudijs & gloria filiorum? **At** indul-
 gendum aliquid fuit naturæ desiderio: ne si efferuescēte adhuc uul-
 neri remedia fortiora essent adhibita: dolor magis atꝫ magis exa-
 gitatus incrudesceret. **Qui** enim recenti uulnere curationes adhibet
 ualidioris: dolorem exasperat magis q̃ lenit. **Sed** ecce annus iam
 tibi præterit: satis naturæ imbecillitati: satis opinioni: satis officio
 tributum est. **Iam** ratione uti nos decet. **Priuatus** dolor cum ami-
 corum dolore tibi est digerendus. **Omnes** enim quibus es charissi-
 mus: tua causa dolemus. **At** fuerint uel humanitatis: cuius mirifi-
 ce ab omnibus laudaris: uel liberalitatis tuæ qua ceteros homines
 antecellis: liberare nos tandem om̃i doloris aculeo: quod una sane
 re feceris: si te uiderimus finem imposuisse tantæ doloris acerbita-
 ti. **Quod** si neꝫ tua neꝫ nostra etiam causa: ut tibi tuæꝫ ætati par-
 cas: potes adduci: moueāt te saltē reliqui tui liberi: q̃s tu⁹ mœror te
 nec ilachrymis. **Moueāt** **Luca** uxor tua nobilissima prudētissimaꝫ
 uirago: quā longe magis tantus dolor tu⁹ affligit: q̃ cōmunis iucū-
 dissimiq̃ filij mors cōmouerit. **Q̃** ei⁹ ingeniū: ei⁹ moderatio me de-
 lectat: quæ se maiore suorum similē q̃ se ostendit illustrē. **Est** uxor ista
 tua **Patauia**: & ex **Leonib⁹** q̃dē **Patauina**. **Ferē** autē **Leon** inter **An-** **Leones**
 tenoris proceres clarissim⁹ extitisse. **Ex** illo autē auctore **Leonū** fami **Antenor**
 liā **Patauij** emanasse ne græcæ quidē negāt historiæ. **Quare** ut no- **Leon**
 bis amicis omnibus: ut liberis tuis: ut tanta probitate uxori tam **Patauiū**
 diuturnam: tam grauem: tam intolerabilem animi molestiam om-
 nino auferas: & monet tempus & cogit ratio. **Id** autem facillime as-
 sequaris: si ijsdem remedijs in tuo isto casu: ut aliquando institue-
 ris quibus ipse in obitu **Olympi** mei sum usus. **Mam** ad eas cæte- **Olympus**
 ras rationes quas modo collegi: plurimum tibi proderit: non ad le-
 niendā ægritudinē solū: sed etiam ad lætioris uitæ suauitatē si om-
 nem **Valerij** filij infantiā: si indolem: si ingeniū: si corporis formā: si

FRANCISCI PHILELFI

morum probitatē ac decus: si doctrinæ & eloquētiæ studiū: si tot il-
 las tantaſq; uirtutes repetere tecū animo perrexeris. **Nec** em̄ eſſe de-
 bes oblitus: cum tuo ex collo **Valerius** penderet: cum te oſcularē:
 cū hæreret in brachijs: & quo magis garrula lingua balbutiebat:
 eo fiebat ipſa uerborū offeſſione iucūdiſior auditu. **Remiſcere** præ-
 terea q̄ lucebat in eius oculis ſcintilla uigoris tui: & ut tuorum mo-
 rum ſimilitudo tanq̄ per cutis erumpēs ſpeculū: animi tui magni-
 tudinē ac prudentiā referebat. **Recordare** faciē illam niue om̄i can-
 didiorē roſeaſq; genas purpurā q̄ ſimillimas. **Nōne** ſic ore matris
 uenustatē formæq; paternæ dignitatē repræſentabat: ut uno in cor-
 pore uterq; cognosci poſſet. **Repete** eius māſuetudinē & modēſtiā:
 qua erat tanta: ut om̄nē uinceret ſanctimoniā. **Necq;** em̄ ingentij do-
 ctrinæq; & eloquētiæ bonitate abutebā: ut in ſuperbiā elatus ab-
 ducta fronte æqualis cæteros cōtemptui haberet: ſed ſe om̄ibus fa-
 cilē: affabilē amabilēq; præſtabat. **Grandioris** uenerabā: præſer-
 tim eos qui uirtute & grauitate antecellerent. **Inferioris** uero tanta
 ſibi cōciliabat beniuolētia: ut ſe illis parem facere uiderē. **Et** adeo
 gloriā purgati animi uirtute anteibat: ut nullā aduerſus ſe concita-
 ret inuidiā: ſed æque diligereſ atq; obſeruareſ ab æqualibus om̄i-
 bus. **Et** quaſi intelligeret ex æqualiū moribus ſe iudicatū iri: illorū
 puerorū ſemper cōſuetudine utebā: qui om̄i uacaret incontinētia:
 quos nullius ſlagitiij reos ſentiret: quos ad diſcipuliū: quos ad pro-
 bitatē incitatos agnoſceret. **Quos** tñ omnis quaſi ſtellarū fulgores
 ipſe tanq̄ iubar ſolare quoddā mirabili ſplendore obumbrabat at-
 q; obſcurabat: & q̄ magis ab illis fugeret honorari: eo ſe honorabi-
 liorē præſtabat. **Quoq;** erat animi celſitudine excellentior: eo ſe hu-
 militatis uirtute quā apud **Chriſtū** primā eſſe didicerat magis deiſ-
 ciebat. **Iurgantis** aut̄ inter ſe ſocios quēq; pro more cuiuſq; aggre-
 diebā: aliū monēdo: aliū blandiēdo: aliū rogando: & ita om̄is leni
 amicoq; ſermone mutua beniuolentia ueluti fœderabat. **Quod** ſi
 quē uidiffet ex ſocijs aut uerbo laſciuo uti aut ineptiore: illū uel cō-
 tracta frōte uel triſti uultu aſpiciēs arguebat leniter ac ſubmiſſa uo-
 ce: inquiring eiufmodi ſermonē nō eſſe patricij nec ingenui pueri: &
 quod per oris orationē uolūtas oſtēdereſ. **Et** ne qua uanæ cogita-
 tionis ſagitta feriri poſſet incautus: nullū ocium admittebat. **Nam**
 qñ ab alijs rebus ſibi ocij uidebat oblatū: diuinā aliquam oratio-
 nem animo uolutabat: qua ueluti clypeo uæhemētior ictus om̄is
 repellereſ. **Quis** em̄ adeo eſt a natura bene inſtitutus: ut tanq̄ ſen-
 ſus expers perturbationū initijs nō tangaſ: qbus tñ reſiſtere & eas
 non pati effundi latius ſummæ uirtutis eſt. **Meminerat** ſane quod

Chriſtus

ORATIO FVNEBRIS III

scriptum est: procliuius esse cor hominibus a puericia ad malū. Quare tamen erat generosa quadā atq; pene inaudita animi magnitudine: ab ira tñ quā nōnulli cotem fortitudinis esse dicūt: ita se cōpescibat: ut iratus nunq; uideret. Repetebat em̄ frequēter aīo nō mō illud Archytæ Tarentini dictū in uillicū: Afficerem te supplicio: nisi iratus essem: sed etiā multo melius illud propheticū: Turbatus sum & nō sum locutus: atq; Irascimini & nolite peccare. Quid qd̄ ornatu corporis sæculo ac mentis puritate deo seruebat: Diuitiarū affluētia nō uitioꝝ sed uirtutū materia illi erat. Quicquid pecuniolæ aut abs te patre prudētissimo aut ab indulgētissima matre accipiebat: id om̄e pauperib; tribuebat. Illudq; præceptū assiduo sermone celebrabat: Si uis esse pfect; uade & uende om̄ia quæ habes & da pauperibus: & ueni & sequere me. Et qm̄ uerecūdia se nō metu ad uirtutē munierat: modeste semper aliquid proponebat: libenter audiebat: nec unq; sine ingenito illo pudore q̄ ornabat ætatem proponētibus respondebat. Recta suscipiebat: quæ praua esse animaduertere: acriter cōfutabat: Operāq; dabat: ut aduersariū docere magis q̄ uincere uideret. Si quid boni aut fecisset aut dixisset: eius laudē om̄nē uel in parētes uel in magistros referebat. Qd̄ si quicq; ut sit aliter euenisset q̄ uellet: suū esse erratū dicebat: magistros aut aut parētes nulla esse in culpa. Ita eius sæcundū ingenium multipliciū uariarūq; laudum studijs tenebat: ut instar lætæ segetis uberisq; agri culmis atq; aristis luxuriātis supra omnes uirtutis gradus mirifico incremēto quotidie adolesceret. Quid enim plura meminerim: Nihil eius ingenio natura docibili; protulit: nihil acutius: nihil feracius: nihil admirabilius. Et cum nō esset in discendo minus uelox q̄ in audiēdo quæ didicerat: ita memoriter tenebat: eloquenterq; proferebat: ut diuino quodā afflatus numine quiret ab om̄ibus iudicari. An hæc & alia fere infinita si tecū tacitus recensueris: nō cogitatōe ipsa lætabere: nō gestes: nō exilies gaudio: Eadem existimo te illū nunc absentē perinde reflexa ceruice inter dormiendū persæpe & quærere: & aspicere: & complecti: & alloqui q̄ si præsentē. Num parū tibi ex illius recordatione suauitatis superest: cum uideat adhuc cogitanti tibi oculos tuos deosculari: uultui hæerere: ceruicē complecti uulnulis: teq; blandiēs rogare: ut sollicitudinis tædia abducas: ut curas leues: ut ægritudinē oēm animo abijcias: ut nihil seruilius: nihil languidius: nihil enervatius: nihil humilius: nihil demissius præ te feras: cum qui excelsiore loco natus Iacobus Ansis: qui res illustres tot tantaq; gesseris: nullum tuū neq; dictū neq; factū latere possit. Hæc inq; tibi reminiscenda sunt Iacobe Antoni cellus

FRANCISCI PHILELFI

Marcelle: atq; uersanda frequēti animo. Quod si factū abs te fuerit: nō poteris nō miro perfundi gaudio cū intellexeris & tibi & filio cōsultum esse q̄ optime. **I**lli quidē quod post innocēter & bene actam sēculi uitā aternā adeptus beatitudinē iam nihil sibi sentiat formidandū: tibi uero qđ certo sperare liceat a **V**alerio tuo paratā in cālo sedem: ubi tu nō post diuturnū admodū tempus tranquillum atq; iucūdā uitā una cū illo p̄ sempiternā gloriā sis actur⁹. **I**nterea uero quod reliquū est: ad idem te adhortabor: ad quod **N**icodē regē **I**socrates: Quoniā mortale tibi cōtigit corpus: animus aut̄ immortalis enitere: ut animi memoriā relinquas immortalē.

Ex **M**ediolano anno a natali christiano: **M**illesimo quadringentesimo sexagesimo primo: octauo **K**alendas **I**anuarias.

Francischi **P**hilelfi **E**pistola consolatoria ad **P**etrum Iustinum **P**hilelfum nepotem suum de obitu **A**lphinae matris dilectissimæ.
IIII

Audio te angī animo ex obitu **A**lphinae matr̄ honestissimæ & probatissimæ foeminæ uāhementius q̄ par est. **A**misisti tu sane matrē: at ego filiā: cum em̄ nata esset ex **N**icolao fratre meo germano: habere q; **T**holētini primaria quādā mulier: eā certe diligebā ut filiā. **I**taq; nō minor mihi in ea iactura facta est q̄ tibi filio. **N**um fortassis ignoras ea nos lege natos omnis: ut tandē moriamur: **I**llorū dolenda mors est: qui nunq; meminere se mortuos. **A**t **A**lphina quid de hac mortali uita sentiret: liquido fecit exploratum oībus: cum foret usq; pietatis & christianæ religionis obseruatissima: misericordiæ operibus assidue dedita. **N**ullo in proximis odio tenebat inīuriarū: nō minus oblita q̄ beneficētiæ memor. **I**ntelligebat in hoc sēculo nihil esse firmi: nihil stabile: nihil sūmopere appetendū. **S**ed uerā & optandā tranquillitatē ac beatitudinē in cālo repositā: ad quā peruenire q̄ uellet: cū uacare oportere oīni sorde mundana: seruari ab angelis habitacula bonorū: infernalis poenas & intolerabilis cruciatus ihs apud inferos cōstitutos: qui sui deiq; obliti uitā uiuerent bālūag. **N**ihil neq; faciebat: neq; loquebatur: neq; cogitabat: cui⁹ nō redderet probatissimam rationē. **E**rat ab oīni muliebri uanitate atq; immūdicia abhorrēs. **C**ibo ac potu utebat̄ moderatissimo eoq; minime delicato. **N**orat em̄ oris incontīnētiā iter parare ad illecebras & obscenas corpo

ris uoluptates: quibus & corpus uitaretur & anima. **E**t quia didicerat ei cum immortalis deo esse sermonem: qui diuinis orationibus studeret quicquid subripere poterat a domesticis negocijs illisq; necessarijs: id omne oratio usurpabat. **P**raestabat formae bonitate cunctas mulieres. **T**holentinas: quae ipsa nulla fouebat arte: sed ea grauitate pudoreq; leniebat: ut uenerabilis omnibus redderetur. **F**amiliam suam bene morata ut redderet: modestissimis suis moribus curabat esse exemplo. **C**elebrationi hostiae christianae ut q̄ deuotissime interesset: ne unum quidem diem praetermisit unq̄. **L**iberos suos castigatione magis q̄ uerberibus instituebat: castigationem inquit dicit humanitatis: uerba iracundiae: quae a furore alio nihilo distare q̄ tempore iusticiam non legibus sed bono & aequo metiebatur. **C**onstantiam in sexu muliebri apprimè laudabat. **L**euitatem non oderat modo sed etiam execrabatur. **F**ortitudinem probabat eam: cui nihil admixtum esset excandescenciae. **E**t ut prudentiae operibus gaudebat: ita ab omni mala malicia perinde quasi a teterrima quadam peste auertebatur. **S**omni erat paucissimi: cumq; uigilaret omnis eius cogitatio erat de animae immortalitate ac futura uita. **P**raeterea per noctem cogitabat quid in die foret actura. **P**arsimoniam domesticis in rebus amplectebatur: **I**n diuinis uero liberalitatem ac munificentiam. **I**eunijs quibus supra naturam muliebrem utebatur: reddi se dicebat & ingenio perspicaciorē: & membris ualidiorem. **S**ed quid haec tibi & alia plura commemorare: quorum non es ignarus? **N**empe ut memineris ex talibus uita institutis laudatissimisq; operibus nihil mali **A**lphinae matri euenire potuisse: sed iam ea contigisse bona: quae maxime optabat cum esset in uita. **F**ruitur enim aeterna beatitudine: breuiq; futurum sperat ut illud possideat habitaculum quod angelica custodia sibi seruatum nouit. **D**eum omnipotentem pro te orare non desinit: ut hanc uita peregrinationem ita transigas: ut secum una in caelesti patria sis futurus. **H**aec si tecum ipse cogitabis: iudicabis profecto non modo tibi non esse dolendum sed latandum potius: quod ea sis matre natus: cuius sanctissimis meritis in caelestem sis gloriam peruerturus. **V**ale ex urbe: quindecimo **K**alendas **M**artias: **M**illesimo quadringentesimo septuagesimo sexto.

Francisci **P**hilelfi **O**ratio funebris pro magnifico ducali senatore & clarissimo equite aurato **P**hilippo **B**orrbo/
mao comite **H**aronæ.

FRANCISCI PHILELFI

PEr difficile mihi profecto & apprime laboriosum oblatum esse dicēdi argumētum intelligo uiri excellētissimi: qui cum ipse cōsolandus sim: uos cōsolaturus aduenerim. **Q**uid em̄ **Philippus bor** nō admodū doleam atq; ingemiscam **Philippi huius Borrhomai** splēdidissimi uiri obitū: in cuius uita permagna erat bonis oibus spes reposita: **Q**uare cum publicū & cōmune quoddam perfugiū atq; præsidiū e medio uideā esse sublatū: iure mihi dolēdū possim existimare: **I**taq; merito libet mihi exclamare: **O**h durā & ineuitabilem naturā humanā necessitatē: cui nulla nostra remedia aduersant: **O**h inexorabilē & immitem hominū sortem: quā tum opprimis maxime: cum nullas abs te putamus impendere insidias. **S**ed quo feror demēs: **L**euaturus accersor nō exasperaturus acerbitatē crudissimi uulneris. **V**inciat igitur obstringatq; om̄is animi dolor rationis custodia: ut quē deniq; tempus tollet om̄ino: eum iam hic sedet prudētia & cōsiliū. **N**am animus perturbat⁹ ita sese abhorret: ut recte iudicare nihil queat. **E**t qm̄ uulgo putant nō esse humanitatis solum: sed etiam iusticiā lugere plurimū eius mortē: quem plurimū dilexerimus: quā adduci possint istiusmodi mōroris causas: uidef dicēdum paucis. **N**amq; hāc diligētius cogitanti mihi offerunt quinq; numero. **A**ut em̄ dolemus nostra causa: quod existimemus ex alterius morte magnis nos quibusdam priuari commodis: aut illius causa qm̄ eum opinemur uitā huius suauitatem amittere: aut qā arbitremur mortē sine acerbissimo dolore accedere posse nemini: aut qd̄ uereamur fore: ut animus ipse intereat una cum corpore: aut propter futuros apud inferos cruciat⁹. **E**t doleat quidem nostra causa hominis est sese amātis: non alteri: ob eāq; rē neq; magnanimi: neq; liberalis: quin potius ignaui prorsus nulliusq; uirtutis. **I**n morte autē q dolor inesse potest quā simillima somno est adeo: ut **D**iogenes ille **C**yon solutus in somnū anteaq; morerē ueluti iocabundus dixerit fratre sororem anticipari. **N**am eadē uia atq; ui & mortē & somnū fieri: acutissimi philosophi tradidere. **S**ed ut somno ita etiam morte ne sentiētēs quidē corripimur. **T**ertia causa **Q**ui uero censent animos simul cum corporibus interire: hi sane cū maxime uidentur uiuere: mortui sunt: nō ea scilicet morte qua huius uitā cursum munusq; explemus: neq; ea qua peccato morimur & deo uiuimus: ut inquit **A**postolus: **C**onsepulti em̄ sumus cum illo per baptisimū in mortem: sed ea potius quā est peccati: de qua etiam scriptū legitur: **A**nima quā peccat ipsa moriet⁹. **F**uturi aut apud inferos cruciat⁹ illis horrēdi sunt q semetipsos cū uiuerēt hāc mortalem uitam: per om̄e flagitiū immanitatiscq; genus q; foedissime

ORATIO FVNEBRIS V

uoluntariū: non **Philippo** **Borromæo** cuius uniuersam uitam plenam fuisse honestatis & officij nostis omnes. Quis enim uno **Philippo** cōtinētiōr: quis modestior: quis cōstantior: quis in omni re moderatiōr: Nam & humanitate & beneficētia semper quāta fuerit: **Humanitas** nemo est quē lateat. Et nō modo nemini unq̃ iniuriam intulit: sed **Beneficētia** ne cuiq̃ inferret omni ope operaq̃ curabat. **Religionis** eius & pietatis studiū ne parietes quidem ipsi ignorant. **Religio** Intelligebat enim homo prudentissimus nō esse in hac mūdāna uita patriā nostrā sed in cælo. Et q̃ diu hic peregrinamur oportere nos meminisse illi patriæ: ubi nostra māsio futura sit sempiterna. Quare ut ab omni cōtagiōe peccati & maleficio abstinebat: ita die noctuq̃ aliud nihil neq̃ agebat: neq̃ cogitabat q̃ prostratis & cōculcatis turbulentissimis animi motibus: ad illius se uoluntatē componeret atq̃ confirmaret: ad cuius imaginē & similitudinē factus esset. Nullis inq̃ nunc supplicijs est obiectus innocentissimus & optimus uir **Philippus** **Borromæus**: sed illis frui præmijs quæ in cælo his proposita sunt: quod in huius uitæ curriculo se exercent q̃ minimā sibi societatem cum corporibus esse sinūt: Nam quā mihi fabulē quispiam uitæ uatāt: Quæ nam est in hac procellosa uita suauitas: quæ tranquillitas: quæ requies ulla: Quod si quā tandem suauitatē deprauata hominū ratio sibi finxerit: nō tam eius accessio ulla optanda fuerat in **Philippo**: q̃ metuēda secessio. Implerat iam quintū ætatis & quadagesimū annū ualitudine prospera: & eadem integritate sensuū: qua ab ineunte adolescētia semper fuit. Bona uero externa quæ animo bene instituto erant maiora alia expectāda: Natus est **Vitaliano** patre uiro in omni genere laudis probatissimo: quo uno illustrissim⁹ ille & sapiētissimus dux **Philipp⁹** uix habuit apud se quicquam aut charius aut splendidius. **Vitalianorū** autem originē altius si quis repetere uoluerit: inueniet eam manare a **Vitaliano** antiquissimo totius **Venetia** rege: a quo etiam ipso fluxisse compertum est sanctissimā uirginem hanc **Iustinā**: cuius sacratissimum nomē per tot religiosissima monasteria in uniuerso prope orbis terrarum celebratur. Sed ne curiosius q̃ par est: uetera consēctetur: quæ sunt fere innumerabiles: breuitatis gratia prætereamus: reliquit ut omnes scitis nobilissimus uir **Philippus** **Borromæus** filias tris easq̃ pudicissimas: filios uero duos. Nonne ex illarū honestissimis matrimonijs tris sibi clarissimas potentissimasq̃ familias perpetuo affinitatē ac beniuolētiæ uinculo cōiunxit: **Ruscones** **Comi** **Vicecomites** **Mediolani**: **Parmæ** autē **Rufos**: Nam ex huius **Ioānis** **Mediolanū**

FRANCISCI PHILELFI

cōiungio ornatissimi equitis aurati: in quo uno patritæ auitaq; uirtutes mirifice resurgunt: **M**agnificos carpi dominos habebat affinis. **D**e **V**italiano autem ingēti spe puero quem hic præsentem lugubrēq; uidetis: nō dum per ætatem ei licuerat aliam curam cape-
re: q̄ id præstare ut & fratris & sui q̄ simillimus foret. **Q**uid em̄ lo-
quar de patriæ splendore: qui qualis quātusq; sit: satis superq; pau-
ter: cū de ciuius maioribus sum locutus: **N**am siue **P**atauinū **P**hilip-
Patauiū pum dixerimus: siue **M**ediolanēsem: patria natus est & uetere & in
Antenor tro primis inclyta. **N**am **P**atauiū **T**roianus **A**ntenor cōdidit: qui quic-
ianus quid iacet inter alpes & sinū **H**adriaticū: magna sua cū laude subiu-
Alpes gavit. **M**ediolanū uero ab **H**eduis **G**allisq; transalpinis conditum
Mediolanū esse cōstat: qd̄ ipsum nomē accepit ab urbe prisca illa & nobili **M**e-
Hedui diolano quæ in **X**anthonib⁹ adhuc extat. **Q**uanti aut̄ **M**ediolanē-
Galli sem hanc urbem fieri oporteat: ex eius rebus tam multis & tā præ-
Xanthonēs claris cū supiorib⁹ sæculis: tū nostra etiā tēpestate assidue gestis nō
obscurè iudicari potest: accedūt opes & amplissimæ facultates: qb⁹
cæteris **M**ediolanēsis oīibus post ipsos principes superior **P**hi-
Angleria lippus erat atq; habebatur. **D**ominabatur em̄ nō **A**ngleria & **H**a-
Harona ronæ solum: cui⁹ erat **C**omes: sed alijs quoq; nōnullis municipijs
Municipia & castellis. **Q**uid em̄ meminero: uel militiæ: uel senatorij ordinis
Castella insignia: quibus a diuo principe nostro propter eximias eius illu-
strisq; uirtutes ornatus est. **Q**uero charus esset & pericūdus uni-
Pompa uersis ciuib⁹ atq; peregrinis: ex præsentis funeris pompa licet anim-
Honos aduertere. **Q**uod si duo maxime in oīi republica expetunt: honos &
Vtilitas utilitas: in quibus ipsis permagnā positam uoluptatē rentur: quid
Voluptas uni **P**hilippo defuit in tantis uel suis uel fortunæ cōmodis ad uitæ
Philippus suauitatē. **T**empestiue igitur excessit ex hac uita turbulentissima: in
eam profecturus uitā: quæ nulli est motui: nulli mutabilitati subie-
cta. **A**n fortasse nescimus quo diutius uiuitur: eo magis peccatur:
Mors itaq; optāda profecto est ea mors: cuius interuētū sit ne culpa red-
Aristippus cy- datur quotidie cumulator. **Q**uod si **A**ristippus uoluptari⁹ ille **C**y-
renaicus renaicus: quo uitæ cōsuleret: quicquid nummoz ferebat secum ab-
ieciisse fertur: nos quo uitam possideamus æternam: miserabilē ui-
tam hanc atq; æruminosam: quæ & caduca est & lubrica & incerta:
Paulus ap̄lus tanti ducendam arbitrabimur. **C**upio (inquit **P**aulus) dissolui: &
Christus esse cum christo. **Q**uis uero cū christo futurus sit: ubi se minus eius
imitatorē gesserit. **Q**uod si ille nostra causā mori uoluit: nos ppter
nos ipsos dubitem⁹ mori. **N**ec em̄ ea mors mala esse ullo pacto po-
test: quæ ubi aduenerit: oīi malo nos liberat. **A**t dixerit quispiā:
quod uitā tollit: nō malum esse non potest. **N**ec illud rursus in bo-

nis nō est habendū per qd̄ uitā adipiscimur sempiternā. **N**isi boni plurimum esset in morte: nunq̄ dixisset sapientissimus ille **David**: **P**reciosa in conspectu domini mors sanctorū eius. **Q**uod si beneficio mortis terrestri hac om̄i mortalitate perturbationibusq̄ exuti immortalitatē simul cum tranquillitate induimur: si ne resurgere quidem licet: nisi animi a corpore separatio antecesserit: nolimus per deum immortalem: nolimus mortem in malis ducere: quæ aut est optima: aut optimorū bonorum causa. **I**taq̄ ponendæ sunt la- chrymæ: reprimēdi gemitus: & animi dolor sedandus penitus. **N**ā **Dolor** cum om̄is perturbatio grauis sit: omniū tamen molestissima est & perniciosissima ægrotudo: cui⁹ ui atq̄ impetu sæpe factum legim⁹: **Ægrotudo** audiuius: uidimus: alios in ægotationes incurabilis incidisse: alios furore insaniaq̄ correptos: alios sibi manum cōscidisse. **E**t ne prolixius nostra protrahatur oratio: prudentissimus ille mihi uide ri debet: qui & naturæ legi non aduersatur: & æquo animo fert ne cessitatem.

Hæc quidē oratio habita est in templo diui **Francisci**: decimotertio **Kalēdas** septembris: **A**nno a natali christiano: **M**illesimo quadringentesimo sexagesimo quarto.

Francisci Philelfi Oratio funebris pro magnifico equite aurato ducaliq̄ senatore Stephano Frederico Tode/ schino.
VI

Quamq̄ non obscure futurum animaduertam illustres uiri **Stephanus fre** & amplissimi patres: ut mea hæc omnis de **Stephani Fre/ dericus** **Todeschini** obitu: hominis sane & præstantis & magni tumultuaria consolatio: nō tam persuasiois apud uos locum: q̄ impetudinis consequatur: uolui tamē in hac uāhemētī ac prope communi omniū uestrum acerbitate pertinacius eorum uoluntati refragari: qui apud me & auctoritate & gratia ualere plurimū & possunt & debent. **N**am si alia etiam omnia quæ huic tanto tam pio: tam singulari: tam eximio muneri pernecessaria quib⁹ nō tēmere a dicendo non deterreor. **Q**uo enim pacto aut ausit aut speret quispiam consolari alios: qui uel in primis cōsolandus ipse sit: **N**on enim possum nō dolere & grauiter & permoleste ferre eius uiri obitum: cui⁹ uita tum nostro diuo principi **Philippo Mariæ An/ glo** suauissimis suis moribus periucūda: tum bonis om̄ibus grata:

FRANCISCI PHILELFI

quippe qui intelligerent commune sibi quoddam & firmissimum patrociniū: praesidium: opem in eius salute positam ac locatū esse.

His igit nō absurde cum officij aut auxilij quicq; uel aduersis uel secundis in rebus suis desiderant: **V**irgilianū illud liceat crebra memoria atq; lachrymis usurpare: **Q**uis te paliure deorum eripuit nobis? **Q**uod autem secundo loco me ab huiusmodi oratione magis atq; magis dehortatur: est recentior & inusitatus dolor acerbior uulneris: cui si mederi intempestiue studeo: uereor ne uim doloris aggrauassem potius q̄ ulla ex parte leuem: faciam tamen necesse est quod imperiti medici nōnunq; solent: qui ubi grauius agrotantes curandos acceperunt: ueriti ne si diutius tardarunt fore ut morbus & inualefcat & incrudescat magis: non graues solū sed etiam periculosas curationes adhibent. **E**t ita fit fortuna quadam: ut q̄ sana ratio desperarat: temeritas bonam saepe ualitudinem afferat.

Demades
Demosthenes

Nolim autem miretur quisq; si in hoc subito & repentino dolore ac luctu subita quoq; & repentina nostra erit oratio: sapiatq; **D**emaden magis q̄ **D**emosthenem. **E**x tempore enim mihi dicendum fuit nullo apparatu: nulla praemeditatione: nullo ordine uti licuit tanq; tumultuarius miles in aciem descendo. **M**agna profecto iactura nobis: & ea pene intolerabilis patres amplissimi in huius magnifici & excellētis uiri **T**odeschini obitu facta est. **A**misimus enim eum qui nullius officij: nullius bonitatis: nullius erat uirtutis ex pers. **N**am cum ab ineunte aetate accepisset duas esse uirtutes ac uias hominū animis propositas: quarū altera per temporales actiones: altera quā in contemplandis aeternis rebus uersatur perueniretur ad deum: non solum ut sciret: sed longe magis ut sciret operam omnem suam industriam omnē diligentiam accommodauit.

Iob

Memoria enim tenebat quod **Iob** uir sanctissimus loquebatur: pietatem sapientiam esse: malis autem abstinere scientiam. **N**ihil uero magis esse ex media pietate q̄ deū colere: quippe qui & uera & unica sapientia sit: & omnis rerum temporalium scientia ab ipso manat: id quod tum alij nōnulli: tum **A**postolus **P**aulus plane docet: inquiens: **A**lij quidem per spiritum datur sermo sapientiae: alij sermo scientiae scđm eundem spiritū. **E**t **Iob**rem non solum has nobis inferioresq; uirtutes: prudentiam: iusticiam: fortitudinem: temperantiam egregie in omnē uitam secutus est **T**odeschinus: sed multo magis atq; magis sapientiam ipsam. **I**ntelligebat enim per huiusmodi temporalium rerum cognitionem: & humanae turpitudinis fugam iter sibi quoddā parari ad immortalem deū: q̄ tamen se nunq; esse ad eum omnino deducturum: nisi & pium ipse se & il-

Paulus apłus

si⁹ incōprehēibilis & ineffabilis maiestatis indefessum observatio-
 re cultorēq; prastitisset. Itaq; nihil tāti faciebat: quanti diuinā reli-
 gionē. **E**a se recreabat & reficiebat: ea se dies noctesq; oblectabat:
 nec illorū quicq; aut omittebat aut pratermittebat: quā sacrosan-
 cta christiana fide prācipianē. **T**unc se sancti & boni uiri officio ma-
 xime fungi arbitrabatur: cum nihil quod a diuina lege abhorreret:
 sed quod fas piumq; uidisset facitaret. **P**rædicare palam consueue-
 rat q; **P**ausanias **P**listonatis filius cuiusdam olim responderet: leges **P**ausanias
 uiris nō legibus uiros dominari oportere. **E**t quoniā omī in re deū
 semper ante oculos poneret: cui nihil occultū esse iudicabat: nihil
 erat eius fide cōstantius: nihil certi⁹: nec promissi pœnitebat unq;. **E**a
 em̄ in promittendo grauitate utebatur: & ita metiri omīa ac con-
 spicere studebat: ut nemini unq; iniuriam faceret. **Q**ua in re illud re-
 gis **A**gesilai minime probabat: **C**ui cum quidam aliquando di- **A**gesilaus rex
 ceret: **A**t promissisti: eodēq; sapius reuolueret: **I**ta me hercule pro-
 misi inquit: si istud quidem est iustum: sin autem iniustum: locutus
 sum: nō promisi. **N**ihil em̄ neq; promittēdum: neq; ullo pacto per
 simulationē dissimulationēue dicendum esse censebat: quod a iusti-
 cia honestateq; foret alienum. Itaq; **A**gin illum quem **L**acedæmo- **A**gis
 nio⁹ ultimū regē prodidere: mirū in modū laudabat: qui cū parē-
 tes ut quippiam per iniusticiā sua gratia ageret: hortarentur acro-
 garent. **V**bi aliq; diu contradixisset: & illi nixius urgerēt ait: **Q**diu
 apud uos fui nullam tenebam iusticiæ notionem: **A**t posteaq; me
 patriæ tradidistis huiusq; uirib⁹ itemq; iusticia atq; probitate pro
 uirili parte institutis: hæc enitar: & non uos sequi. **E**t quia uultis
 me quæ optima sunt agere: optima uero sunt quæ iusta fuerint: cū
 homini priuato: tum ualde magis principi: quæ uultis agam: quæ
 dicitis missa faciam. **N**on igitur mirari quemq; oportet: si tanta cū
 æquitate: moderatione & abstinentia ius omībus diceret: si nullius
 nec precibus nec opibus a iusticiæ & pietatis regula dimoueri unq;
 potuit: adeo erat & magno & inuicto & elato animo: ut nulla earū
 rerū cupiditate caperetur: quas uulgi maxime haberet in precio.
Quotus enim quisq; est: qui si cui negotio procurationiue præfue-
 rit: non iure possit repetundarum arcessi. **N**equaq; hi cum animo
 secum reputant: quod & prudenter & uere **A**lchanes **T**helecri fili⁹ **A**lchanes
 aliquando respondit. **N**am cum quis percunctaretur: q; ob rem a
 mesenitis munera nō accepisset: **Q**uoniam si accepissem inquit: le-
 ges pace frui nequiuissent. **A**t cum **T**hodeschinus ei a nostro huma-
 nissimo principe magistratui præfectus esset: quo nullus ali⁹ inter
Insubres **L**iguresq; omnis neq; maior est neq; illustrior: quippe

FRANCISCI PHILELFI

quod eius ditioni iurisq; reddendo omnes sacerdotum omniū dignitates: quæ permultæ amplissimæq; sunt: subijciuntur ac parent: nō modo a nemine munera unq; accepit: sed eos etiam pro sua grauitate acerrime castigabat: qui uel post iudicatam causam disceptionemq; omnino compositam & tranquillam huiusmodi aliquid sibi detulissent. Existimabat enim homo prudentissimus decere iudicem & magnum uirum non corruptela solum: sed omni corru-

M. Curius ptela & auariciæ suspitiōe uacuum esse. Proindeq; & **M. Curius** fa-
Photion ctum: quia a **Samnitibus** aurum dono missum noluisse accipere: non poterat non probare: & quod **Photion** **Atheniensis** his respō-

Alexāder rex derat: qui centum ad se talēta donaturi attulissent: laudibus ad ca-
lum extollebat. Nam cum rex **Alexander** regale id pulcherrimūq;
munus ad eum misisset: nuncios rogauit **Photion** quid tandem in
toto **Atheniensium** numero se solum **Alexander** ea pecunia dona-
ret: qui cum respōdissent: quoniam solum ipsum **Alexander** duce-
ret: & bonū & æquum uirum: proinde ait: sinat me & uideri & esse
talem. Quis igitur heu talem & tantū uirum nō iure nobis ereptū
doleat: præsertim hac turbulentissima tempestate: cū ei⁹: tum præ-
sentia: tum uirtute maxime opus esset. Non em̃ is erat qui **Titanū**
ut ita dicamus ac gigantum genere senatum existimaret. Nam qui
ex illis ortū sibi uendicarent: perpetuas cum deo inimicitias gerere
ab eoq; puniri nō dubitabat. Sed quod iustis omnibus innocentib⁹
busq; uiris cōmune est: & ab deo se certe opinabatur: & ad deum re-
ditum sibi facilem expeditūq; patere. Nos em̃ dii **Coloniā** inferio-
rem hūc orbem incolere: quia & **Coloniæ** ciuitatum illarum a quib⁹
missæ fuerūt: & iura & leges sequi obseruareq; cōsueuerint: ite-
dem & nos diuinæ iusticiæ atq; pietati lege celesti obstrictos esse.

Agis Quod si religiose casteq; tueremur: breui fore ut tanq; ex laborio-
sa quadam peregrinatione atq; exilio potius q̃ carcere ex hac mor-
tali uita moleq; corporea in ciuitatē patriam: in caelestem liberta-
tem: in beatitudinem sempiternam reuocaremur. Itaq; stultos &
insanos appellabat: qui uentri & somno dediti: qui uel inanib⁹ uel
turpissimis obnoxij libidinibus: nec unde uenissent: nec quo redeū-
dum foret: nec qui tandem ipsi essent cogitarent. Nec em̃ nos cor-
pus esse: sed aliquid maius corpore multoq; præstantius & diuini-
us. Nam minime dici frustra nos ad dei imaginem creatos. Præter

Apollo rea nunq; ignorauit antiquum illud: siue dei **Apollinis**: siue sapien-
tis alicuius dicere maluerimus: & apud omnes celebratum grauis-
simūq; præceptum: Nosce teipsum. Nam aliud nihil esse interpre-
tabatur seipsum noscere: q̃ ut animū suum esse immortalē: & cor

pus mortale quisq; cognosceret. Quacūq; igitur ageret: quacūq; diceret: quacūq; deniq; cogitaret: ad immortalitatem animi: ad beatam uitam cælestemq; referebat. **Meminnerat** quod **Simonides** poeta **Pausania** regi **Lacedæmoniorum** consuluerat: se hominem esse. **Meminnerat** bonorum mortem non esse interitum omnia dissipatē atq; desentem: sed uel separationem quandam animi a corpore: hoc est immortalis uitæ a uita mortali: uel sempiternum somnum: ut **Plutarchus** ait. **Tam** diu autem sempiternum quoad cælestis illa tuba insonuerit. **His** igitur cogitatiōibus **Todeschinus** utens: ac sese per omnes humanæ ac diuinæ uirtutis modos exercēs & deo charus & hominibus admirandus est redditus. **Non** enim sine quadam diuina dilectione atq; benignitate tantā in huius sæculi fluctibus ac naufragijs prosperitatem ad ultimā usq; diem expertus est: & eam certe prosperitatem propterea firmā atq; immutabilem qd̄ omnia deo & non fortunæ: quod **Leutyichides** etiam ille primus monebat: semper credidisset. **Qui** em̄ spem suam in deo collocarit: nunq; se sua fallit spes. **Respicit** semper deus pios & iustos homines: eosq; non modo tuetur: sed rebus secundis om̄ibus auget atq; amplificat. **Verum** quid cælestia quæq; supra nos sunt pluribus consecremur. **Quanti** esset hic uir florentissimus facundus: satis nobis illustrium uirorum laudatissimarūq; uirtutū optimus æstimator pramiatorq; ostendit: sapientissimus princeps nobis: qui ubi mirabili illa sua acutissimi ingenij ui & diuino quodā mentis aspectu omnia diligentissime rimatus penitus perspexisset: nihil in eo esse quod minus fidem & integritatem saperet. **Quem** adhuc infans a patre summo principe ad sese instituendum formā dūq; acceperat: non aliter semper apud se habuit & omni honore dignatus prosecutusq; est: q̄ uel **Chironem** uel **Phœnicem** **Achilles** traditur. **Nec** id quidem ab re: animaduvertebat enim in **Todeschino** facilitatem: humanitatem & modestiam singularem: mirificam animi constātiā atq; magnitudinem rerum gerendæ: intelligentiam non uulgarem: eximiā grauitatem quadam ingenua comitate conditam: præcipuam innocentia: egregiam æquitatem: fidē incorruptā: pietatē inauditam. **Quæ** certe singillatim om̄ia aliaq; permulta dum mecū ipse cōsidero: non possum equidem eius obitu non uahementer moueri: angī: excruciarī. **Nec** **Stoicis** assentior qui quod natura fieri nō potest: agritudinem omnē amouent: **Nō** em̄ sum animo perfracto: saxeo: ferreo: adamātino. **Verū** cū rursus expendo me: & qua cōditōe nati oēs sum⁹ intueor: facile intelligo

FRANCISCI PHILELFI

huiusmodi omnē dolorē frustra a nobis suscipi. **Q**uid em̄ per imortalem deū tantopere mouere nō debet. **N**on uolumus cū natura pugnare. **Q**uā tanta demētia nobis est. **Q**uā deliratic. **Q**uā tanta demū infania. **A**n illud quod græcog sapientissimus apud **H**o-

Vlyxes merū **Vlyxes** loquit̄: nunq̄ audiuius. **N**ihil homine infirmius tellus animalia nutrit. **I**nter cuncta magis. **A**n qui mortales nati sumus perinde atq̄ dei similes quin potius supra deum. (**N**am deus ipse mori etiā uoluit) ueluti cū deo ipso quo imortales futuri sum⁹ cōtendere audemus. **A**n ignoramus non in hoc terreno cœno: sed in cælesti illa & triumphali gloria immortalitatē parari nobis. **H**o-

Plato mo em̄ (ut inquit **Plato**) nō terræ: neq̄ imobilis plāta est: sed cæli: cuius caput: in quo mentē & rationē & intellectū posuit: & ex quo reliquū corpus uersum ad terrā prodeat: ueluti radix sit erectum ad cælum. **Q**uid præterea hæc uita quæ tot tempestatibus: tot naufragijs: tot incēdijs: tot ruinis obnoxia: erumnosa plane mors est: adeo delectare nos debet: ut cū eius ergastulis & uinculis nostri alii qui liberantē: flere: lamētari: lugere nō desinamus. **N**ō iniuria illud

Epamynōdas prudētissimi ducis **Epamynōdæ** dictum uideo a ueterib⁹ laudari: qui cū tempore leuictricæ cladis audisset bonū quendā & fortē uirum animā efflasse: **O** **H**ercules inquit: quod ocium uir hic nactus est: ut inter tot negocia ac turbationes per ægrotationem ex hac uita discesserit. **D**iscessit inq̄ **T**odeschin⁹ ex hac mortali uita ætate iā ultima: mente sana & sensibus integris: post om̄ia quæ externa uocantur bona in medijs totius **I**taliæ procellis ac fluctibus: **E**t ita discessit ut quoniam bene & beate uixerat: mortem quā inuocare nō cogere tur foelicissimam sibi duceret. **N**am cum sciret eum male uiuere qui semper in uita fore se putaret: ita boni animi semper stuit: ut nihil ei inopinatum possēt accidere: & mortem ipsam quandoq̄ ueniret non inuitus expectaret. **Q**uibus quidem orationibus id tandem est mea sentētia assecutus: ut quod semper optarat: nunc per hanc quā mortē uulgo appellamus: immortalis effectus immortalē deum coram aspiciat: & quod humano generi ultimū sempiternūq̄ bonum est & uero & solido & incōmutabili & æterno fruatur gaudio. **Q**uare nolumus obsecro patres amplissimi uæ hementius dolore affici q̄ oporteat: & qd̄ non diu post tempus docebit: huiusmodi necessitatem æquo animo ferēdam esse. **I**am hinc ratio ipsa docere nos incipiat: ne nostro uideamur non alterius torqueri incommodo: & alienæ quodammodo inuidere foelicitati. **M**ediolani in templo diui **Ambrosij**: **M**illesimo quadringentesimo quadregesimo.